

Møte onsdag den 9. desember 2009 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 27):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2010, kapitler under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010), Prop. 1 S Tillegg 2 og Prop. 1 S Tillegg 3 (2009–2010))
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kunnskapsdepartementet (Innst. 62 S (2009–2010), jf. Prop. 36 S (2009–2010) unntatt kap. 231)
3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kultur- og kirkedepartementet (Innst. 53 S (2009–2010), jf. Prop. 47 S (2009–2010))
4. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (Innst. 47 S (2009–2010), jf. Prop. 52 S (2009–2010) kap. 1020 og 4020)
5. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2010 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010))
6. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om svalgbudsjettet 2010 (Innst. 17 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010))
7. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Utanriksdepartementet (Innst. 85 S (2009–2010), jf. Prop. 46 S (2009–2010))
8. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Forsvarsdepartementet (Innst. 86 S (2009–2010), jf. Prop. 41 S (2009–2010))
9. Referat

Presidenten: Representanten Peter Skovholt *Gitmark*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Sak nr. 1 [10:01:05]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2010, kapitler under Kunnskapsdepartementet, Kulturdepartementet og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og handelsdepar-

temenet, Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010), Prop. 1 S Tillegg 2 og Prop. 1 S Tillegg 3 (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 25 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 30 minutter, Høyre 20 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Venstre 10 minutter og medlemmer av Regjeringen 10 minutter.

Presidenten vil videre foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte innenfor den fordelte taletid på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Det vil videre bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marianne Aasen (A) [10:02:55] (komiteens leder): Det er bare å konstatere: Verdens oppmerksomhet i disse dager er nok ikke rettet mot budsjettdebattene i Stortinget. De er rettet mot København og de viktige forhandlingene som pågår der. Verdens ledere bør i løpet av de drøye ti dagene de og deres delegasjoner sitter sammen, komme til en forpliktende avtale om kutt i CO₂-utslipp. Det vil kreve historisk mot og politisk dyktighet. Og lykkes de, er det en svært god nyhet for verden.

Samtidig er det en seier for kunnskapen og for forskningen. En klimaavtale i København er nemlig umulig å tenke seg uten vitenskapen. Hele toppmøtet i København er basert på naturvitenskapelig forskning. Kunnskapen om klimaendringene har vi tusenvis av naturvitenskapelige forskningsprosjekt. Disse er utført av forskere fra mange land, også norske.

Norge er relativt sett en ganske stor klimaforskningsnasjon. Når det gjelder vitenskapelige publikasjoner, er vi nr. 15 på en global ranking. Per capita er vi faktisk den største. Vi har svært gode fagmiljøer på flere felter, særlig når det gjelder havmodellering, regionale klimascenarier og polarforskning. Ett eksempel er Bjerknæssenteret. De har nylig dokumentert at havets evne til å ta opp CO₂ er redusert. Det betyr at mer av klimagassene vi slipper ut, blir værende i atmosfæren. Dermed forsterkes drivhuseffekten. Dette er et svært godt eksempel på hvorfor det har vært riktig å satse på forskning – grunnforskning som oppdragsforskning. Men vi må vite mer. Derfor blir det økte bevilgninger i 2010-budsjettet til forskning på miljø og klima. Bjerknæssenteret er en av budsjettvinnerne.

Men naturvitenskap er ikke nok i København. Modelene for ulike forhandlingsløsninger er utviklet av samfunnsvitere. Professor Arild Underdal, som jeg har hatt den glede å ha som veileder i statsvitenskap, har utviklet avtaloregimer til bruk i kompliserte forhandlinger. Økonomisk

teori har forsket fram modeller for kvotesystemer. Kulturkunnskap og språklige ferdigheter er også nødvendig om verden skal bli enig.

Uansett: Det vi nå ser, er at vår kollektive kunnskap, opparbeidet av mennesker gjennom generasjoner, kan og vil brukes til å redde kloden fra dramatiske endringer vi ikke overskuer konsekvensene av.

De fleste mennesker som lever i dag, er omgitt av kunnskap. Vi fråstser i ny teknologi, i smartere måter å løse oppgaver på, i en teknologisk utviklet kultur- og underholdningsverden, i en medisinsk utvikling som gjør at vi lever lenger og forflytter oss over store avstander på kort tid, gjennom hvordan vi kommuniserer.

Det vil kreve kunnskap å utvikle alle mulighetene. Men det krever også kunnskap å bruke mulighetene. Vår framtid vil være basert på kunnskapsutvikling og ikke minst vår evne til å dele på denne kunnskapen. Hele det norske skolesystemet må være, og skal være, et sted hvor hver enkelt elev og student får mulighet til å utvikle seg og sine evner i trygge omgivelser. Vi må satse på kunnskap uten at det går ut over trivselen, og vi må satse på trygge skolemiljøer uten at det går ut over læringen. I dette budsjettet fortsetter økt fokusering på kvalitet i opplæringsløpet.

Debatten de siste årene har i stadig større grad handlet om kunnskap og kvalitet i skolen. Det er helt i tråd med Arbeiderpartiets historie når det gjelder utdanningspolitikk. Det var med Gudmund Hernes' inntreden i samfunnsdebatten, etter hvert i rollen som kirke-, utdannings- og forskningsminister, reformfasen startet. Nyttårsaften 1986 skrev Hernes en kronikk i Dagbladet med et klart budskap: Den norske utdanningen har ikke god nok kvalitet. Og han hevdet at mangelen på kvalitet ikke hadde noe med bevilgninger å gjøre, slik den vanlige oppfatningen var.

Siden den gang har reformene i grunnskolen, den videregående skolen og universitets- og høyskolesektoren stått i kø. Kunnskapsløftet er den siste reformen. Det har vært nødvendig, men nå må reformene få sette seg. Det betyr ja til reformpause, men ikke nei til utvikling. Derfor viderefører vi den sterke satsingen på kunnskap og forskning, som varslet i den rød-grønne regjeringens plattform.

I går kunne Statistisk sentralbyrå presentere nye tall som viser at gruppen blant nordmenn som fullfører høyere utdanning, øker. Rekordlave 30 pst. av befolkningen i dag har bare grunnskoleutdanning. Norge har et høyt utdanningsnivå, en høy forskertetthet og er det OECD-landet som har den høyeste andelen av arbeidsstyrken i yrker som krever utdanning. Utfordringen vår består i å sikre høy kvalitet i alle deler av utdanningssystemet, gi alle tilgang på utdanning og sikre kompetanse til et stadig mer kunnskapsbasert arbeidsliv.

Jeg vil trekke fram tre forhold spesielt: fortsatt satse på kvalitet i grunnopplæringen, jobbe systematisk med å få ned frafallet i den videregående skolen og å forberede seg på økt studentvekst i årene som kommer.

Skal disse målene nås, er tidlig innsats avgjørende. Den kraftige satsingen på barnehager har vært riktig. Nok en gang utvides timetallet i barneskolen. Dessuten innfører vi nå gratis leksehjelp fra 1. til 4. trinn. Vi vet at sosiale forskjeller påvirker barns skoleresultater. Ikke alle foreldre

evner å hjelpe til med å gjøre lekser, og ikke alle foreldre prioriterer å gi leksehjelp til egne barn. Derfor er denne nye satsingen svært viktig.

Alle er enige om at frafallet i den videregående opplæringen er bekymringsfullt og for høyt. Dårlige resultater fra ungdomsskolen påvirker frafallet, som igjen øker risikoen for uførhet og utstøting av unge mennesker fra arbeidslivet. Hovedspørsmålet alle rektorer må stille seg, er: Hva er det skolen min gjør feil, som gjør at elevene slutter? Mange steder gjøres det en aktiv innsats for å få flere til å fullføre fram mot studie- eller yrkeskompetanse, men mange steder gjøres det for lite. Vi må jobbe fram tiltak som virker. Vi må spre kunnskap om dette til alle skoler. Vi må sikre at hver eneste ungdom opplever at nettopp han eller hun blir tatt på alvor.

I årets budsjett setter vi av 58 mill. kr til tiltak som skal øke gjennomføringsevnen. Det er et svært godt bidrag, men vil ikke være nok. Årsakene til høyt frafall er sammensatt og krever mange tiltak på flere områder. Derfor blir komiteens arbeid med St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja, neste år et svært viktig arbeid.

Vi vet ikke hvor mange flere studenter det blir i årene som kommer, men vi vet at det blir flere. Det betyr at vi må ha en god og stabil finansiering av universitets- og høyskolesektoren. Vi må utnytte hele sektoren slik den er utbygd i dag. Flere studenter må ta hele eller deler av utdanningen ute. Vi bevilger penger til flere studieplasser i årets budsjett, og det vil måtte fortsette. Høy kvalitet må uansett være et hovedmål, selv om det blir flere studenter. Da trenger vi mer robuste fagmiljøer. Det vil vi stimulere til med 50 mill. kr til økt samarbeid, arbeidsdeling og innovasjon.

Det har vært en kraftig økning innen forskning og utvikling de siste årene. Dette fortsetter i neste års budsjett. Neste år vil vi bruke omtrent 23,6 milliarder kr, som er 0,97 pst. av bruttonasjonalprodukt. Klimaforskning har jeg vært inne på. Det satses på opprustning av utstyr, noe forskermiljøene er godt fornøyd med. Regionale forskningsfond får også en økning. Budsjettet for høyere utdanning og fagskolesektorene er på 24,5 milliarder kr, en vekst på 4 pst. Flere studieplasser, flere studentboliger og økt satsing på samarbeid er områder jeg vil trekke fram.

Den norske kirke spiller en betydelig rolle i samfunnet. Kirken er mer enn en seremoniarena, og den har et engasjement utover strid rundt kvinnelige biskoper og homofile prester. Det er bra.

For få dager siden overleverte Kirkens organisasjoner utviklingsminister Erik Solheim 34 000 underskrifter, hvor budskapet var ønsket om en rettferdig klimaavtale i København. Kirkerådets leder, Jens-Petter Johnsen, hadde med seg en ustødig ark. Symbolikken var ikke til å misforstå. Det gamle testamentet forteller oss om syndfloden, sendt av Gud. Klimaødeleggelsene kan føre til en ny syndflod, men denne gangen skapt av oss selv, av menneskene.

Kirken har en viktig moralsk stemme. Det at den velger å bruke den, er riktig – særlig å bruke den på eksistensielle forhold, som miljøtruslene. Jeg vil også berømme Kirken for det arbeidet den legger ned med hensyn

til dialog på tvers av religioner. I et flerkulturelt samfunn – som Norge er blitt – er det svært viktig.

Årets statsbudsjett preges av en rekordhøy bruk av inntekter fra petroleumssektoren. Vi bruker neste år 44,6 milliarder kr mer enn forventet avkastning i 2010. Det er riktig, i en situasjon hvor finanskrisen har ført til etterspørselssvikt. Likevel har vi også i år hørt opposisjonen og interessegrupper rope om mer penger som løsning på alle problemer. Da vil jeg igjen trekke fram Gudmund Hernes. Han skrev i 1986 følgende om for lav kvalitet i undervisningen på universitetene:

«I Norge er det vanlig å begynne (...) med økonomien. Større bevilgninger til grunnforskning, til utstyr og ikke minst til studiefinansiering ville hjelpe.

Men å se det hele som et bevilgningsspørsmål, tilslører problemene.»

I årene som kommer etter dette budsjettet, vil vi mest sannsynlig måtte stramme inn på pengebruken. Det å løse de viktigste oppgavene på en bedre måte – uten å pøse på med enda mer penger – vil være samfunnets viktigste oppgave. Vi som politikere må tørre å ta styringen på nettopp den utfordringen. Jeg er overbevist om at det er mulig, men da må tankebaner i mange sektorer, også innen utdanning og forskning, endres.

Jeg vil avslutte med å takke komiteen for samarbeidet og vise til kirke-, utdannings- og forskningskomiteens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [10:13:43]: Representanten Aasen er inne på to viktige ting, nemlig at kvalitet i skolen er viktig, og at alle skal ha lik tilgang på utdanning.

Så er det noen ideologiske sperrer i Arbeiderpartiet når det gjelder dette med private skoler, samtidig som vi vet at mer fokusering på læring i de private skolene gir bedre resultater og mer fornøyde elever. Hovedårsaken til dette – påpeker «Forskning» – er konkurranse om elevene og om foreldrenes gunst. Det er i realiteten konkurransen, ikke det faktum at det er private som tilbyr tjenesten, som gjør at tjenesten blir god. Og for å være litt imøtekommende kan jeg da være fristet til å stille spørsmålet: Hvorfor har Arbeiderpartiet så store problemer med å lovfeste retten til fritt skolevalg, i hvert fall innenfor offentlig sektor?

Marianne Aasen (A) [10:14:40]: Jeg må innrømme at jeg ikke helt er med på premisset om at det er bedre resultater i private skoler kontra offentlige skoler. Jeg kommer selv fra en kommune med gode resultater i skolen, og som har én liten, privat skole. Det er ingen sammenheng i det hele tatt mellom resultatene i f.eks. denne kommunen.

Vi er ikke imot private skoler som sådan, og vi er heller ikke imot at elever skal få lov til å velge skole. I dag kan du velge skole i den kommunen du bor i, men å ha en lovfestet rett til det blir svært vanskelig, fordi det for en kommune er mange hensyn å ta. Det kan være skoler som er propp fulle, som ikke har plass til flere elever, og hvor det ikke er mulig, rent fysisk, å putte inn flere i klasserommene – retten til å velge skole blir da svært vanskelig

å praktisere. Det innebærer også at verken læringsmiljøet eller læringstilbudet blir bra, for de elevene som går på den fulle skolen – som får enda flere elever – eller for dem som da eventuelt velger å bytte.

Elisabeth Aspaker (H) [10:15:49]: Denne regjeringen har vært opptatt av å holde fram rød-grønne kommuner som eksempler for sin skolepolitikk. Tromsø er ett av disse utstillingsvinduene. Ifølge et oppslag i Nordlys 5. oktober starter Tromsø-skolen med 24,5 årsverk mindre denne høsten, tilsvarende en hel barneskole i kommunen. Samtidig som det kuttes i lærerstillinger, vokser byen, og det blir faktisk flere elever i Tromsø-skolen. Utviklingen går derfor i stikk motsatt retning av det regjeringspartiene har lovet, flere lærere og økt satsing på skolen.

Er representanten Aasen fornøyd med utviklingen i Tromsø? Hva er det som har gått galt når Regjeringens skolepolitikk åpenbart ikke virker i en av landets større byer, og som til alt overmål er styrt av de rød-grønne partiene?

Marianne Aasen (A) [10:16:47]: Når det gjelder antall lærere, har antall årsverk i skolen økt på landsbasis, samtidig som antall elever faktisk har gått litt ned i grunnskolen. Vi er alle kjent med at Tromsø er en presskommune. Det er en av de få kommunene i Nord-Norge som folk flytter til, og de har store utfordringer som må møtes, i forhold til både dette og eldreomsorg.

Hvordan kommunens politikere i Tromsø møter sine lokale utfordringer, kan ikke jeg som representant på Stortinget legge meg opp i, men signalet – som er helt klart fra vår side, og som vi har gitt gjennom rekordsterk satsing på kommuneøkonomien – er at Tromsø, i likhet med alle andre norske kommuner, har fått mer penger. Vi har vært tydelig på at dette skal brukes på flere lærere, en bedre skole og en satsing som gjør at alle elever får en bedre opplæring.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:17:50]: Vi har som komité gjennomført mange høringer. Vi har også hørt rykter om at regjeringspartiene har hatt egne høringer underveis i prosessen, og det er jo bra. Der har vi fått mange klare meldinger – vi har fått høre om mange bekymringer, og som representanten var inne på i sitt innlegg, egentlig ønsker alle mer.

Men det som bekymrer meg ved situasjonen, er at når folk kommer inn her, tror jeg de har et håp om at vi skal lytte – at Stortinget faktisk lytter. Resultatet etter at vi har møtt alle disse menneskene gjennom denne høringsrunden, er at det er 2 mill. kr øremerket til to formål i budsjettinnstillingen som er endret i forhold til Regjeringens forslag.

Synes representanten Aasen at dette er riktig overfor alle dem som kommer og legger fram sine saker, og som tror det kan resultere i endrede prioriteringer? Jeg er også bekymret for demokratiets påvirkning og folkets innspill her, når flertallsregjeringen etter alle disse høringene bare vedtar sitt budsjett.

Marianne Aasen (A) [10:18:58]: Det er riktig at vi har høringer, og at det er mange som har kommet med mange ønsker. Jeg tviler vel på at det er så mange som har hatt forventninger om at det skal foretas store endringer i budsjettene.

Det er riktig som representanten sier, at de rød-grønne partiene har lagt fram sitt budsjett. Det som er viktig med høringene, er like fullt å danne seg et bilde av situasjonen som de ulike interesseorganisasjonene og organisasjonene opplever i Norge.

Jeg kan forsikre om at alle i den rød-grønne storfraksjonen hører nøye etter hva som blir sagt, og kommer til å ta det med seg videre. Vi har allerede begynt å arbeide med neste års budsjett. Alle innspill vi har fått, kommer til å påvirke hvordan vi sammen med Regjeringen skal prioritere ulike områder. Så jeg deler ikke bekymringen til representanten Eriksen for at det er en udemokratisk form for høring.

Trine Skei-Grande (V) [10:20:00]: Når det gjelder utdanningssektoren, er jo det en av de sektorene der man faktisk har endret litt, for der har man jo kuttet i løpet av stortingsbehandlingen.

Representanten Aasen drar fram Hernes som den store sosialdemokratiske ledestjernen på skolesiden, og det er vel logisk når man har to statsråder fra SV i den regjeringa man sitter i. Men Hernes sa en gang at hvis de ikke kan finne friske midler, så får de heller ta noen syke i stedet.

Aasens innlegg handlet stort sett bare om at dette er en sektor som må regne med å få mindre penger. Kan man ut fra det Aasen sa, vente å få veldig mye mindre penger, kan man vente store kutt på dette området framover, eller har man funnet noen syke penger et sted? I så fall, hvor er de syke pengene i sektoren som Aasen mener burde ha vært brukt på en smartere måte? Og hvorfor har man ikke tatt grep om det?

Marianne Aasen (A) [10:20:58]: Gudmund Hernes var god med ord og ordspill, så sitater fra ham kan krydre enhver debatt.

Når det gjelder framtidige budsjetter, må representanten Trine Skei Grande akseptere at jeg ikke kan kommentere det, for det er neste års budsjett vi snakker om nå. Men at det kommer til å bli innstramminger i årene som kommer, trenger man ikke følge så veldig mye med for å oppdage.

Vi bruker ekstremt mye penger, og vi bruker av framtidens generasjoners penger. Når det er sagt, er jeg ganske overbevist om at særlig grunnutdanningen i Norge ikke vil oppleve kutt. Vi vil fortsatt satse på utdanning, vi vil fortsatt satse på forskning, men det er heller ingen tvil om at det finnes områder på feltet som denne komiteen jobber med, f.eks. universitets- og høyskolesektoren, som med fordel kan gå inn og se på strukturer og andre måter å jobbe på enn slik det gjøres i dag.

Presidenten: Replikordskifte er omme.

Tord Lien (FrP) [10:22:17]: Dette er den viktigste debatten i årets budsjettthøst. Jeg vil bare si med en gang at

jeg opplever det som et privilegium å få delta i denne viktige debatten. At debatten er viktig, illustreres også ved at fem statsråder har meldt sin tilstedeværelse her i dag. Det synes jeg Regjeringen skal ha honnør for.

Jeg må innrømme at jeg trodde jeg hadde forlatt klimadebatten etter fire år i energi- og miljøkomiteen, men det hadde jeg altså ikke. Der diskuterte vi ofte hva vi skal leve av de 10–15–20 neste årene. Det vi diskuterer i dag, er hvordan vi skal kunne opprettholde levestandard og velferdsnivå i en postpetroleumsøkonomi. Forvaltningen av humankapitalen, eller hjernekraften, som er et mer folkelig begrep, i det norske samfunnet er dagens debatttema. Hjernekraften utgjør, som alle vet, den største enkeltfaktoren i den norske nasjonalformuen.

Jeg skal snakke mest om høyere utdanning og forskning, men først litt om grunnutdanningen. Om mobbing: Det er slik at mange barn gruer seg hver dag til å gå på skolen – tusenvis av barn gjør det hver dag. Det er synd at det måtte tre SV-statsråder til før Regjeringen tok dette alvorlig. Jeg er glad for at etter at Mette Hanekamhaug fra Fremskrittspartiet og Trine Skei Grande fra Venstre utfordret statsråden, har svaret faktisk vært klart og tydelig: Mobbing er uakseptabelt uansett om mobberne er voksne eller barn, og kampen for en mobbefri skole skal intensiveres.

Det er også slik at de sterkeste elevene glemmes altfor ofte. Norsk lov gir alle elever i grunnskolen lik rett til tilpasset undervisning uavhengig av om de er mer eller mindre teoristerke enn gjennomsnittet. Dessverre gjør likhetstanken og sosialistisk tankegods at denne rettigheten stadig vekkes under press. Ute i den virkelige verden, ute i den norske skolen, er det altfor få som får tilrettelagt undervisning på høyere nivå enn sine klassekamerater.

Dette er synd og noe paradoksalt. Det er ikke mange fotballtrenere som vil være uenig i at dersom en ikke får spille fotball med best mulig trenere og spillere før man blir 19 år, kan man heller ikke aspirere til å bli landslags-spiller i fotball. De fleste talenter i fotball debutterer også på juniorlaget mens de ennå er guttespillere, uten at dette faktum avstedkommer en større debatt.

Jeg minner også om 14-årige Moiko, som statsråd Halvorsen og jeg har diskutert i muntlig spørretime tidligere, og som i Aftenposten 17. november peker på at den offentlige skolen tvang henne til middelmaßdighet. Å ikke gi talentfulle barn og unge mulighet til å realisere sitt fulle akademiske potensial så tidlig som mulig er bortkastet hjernekraft.

Sosialistisk tankegods gjør også at motstanden mot private aktører innenfor utdanningsfeltet er stor. Jeg tilhører ikke dem som tror at private skoler kan eller bør dominere norsk grunnutdanning. Forskning og statistikk fra nasjonale prøver viser imidlertid at private skoler har bedre kultur for læring, bedre resultater og mer fornøyde elever og foreldre. Men så peker også de samme resultatene på at årsakene til disse funnene er at de private blir målt på resultater, konkurrerer på kvalitet og er nødt til å sette brukeren i sentrum. Måling, konkurranse og brukeren i sentrum kunne man oppnå også uten å åpne for private aktører, dersom dette var et mål i seg selv, men det kre-

ver fritt skolevalg. Praksisen i norske kommuner er at jo rødere de er, jo mindre fritt skolevalg er det.

Så vil jeg helt kort innom Kirken. Kirkeforliket viser at vi har satt i gang en prosess hvor vi skal skille kirke og stat. Åtte av ti nordmenn er medlemmer i Den norske kirke. Vi er nå inne i den største reformprosessen Kirken noensinne har stått overfor. Da hadde det vært ønskelig om Kirken kunne ha fått brukt ressursene sine på å fokusere på den store endringsprosessen som er i gang, og ikke på å slåss for den daglige driften. Dessverre ser det nå ut som om Kirkens siste år som en del av statsforvaltningen vil være preget av ubesatte prestestillinger, messefall og forfall for kirkebyggene.

Så til høyere utdanning og forskning. Det snakkes i det offentlige rom ofte mye om eldrebølgen, men dessverre ikke så mye om ungdomsbølgen og studentbølgen. En kombinasjon av større ungdomsårskull og økt studietilbøyelighet vil gjøre at antallet som til enhver tid vil være under høyere utdanning, eller i det minste både være kvalifisert til og ønske høyere utdanning, vil stige med mellom 20 000 og 100 000 de neste årene. Sannsynligvis ligger det reelle tallet mellom 50 000 og 80 000 innen 2014.

Enkelte framstiller dette nærmest som et problem. Det er det selvsagt ikke. Dette er tidenes gavepakke til en norsk regjering. Statsforvaltningen alene trenger anslagsvis 20 000 nye høyskoleutdannede hvert år de nærmeste årene. Kommunene har behov for tusenvis av ingeniører og andre utdanningsgrupper til kommunal forvaltning. Skal helsereformen ha noen som helst slags sjanse til å lykkes, har kommunene behov for et massivt antall kvalifisert helsepersonell. Allerede før en eventuell lovfesting av lærertetthet i grunnskolen har også skolen behov for langt flere lærere. Og – litt fleipende – tar man også med det tilsynelatende umettelige behovet for kommunikasjonsrådgivere i departementene, er det klart at behovet for arbeidskraft med høyere utdanning i offentlig sektor fram mot 2025 gjør at vi bare må håpe på at framskrivningen av studietilbøyelighet ender ut i øvre del av estimatet, mellom 80 000 og 100 000.

Dette en budsjettdebatt. Jeg har notert meg at Regjeringen, med statsråd Aasland i spissen, har hevdet at årets budsjett er et knallgodt forskningsbudsjett. Det kan jeg strekke meg til å være delvis enig i. Forskning får over en del budsjettkapitler en brukbar vekst. Satsing på forskning på fornybar energi fortjener delvis honnør. På to punkter vil jeg likevel si at Regjeringen svikter også på forskningsfeltet.

Retorikken rundt helheten i budsjettet har vært at det er et budsjett for å ivareta konkurranseutsatt industri. Jeg har noen utfordringer generelt for å se på hvilket punkt overhodet i nasjonalbudsjettet dette er ivaretatt. Innenfor forskningsfeltet er det i hvert fall ikke slik at konkurranseutsatt industri er ivaretatt. SkatteFUNN-ordningen blir ikke styrket, og mer eller mindre meningsløse begrensninger blir videreført i 2010.

Enda verre er det at i det som kan bli et kriseår for konkurranseutsatt industri og de teknisk-industrielle instituttene, vil ikke Brukerstyrt innovasjonsarena, BIA-ordningen, ha midler til å igangsette et eneste nytt

prosjekt. Det er første gang siden ordningen ble etablert.

Forklaringen til statsråd Giske, som ikke kommer til å være til stede i dag, har vært at Forskningsrådet innenfor bevilgningen til BIA så langt har brukt for mye penger. Så vidt jeg har forstått, var oppdraget til Forskningsrådet i forbindelse med finanskrisepakken å opprettholde virksomheten i de igangsatte prosjektene. Det har Forskningsrådet i stor grad oppnådd, noe de burde fått honnør for. Men Regjeringen uttaler altså at det er brukt for mye penger i 2009. Da ønsker jeg å utfordre regjeringen, en av de fem statsrådene, på om de kan fortelle meg hvilke prosjekter som er gjennomført i 2009, som burde ha vært skrinlagt for dermed å frigjøre midler til nye prosjekter i kriseåret 2010.

Det andre punktet hvor Regjeringen svikter forskningen, er innen UH-sektoren. Regjeringen legger til grunn at det vil være ca. 6 000 flere studenter enn i 2009. Den student- og resultatbaserte delen av bevilgningene øker for så vidt i tråd med dette. Men det er jo sånn at også en del av grunnbevilgningene til universitetene er beregnet å skulle gå til undervisning.

Men det kan ikke være tvil om at når det gjelder de totale bevilgningene til høyere utdanning, uansett hvor mye polemikk man legger til grunn om begrepsbruken rundt hva som er hva i et komplisert finansieringssystem, eller hvor mange utvalg man setter ned, er resultatet av studentvekst og manglende bevilgninger at universitetene må prioritere mellom å opprettholde forskningsnivået eller studiekvaliteten. Når man vet at en stor del av grunnforskningen skjer i regi av universitetene, og at dagens studenter er framtidens forskere, bidrar også dette til å svekke inntrykket av Regjeringens budsjettforslag som et godt forskningsbudsjett.

Uansett hva de enkelte studiestedene velger å prioritere, forskning eller studiekvalitet, er dette sløsing med hjernekraft og humankapital.

Det samme gjelder for så vidt også spørsmålet om studiefinansiering, som vi har diskutert mange ganger i Stortinget allerede. Samtlige partier lovet 10 pst. økning i studiefinansieringen. I budsjettet for 2010 kommer det ikke én krone til økt kjøpekraft for studentene. I praksis betyr dette at uansett hvilken standard man legger til grunn, vil norske studenter ha en kjøpekraft som plasserer dem i kategorien «fattige». Studenter med foreldre med god økonomi vil allikevel kunne fokusere fullt på utdanningen, mens studenter med foreldre med mer alminnelig økonomi må stå bak kassen på 7-Eleven når de heller burde vært på lesestolen, biblioteket eller forelesning. Også dette er bortkastet hjernekraft og humankapital, og det bidrar til inntrykket av at det norske utdanningssystemet forsterker sosiale forskjeller i samfunnet.

Vi er enige om mye. Jeg ser fram til debatten, og for så vidt også samarbeidet mellom storting og regjering i den kommende fireårsperioden.

Jeg tar herved opp forslagene fra Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Tord Lien har tatt opp de forslagene som han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Marianne Aasen (A) [10:32:35]: Fremskrittspartiet er svært opptatt av private skoler – det har jeg skjønnet både av replikkveksling og av innlegget.

Mitt inntrykk er at de fleste i Norge ønsker å gå på gode offentlige skoler i sitt eget nærmiljø, og at opprettelsen av private skoler gjerne kommer som en følge av at den offentlige skolen blir nedlagt i den bygda eller grenda folk bor i.

Det jeg egentlig ønsker å spørre representanten om, er Fremskrittspartiets syn på elevbetaling og utbytte ved alle disse private skolene som de ønsker å opprette. Er det sånn at det skal være private firmaer som kan ta ut et stort utbytte og tjene penger på opplæringen i grunnskolen? Åpner dere for storstilt elevbetaling?

Tord Lien (FrP) [10:33:29]: Det er interessant at representanten Aasen utfordrer meg på nedleggelse av offentlige skoler. Den rød-grønne regjeringen er jo eksperter på å bidra til det. Det er helt korrekt at mange av de private skolene som blir etablert i Norge i dag, blir etablert nettopp for å erstatte skoler som ofte er blitt nedlagt av rød-grønne kommunestyre, noe som selvfølgelig ikke nødvendigvis er en heldig utvikling.

Når det gjelder poenget med private skoler, er det først og fremst å sørge for å ha et korrektiv til den offentlige skolen. Jeg tror vi i stor grad kunne ha møttes på dette hvis vi hadde fått full valgfrihet mellom de offentlige skolene.

Elevbetaling er ikke noe Fremskrittspartiet går inn for. Men som sagt: Private skoler er et viktig supplement, som i tillegg til i seg selv å være et godt tilbud også, tror jeg, vil styrke den offentlige skolen ved at de får en konkurrent.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:34:35]: Fremskrittspartiet ønsker jo prinsipielt en helt ny modell for grunnskolen, der staten skal overta finansieringsansvaret for skoler via stykkprisfinansiering. Det vil føre til at «skolen ikke lenger er avhengig av kommuneøkonomien eller kommunepolitikernes prioriteringer», skriver Fremskrittspartiet i sin merknad. I en artikkel i avisen Nationen skriver representanten Tord Lien at «det finnes gode pedagogiske argumenter for å slå sammen skoler, men for barnetrinnet bør slike argumenter være veldig gode for at sammenlåingen skal være riktig». Jeg forstår det dit hen at Fremskrittspartiet er bekymret for at noen barn da bl.a. kan få en uforholdsmessig lang skolevei.

Mener Fremskrittspartiet at en statlig stykkprisfinansiering av grunnskoleelever vil føre til at kommunene vil bli bedre i stand til å ivareta en spredt skolestruktur og et godt pedagogisk tilbud? Eller mener Fremskrittspartiet at en statlig stykkprisfinansiering vil føre til en ønsket sentralisering av skoler der en ikke er avhengige av kommunepolitikernes prioriteringer, slik Fremskrittspartiet skriver i sin merknad?

Tord Lien (FrP) [10:35:32]: Det er helt korrekt at Fremskrittspartiet ønsker at de to viktigste tingene vi mener at kommunene holder på med, nemlig eldreomsorg og skole, skal stykkprisfinansieres. Dette er et prinsipielt standpunkt som Fremskrittspartiet har stått på i alle år, og

som vi nok ikke kommer til å gi oss på med det første. Men selvfølgelig må det være sånn at denne stykkprisen må differensieres, slik at det blir mulig for skoleeierne – om det er private, eller om det er offentlige, er ikke så viktig. Men det er selvfølgelig nødvendig at denne ordningen blir stykkprisfinansiert.

Jeg noterer meg også at det tilsynelatende er en viss uenighet mellom de to rød-grønne replikantene. Forrige replikant sa at når man legger ned den offentlige skolen, som de rød-grønne ofte gjør, vil den bli erstattet med en privat skole. Så private skoler er jo i dag den viktigste grunnen til at det allikevel er så vidt få skoler som blir nedlagt.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:36:38]: Representanten var inne på Kirkens økonomiske situasjon i innlegget sitt, og Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti deler bekymringen for den. Jeg skal ikke gå inn på diskusjonen om prostereformen og at representanten mener at den er overveiende positiv, mens Kristelig Folkeparti nok har en annen holdning til hvordan Kirken opplever dette.

Men det som kanskje bekymrer meg litt, er at i den økonomiske situasjonen velger Fremskrittspartiet å trekke tilbake en bevilgning til Norges Kristne Råd, Samarbeidsrådet for tros- og livssynsfunn og Islamsk Råd. Jeg tror at vi som samfunn er tjent med å ha dialog på tvers av religioner, på tvers av kulturer, og at vi trenger mer av det. For eksempel ønsker Norges Kristne Råd å bidra til gjensidig respekt og forståelse på tvers. De ville ha mistet posten på statsbudsjettet hvis Fremskrittspartiet hadde fått bestemme – en post som nettopp sikrer at alle kirkesamfunn kan få delta, både de små og de store, og at de ikke må velge mellom sårt tiltrengte prester og det å være med i paraplyorganisasjoner. Hva er årsaken til det?

Tord Lien (FrP) [10:37:51]: Jeg takker for spørsmålet. Vi kunne gjerne ha diskutert også prostereformen, selv om jeg gjetter på at entusiasmen hos de andre partiene rundt den diskusjonen er noe laber.

Når det gjelder bevilgningen til alle disse samarbeidsrådene, noterer jeg meg at representanten ikke trakk fram Islamsk Råd. Vi fjerner altså bevilgningen til alle disse rådene nettopp fordi vi er opptatt av at alle religioner skal likebehandles. Derfor er vi med på kirkeforliket, sammen med Kristelig Folkeparti. Det handler jo om at støtten som går til trossamfunn, må være basert på hvor mange medlemmer de har. Slike apparater som forskjellsbehandler religionene, er det ikke ønskelig å bruke skattepengene til direkte, men indirekte via trossamfunn.

Hadia Tajik (A) [10:38:54]: Fremskrittspartiet ønsker å åpne for flere private skoler. I København ser vi at flere og flere som har råd til det, kjøper seg ut av fellesskolen. 40 pst. av alle ungene som har akademikerforeldre, går på private skoler, og mange unger av etniske minoriteter går på religiøse skoler. Det betyr religiøs segregering, og det betyr sosial segregering. Jeg lurer på hvorfor Fremskrittspartiet ønsker å åpne for en slik virkelighet i Norge.

I tillegg kan jeg ikke se at Fremskrittspartiet svarte tilfredsstillende på representanten Aasens spørsmål om økonomisk utbytte, så jeg gjentar hennes spørsmål: Mener Fremskrittspartiet at det skal være fritt fram for økonomisk utbytte i private skoler?

Tord Lien (FrP) [10:39:41]: Det overrasker meg ikke at representanten Tajik ikke er fornøyd med svarene som Fremskrittspartiet gir om private skoler. Men når representanten Tajik stiller spørsmål om dette med religiøse skoler, blir jeg noe i stuss. Vi vil at alle, også de som har vanlig pedagogisk tilnærming, altså i tråd med det offentlige skoler har, skal få lov til å drive skole i Norge, mens den rød-grønne regjeringen legger til grunn at det skal være nettopp religiøse skoler som skal bli prioritert når det gjelder det. Det synes jeg er underlig.

Det er ikke noe mål for Fremskrittspartiet å innføre foreldrebetaling eller for den saks skyld at skolene skal ha mulighet til å ta ut utbytte. Målet til Fremskrittspartiet er at vi skal få et korrektiv til den offentlige skolen. Som sagt: Jeg tror mye av det behovet for korrektiv til den offentlige skolen kunne ha vært oppnådd ved fritt skolevalg. Jeg regner med at representanten kjenner til Ullern videregående skole, som nettopp i en situasjon med få elever har gjort skolen sin til en av de beste skolene i landet.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Elisabeth Aspaker (H) [10:41:04]:

- Denne regjeringen vil gå over i historien som regjeringen som forspilte sjansene til en kraftsatsing på utdanning i de gode årene vi har bak oss!
- Denne regjeringen har utmerket seg med å ville legge lokk på de kunnskapsmessige utfordringene i skolen!
- Denne regjeringen har ingen offensiv plan for hvordan høyere utdanning og forskning skal løse sin rekrutteringsutfordring og møte en forventet studentboom de kommende årene!

Høyre ville ikke vært Høyre om ikke vi utfordret Regjeringen på det som er samfunnets fremste utfordring: å foredle menneskene – eller humankapitalen.

Norge står overfor en fundamental utfordring i hele utdanningssektoren, fra grunnskole til universitet og høyskoler. Vi trenger en mer offensiv læringskultur. Vi trenger et utdanningssystem med større forventninger, enten det er til førsteklassingen i grunnskolen eller til studenten i høyere utdanning. Å forberede seg på framtidens arbeidsliv kan ikke være å velge minste motstands vei, ikke om vi har ambisjoner om å leve av kunnskap.

Skal Norge være blant verdens fremste kunnskapssamfunn, kreves et mer utfordrende skole- og utdanningssystem. Vi må legge lista høyere fra første dag og slutte å legge dempere på lærelyst og motivasjon hos elever og studenter. Heller ikke svake elever er tjent med å holde de flinke tilbake.

En fersk SSB-gjennomgang av internasjonale undersøkelser av norsk skole forklarer svake elevresultater med for lave krav og svak kultur for vurdering. Læringstrykket

må opp for at elevene skal lære mer og prestere bedre. OECD har tidligere delt ut gult kort til norsk utdanning. Nå følger SSB opp. Da er tiden ute for bortforklaringer og tiden inne for å sette skolens kunnskapsoppdrag i aller fremste rekke.

Jeg er stolt over å tilhøre et parti der handling følger ord. Sier Høyre at vi vil satse på kunnskap, så gjør vi det. Derfor har vi brukt alle de fem siste budsjettene til å videreføre satsing på den kvaliteten vi la grunnlaget for gjennom Kunnskapsløftet, Kvalitetsreformen i høyere utdanning og oppgraderingen av norsk forskning gjennom større forskningsfond, flere stipendiat og økte utstyrsinvesteringer.

Da kunnskapsministeren nylig talte til Utdanningsforbundets landsmøte, var et av hennes budskap:

«Det er ikke olje og gass, men folk og deres kompetanse som er den største delen av nasjonalformuen.»

Men Regjeringens statsbudsjett svarer ikke på statsrådens egen utfordring. Det gjør derimot Høyres alternative statsbudsjett, som investerer 1 milliard kr i kunnskap for å ruste landet bedre for framtiden og for å sikre velferden for generasjoner etter oss.

Høyre øker bevilgningen til etter- og videreutdanning for lærere med 400 mill. kr, avsetter 50 mill. kr til seniortiltak for realfagslærere, hever basisbevilgningene til høyere utdanning med 250 mill. kr, foreslår ytterligere 384 mill. kr til forskning, som også vil gi om lag 100 nye stipendiat, og sist, men ikke minst: Høyre styrker Forskningsfondet med 10 milliarder kr.

Fra ulike hold advares det mot Regjeringens politikk. I en rapport fra NIFU STEP advares det mot at Forskningsfondets rolle er svekket i samlet forskningsfinansiering. Fra Universitets- og høyskolerådet advares det mot konsekvensene av for lave basisbevilgninger. Studentene etterlyser oppfylning av rød-grønne valgløfter om elleve måneders studiestøtte. I nord er det få spor etter Regjeringens såkalte nordområdesatsing. Stemningen i Hammerfest er laber etter at Regjeringen avspiser EnergiCampus Nord med fattige 1 mill. kr i 2010. Det nye energiingeniørstudiet, som skulle være et signalprosjekt og bygge ny kompetanse på et felt landsdelen trenger, henger nå i en tynn tråd. Det er lite samsvar mellom handling og ord i nord.

Høyres historie er også historien om partiet som en garantist for satsing på kunnskap og kvalitet i skolen. Når Høyre vil doble takten i etter- og videreutdanning av lærere, er det fordi dette er det tiltaket som på kort sikt kan gi størst gevinst for elevene.

Nå gjelder det å bygge på de lærerne vi har, og nå gjelder det å tenke nytt. Sju av ti lærere sier de har behov for faglig påfyll. Det må ansvarlige skolemyndigheter ta på alvor.

Høyre utfordrer kunnskapsministeren til å gå nye veier i gjennomføringen av lærernes etter- og videreutdanning. På samme måte som helsesektoren ikke har noen sykepleierhender å avse, har ikke skolen lærerhoder å avse. Det betyr at vi må finne nye og mer fleksible løsninger for kompetanseheving, som for skolens del i all hovedsak må baseres på at lærerne ikke kan forlate sine elever og sine klasser.

Jeg er enig med statsråden i at vi trenger flere lærere – mange flere lærere – om vi også skal kunne kompensere for avgang for alder. Men Høyre er helt uenig i statsrådets prioriteringer når flere lærere om fem-ti år skal stå i veien for mer etter- og videreutdanning nå.

Hensynet til alle de årskullene som er i skolen, tilsier at Regjeringen burde satset langt mer for å heve kompetansen hos dagens lærere.

På Utdanningsforbundets landsmøte den 3. november var kunnskapsministeren opptatt av å «gi lærerne rom til å gjøre det de skal, nemlig undervise. Et eget utvalg skal hjelpe oss» – departementet – «med å identifisere «tidstyver» og avbyråkratisere lærerjobben», sa statsråden.

Hvis statsråden faktisk mener dette – og det tror jeg – hvordan er det da mulig at Utdanningsdirektoratet kommer med pålegg som fører til det stikk motsatte, som ved å innføre forbud mot pluss og minus når det gis tallkarakterer?

For skolen er bestemmelsen kommet som lyn fra klar himmel. Ingen har bedt om den. Forbudet betyr økt byråkratisering og merarbeid for lærerne og faktisk mindre presise karakterer og tilbakemeldinger til elevene. Høyre mener det nye forbudet åpenbart virker mot sin hensikt og legger i dag fram forslag om at Stortinget ber Regjeringen trekke forbudet tilbake og videreføre det som er etablert praksis når det gjelder karaktersetting i norske skole. Man kan saktens undres over denne trangen til å reparere det som faktisk fungerer. Har ikke Utdanningsdirektoratet andre ting å gjøre?

Høyre er kompromissløs i sin prioritering av kunnskap og matte foran mat. Den som har fulgt SV før og etter at partiet kom i regjering, vil se at SV, sterkt presset av Arbeiderpartiet, er på vikende front i forhold til egen politikk. Når SV nå snakker mindre om lek og mer om læring og mindre om mat og mer om matte, og partilederen inntar Kunnskapsdepartementet med en klar beskjed om at Norge skal opp på PISA-rankingen, representerer det et politisk hamskifte for SV og et viktig skritt i retning av den kunnskapsskolen Høyre har kjempet for. Men vi har ennå til gode å se en SV-statsråd i yr begeistring over en skole som har løftet resultatene i matematikk.

Jeg vet ikke hva Øystein Djupedal tenkte på da han på SVs landsmøte i 2005 proklamerte:

«Tenk så lykkelige vi skal bli når vi blir kvitt høyre-skolen!»

I dag tenker jeg: Hvor forvirret er egentlig SV i skolepolitikken? Enten vet ikke partiet hva det vil, eller så får partiet det ikke til – i møte med storebror Arbeiderpartiet i regjering.

Tester og kartlegging er virkemidler, ikke mål i seg selv. Det er den oppfølging hver enkelt elev får etter testingen, som er det viktige. Dette kunne vært mine ord, men ut-sagnet stammer fra kunnskapsminister Kristin Halvorsen i møte med landets største lærerorganisasjon. Mener statsråden dette, har hun samtidig satt strek over sitt eget og partiets tidligere standpunkt om testing bare av et utvalg elever.

Høyre hilser i så fall statsrådets nyorientering på dette punkt velkommen. Statsråden skal også få Høyres fulle

ryggdekning til å sette makt bak, slik at alle landets kommuner må følge opp resultatene av de nasjonale prøvene. Nasjonale prøver er et av skolens viktigste verktøy for å gi hver elev god, tilpasset opplæring, en rettighet elevene har etter opplæringsloven. Det er i Stortingets interesse som lovgiver at Regjeringen sørger for at lover etterlevs.

Etter fire tilsyn er det likevel grunn til å spørre: Hvor ellers i samfunnet kan statsråder sitte i ro i fire år og se på at barns rettigheter sterkt forsømmes?

Utdanning og forskning egner seg ikke for improvisasjon. Likevel er det det inntrykket som sitter igjen etter fire år med rød-grønt styre. Hvor er det blitt av langsiktigheten i bevilgningspolitikken overfor de mange kunnskapsbærerne på alle nivåer i utdanningssystemet? Hvilekjær og svært trange budsjetter har satt sektoren i en håpløs skvis mellom framtidrettede nysatsinger og det å opprettholde kvalitet i eksisterende virksomhet. Med rød-grønn regjering og SV-styring i Kunnskapsdepartementet har den sektoren som skal bygge fundamentet under ny framtidig verdiskaping og sørge for kompetansearbeidskraft til både offentlig og privat sektor, manglet forutsigbarhet i sin planlegging.

Det er med respekt å melde ikke å ta utdanning og forskning på alvor. Det er et stort tankekors når komitélederen her i dag bruker innlegget sitt til å varsle innstramming i høyere utdanning, når vi vet at titusenvis av nye studenter står i kø og skal inn i sektoren de nærmeste årene.

Jeg tar herved opp det forslaget fra Høyre som er omdelt i salen i dag.

Presidenten: Representanten Elisabeth Aspaker har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Presidenten er i tvil om det er parlamentarisk å kalle noen «forvirret».

Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [10:51:32]: Når jeg hører representanten fra Høyre på talerstolen i dag, lurer jeg på om Høyre er blitt imot Kunnskapsløftet – Kunnskapsløftet som Høyre i gjentatte debatter de siste årene har gjort til *sin* reform, og som gjennom de siste årene har vært Høyres svar på alle de utfordringer skolen står overfor. Skolepolitikken som føres av de rød-grønne, er bygd på Kunnskapsløftet, som alle partiene som er representert på Stortinget i dag, stilte seg bak.

Svartmalingen av skolen fra Aspakers side lurer jeg på om bunner i motstand mot Kunnskapsløftet. Hva mener Høyre man skulle ha gjort annerledes med denne reformen?

Elisabeth Aspaker (H) [10:52:15]: Replikken fra Anna Ljunggren faller jo på sin egen urimelighet. Jeg var faktisk daværende statsråd Kristin Clemets politiske rådgiver da denne reformen så dagens lys. Jeg stiller meg 100 pst. bak reformen selvsagt, men vi er jo skuffet over at regjeringspartiene ikke i større grad følger opp og sikrer at den bunnplanken som må være på plass i reformen, nemlig lærernes kompetanse, ikke bedre ivaretas enn det man faktisk gjør i dag. Det er ikke noe løft i etter- og vi-

dereutdanningen for lærerne når man bare viderefører det som lå inne i de første reformårene. Når sju av ti lærere kommuniserer til myndighetene at man trenger kompetansemessig påfyll, er ikke svaret at vi skal utdanne flere lærere som skal komme til skolen om fem til ti år. Da må man ta fatt i den utfordringen med et langt større alvor enn det Regjeringen faktisk gjør i dag.

Aksel Hagen (SV) [10:53:16]: Høyre har gjennom urealistisk og veldig kreativ budsjettpolitikk klart å skaffe seg et handlingsrom i denne debatten som representanten utnytter til fulle. Men når vi kommer til studieforbund, kutter Høyre. Det er vi overrasket over. Da mener vi at Høyre lite har skjönt og erkjent hva studieforbundene driver med, slik det er formulert ut i Tron-utvalgets innstilling, som vi trodde at Høyre i utgangspunktet hadde en veldig positiv innstilling til, nemlig at studieforbundene skal drive med en aktivitet som skal vedlikeholde og styrke demokrati, påvirke egen livssituasjon, bidra til inkludering, motivere til kunnskap og kompetanse osv. Er det ikke nettopp dette representanten kalte «å foredle menneskene – eller humankapitalen»? Er det kremmerpartiet Høyre som her viser sitt blå, sanne ansikt, ved at de heller bare vil bruke pengene på basiskompetanse og ikke på den brede samfunnsbyggende aktiviteten?

Elisabeth Aspaker (H) [10:54:13]: Forskjellen mellom Høyre og SV er at vi er i stand til å prioritere. Vi skjønner at vi ikke bør bruke mer penger. Vi bør tvert imot stramme inn. Det betyr også at vi på Kunnskapsdepartementets område faktisk har foretatt noen omprioriteringer. Hvis representanten Hagen hadde sett forslagene fra Høyre i sammenheng, ville han sett at kuttet i studieforbundene stort sett i sin helhet er overført programmet for basiskompetanse i arbeidslivet. Det gjør vi i en erkjennelse av at mange arbeidstakere faktisk fortsatt har utfordringer når det gjelder grunnleggende ferdigheter i lesing og skrivning. I tillegg vet vi at arbeidslivet har et stort behov for kompetanse som vi tror at dette programmet er det beste verktøyet å bruke til.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:55:11]: Opposisjonspartiene, inklusiv Høyre, sier at Regjeringas bevilgning knyttet til et varig system for etter- og videreutdanning av lærere i stor grad tilsvarer bevilgningen som lå inne i Kunnskapsløftet. Jeg vil vel tro at behovene var kjent også den gangen da Høyre hadde kunnskapsministeren, med representanten som rådgiver. Siden Regjeringa nå får kritikk for å følge opp de forventninger som faktisk lå i Kunnskapsløftet, lurar jeg på om representanten kan presisere hva Høyre mener er grunnen til at behovet for etter- og videreutdanning av lærere er vesentlig større nå enn det var den gangen da Kunnskapsløftet ble utformet. Det er tross alt ikke veldig mange år siden.

Elisabeth Aspaker (H) [10:55:56]: Da Kunnskapsløftet ble lansert, var regjeringen den gangen opptatt av at finansieringen til den direkte kompetansehevingen som

måtte skje på grunn av det nye som lå i reformen, ble lagt inn i den forrige fireårsperioden.

Så har vi altså nå opplevd at lærerne i større grad melder seg til tjeneste til utdanningsmyndighetene og artikulere at man har et større behov for kompetanseheving. Samtidig er det en rekke undersøkelser som slår fast at læreren er den absolutt viktigste innsatsfaktoren. Da skulle det bare mangle om vi ikke skulle ta inn over oss den nye kunnskapen. Derfor har Høyre doblet innsatsen til etter- og videreutdanning for lærere fordi vi mener at vi må ta et større krafttak for dem som faktisk har sørget for at neste generasjon og de årskullene med elever som er i skolen i dag, skal stå best mulig rustet med ferskest mulig kompetanse, i møte med senere utdanning og det arbeidslivet de en gang skal ut i.

Svein Gjelseth (A) [10:57:12]: Høgre meiner at Regjeringa set folkekyrkja i fare når ein ikkje rettar opp den alvorlege økonomiske situasjonen. Høgre vil løyve 10 mill. kr ekstra til kyrkja. Då vert spørsmålet mitt: Meiner Høgre at ei ekstra løyving på 10 mill. kr er det som skil om folkekyrkja er i fare eller ikkje?

Elisabeth Aspaker (H) [10:57:39]: Nei, sannsynligvis er behovet større, men det var det Høyre ved denne anledningen fant rom for å kunne gi av ekstra bevilgninger til Kirken. Jeg vil nesten rette spørsmålet tilbake til replikanten her, for det må være et tankekors for Regjeringen at man nå gjennomfører store reformer i Kirken for deretter å la Kirken i stikken. Jeg må si det er ganske dramatisk når man i det bispedømmet jeg tilhører, Nord-Hålogaland, faktisk nå varsler at man skal samle begravelsene på samme dag, slik at man nærmest får et samleband. Det er ganske uverdigg, og det er altså en kirke og en organisering som jeg tror at folk flest kommer til å reagere på. Det burde også Regjeringen ha tatt inn over seg i det forslaget til statsbudsjett som er lagt fram.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Aksel Hagen (SV) [10:58:43]: Kunnskap er makt – det er gjerne den britiske opplysningstenkeren Francis Bacon som får æren for først å ha kommet med denne gode formuleringen. På hans tid var det særlig menneskenes makt over naturen som var i fokus. Ikke minst klimakrisen forteller oss at vi må utvikle ny kunnskap innenfor naturvitenskap og teknologi. Samtidig er klimakrisen, som finanskrisen, matvarekrisen og den globale militariseringen, først og fremst en samfunnsfaglig krise, en etisk moralsk krise, en politisk krise som nærmest trygler etter ny og handlingsrettet kunnskap om både mennesker og samfunn.

Kunnskap er noe langt mer enn teori, noe man kan lese og pugge seg til, noe en forskningsmessig kan lete fram. Kunnskap må nemlig ikke minst lages, og den skal slik sett gjerne først og fremst være nysgjerrighetsdrevet mer enn nyttedrevet og politisk drevet. Ved å ha et bredt kunnskapsbegrep fanger vi lettere opp alle mennesker. Alle har i seg en kunnskap og ikke minst en evne og lyst til å anvende og utvikle mer kunnskap. Dette er faktisk noe av

det fineste ved «oppfinnelsen» menneske. Det er lett å se dette i barnehagen, men det kan kanskje ikke være så lett å se eller være så godt synlig i en skoletrøtt 10. klasse eller på en sliten og presset arbeidsplass.

Med et slikt kunnskapssyn som vi legger til grunn, vil basisferdigheter være noe mer enn å lese, skrive og regne. Det vil mer være spørsmål om å være kreativ, takle seg selv og klare å samhandle med andre. Med et slikt kunnskapssyn vil antall publiserte artikler i vitenskapelige tidskrifter med «referee» være viktig nok, men ikke nok for å ane den fulle meningen med en forskningsaktivitet.

Årets statsbudsjett viser god retning. Framtiden er avhengig av hvordan vi mestrer overgangen fra oljeøkonomi til kunnskapsøkonomi. Derfor har SV vært en pådriver for full barnehagedekning, for en god skole for ungene og for å bekjempe frafallet i skolen. Vi vet at unger som får anledning til å delta i sosiale og lærende fellesskap – og det er viktig for oss – lykkes bedre enn andre senere i livet. Det er slik sett også veldig gledelig at Regjeringa nå foreslår å innføre flere skoletimer på barnetrinnet og gratis, frivillig leksehjelp for de yngste ungene. For gratis, frivillig leksehjelp gir verdifull ekstra støtte og sikrer god oppfølging.

Regjeringa startet med å bevilge 373 mill. kr til innføring av gratis læremidler for elever i den videregående opplæringen i 2007 og har fortsatt opptrappingen i 2008 og 2009. På tre år har den rød-grønne regjeringa sikret gratis læremidler til alle – også veldig viktig. I tillegg etablerte Regjeringa i 2009 en ny ordning for investering i skolebygg og svømmeanlegg, og denne blir nå videreført. Det fases inn to nye milliarder i 2010. Det er viktig at elever og lærere har et godt fysisk arbeidsmiljø.

I 2010 foreslår også Regjeringa å bygge 1 000 nye studentboliger. Dette er også et viktig tiltak i diskusjonen som går på lik rett til utdanning, og for at studentene våre kan studere mer og arbeide mindre. Da skal vi legge merke til – vi har noen diskusjoner om det her i salen – at den rød-grønne regjeringa har sørget for å bygge langt flere studentboliger enn hva høyrepartiene gjorde sist de hadde sjansen.

Innen utdanning og forskning er vi nå i ferd med å nærme oss 1 pst. av BNP og er av de fremste land i verden når det gjelder å bruke offentlige midler på forskning og høyere utdanning. Vi øker antall studieplasser med 5 600 nye fra høsten 2010, og lærerutdanningen får økt oppmerksomhet og ressurser.

Når det gjelder Forskningsfondet, har vi nå kommet opp i 4 milliarder kr, og avkastningen skal øremerkes forskningsutstyr. Det er også veldig viktig. Klimaforskning har fått en sentral plass, også veldig viktig – bare for å nevne noe.

Dette er et godt budsjett. Innlegget fra Høyre kunne tyde på det stikk motsatte. Her har vi en klar uenighet mellom regjeringspartiene og opposisjonen.

Kunnskap er makt, og derfor er det viktig å satse på kunnskap. Det er noen som har vridd litt på dette utsagnet, nemlig at makt er kunnskap, og da er det fare på ferde. Det som da blir gyldig i samfunnsdebatten, er at det er makteliten – politisk, religiøs og økonomisk – som får gjen-

nomslag og definerer hva de mener er sant. Etter min og SVs mening er det mange av de aktuelle samfunnsdebattene i dag som blir ganske så forkludret, på grensen til å bli ødelagt innimellom, nettopp av at det er makten som bestemmer kunnskapen. I stikkordsform: Deler av klimadebatten, deler av islamdebatten, deler av sykelønnsdebatten, inkluderingsdebatten osv. er samfunnsdebatter som viser at her trengs det mer kunnskapslagning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [11:04:05]: Representanten uttrykte glede over barnehageforlik og hvor godt vi egentlig har det i den norske skolen. Jeg skal ikke si meg uenig i det.

I innstillingen til budsjettet peker komiteen på viktigheten av leksehjelp, at foreldre med barn i grunnskolen «kan bidra positivt til barnas motivasjon og læringsutbytte», at dette har stor betydning for barn, og at uavhengig av foreldrenes egen utdanningsbakgrunn og kunnskapsnivå vet vi at det har stor betydning for barns læring.

Men der stopper flertallet foreldrenes innflytelse. Fremskrittspartiet mener at det er foreldrenes ansvar å oppdra sine barn, og at det derfor er viktig å anerkjenne foreldrenes rett til også å velge hvilken skole barna skal gå på, uavhengig av kommunegrenser. Hva er grunnen til at SV mener at foreldrene ikke skal få velge hvilken skole barna skal gå på, uavhengig av kommunegrenser?

Aksel Hagen (SV) [11:05:10]: Fremskrittspartiet har hevdet dette lenge, og jeg har prøvd å sette meg inn i hvordan det ville se ut i mitt eget fylke, Oppland, hvis foreldrene skulle frakte ungene sine på kryss og tvers av skolekretsgrenser og kommunegrenser. Hva slags lokalsamfunn er det vi da ville få?

Vårt utgangspunkt er at en god skole er en lokalsamfunnsinstitusjon. Den vil fungere godt både internt og i samhandling med lokalsamfunnet hvis det er nettopp de som bor i lokalsamfunnet, som bruker skolen og har ungene sine på den skolen. Slik sett har jeg tro på fellesskolen, og jeg har ikke minst tro på å ha lokalsamfunnet som utgangspunkt for skolen.

Henning Warloe (H) [11:06:03]: «Kunnskap er makt», sa representanten i innlegget sitt. Jeg vil jo tro at det gir litt makt å sitte i regjering også – en flertallsregjering, med to statsråder i samme departement. Da er det jo merkelig at ikke SV har klart å benytte denne makten til å gjøre det som SV har sagt at de skulle gjøre.

Jeg har lest SVs stortingsvalgprogram. På syv steder i løpet av tre sider står det i forskjellige utgaver at SV mener det er viktig å styrke kvaliteten i utdanningen ved å øke basisbevilgningene til universiteter og høyskoler. Det står altså gjentatt en rekke forskjellige steder.

Da er spørsmålet: Hvorfor har ikke SV klart å gjøre dette i et statsbudsjett som bruker rekordmye oljepenger? Vi hørte komitélederen her i stad si: Det brukes «ekstremt mye penger». En samlet universitets- og høyskole-

sektor har etterspurt økte basisbevilgninger for å trygge sin økonomi.

Aksel Hagen (SV) [11:06:58]: Det er også årsaken til at dette i den nye Soria Moria-erklæringen står inne som en klar ambisjon fortsatt.

I motsetning til Høyre har Regjeringa måttet forholde seg til den eksisterende økonomiske virkeligheten, og da har Regjeringa i denne omgang, i dette budsjettet, valgt å prioritere mer målrettet mot helt bestemte økninger, både forskningsmessig og ikke minst utdanningsmessig. Men vi har absolutt ikke gitt opp ambisjonen om at en bør prøve å styrke basis gradvis utover i denne perioden.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:07:40]: Kristelig Folkeparti og SV prioriterer mange ganger helt forskjellig i skolepolitikken. Representanten hadde et ganske interessant utsagn om at «kunnskap er makt» og advarte mot at makten skulle bestemme kunnskapen.

En ting jeg har prøvd å finne ut av, er SVs store tro på at flere timer i skolen vil gi mer læring. Jeg finner ikke den forskningen som sier at det faktisk vil gi resultater. Vi kan se på Finland, som har færre timer, men scorer bedre på PISA. Vi kan følge med på mye av forskningsmateriellet, som sier at det ikke er flere timer som er svaret, men kanskje heller flere og enda bedre lærere, mer praktisk tilrettelagt skole, og en situasjon som gjør at vi ikke får slitte unger når dagen er ferdig. Har SV lyttet til foreldre og lærere når det gjelder de virkelige utfordringene i skolen? Eller er det slik at her har makten bestemt kunnskapen?

Aksel Hagen (SV) [11:08:45]: Her er vi uenige, noe som ofte er situasjonen i politikk – at det er en faktauenighet.

Jeg synes at Kristelig Folkeparti har en litt panisk frykt for flere timer. Norge ligger jo ikke høyt når det gjelder antall timer i skolen i forhold til sammenliknbare land. Et tilleggspoeng, som jeg synes Kristelig Folkeparti bommer veldig på, er at det virker som om Kristelig Folkeparti fortsatt har en forestilling om at det sitter en mor hjemme og venter på at ungene hennes skal komme hjem. Altså: Vi har bevisst lagt opp til at vi vil ha et arbeidsliv der både mor og far/foresatte er ute i arbeidslivet. Slik sett er det også et poeng å gi gode tilbud til ungene våre mens vi er ute i arbeidslivet. Derfor vil vi ha en skole med flere timer, og vi vil ha en god SFO i tillegg.

Trine Skei Grande (V) [11:09:40]: Jeg er veldig enig når representanten Hagen snakker om at «kunnskap er makt». Jeg satt i denne komiteen for to perioder siden, og oppfattet da at Venstre og SV var veldig mye enige, spesielt på feltet høyere utdanning og forskning.

Men det som forundrer meg, er at da kjempet SV f.eks. for at Forskningsfondet skulle opp på 100 milliarder kr i 2008. Nå er målet 77 milliarder kr i 2010, mens Venstre holder lovnaden sin om 150 milliarder kr i 2010. Man gikk til valg på elleve måneder studiestøtte – det har man ikke klart. Jeg husker også da SV kjempet mot alle nasjonale prøver og fremmet et Dokument nr. 8-forslag her

i salen. Man sa i Soria Moria at man skulle ha 15 elever i hver klasse, og før forrige valg at man skulle ha varme skolemåltider.

Nå merker jeg meg at SV, og også representanten Hagen, bruker mye mer ikke ordet «løfte», men «ambisjon». Hvor er det egentlig blitt av de store ambisjonene SV hadde på dette feltet?

Aksel Hagen (SV) [11:10:49]: Slike debatter blir vanskelige når en som posisjonsparti har et annet utgangspunkt budsjettmessig enn et opposisjonsparti. Venstre har ryddet seg – og jeg mener fortsatt gjennom et urealistisk budsjettarbeid – et handlingsrom som vi ikke har. Da må en prioritere innenfor de gitte rammer.

Vi er litt overrasket over at et tidligere regjeringsparti ikke husker hva en selv opplevde da en satt i regjering – at en nettopp ikke fikk gjennom alle primærstandpunktene sine. Jeg tror Venstre ville være tjent med at de i noe større grad tenkte tilbake på de opplevelsene de selv hadde da de satt i regjering.

En må prøve å finne ut av løsningene sammen med andre. Ikke minst må en ha et langsiktig perspektiv og ikke satse på å gjennomføre programmet sitt i det første budsjettåret i perioden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:12:16]: Norge er av OECD igjen kåret til verdens beste land å bo i. Ja, vi er heldige, sjøl om vi i det daglige kanskje ikke ser hvor heldige vi egentlig er. Det betyr likevel ikke at vi ikke kan bli bedre på mange områder.

Tilgjengelighet til utdanning er en av faktorene som teller når det gjelder vurderingen av hvor godt landet vårt er å bo i. Utdanning er en nøkkelfaktor for utvikling, og kunnskap er en nøkkelfaktor for å finne løsninger på de virkelig store utfordringene vi står overfor i framtida – som klimakrisen og matvarekrisen. Men vi klarer aldri å få bukt med de store utfordringene uten at det er kvalitet i utdanningen. Vi må ha kvalitet, slik at vi sikrer at elevene faktisk når de læringsmålene som er fastsatt.

Skolen har vært preget av et utall av reformer. Nå har vi en utdanningssektor som gjør seg erfaringer med Kunnskapsløftet, og justerer arbeidet i tråd med nasjonale føringer og måloppnåelse. Det gjør at jeg tross alt er optimistisk og tror at elevenes læringsutbytte vil bli stadig bedre etter hvert som vi forbedrer reformen.

Men jeg vil likevel advare mot blindt å vurdere skolens suksess kun målt etter faktakunnskap og score på internasjonale tester. Frafallsprosenten, spesielt i de yrkesfaglige studieretningene, viser også at vi ikke lykkes godt nok. Både arbeidsliv og samfunnsliv krever også evne til samarbeid. Derfor må vi ikke risikere elevenes sosiale kompetanse i higen etter å nå målet om å finne svar på framtidens utfordringer.

Det er tverrpolitisk enighet om at alle skal ha lik mulighet til utdanning. Det betyr å bli gitt muligheter etter sine evner, uavhengig av sosial bakgrunn. Budsjettene skal være med på å legge til rette for å gi disse mulighetene.

En god lærer er en forutsetning for god læring. Det har vært og er stort fokus på bråk og uro i klassene fra alle de politiske partiene. Bråk og uro hindrer mulighet for læring, men ro i klasserommet kan ikke vedtas på Stortinget. Det vi derimot kan gjøre, er å legge til rette for at lærerne har de redskaper de trenger for å skape rammer for læring. Slike redskap er pedagogisk og didaktisk forståelse. Lærere trenger ikke bare å være dyktige i matematikk eller norsk, de trenger å ha kunnskap, erfaring og forståelse for metoder og teknikker som gjør at du skaper ro, men samtidig varierer, motiverer og tilpasser aktiviteten til den enkelte elevgruppen.

Senterpartiet er derfor glad for at vi nå har kommet i gang med en ny lærerutdanning der nettopp pedagogikk og elevkunnskap blir vesentlig styrket etter å ha vært nedprioritert noen år, og at arbeidet blir styrket med 100 mill. kr i budsjettet for 2010. Men vi har ikke tid til å vente på at utviklingen i skolen skal være avhengig av nyutdannede lærere. Vi har jevnt over en svært dyktig lærerstand i dag, der mange er svært opptatt av å gjøre sin lærergjerning best mulig.

Derfor er det viktig at vi fortsetter arbeidet med jevnlig å sørge for etter- og videreutdanning for lærere. Det er en politisk uenighet om hvor mange som skal etter- og videreutdannes hvert år. Jeg mener vi er på et godt spor når det er avsatt 400 mill. kr til kompetanseutvikling for om lag 2 500 lærere i 2010. Opposisjonspartiene peker på at det i stor grad tilsvarer bevilgningene som lå som forutsetning for Kunnskapsløftet. Ja, siden det var tverrfaglig oppslutning om den reformen i Stortinget, tyder jo alt på at vi er på riktig vei.

Den kanskje største utfordringen vi har i norsk skole i dag, er nok likevel det store frafallet i videregående. Norsk ungdom har fantastiske muligheter, men når statistikken forteller at ca. 30 pst. av elevene ikke fullfører videregående opplæring innen fem år, må vi sette inn tiltak for å gjøre gjennomføringsprosenten høyere.

At det på enkelte yrkesfaglige studieretninger er nærmere 50 pst. som ikke fullfører, er en voldsom sløsing med menneskelige evner, talent og ressurser. Det har vi ikke råd til, verken med tanke på ungdommen sjøl, framtidens arbeidsstyrke eller med tanke på de offentlige budsjettene. Jeg er derfor glad for at Regjeringa har valgt å avsette midler til å styrke arbeidet med dette.

Jeg mener også at den rød-grønne regjeringa så langt har hatt en god tilnærming til hvordan vi skal redusere frafallet. Vi trenger både tidlig oppfølging og innsats etter kartleggingsprøver. Vi trenger mer praktisk erfaring særlig i ungdomsskolen fordi det er blitt lite handlingsrom for å legge til rette for nettopp dette, og vi trenger mer entreprenørskap i skolen. Det er derfor bra at entreprenørskapsarbeidet skal gjennomsyre utdanningen, og at Ungt Entreprenørskap skal vektlegges spesielt i yrkesfaglige studieprogram.

Senterpartiet mener vi må bidra til å løfte fram de praktisk flinke elevene. Norge har ikke råd til ikke å benytte seg av evnene som disse elevene besitter. Vi trenger også variert arbeidskraft i framtida. Ved innføringen av Kunnskapsløftet ble dessverre mange av de elevene som er prak-

tisk flinke, ikke tilstrekkelig tatt vare på. I ungdomsskolen ledes alle inn i samme kvern. Det har ført til at vi i dag har en rekke elever som aldri har fått vite hva de er gode til, eller føle mestring. Ungdomsskolen er kanskje den tøfeste tida i en unges liv. Det er den tida de fleste finner ut hvem de er i forhold til andre. Økning i frafallsstatistikken fra videregående skole sier ikke bare noe om utfordringene på videregående trinn, men det sier noe om erfaringer fra alle de åra de har gått på skolen før de kommer dit. Senterpartiet er opptatt av at vi ikke glemmer disse elevene sjøl om vi nå sikkert vil ha fokus på hva som skal til for å gjøre også resultater innen bl.a. realfag viktigere framover.

Jeg er tilfreds med at Regjeringa nå griper fatt i ungdomsskolens utfordring og prøver ut et praktisk arbeidslivsfag i ungdomsskolen. Jeg er også svært opptatt av at dette er et tilbud som skal velges på lik linje med f.eks. 2. fremmedspråk. Du skal ikke lenger kategoriseres som et «spesielt tilfelle» om du velger mer praktisk i ungdomsskolen. Det å velge et praksisfag på ungdomsskolen må heller ikke låse elevens valgmuligheter i videregående skole.

Jeg gleder meg til å følge forsøket framover, og jeg ser fram til behandlingen av St.meld. nr. 44 for 2008–2009 som tar for seg Utdanningslinja.

Hvert menneske er unikt, og hvert menneske har behov for anerkjennelse og bekreftelse på at en betyr noe. Muligheten for kunnskap og arbeid er en viktig faktor for sjølr-respekt. Derfor er det viktig at vi har flere veier å gå for å oppnå kompetanse.

Utfordringene med hensyn til økte studenttall i framtida er krevende for universitets- og høgskolesektoren. Det er usikre prognoser for hva økningen vil bli, avhengig av studietilbøyelighet. Men vi er nødt til å ha flere tanker i hodet samtidig når vi skal ta høyde for nye studenter. Her vil jeg trekke fram fagskolene.

Fagskolene gir både kortere og lengre utdanninger som leder fram til fagkompetanse, en kompetanse som vil være svært verdifull i framtida. Jeg har store forventninger til utviklingen av fagskolene nå når fylkeskommunen overtar ansvaret for disse. Og jeg regner med at det brennende engasjementet som finnes i fylkeskommunene, vil sikre et godt opplæringstilbud også på dette området.

De regionale forskningsmidlene må også nevnes som et tiltak som skal styrke det regionale samspillet mellom næringsliv, regionene og høgskolene. Midlene skal være et supplement til nasjonale FoU-midler og skal bidra til å realisere gode prosjekter i alle deler av landet.

Senterpartiet mener at regionale prosjekter, drevet av behov lokalt og med utspring i regionale kompetansemiljøer, vil være en viktig pådriver når det gjelder innovasjon både innen næringsliv og i utvikling av velferdstjenester.

Senterpartiet er opptatt av at utfordringene vi står overfor i framtida, må løses gjennom kunnskap, en framtid som skal inkludere både de teoretisk flinke og de praktisk flinke. Hvert menneske er unikt.

Jeg mener vår rød-grønne regjering er på god vei til å utvikle en mer balansert utdanningspolitikk som nettopp tar alle elever på alvor.

Helt til slutt: Jeg har ikke pratet noe om Kirken i mitt innlegg, men til opplysning for dem som har savnet det, kommer jeg tilbake til den saken i et senere innlegg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mette Hanekamhaug (FrP) [11:21:12]: Jeg er svært enig i representanten Tingelstad Wøiens påpekning av at den høye frafallsprosenten viser at Regjeringen ikke har lyktes på dette feltet hittil. Videre viser hun til at mer praksis er viktig for å forebygge dette. Spørsmålet er da: Hvorfor stemte representanten Tingelstad Wøien imot Fremskrittspartiets forslag i forrige periode om å redusere teoriandelen i yrkesfagene, og hvorfor ønsker dere kun en prøveordning med praktiske arbeidslivsfag, framfor en permanent ordning med valgfag i ungdomsskolen?

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:21:46]: Nå er det slik at jeg ikke var representant i forrige periode, så jeg har ikke stemt over det forslaget som representanten Hanekamhaug her henviser til. Men jeg tror det er viktig – og jeg tror Fremskrittspartiet og Senterpartiet deler den oppfatningen – med mer praksis i ungdomsskolen. Vi har jo erfaring med det valgfaget vi hadde tidligere, i gamle dager, da jeg gikk på skolen, men jeg tror nok kanskje at vi bør prøve å være mer målrettet enn vi var da. Det var vel flere av oss som drev med både skyting og litt andre ting. Jeg tror kanskje det kan være lurt at vi, nettopp slik som Regjeringa sier, nå tester det ut, gjør et forsøk, slik at det blir litt mer målrettet ved at de som går på ungdomsskolen, har mulighet til å hente fag fra videregående skole. I dag er det stort sett allmennfag som blir hentet ned til ungdomsskolen. Det kan være fornuftig å gjøre det slik som Regjeringa tenker, at man skal kunne hente ned fag også fra de yrkesfaglige studieretningene til ungdomsskolen.

Svein Harberg (H) [11:22:56]: I det siste har det rast en debatt landet over om nedleggelse av skoler. Det har vært meldt stor bekymring fra mange kanter, fordi det helt klart meldes at nedleggelsene i stor grad er et resultat av budsjettkutt. Jeg har registrert at representanten Tingelstad Wøien og Senterpartiet også har uttrykt bekymring.

Mitt spørsmål blir derfor om Tingelstad Wøien mener at nasjonale pålegg og øremerkinger som Regjeringen står bak, f.eks. skolefrukt og strammere regler for antallet elever pr. lærer, er i tråd med Senterpartiets politikk på området og er med på å gi den enkelte kommune frihet til å ha fokus på kvalitet når skolestruktur skal vurderes?

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:23:44]: Nå tror jeg vel kanskje ikke det er slik at det er skolefrukten som har ført til at skoler legges ned ute i Distrikts-Norge, men jeg deler representantens bekymring for at det er svært mange skoler som legges ned. Så vidt jeg har registrert, er det nedlagt 12 eller 13 flere skoler i denne perioden enn det var da Høyre satt i regjering, så det er ikke så veldig stor ulikhet. Jeg vil nok si det slik – og jeg tror vi er enige om det også – at skoler faktisk kan bli for små. Men det kan også bli uforholdsmessig lang reisevei for mange unger.

Det er vi nødt til å gå nærmere inn i, slik at vi sikrer at ungene kan gå på en skole i nærheten av der de bor. Det tror jeg vi skal få et godt samarbeid om framover.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:24:43]: Senterpartiet har mange gode sentrumprioriteringer i sin politikk, og jeg er glad for at representanten Tingelstad Wøien også står veldig klart på den linjen.

I valgkampen sto Senterpartiet og sentrum fram som ganske klare motstandere av heldagsskolen – både ut fra en prioriteringstanke og også ut fra ideologi. Det hadde selvfølgelig vært fristende å spørre om Senterpartiet kjenner seg igjen i SVs beskrivelse av disse hjemmeværende mødrene som måtte til. Men jeg skal ikke gå der.

Det som bekymrer meg, er det Senterpartiets parlamentariske leder har uttalt:

«Hvis vi nå skulle øke timetallet ytterligere, så frykter jeg at det blir mange ufaglærte som skal undervise våre barn. De som har vanskeligst for å lære vil tape på en slik situasjon.»

Dette sier senterpartirepresentanten fra Hedmark. Allikevel øker man i dette budsjettet med ytterligere en time. Man er på full fart inn mot en obligatorisk SFO. Frykter representanten Tingelstad Wøien på samme måte som sin parlamentariske leder at det er de som har vanskeligst for å lære, som vil tape på den utviklingen.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:25:51]: Jeg frykter ikke den ene timen som det blir utvidet med fra neste skoleår. Den ene timen er heller ikke øremerket. Den skal kunne brukes til det som skolen eller kommunen ser det som viktig å styrke i sin kommune eller på sin skole. Det tror jeg er veldig riktig. Så skal vi ta inn over oss at ting tar tid i skolen. Det tar faktisk tid hvis du skal kle på 28 unger – jeg har jobbet i skolen sjøl, og jeg har vært med og kledd på 28 seksåringer som skal ut og gå på skøyter. Det tar ganske lang tid. Derfor er jeg ikke så bekymret for den økningen.

Når det gjelder SFO, er det sagt at det skal være en frivillig SFO-ordning, og det skal gis gratis leksehjelp i denne ordningen. Det synes jeg er bra. Jeg synes også det er viktig at vi holder på at SFO skal være et frivillig tilbud, og jeg er ikke enig med representanten Hagen i at det ikke lenger er mødre som er hjemme, for det er faktisk noen av dem også.

Tord Lien (FrP) [11:26:59]: La meg begynne med å si at når jeg i mange år har hørt retorikken til Senterpartiet om kommuneøkonomien den gang Høyre styrte kommuneøkonomien, blir jeg noe overrasket over at man er fornøyd med at man oppnår tolv flere skolenedleggelses enn man gjorde i forrige regjeringsperiode.

Det er altså slik at mange skoler er nedlagt, og flere står i fare for å bli nedlagt. I dag blir en del av disse erstattet av foreldredrevne skoler. Men det medfører krav om alternativ pedagogikk eller alternativt livssyn og krav om forholdsvis betydelig egenbetaling. Hadde det ikke vært god senterpartipolitikk og god distriktpolitikk å gjøre det lettere for foreldre å etablere grendeskoler rundt om-

kring i Norges land der det offentlige velger å legge ned skolene? Hadde ikke det vært god senterpartipolitikk og distriktspolitikk å åpne for den politikken?

Anne Tinglestad Wøien (Sp) [11:28:01]: Jeg tror vi skal være glad for at vi har en rød-grønn regjering når det gjelder akkurat kommuneøkonomien. Denne regjeringen har tilført, så vidt jeg husker, over 40 milliarder kr mer til kommunesektoren, og det er klart at det er viktig. Det betyr ikke at det ikke blir nedlagt skoler, slik representanten her peker på. Jeg tror det aller, aller viktigste er at vi sørger for å ha gode fellesskoler, ikke at vi har gode private grendeskoler. Det viktigste må jo være at alle elever kan gå der, uavhengig av den lommeboka som foreldrene måtte besitte. Så for Senterpartiets del er det alltid viktig å være opptatt av grendeskolen, for det har med lokalsamfunnet å gjøre og er nøkkelen til et godt lokalsamfunn, uavhengig av om den er privat eller offentlig.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:29:15]: Antallet elever som ikke fullfører videregående skole, er bekymringsfullt. En av tre fullfører ikke videregående opplæring, mens tallene er enda høyere for ungdom med minoritetsbakgrunn, og særlig gutter. Jeg mener at samfunnet har sviktet når det gjelder å gi alle unge en mulighet til utdanning og dermed også til arbeid. Årsakene til frafall er mange, og det er viktig å understreke at også elever som stryker i et enkelt fag, er med i disse tallene. Dessverre finner vi også mange av disse menneskene igjen i den statistikken som er knyttet til sosialhjelp og til arbeidsledighet. Derfor er det avgjørende raskt å sette i gang tiltak for å bidra til at flere kommer igjennom videregående skole.

Når jeg reiser rundt i landet og besøker skoler, har jeg lagt merke til at man har satt i gang utrolig mange gode lokale tiltak for å snu denne utviklingen. Vi må i langt større grad bruke disse gode eksemplene. Det er skolene selv som vet hva som fungerer best på sin skole. Mange har gjennom mange år prøvd og feilet med ulike tiltak. Vi foreslår å opprette en tiltakspost på 25 mill. kr hvor det kan søkes støtte til gode lokale tiltak for å gi unge mennesker mulighet til å fullføre skoleløpet.

Regjeringen har valgt å sette fokus på behovet for tidlig innsats. Jeg er ikke uenig i at det er viktig, men jeg konstaterer igjen at Regjeringen, bortsett fra Senterpartiets representant Tinglestad Wøien, glemmer ungdomsskolen. Til tross for gjentatte oppfordringer fra Kristelig Folkeparti velger denne regjeringen ikke å ta tak i ungdomsskolens store utfordringer. Det er gjort lite eller ingen forskning på dette området. Undervisningen er for teoritunge, det er store utfordringer knyttet til bråk og uro, og mange lærere gruer seg for å jobbe nettopp på dette trinnet. Det er grunn til å tro at dette forplanter seg videre og fører til at vi har en dramatisk høy frafallsprosent i videregående skole.

I dette budsjettet foreslår Regjeringen å prøve ut et nytt arbeidslivsfag i ungdomsskolen. Svakheten ved formuleringene av dette faget er imidlertid at det ikke skal være for alle, og at det dermed ikke løser mangelen på praktiske

fag i skolen. Dessuten vil elevene binde seg til å fortsette med yrkesfag i videregående. Faget løser dermed ikke problemet med den teoritunge undervisningen i ungdomsskolen. Derfor mener Kristelig Folkeparti at dette faget ikke er svaret på utfordringen med en teoritunge ungdomsskole. Ungdomsskolen må bli en mestringsarena for barn og unge. Når elever ikke henger med i det teoretiske, må de tilbys en mer praktisk skolehverdag. Alle vil kunne ha nytte av praktiske fag i skolen uansett evner og anlegg, og derfor vil det være mer riktig å få tilbake valgfagene i ungdomsskolene. Både arbeidslivsfag og 2. fremmedspråk vil her kunne være mulig å velge for dem som ønsker det, og alle vil kunne stå fritt til å velge studiespesialisering eller yrkesfag etter 10. klasse. Vi foreslår derfor i vårt alternative budsjett å omprioritere de kronene som går til utprøving av arbeidslivsfaget, til i stedet å gå til utprøving av praktisk rettet teori i ungdomsskolen.

Kunnskapsministeren og andre representanter fra regjeringspartiene har kritisert vårt alternative budsjett gjennom media. Det er i og for seg ikke overraskende all den tid vi omprioriterer den eneste skolesatsingen Regjeringen har hatt de siste årene. Det spesielle er at man prøver å framstille denne omprioriteringen som et kutt. Det er legitimt å kritisere Kristelig Folkeparti for våre prioriteringer, men da må man forholde seg til fakta. Det er riktig at Kristelig Folkeparti vil ha en annen skolepolitikk enn Regjeringen. Regjeringen prioriterer flere timer framfor flere og bedre lærere. Kristelig Folkeparti vil heller satse på flere og enda bedre lærere.

Det finnes ikke dokumentasjon på at flere timer i skolen gir flinkere elever. På tross av dette har Regjeringen brukt 1 milliard kr på å øke antallet timer for de aller minste. Vi forslår derfor å kutte de fem timene Regjeringen la inn i forrige periode, den ene timen som legges til nå, og de åtte timene gratis SFO. Denne prioriteringen er et generaloppgjør med den skolepolitikken som er ført de siste fem årene, og som ser ut til å fortsette så lenge vi har en rød-grønn regjering. Vi viser med vårt budsjett hva man kunne ha satset på i skolen dersom ikke det eneste saliggjørende var å legge på flere timer.

I stedet for økte timer vil vi kunne få økt lærertetthet, kvalitetsutvikling i ungdomsskolen, tiltak knyttet til frivillig leksehjelp i kommunal og frivillig regi, tiltakspost for å begrense frafallet i videregående opplæring, forsøk med introduksjonsår for nyutdannede lærere og forsøk med praksisrettet teori i ungdomsskolen, for å nevne noe.

Vi mener også at et godt samarbeid mellom hjem og skole bidrar til å gi elevene de beste forutsetninger for et godt læremiljø. Derfor mener vi det i denne omgang er viktigere å bedre samhandlingen mellom hjem og skole enn mellom SFO og skole. Vi foreslår derfor å omdisponere 6 mill. kr til forsøk for å utvikle og prøve ut modeller for bedre samhandling mellom skole og skolefritidsordning, til et forsøk for å utvikle og prøve ut modeller for bedre samhandling mellom hjem og skole. En bevisstgjøring av hjemmets rolle, både hos ansatte i skolen og hos foreldrene, vil kunne føre til en større grad av sosial utjevning. Det er viktig aktivt å involvere alle foreldre og gi kunnskap om fordelene ved et godt samarbeid mellom hjem og

skole. Alle foreldre kan ha en sentral og aktiv rolle i barnas læring.

Gjennom budsjettet som vedtas i dag, fortsetter også Regjeringens manglende satsing på universitets- og høyskolesektoren. For sektoren er det spesielt provoserende at dette har skjedd i en tid da det har vært en eventyrlig vekst i norsk økonomi, men det store handlingsrommet er ikke brukt på å sikre framtiden gjennom forskning og utdanning. Universitets- og høyskolesektoren sliter fortsatt med lave basisbevilgninger etter Regjeringens hvile-skjær. Vi foreslår derfor å øke basisbevilgningene med 175 mill. kr i tråd med sektorens ønske, og å opprette 100 nye stipendiatstillinger.

Det er også urimelig at studentene mottar støtte kun fram til mai all den tid eksamen i stor grad er i juni. Dette gir mange en vanskelig økonomisk situasjon i denne perioden. Nær sagt alle partier på Stortinget har gått inn for å utvide støtten til 11 måneder. Nå gir vi muligheten til å følge opp løftene i programmet og fra valgkampen. Vi har et forslag om å innføre 11 måneders studiestøtte fra høsten 2010.

Regjeringen har systematisk nedprioritert bevilgningene til Den norske kirke over flere år. Det medfører nå at flere bispedømmer på grunn av Regjeringens manglende bevilgninger vil måtte kutte i stillinger, la stillinger stå vakante, avlyse gudstjenester og i tillegg utsette begravelser. Jeg mener det er folkekirken Regjeringen setter på spill når den ikke retter opp den alvorlige økonomiske situasjonen. Kristelig Folkeparti foreslår også i år å bevilge 30 mill. kr ekstra til prestedtjenesten for å lette på situasjonen.

Vi er nå inne i fasen hvor trosopplæringsreformen, som alle har hyllet, skal trappes opp mot 250 mill. kr i 2003-kroner. Da er det behov for en langt mer offensiv satsing. Fortsatt står mange store prostier uten midler, fordi dette koster. Et kutt på 5 mill. kr i det som har vært normal opptrapping, vil merkes mye i Kirken. Kristelig Folkeparti foreslår å sette nytt trykk på opptrappingen av bevilgningene med 20 mill. kr ekstra.

Statsråden har forsvart seg med at Kirken ikke har noen grunn til å være misfornøyd, fordi de jo for første gang har fått friske midler. Det er befriende ærlig. Kirken har vært nedprioritert gjennom fire år, mens det på resten av statsbudsjettene har vært en eventyrlig økning på alle områder. Hva er det Regjeringen vil med Kirken? Er det ikke et mål at den skal være til stede i alle lokalsamfunn? Trenger den ikke prester? Skal trosopplæringsformen bare gjelde noen menigheter? Den nye kirkestatsråden har en formidabel jobb foran seg når hun går inn i budsjettforhandlinger som vil være langt dystre enn hva denne regjeringen har vært vant til. Da får vi også fasiten på hvor mye stat/kirke-forliket betyr for denne regjeringen.

Jeg vil takke komiteen for godt utført arbeid. En ny komité har klart å lose i havn et nytt budsjett. Vi har en del politiske uenigheter, og det kommer fortsatt til å bli fire år der vi kommer til å ha tøffe politiske utfordringer til hverandre. Men sammen tror jeg vi har et felles mål om å skape mer kunnskap, ha en folkekirke som står sterkt og en bra høyere utdanning.

Jeg tar opp de forslagene der Kristelig Folkeparti står alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Dagrun Eriksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [11:39:01]: Da Stortinget behandlet stortingsmeldingen Kultur for læring i 2004, ønsket den daværende regjeringen, inkludert Kristelig Folkeparti, å videreutvikle grunnskolen, bl.a. gjennom å styrke barnetrinnet. Det ble derfor foreslått en økning av timetallet på barnetrinnet, særlig på de første trinnene. De mente at en slik utvidelse var nødvendig, både av faglige og pedagogiske hensyn.

I dag vil Kristelig Folkeparti kutte drastisk i timetallet på barnetrinnet og mener at Regjeringen prioriterer feil når vi prioriterer bl.a. timetallutvidelse. Er det slik å forstå at Kristelig Folkeparti representerer én politikk i posisjon og én politikk i opposisjon?

Dagrun Eriksen (KrF) [11:39:45]: Nei, det er ikke riktig. Men det som har skjedd siden 2004, er at det er blitt påført ganske mange flere timer enn det som lå der den gangen. Den gangen var det et trykk fra skolen om å få litt mer rom, og som Tingelstad Wøien sa, litt mer tid til å kle på unger, osv. Vi har gått ganske nøye gjennom forskningen for å se om dette vil gi oss mer læring. Jeg kan se argumentene som Aksel Hagen refererte til her i stad, om at dette løser noen samfunnsutfordringer med hensyn til hvordan vi kan få samfunnet til å gå rundt. Men det som bekymrer meg, er at Arbeiderpartiet, Regjeringen og de rød-grønne sier at dette skal gi oss mer læring, og at det skal være svar på utfordringen med å lære å lese og skrive og regne. Det er det ingen forskning som viser. Derfor mener vi at det nå er på tide å si stopp og ikke gi heldags-skole til elever. De trenger mindre obligatorisk tid, mer frihet og mer fleksibilitet.

Aksel Hagen (SV) [11:40:53]: Vi mener at forskning helt klart viser at lekser er viktig, og at det er viktig å gi leksehjelp i de tilfeller der det ikke er en fungerende familie. Det er ikke alltid en mor eller far som sitter hjemme på dagtid, klar til å ta imot ungene og gi dem leksehjelp. I en tid da alle er opptatt av sosial utjevning, knyttet til både læring og trivsel og koplingen mellom de to, er vi overrasket over at Kristelig Folkeparti, nærmest som det eneste partiet, ikke vil bli med på laget og utvikle et godt helhetlig tilbud, der foreldrene ikke er frakoplet, men invitert til å komme inn i SFO og skole for å delta i denne viktige aktiviteten. Det Kristelig Folkeparti her oppnår – utilsiktet, sannsynligvis – gjennom dette kuttet, er at ungene gjennom ikke å få flere timer derimot får lengre opphold i SFO, et SFO som blir dårligere og dyrere med det opplegget Kristelig Folkeparti har, enn det Regjeringa har.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:41:56]: Vi er helt enig i at det å være til stede for dem som ikke har foreldre der,

og å gi tilbud om frivillig leksehjelp, er viktig. Det vi ikke er enig i, er at dette skal legges inn som en utfordring til SFO. Flere representanter, særlig fra SV, har understreket at dette er en del av drømmen om heldagsskole og obligatorisk SFO. Det gir noen utfordringer, særlig ute i distriktene, både når det gjelder skyss, og det å være til stede.

Men det som jeg ennå ikke har klart å få et eneste svar på, er: Disse ekstra timene skal gi mer læring til elevene, men hvor er den forskningen som understreker det? Hvor er den forskningen som sier at vi med dette får en bedre skole? Kristelig Folkepartis modell er en god skole, med gode lærere, færre elever pr. lærer og en SFO som er frivillig og av god kvalitet. Det er den gode skolen, og ikke den tvangspåleggingen som de rød-grønne kommer med.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:43:05]: Jeg synes det er strålende at representanten fra Kristelig Folkeparti er opptatt av ungdomsskolen. Jeg tror vi har en felles forståelse her. Men det som forbauser meg lite grann, er at Kristelig Folkeparti mener at det er viktigere med praktisk rettet teori enn et praktisk arbeidslivsfag. Representanten fra Kristelig Folkeparti sa også at hvis en velger det praktiske arbeidslivsfaget, binder en seg til det samme faget i videregående skole. Da lurer jeg på: Hvor står det? Poenget med det praktiske arbeidslivsfaget er nettopp at en skal kunne prøve ut noe, finne ut hva som passer, få erfaring, slik at en kan gjøre riktige valg senere.

Spørsmålet er da: Hvor står dette, og hvorfor ønsker Kristelig Folkeparti en praktisk rettet teori i ungdomsskolen? Det forstår jeg ikke.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:44:00]: Nå kommer vi tilbake til innretningen. Jeg la merke til hva Tingelstad Wøien sa. Ingenting vil glede meg mer enn at jeg har lest utdanningslinjen feil, at det faktisk er slik at dette skal være et fag for alle, at det ikke skal utelukke videre løp, og at det også skal kunne velges på lik linje med vanlige valgfag, om en får det tilbake. Har jeg misforstått her, er det en glede å legge seg flat, for jeg tror at det er en god løsning for skolen.

Det Kristelig Folkeparti ønsker, er å få mer praktisk rettet teori. Vi tror det går an å undervise på en måte som gjør at matte f.eks. kan brukes på en mer spennende måte enn bare å dosere fra tavlen. Det vi også ønsker, er å få valgfagene tilbake. I dag er det slik at en i ungdomsskolen kan velge 2. fremmedspråk eller norsk fordypning. I min tid kunne vi velge mopedkjøring. Vi kunne velge maskinskrivning. Vi kunne velge fordypning i sløyd. Det tror jeg er pusterom og luftepauser som både teoristerke og praktisk sterke elever trenger. Det er vår modell for ungdomsskolen.

Truls Wickholm (A) [11:45:16]: Representanten Eriksen er jo et veldig godt eksempel på «det blide sørland». Hennes humør har også bidratt til en god behandling i komiteen. Det er virkelig interessant å lese om Kristelig Folkepartis politikk på utdanningsområdet, kanskje spesielt på området høyere utdanning, for det må kunne

sies at det er påfallende mye politikk for Sørlandet i Kristelig Folkepartis merknader. Jeg tenkte derfor jeg skulle la representanten Eriksen få benytte sjansen til å utdype om Kristelig Folkeparti også har en politikk for andre deler av landet, for det er jo unektelig sånn at det også er viktige og gode institusjoner utenfor dette beltet som ligger så pent der nede på solkysten.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:46:11]: Dette skal jeg ta kopi av og sende hjem! Jeg har gjort jobben min som sørlandsrepresentant.

Det er klart at det er masse andre gode institusjoner, og jeg skjønner at de andre representantene i komiteen kanskje ikke på samme måte framhever sine institusjoner. Men jeg har lyst til å si, når jeg først får denne sjansen og utfordringen, at hvis man hadde fulgt litt med i debatten på Sørlandet, så hadde man nok sett at Sørlandet opplever å være i blindsona til de rød-grønne. Vi har få mennesker som sitter rundt Regjeringens bord. Vi har en politisk rådgiver som sikkert gjør en strålende jobb, men vi sitter ikke rundt Regjeringens bord. Vi blir ikke sett når de store nasjonale rundene foregår. Vårt universitet, Universitetet i Agder, får en bevilgning som ligger langt under det man skulle hatt i forhold til den forskningsinnsatsen som gjøres der. Og når man da befinner seg i en blindsona, blir det faktisk opposisjonens og Agder-benkens jobb å synliggjøre det som Regjeringen ikke får til. Vi ser også at det finnes mange andre gode institusjoner, men vi trenger å åpne opp på blindsona til de rød-grønne.

Presidenten: Da har Stortinget fått vite det! Replikordskiftet er omme.

Trine Skei Grande (V) [11:47:39]: Da vi i Venstre gikk inn i dette valget, definerte vi de tre store utfordringene for samfunnet: å få til et klimanøytralt samfunn, å bygge kunnskapssamfunnet for framtida og å fornye offentlig sektor.

Politikk er jo å prioritere, også å kunne prioritere innenfor stramme rammer. Men én ting er klart: Innenfor alle de tre store utfordringene er det kunnskap som er likhetstrekket. Derfor er det viktig for oss å gjøre et skikkelig løft når det gjelder forskning, høyere utdanning og kunnskap i skolen.

Vårt alternative budsjett er stort sett preget av vår store påplussning på kunnskapssida. Den er bygd opp på følgende måte: For det første har vi en stor påplussning på forskning og basisbevilgninger. Når vi snakker om den frie forskningen, når vi snakker om den innovative delen av forskningen, når vi snakker om å forske på det som vi kanskje ikke visste at vi ville vite, men som når vi får kunnskapen på bordet, er det vi skal leve av framover, er basisbevilgninger faktisk en nøkkel. Men det er også snakk om kvalitet i utdannelsen, det å gi kvalitet til alle de nye studentene som skal inn i de høyere utdannings- og forskningsinstitusjonene våre. Kvaliteten på den undervisningen blir preget av basisbevilgninger. Derfor har det vært viktig for oss faktisk å gjøre det vi sa i valgkampen, nemlig å øke den bevilgningen med 350 mill. kr.

Den andre satsingen på feltet er forskerrekruttering. Vi står overfor en stor pensjonsbølge som kan true hele Norge som forskningsnasjon. Vi vet at vi får stadig flere studenter inn i institusjonene. Det er derfor gjennomgående en for svak satsing fra Regjeringa på akkurat det. Da jeg sist satt i denne komiteen, opplevde jeg SV som veldig pushende overfor Regjeringa når det gjaldt forskerrekruttering, men nå er det ikke så viktig lenger. Det er jeg forundret over.

Jeg syns generelt at det er viktig at vi som politikere holder det vi lover. Derfor gjør vi også det på utdanningsfeltet. Vi får opp Forskningsfondet til 150 milliarder kr, og vi får til 11 måneders studiestøtte. Jeg må bare si litt om 11 måneders studiestøtte, for det er kanskje det mest forunderlige vi opplevde i forbindelse med hele valgkampen. Én ting er lovnader, og nå ser vi at man her mest bruker begrepet «ambisjoner», men jeg ville veldig gjerne vært til stede rundt det bordet der alle tre partier satt med sitt partiprogram og sa at dette skal vi gjøre, og sett hvem som argumenterte imot. Var det en sånn type engel av kronprinsessens slag, eller var det noen andre som hang over skulderen og sa at dette er en programpost vi ikke skal bry oss om? Hvem er det som har argumentert imot alle de tre programmene, alle de tre partienes lovnader, alle de tre som gikk inn i valgkampen med stor tyngde på det området? For meg er det helt utrolig at man klarer å forhandle bort noe man faktisk er enig om.

Det er riktig som Aksel Hagen sier, at når flere partier sitter sammen, må man av og til forhandle bort noe man har vært for, men å klare å forhandle bort noe som alle har vært for, er en politisk kunst – men ikke en politisk kunst til etterfølgelse.

Den andre satsinga er nærings-satsinga til Venstre. Kunnskapssamfunnet som vi skal leve av i framtida, skal bygge på nye ideer: ikke på den gammeldagse oljen, men på framtidens kunnskap. Derfor er det viktig å styrke SkatteFUNN, og det er viktig å styrke BIA. Med dagens bevilgning sørger man bare for at de som står i kø, får levert det man står i kø for. Det ligger ikke noen muligheter for nye områder der. Jeg syns det er kjempeflott at Regjeringa stiller med så mange statsråder i denne debatten, men jeg syns det er utrolig pussig at næringsministeren ikke prioriterte det.

Det tredje vi prioriterer innenfor dette området, er de frie forskningsmidlene innenfor Forskningsrådet. Det er ikke alltid sånn at alt passer innenfor programmene. Det er ikke alltid sånn at alle de gode ideene passer inn innenfor det som er rammen for de ulike programmene. Det er ikke alltid sånn at de geniale forskningsideene kommer akkurat der man hadde planlagt at de skulle komme. Derfor er de frie midlene innenfor Forskningsrådet veldig viktige.

Vi har også en stor satsing på klima. Det handler om fornybar energi og CO₂. Her ser vi at vi har en kapasitet innenfor sektoren som ikke blir brukt, og den kan vi ikke la stå ubrukt. Derfor har vi plusset på også den sektoren.

Så vil jeg gå over til skole. Jeg syns det er veldig flott at i denne salen har det blitt enighet, i hvert fall retorisk, om at det viktigste i norsk skole er gode lærere. Gode lærere er selve nøkkelen til kunnskap og bygging av en god skole. Gode lærere er nøkkelen til at barn skal få mulig-

het til å utvikle de evnene de har. Det er det som er poenget med en god skole. En god skole ser den enkelte elev, ser hvilket potensial som ligger i hver enkelt – hvilke muligheter som ligger der – tar tak i dem og utvikler dem. Det kan bare gjøres med gode lærere. Derfor er det viktig å satse på videreutdanning – at du i løpet av et yrkesløp faktisk får videreutdanning. I dag har vi en takt som gjør at vi ikke kommer i mål, og får se at lærere har fått en videreutdanning, før om kanskje 30 år.

Det andre jeg vil nevne, er rekruttering. Jeg tror det hadde vært veldig sunt for norsk skole å rekruttere pedagoger med annen bakgrunn enn bare lærerskole. Derfor har vi stipendordninger og seniorordninger, som gjør at vi kan holde på de gode lærerne litt ekstra, og vi vil også legge inn stipender som gjør at folk med annen fagbakgrunn kan få den gode pedagogiske bakgrunnen for å bli gode lærere.

Er det ett område der jeg tror det er viktig at vi legger ned den politiske stridsøksa og inviterer til dugnad, er det frafall i skolen. Frafall bør vi ha en stor og åpen debatt om, der vi hører på hverandre og legger flest mulig ideer i potten for å se hvordan vi skal komme videre. Jeg tror vi skal se på hvordan vi har utviklet hele det videregående skolesystemet vårt, helt fra Reform 94. Hernes ble hyllet i det første innlegget her. Jeg tror kanskje vi må revidere noe av tankegangen fra den tida.

Litt av problemet med videregående skole i dag er at man har nedgradert både fagutdannelsen og den akademiske utdannelsen ved å si at alt er likt, hele tida. Vi ser at de som drømmer om å bli gode fagfolk – bli gode håndverkere og gode fagarbeidere – nærmest oppfatter det som en degradering når en ikke går den boklige veien. Jeg tror det nå er på tide at vi gjør de to løpene like mye verd, og det gjør vi ikke ved å gjøre dem helt like. Vi gjør det ved å gjøre dem veldig forskjellige. Vi gjør det faktisk ved å jekke opp fagutdannelsen i håndverk og andre fag. Det må komme mer inn i skolearbeidet.

Men jeg tror også at skal vi bli kvitt frafallet, trengs det en mye større helhet for å få det til. Det handler om at vi har en skole som må se elever – også når man møter på tøffe tak. Det handler om alt fra å få inn igjen helse-søster i norsk skole – som vi syns er viktig – og til å ha gode spesialpedagoger som ikke bare sitter og behandler papirer om elevens problemer mens vi bevilger penger til ufaglærte assistenter. Nå må vi få såpass mange spesialpedagoger at de faktisk kan være ute og møte elevene. Her trenger vi en helhetlig satsing, og vi trenger alle gode ideer på bordet samtidig. Vi håper Regjeringa legger opp til en sånn dugnad.

Så noen ord også om kirke. Jeg er bekymret for hvorvidt vi klarer å holde folkekirka vår så brei som vi ønsker. Dette er en utvikling som har skjedd over tid, det er ikke noe som har skjedd i dette budsjettet. Men vi ser nå at kirka har stått under press – både kommunaløkonomisk og annet press – som gjør at det er vanskelig å holde den breie folkekirka sånn som den er. Jeg tror nok også det er på tide at man løfter opp de politiske skillelinjene og lager en ambisjon om hva slags kirke man vil ha og ser på hva som trengs for å få det til – ikke at man straffer kirka politisk.

Jeg reagerte veldig på SVs replikk til meg der en påsto at Venstres budsjett var urealistisk. Jeg forventer at SV dokumenterer det i sine replikker senere – det er ikke ett eneste tall i Venstres budsjett som ikke har blitt hentet fra Finansdepartementet. Jeg må si at kanskje er det er litt sånn at på seg sjøl kjenner man andre – fra tida man satt i opposisjon og laget budsjett. Men det er faktisk ingen punkter man kan vise til som er urealistiske i Venstres budsjett. Jeg syns dette er ufint, i hvert fall når man ikke dokumenterer det.

Så vil jeg ta opp de forslagene som Venstre er med på, og de vi er alene om.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ellers vil presidenten bemerke at hun tror representanten Skei Grande blander sammen kronprinsessen og prinsessen i sin omtale av en engel – med all respekt!

Trine Skei Grande (V) [11:58:10]: Beklager! Det var på ingen måte meningen.

Tor Bremer (A) [11:58:30]: Eg har registrert at det gamle skulepartiet Venstre titt og ofte – også her i salen i dag – retorisk prøver å framstilla seg som det moderne og framtidsetta kunnskapspartiet. Til det er å seia at ikkje eingong Sponheim, då han la all sin politiske pondus i eit forsøk på vera engasjert i dette temaet, klarte å overtyda så veldig mange.

Det er eit anna forhold eg har merka meg i det siste, og det er at Venstre har lagt seg påfallande tett opptil Framstegspartiet i mange av sakene som har vore til behandling i kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen i det siste. Dette undrar meg litt fordi Venstre prøvde å tydeleggjera ei politisk grensedraging nettopp mot Framstegspartiet i valkampen.

Så kva skal dette bety? Er det eit forsøk frå Venstre på å spissa rolla som eit tydeleg opposisjonsparti? Er det slik sett berre symbolpolitikk i mangel av eigen politikk – utan realpolitisk innhald – eller er det slik at vi no ser konturane av ein ny Oslo-modell på nasjonalt nivå, med Venstre i spissen og som limstoff?

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Trine Skei Grande (V) [11:59:39]: Det er ikke noe grunnlag for å si det som representanten her sier, ut fra komitéinnstillinga. Venstre har ikke endret noen standpunkter i forhold til det vi sto for i forrige periode, i opposisjon mot denne regjeringa, men det er klart at det å gå til valg med forskning, høyere utdanning og kunnskap som hovedsak var ikke den store velgermagneten. Men det betyr ikke at det ikke er viktig. Det betyr ikke at vi ikke kommer til å kjempe for det i kommende valgkamper. Det betyr ikke at dette vil komme noe lenger ned på dagsordenen. Det betyr bare at vi må bli enda flinkere til å markedsføre vår kunnskapspolitikk, for jeg tror at den er bedre for framtida, den er riktig, og derfor kom-

mer vi til å gjøre det, sjøl om det ikke fører til det store velgerscoopet.

Aksel Hagen (SV) [12:00:26]: Først en kommentar om hva som er utrolig eller ikke. Jeg tror Trine Skei Grande også ser at selv om man, f.eks. Venstre, satt med all makt alene, ville det være umulig å legge inn hele partiprogrammet innenfor gitt budsjetttramme et bestemt budsjettår.

Gratis læremidler har lenge vært en kampsak for SV og de rød-grønne kamerater. Slik sett er det en glede å se at det nå nærmest er allmenn politisk oppslutning i budsjettokumentene om at denne ordningen er kommet for å bli, bortsett fra for Venstre, som i sitt alternative budsjett strør om seg med penger i mange gode retninger, men som her altså trekker denne reformen tilbake, og vil ha behovsprøving.

Hva er det som er årsaken til dette? Er det en ideologisk motstand mot universelle velferdsordninger? For det kan neppe være byråkrati – at det er mindre byråkratisk at hver enkelt elev skal søke om å få et slikt stipend for å kjøpe lærebøker.

Trine Skei Grande (V) [12:01:36]: Nei, vi er imot ordninga fordi den er urettferdig. Den fører til at de som har masse, får like mye som dem som har lite. Jeg trodde SV skulle være på lag med oss med hensyn til slike ting.

Men jeg hadde også ventet at Aksel Hagen nå kom til å forklare hvorfor han mente at Venstres alternative budsjett ikke hang sammen økonomisk. Det merker jeg meg at han ikke bruker anledningen til å forklare. Det er faktisk slik at alle de viktige, store satsingene våre handler om å utjevne forskjeller mellom folk, mens det systemet som denne regjeringa legger opp til, er å gi like mye til alle. Det betyr at de som ikke har råd til den siste slanten, fortsatt ikke har råd til den siste slanten. Vi vil at den som har dårlig råd, skal få mye, og at den som har god råd og kan betale bøkene sine sjøl, kan gjøre det sjøl.

Truls Wickholm (A) [12:02:38]: Jeg vil gjerne få benytte anledningen til også å si at jeg er imponert over Skei Grandes «multitasking» i løpet av denne prosessen, med flere nye oppgaver og flere nye komiteer.

Men det jeg lurer på, er at opposisjonen, heriblant Venstre, bruker veldig store ord, svartmaler norsk skole og norsk utdanningssystem og bl.a. kommer med uttalelser her som «en stor pensjonsbølge som kan true hele Norge som forskningsnasjon», og at man lar kritikken i merknadene gå på at bevilgninger som følger opp klimaforliket, nærmest ikke gjelder, fordi det følger opp noe som alle har vært enige om. Det store paradokset er at til tross for store ord er det bare minimale endringer opposisjonen har hatt fantasi til å gjøre i sine alternative budsjetter. Jeg lurer derfor på om Venstre kan peke på de enormt store forskjellene – og da mener jeg de virkelig store forskjellene – som gjør at partiet Venstre er så veldig annerledes enn Regjeringen.

Trine Skei Grande (V) [12:03:41]: Jeg kan nevne én virkelig stor forskjell: Én virkelig stor forskjell er 73 mil-

liarder kr til Forskningsfondet. Én virkelig stor forskjell er 2,1 milliarder kr mer til hele utdanningsfeltet. Det er vår store omprioritering. Det er faktisk en veldig stor forskjell. Det er en så pass stor forskjell at utdanningssituasjonene sier at det hadde vært veldig bra.

Men det som har vært skremmende i løpet av denne prosessen, er jo ikke bare hva dette budsjettet og videreføring av hvileskjæret som denne regjeringa innførte på høyere utdanning og forskning, har ført til. Det skremmende er jo at de sier at høyere utdanning og forskning må regne med store kutt framover. Når vi skal stramme inn, er det de områdene vi skal stramme inn på. Vi skal bare skjerme grunnskolen, og så er det høyere utdanning og forskning vi skal kutte på. Det er det regjeringspartiene har sagt i denne debatten.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Kristin Halvorsen [12:04:58]: Jeg må jo si at jeg klør i fingrene etter å kaste meg inn i debatten om forskning og høyere utdanning, men da bruker jeg 5 minutter på noe som er Tora Aaslands ansvarsområde, så hun kommer kraftfullt tilbake på det.

Det er jo noe som er utrolig herlig med å være i opposisjon, det skal jeg jo si. Jeg har vært i Stortinget i opposisjon i 16 år, og kunsten med å legge på en million eller to ekstra på omtrent alle områder, slik at du til enhver tid kan vinne det racet, er jo herlig. Problemet er jo at det ikke blir vedtatt. Så grunnlaget i det budsjettet som nå legges fram for Stortinget, er en politisk profil som vi står fullt og helt inne for.

Jeg må si at jeg stusser over desibelnivået til Høyre, og over noe som jeg oppfatter som en debatt som har gått ganske ut på dato. Hvis vi skulle oppsummere hva som har skjedd når det gjelder kunnskapsdebatten i løpet av de siste årene, er det at Høyre har satt sine egne kjepphester på båten, og at det er en rød-grønn SV-ledet profil på det som det nå er veldig bred enighet om på kunnskapsfeltet. Det er veldig sjelden at Høyre utfordrer oss på mer kommersialisering og privatisering av norsk skole. Vi stoppet det; det er ikke noe rop ute verken fra elever, lærere eller foreldre om mer kommersialisering av norsk skole. Det har Høyre skjønt, så derfor snakker de ikke om det. Det er heller ikke noe rop om mer rangering i norsk skole. Høyre har mange av sine primærstandpunkter på dette området, men det er veldig sjelden vi hører om det nå. Tvert imot er det jo slik at Høyres forslag til nasjonale prøver var dårlige faglig og forsøkt gjennomført over hodet på lærere, elever og foreldre i norsk skole, med rangering som mål. Det førte til et vilt opprør, ikke legitimitet. Derfor tok SV en pause i dette, sammen med den rød-grønne regjeringen, fant en form på det, og har nå gjennomført et prøveopplegg som på en helt annen måte gir mål og mening i norsk skole. Det er meget bra. Men det er jo ikke høyrepolitikk – det er jo SV-politikk å ha fått til dette. Det var helt nødvendig å ha en kritisk innfallsvinkel til hvordan nasjonale prøver skulle gjennomføres.

Så vil jeg si at da er det kanskje en uenighet igjen med Høyre på dette området, og det er at de ønsker at vi skal

offentliggjøre resultatene for nasjonale prøver på en slik måte at de inviterer til rangering. Det mener vi er å forenkle hva man kan oppnå gjennom nasjonale prøver, for det er mye mer begrenset enn det som ofte tas fram i debatten. Jeg skal gjerne komme tilbake til det, men resten av innlegget mitt har jeg tenkt å bruke på frafall.

Den debatten som representanten Aspaker prøvde å dra opp, nemlig at det er en motsetning mellom læringsmiljøet og faglige resultater i skolen, gikk vel over i kambrosilur. Vi er jo nå alle klar over på alle arbeidsplasser at trivsel og gode samarbeidsforhold, klare ledere, som lærerne skal være i hvert enkelt klasserom, gir et godt grunnlag for læring. Disse tingene spiller jo sammen. Det er ikke slik at det er motsetninger.

Så er det mye som er bekymringsfullt, og fraværet er det mest bekymringsfulle. Det har vært stabilt høyt i 15 år – 30 pst. av elevene i videregående skole fullfører ikke. Vi vet at de som ikke fullfører videregående skole og bare har grunnskole, er mer utsatt i forhold til arbeidsløshet, er oftere sykmeldt, blir oftere uføretrygdet osv. Her snakker vi om noe som vi ikke får til, men som hvis vi hadde fått det til, hadde hatt stor betydning for den enkelte, for samfunnet, for økonomien og for alt i mange, mange år framover.

Full barnehagedekning er et meget godt utgangspunkt, for tidlig innsats handler også om å forebygge fravær. La meg si en ting til om barnehager: Jeg mener nettopp at verdien i førskolepedagogikken skal gjennomsyre barnehagene, men at det gis veldig mange muligheter der til å støtte opp om barns utvikling.

Tidlig innsats i skolen fra 1.–4. klasse handler om tidlig å fange opp dem som sliter med å knekke lesekoder og tallkoder, og å sette inn innsatsen raskt. Det virker. Å fokusere på ungdomsskolen er jeg veldig enig i. Jeg var senest i går ute og snakket med elever som har vært med på forsøk når det gjelder arbeidslivsfaget. Det må vi utvikle videre, og vi må bruke det på en slik måte at man også skrur de andre fagene inn mot mer praktisk tilnærming.

Vi har nå fått resultater fra de prøveprosjektene som har vært i forbindelse med praksisbrev. Vi vet at frafallet blant de elevene har gått drastisk ned. To tredjedeler av dem ønsker å ta fagbrev på vanlig vis.

Så til læreren: Læreren er avgjørende. Heldigvis er det bred enighet nå om å styrke lærerutdanningen – etter- og videreutdanning. Men de som tror at det bare er å pose på med mer til etter- og videreutdanning, har ikke fått med seg at noe av begrensningen i forhold til å bruke tilbudet om etter- og videreutdanning, er mangel på lærere og mangel på vikarer. Så det er ikke trolig at man får brukt disse etter- og videreutdanningsmidlene hvis man ikke har mulighet til å få flere lærere. Dette henger derfor sammen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [12:10:48]: Jeg hadde gleden av å drive valgkamp med og mot Øystein Djupedal – sist i 2005. Han var jo krystallklar i sin tale når det gjaldt offentlig

liggjøring av noe som helst resultat av prøver, nasjonale eller ikke nasjonale, skulle jeg til å si.

Jeg har vel opplevd, delvis på grunn av lekkasjer og delvis på grunn av bevisst offentliggjøring fra Utdanningsdirektoratet, at mer og mer informasjon fra de nasjonale prøvene har kommet offentligheten til gode. Det er jeg veldig glad for. Men jeg blir veldig skeptisk når jeg hører statsrådets innlegg i dag, for det kan høres ut som om den informasjonen som det er greit at hun, Utdanningsdirektoratet og rektorene har, for all del ikke må tilflyte befolkningen – skattebetalerne og foreldrene. Hvorfor er kunnskapsministeren så redd for at vanlige folk får kunnskap om tilstanden i den offentlige skolen?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:11:50]: Resultatene fra de nasjonale prøvene er offentlige etter offentlighetsloven. Men hvordan man presenterer dem fra utdanningsmyndighetene, har stor betydning for hvordan de brukes. Vi presenterer dem ikke slik at de tilrettelegger for rangering. Det er fordi det er noe av det mest demotiverende som skjer rundt omkring i norske skoler. Det er nemlig mange forklaringsbakgrunner for hvordan skoler og kommuner gjør det når det gjelder nasjonale prøver. Det er også slik at de skal brukes og analyseres på den enkelte skole. De har rett til å få vite hva som er resultatene, foreldrene har rett til å få vite det, og lærerne har rett til å få vite det. Alle som gjør en jobb på hver enkelt skole eller i kommunene, har rett til å få vite resultatene.

Men la oss si det slik: En skole som scorer lavere enn gjennomsnittet, men som har mange elever der foreldrene har lite utdanning utover grunnskolen, kan godt være en bedre skole enn en skole som scorer bedre enn gjennomsnittet, men der foreldrene stort sett har høy utdanning. Så å måle hva som er skolens innsats, er det som er viktig når skolene skal gjennomgå resultatene fra de nasjonale prøvene.

Mette Hanekamhaug (FrP) [12:13:10]: Mahatma Gandhi sa en gang:

«Først ignorerer de deg, så ler de av deg, så slåss de med deg, så vinner du.»

Statsråden brukte innlegget sitt på å gå hardt ut mot Høyres og Fremskrittspartiets ønsker om innføring av nasjonale prøver. Men de borgerlige vant. Det ble nasjonale prøver. Det diskusjonen gjelder nå, er offentliggjøring av resultatene. Det ønsker statsråden og Regjeringen ikke. Samtidig ser vi at det er opp til VG og andre store aviser å blåse opp og gjøre egne sammenlikninger. Da kan man ikke få den kvalitetssikringen som man kunne fått hvis f.eks. direktoratet la fram de samme tallene, som alle får tilgang på. Så spørsmålet mitt blir: Kan statsråden utdype den store forskjellen på det vi i Fremskrittspartiet og Høyre ønsker, at direktoratet legger fram rett framstilling av tallene som kommer fram, og det som er situasjonen i dag, at det legges ut på Internett, og at kommersielle aktører som VG kan legge fram sine egne resultater og målinger?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:14:09]: Det er et glitrende godt sitat fra Gandhi som representanten Hanekam-

haug nå kommer med. Jeg har brukt det mange ganger selv, særlig i forbindelse med barnehageutbygging, fordi det var en kontroversiell sak som folk faktisk var imot i sin tid. Men nå har vi full dekning – vi har fått det til.

Når det gjelder nasjonale prøver, er ikke de gjennomført i den form som Høyre og Fremskrittspartiet foreslo. Det er en annen innretning på prøvene. De offentliggjøres annerledes. Problemet med å legge dem fram på en slik måte at man gir inntrykk av at rangering og konkurranse mellom skolene – som jeg tror er forskjellen på hvordan Fremskrittspartiet og SV og Regjeringen ser på dette – i seg selv er en drivkraft, det har vi ikke noen tro på. Vi kan ikke hindre at andre bruker offentlig informasjon på en slik måte. Men for oss er det viktig å si at resultatene av nasjonale prøver må brukes på hver enkelt skole og i hver enkelt kommune med vett og forstand, slik at man ser hvor det er skolen kan gjøre en forskjell, for det er så mange andre faktorer som påvirker resultatene av nasjonale prøver.

Elisabeth Aspaker (H) [12:15:20]: Statsråden later tydeligvis til å tro at angrep er det beste forsvar. Jeg tar sterkt avstand fra statsrådets karikerte framstilling av Høyres skolepolitikk. Høyre har aldri tatt til orde for verken rangering eller kommersialisering av skolen. Høyre står fast på sin skolepolitikk, mens SV er i bevegelse. Statsråden har selv tatt til orde for at man bare skulle teste et utvalg av elever – i dag står hun fram og forsvarer testing av alle elever. SV har to ganger programfestet gratis skolemåltid – og bryter løftet suverent to ganger. SV har programfestet seg bort fra karakterer i ungdomsskolen – Soria Moria slår fast at det skal være karakterer i ungdomsskolen.

Hva tenker kunnskapsministeren om at hun som SV-leder nå er satt til å gjennomføre en politikk som partiet hennes åpenbart er helt imot?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:16:10]: Det står ikke i SVs program at SV er imot karakterer i ungdomsskolen. Jeg er helt sikker på at vi får rett når det gjelder sammenhengen mellom læring og ernæring, på lang sikt. Det er noe som flere og flere blir bevisst på. Det mest smålige forslaget i dette budsjettframlegget er jo Høyres forslag om å ta bort frukt og grønt i norsk skole. Den dagen Høyre tar det bort fra sine egne møter, tror jeg kanskje norske elever vil ha litt mer gehør for forslaget.

Så oppfatter representanten det helt riktig, og det var jo ikke akkurat – hva skal man si – noe koseinnlegg representanten Aspaker holdt i forhold til SV heller. Jeg synes det er forfriskende med litt konflikt i skoledebatten, for min del, men det er jo helt feil at Høyre nå har gehør for de sakene som de selv fremmet som sine spisser i skolepolitikken. Det er ikke noe rop etter flere privatskoler, derfor ligger Høyre lavt på det. Og de nasjonale prøvene er ikke gjennomført slik som Høyre ønsket.

Elisabeth Aspaker (H) [12:17:15]: Statsråden har jo kommet med mange utsagn etter at hun ble kunnskapsminister, og ett av dem er at hun ønsker å avbyråkratisere lærerrollen og fange de såkalte tidstyvene som lærerne sli-

ter med. Omtrent samtidig opplever vi at det kommer et forslag fra Utdanningsdirektoratet med pålegg om at man skal fjerne pluss- og minus karakterer, altså at alle delkarakterer skal bort fra norsk skole. Det er definitivt et forbud som betyr mer byråkratisering, mer skriftliggjøring og mye mer arbeid for lærerne. Det betyr også mer upresise tilbakemeldinger til elevene. Vi har et karaktersystem der alle parter er innforstått med hva slags signaler det gir, og hva det betyr. Er dette et forslag som statsråden stiller seg bak, eller vurderer hun å trekke tilbake det forbudet, som verken lærere eller elever skjønner bakgrunnen for?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:18:15]: Jeg stusset også litt over den opplysningen om plussene og minuse- ne, så jeg skal undersøke den saken litt nærmere. Men poenget i forhold til karaktersetting er jo nettopp at det er behov for litt mer enn en 3-er eller en 4-er, med eller uten pluss, fordi det er viktig at elevene får tilbakemelding om hva de skal jobbe videre med. Noe av det vi vet at vi er dårlige på i norsk skole, er vurderinger. Lærerne sier at de får for dårlig tilbakemelding fra rektor, elevene sier at de får for dårlig tilbakemelding fra lærerne. Så at lærerne utfyller en tallkarakter med en nærmere beskjed til elevene om hva som er bra, og hva de må jobbe videre med, det er ikke unødvendig byråkrati. Det skal være presise tilbakemeldinger, som gjør at eleven blir mer klar over hvor man står i forhold til egen læring.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:19:23]: Det hadde vært fristende å kommentere SVs oppfatning av det å være i opposisjon, men jeg skal la det ligge.

Jeg har vært bekymret for innholdet i skoledebatten. Vi har kjørt helt ut av sporet ved at vi egentlig bare snakker om private skoler. Vi har kjørt ut på helt feil spor ved bare å snakke om mat og ikke mat.

Så sier statsråden noe om hva det har vært et rop om ute i skolen. Kristelig Folkeparti opplever ikke at det er et rop, verken fra forskningsmiljøer eller fra skolen om denne timetallsøkningen som denne regjeringen har gått inn for. Og det er en ting som har forundret meg veldig mye: Hvorfor ønsker SV å gå inn for 6-timersdag for de voksne, mens for barna er det herliggjørende med hel- dagsskole? Vi registrerer at det arrangeres mange forsøks- ordninger på 6-timersdag. Vil statsråden nå også ha noen forsøksordninger med kortere skoledag for barn, for å se hvem som egentlig lærer mest?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:20:27]: Dette kunne vært et godt poeng hvis det var slik at SV ville ha 7 1/2-timersdag for skolebarn, men det er verken SVs eller Regjeringens politikk.

Jeg stusser veldig over Kristelig Folkepartis alternativ i dette budsjettet, når man foreslår å ta bort fem timer i grunnskolen og argumenterer med at man ønsker en mer praktisk tilnærming. For det første er det et kuttfor- slag på nesten 1 milliard kr, og for det andre vil disse fem time- ne i minus føre til at det med de samme læreplanene blir færre timer for lærerne til å jobbe med stoffet. Det betyr mindre praktisk tilnærming, det betyr færre turer, og det

blir i mindre grad mulighet til å få til dette på en variert og spennende måte, tilpasset hver enkelt elev.

Når det er sagt, er jeg enig i diskusjonen i forhold til hva vi skal gjøre framover. Det er noe med lærertettheten i de timene man skal ha – hvordan man kan innrette seg og finne den riktige balansen, hvordan vi kan sikre bedre kvalitet i SFO, og hvordan vi får til innholdet i timene med gratis leksehjelp. Innenfor en tankegang rundt en helhetlig skoledag må man gjøre disse avveiningene. Men at Kris- telig Folkepartis budsjettfor- slag skulle være veien å gå, stiller jeg meg helt uforstående til.

Trine Skei Grande (V) [12:21:49]: Jeg tenkte faktisk at jeg skulle skryte litt av statsråd- ens innlegg, i hvert fall på ett punkt, og det gjaldt fokuset på frafall, som jeg tror blir veldig viktig. Jeg tror det kommer til å bli en kjempe- stor utfordring mens statsråden sitter. Jeg har, sammen med Abid Q. Raja, lagt fram en rekke forslag i Stortinget i et eget Dokument nr. 8-for- slag, om tiltak man kan sette inn. I innlegget mitt sa jeg at her trenger vi en stor poli- tisk dugnad der alle ideer må kunne legges på bordet. Så spørsmålet mitt til statsråden er: Er hun interessert i å ha en slik politisk dugnad, eller skal de rød-grønne gjøre det de vanligvis gjør, at de bestemmer seg, og sånn blir det? Eller er det slik at vi fra andre partier faktisk kan bidra med noen gode ideer, slik som vi har prøvd å gjøre i vårt Dokument nr. 8-for- slag?

Statsråd Kristin Halvorsen [12:22:36]: Jeg husker ikke i farten alle enkeltfor- slagene i det Dokument nr. 8-for- slaget, så jeg må ta forbehold om det, men de store fra- fallstallene vi har i videregående skole er et mye større samfunnsproblem enn det som reflekteres i den offentlige debatten. Det er en forskjellsutfordring. Det er mye stør- re klaseskiller i Norge enn det de fleste tror – vi ser så stor forskjell i forhold til hvordan man møtes på arbeids- markedet senere i livet hvis man har grunnskole og ikke mer enn det. Så jeg vil gjerne heise den debatten høyt. Vi har gjort mye som kan hjelpe – mange av de tingene får vi ikke vite om før det har gått mange år. Vi har 16–18- åringer i dag som vi kan gjøre en innsats overfor, og dermed forhindre problemet på sikt, men vi har også en del voksne som fikk for lite utdanning da de var ungdommer selv, og som vi vet har mye større sjanse til å bli uføretryg- det hvis de bare har grunnskole. Der er jeg også helt sik- ker på at det kan settes inn et mye større trykk. Så jeg vil gjerne ha en stor, offentlig debatt om dette og en dugnad og gode ideer fra andre partier, så kan vi komme tilbake til enkeltfor- slagene etter hvert.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:24:05]: Retten til tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende menneskerett. Tros- og livssynsfrihet innebærer at den enkelte har rett til å tro det han eller hun vil, til å gi uttrykk for og å leve i tråd med sin tro, å skifte tro, og til å ha et livssyn som innebærer ikke å ha noen religiøs tro.

Det at vi lever i et samfunn hvor folk har ulike reli-

gioner, er et spørsmål som omhandler hele vårt velferdssamfunn. Skolen har de siste årene gjort mye for å ta vare på det livssynsmangfoldet som finnes blant deres elever. Sykehusene har i økende grad tatt hensyn til at folk som er der, har ulike religioner. For ikke så veldig lenge siden ga jeg en pris til en dame som hadde jobbet med flere ulike nasjonaliteter innenfor demensomsorgen. Her er vi ikke gode nok på alle områder innenfor vårt velferdssamfunn, som i økende grad bør ta høyde for at folk har ulike religioner. Det handler om respekt for hver enkelt.

I Soria Moria-erklæringen tar vi nettopp til orde for å bidra til at det opprettes flere livssynsøytrale seremonirom. Det er ikke så lett for alle som mister sin kjære og som kanskje ikke tilhører noe livssynssamfunn i det hele tatt, at det ikke finnes rom hvor man kan ha en siste stund med sine aller nærmeste. Vi sier at velferdssamfunnet skal ta vare på oss fra vogge til grav, men vi er ikke gode nok til å ta vare på menneskene i et samfunn preget av mange religioner, slik det er i dag.

I Oslo-området er nå ca. 8 pst. av folkemengden medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn enn Den norske kirke. Og om lag halvparten av kommunene har kun kirkebygg som egner seg for gravferdsritualer, selv om man ikke hører til i Den norske kirke. Så her er vi nødt til å gjøre en stor innsats når det gjelder gravferd, og også på andre områder i vårt velferdssamfunn.

Statens oppgave er jo å bidra til å styrke og beskytte tros- og livssynsfriheten. I Norge har staten en målsetting om å føre en aktiv, støttende tros- og livssynspolitik og aktivt fremme tros- og livssynsmessig virksomhet. Norge er i en særstilling når det gjelder å yte økonomisk støtte til tros- og livssynssamfunn. Vi har en tilskuddsordning som sikrer en stor grad av økonomisk likebehandling av alle tros- og livssynssamfunn i Norge. I 2008 var det ca. 400 000 tilskuddsberettigede medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke – det blir tilskudd til mer enn 600 tros- og livssynssamfunn. Over halvparten av disse er medlemmer av kristne trossamfunn. Den katolske kirke og pinsebevegelsen er de to største gruppene, ca. 20 pst. er medlemmer av islamske trossamfunn og 19 pst. er medlemmer i livssynssamfunn.

I innstillingen om staten og Den norske kirke peker Stortinget på behovet for en samlet tros- og livssynspolitik, og at en slik politikk først og fremst må berøre de ulike praktiske sidene ved tros- og livssynssamfunnenes virke i Norge. I samsvar med Stortingets innstilling vil Regjeringen legge fram en sak om tros- og livssynspolitikken i dialog med tros- og livssynssamfunnene, med sikte på å skape en samlet politikk på dette området.

Kultur- og kirkedepartementet, som skifter navn om ikke så altfor lenge, forvalter en tilskuddsordning for privateide kirkebygg. Formålet er å gi trossamfunn utenfor Den norske kirke, private stiftelser og frivillige organisasjoner innenfor Den norske kirke anledning til å bygge kirkebygg med lavere egenfinansiering. Navnet på tilskuddsordningen kan virke litt misvisende, da «kirkebygg» først og fremst assosieres med den kristne tro, men ordningen omfatter altså bygg, eller deler av bygg, som et trossamfunn bruker til å utøve sin religiøse tro. I praksis har

ordningen vært med på å finansiere et stort mangfold av religiøse bygg – fra små bedehus til store moskeer.

For Regjeringen er det viktig å bidra til dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene i Norge. Åpenhet og samtale fremmer gjensidig forståelse og bidrar til respekt for ulikhet og felles verdier som samfunnet vårt skal bygge på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [12:29:13]: I Norge har vi heldigvis religionsfrihet, noe som gjør at vi har et mangfold av livssynsorganisasjoner. Disse får også støtte over statsbudsjettet, som ministeren ganske riktig sier. I Fremskrittspartiets alternative budsjett foreslår vi at post 76, Tilskudd til råd for tro og livssyn, utgår. Vi overfører samme kronebeløp til post 70, Tilskudd til tros- og livssynssamfunn. Bakgrunnen for det er at vi mener at det ikke er Stortinget som skal bevilge penger til disse paraplyorganisasjonene. Fremskrittspartiet mener at det er trossamfunnene selv som må få ansvaret for å bevilge til sine organisasjoner.

Vil statsråden vurdere å la tros- og livssynssamfunnene få ansvaret for å finansiere sine egne paraplyorganisasjoner, som de forhåpentligvis har valgt etter eget ønske?

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:30:14]: Jeg mener vi i vår tid, når vi har flere ulike religioner og livssyn, har et ansvar som politikere for å bidra til dialog mellom disse tros- og livssynssamfunnene. Derfor er det viktig for staten å finansiere disse paraplyorganisasjonene. Man kan kanskje få inntrykk av at det er papirmøller, men det er jo steder hvor mennesker møter hverandre og utveksler sine erfaringer. Disse paraplyorganisasjonene har i stor grad bidratt til å legge viktig politikk og premisser for politikk, og gitt meg og andre av mine kolleger utfordringer i forhold til hvordan vi skal bidra til et tros- og livssynsmangfold i Norge. Så jeg mener at det er en veldig viktig ordning som bidrar til dialog, og det vil jeg bidra til å fremme.

Dagrun Eriksen (KrF) [12:31:15]: Bare for å kommentere litt den siste replikkvekslingen: Etter den valgkampen vi har hatt om tydelighet når det gjelder religion og religionsfrihet, er det nesten en liten fryd å høre at det er de rød-grønne som svarer det som Kristelig Folkeparti skulle ønske at også Fremskrittspartiet sto for – bare så det er sagt.

Men jeg har en liten bekymringsmelding til statsråden. Den går på at man for første gang i departementet har splittet lov om trdomssamfunn og ymist anna og Den norske kirke. Det handler ikke om at vi ikke har en dyktig statsråd, jeg opplever å ha hatt et godt samarbeid med statsråden når det gjelder forståelse for dette feltet. Men jeg er allikevel bekymret for om dette vil gjøre at behandlingen av Den norske kirke som trossamfunn vil bli svekket. I hvilken grad tar man den biten med seg inn i den saken som statsråden nevnte i sitt innlegg?

Statsråd Anniken Huitfeldt [12:32:22]: Dette er godt ivare tatt gjennom det nære samarbeidet jeg har med kirkeministeren. Jeg tror det nettopp er en fordel at vi i dette arbeidet, hvor det er ulike interesser, også går inn i dette arbeidet med litt forskjellige perspektiver på den politikken vi skal føre. Det gir bredere forankring. Men det er også slik at siden jeg ikke er medlem av statskirken, kan jeg ikke ha ansvaret for kirkepolitikken, det strider mot Grunnloven. Men det er ingenting i Grunnloven som tilsier at jeg skal fratas muligheten til å styre religions- og livssynspolitikken. Det ville ha vært meget uprinsipielt, i tilfelle. Men i framtiden, når vi får et nytt stat–kirke–forlik, er det ikke lenger slik at man kan stille den type krav til regjeringens medlemmer.

Men jeg tror det er en styrke for oss i tiden framover å ha to statsråder som er svært opptatt av religionspolitikk.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Bente Thorsen (FrP) [12:33:38]: Etter at det brede kirkeforliket ble vedtatt i Stortinget den 10. april 2008, står Den norske kirke overfor den største endringen i statskirkeordningens rammeverk siden 1814. Forliket innebærer at vi er på vei mot et skille mellom stat og kirke, slik at Kirken selv utnevner biskoper og proster. Kirken skal fremdeles være en folkekirke og ha en særlig stilling overfor staten. Gjennom tusen år har Kirken vært med på å prege norsk kultur, historie og samfunnsliv på godt og vondt. I overkant av 80 pst. av innbyggerne er medlemmer av Kirken. Ved kirkelige handlinger som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser viser det seg at Kirken blir brukt av et stort flertall, noe som igjen er med på å opprettholde Den norske kirke som en folkekirke.

I dagens flerkulturelle samfunn er kunnskap om egen tro, religiøs identitet, verdier og tradisjoner veldig viktig for nye generasjoner. Å forstå og å være trygg på egen identitet vil kanskje gi større forståelse for dem som har en annen tro eller et annet livssyn. Med den betydningen Kirken har for både aktive og mer sporadiske kirkegjengere, er det derfor av stor betydning at flertallsregjeringen innser at reformen må bli fulgt opp med nødvendige økonomiske bevilgninger, slik at det blir lagt til rette for at kirkereformen skal lykkes.

Målsettingen som er satt om at den norske folkekirke skal ha fast geistlig betjening i alle menigheter, skal gjøre tjenesten nærværende i alle lokalsamfunn. Regjeringens bevilgning til bl.a. prestestillinger er altfor knappe, og denne målsettingen kan derfor ikke innfris. Den norske kirke står overfor store utfordringer når det gjelder prestestillinger, både å beholde prester i tjeneste, å rekruttere nye til ledige stillinger og å opprette flere stillinger for å dekke det store behovet som det er for flere prester.

Jeg vil minne om bakgrunnen for den prekære situasjonen som prestetjenesten er i. I løpet av de siste ti år har det vært gjennomført to store reformer for å bedre arbeidssituasjonen for prestene. I 2001 var den såkalte fridagsavtalen gjennomført. Den innebar at prestene fikk redusert sin arbeidstid fra seksdagers til femdagers uke, og skulle dermed ha tilnærmet lik arbeidstid som andre arbeids-

takere. Denne avtalen innebar at prestetjenesten ble redusert med 17 pst., og ga en reduksjon på ca. 233 årsverk for prester i aktiv tjeneste.

I 2004 ble det gitt nye bestemmelser for prestetjenesten. Dette innebar at prestetjenesten ble omorganisert, slik at prestene heretter ble ansatt i prostiene og ikke, som tidligere, i prestegjeldet. Domprostene ble i stor grad tildelt administrative oppgaver. Det var disse nye bestemmelsene som senere har fått navnet prostereformen. Reformen medførte at 106 proster fikk halvert sin aktivt utøvende arbeidstid, noe som utgjør en reduksjon på 53 utøvende prester. I samme periode som Kirken har mistet arbeidstid tilsvarende 286 prestestillinger, har den fått tilført ca. 100 nye årsverk innen prestetjenesten, altså en reduksjon på 186 stillinger. Dette tar ikke regjeringspartiene hensyn til i sitt budsjett. I stedet blir det holdt fram at det er 100 flere prester nå enn hva det var for ti år siden. Dette stemmer helt sikkert, men det var før disse reformene i forhold til arbeidstid og prostereformen var gjennomført.

Prostereformen regnes nå som gjennomført i alle bispedømmer, og prostenes ledelse er styrket i samsvar med reformen. Det har vært gjennomført flere nasjonale og regionale samlinger for prostene, og i så måte betegnes reformen som positiv. Men hensikten med reformen, som var å bedre prestenes arbeidsdag slik at de kunne inngå i bredere og tettere arbeidsfellesskap i tillegg til at de skulle kunne spesialisere seg, lar seg ikke gjennomføre. Den store arbeidsmengden på den enkelte prest og reduserte bevilgninger til presteskaper over flere år har ført til prestemangel, noe som gjør at prestene ikke har mulighet til å delta i det tilbudet som prostereformen tilbyr.

I sin merknad om prostereformen sier flertallet, bestående av regjeringspartiene:

«Gjennom prostereformen er det lagt til rette for bedre ledelse og økt samarbeid mellom prestene i prostiet.

Flertallet mener at det i tiden framover må arbeides videre med å utnytte de muligheter som reformen har gitt, blant annet med sikte på å styrke oppfølgingen og ledelsen av den enkelte prest.»

Dersom regjeringspartiene ser for seg at oppfølging og ledelse skal skje innenfor den økonomiske rammen som de tilgodeser presteskaper med i dette og tidligere års budsjetter, blir det i alle fall enda mindre tid for presten til å drive aktiv kirkelig virksomhet. Siden regjeringspartiene ikke har villet bevilge nødvendige midler for å kompensere for de nevnte reduserte stillingene, er tilgjengeligheten overfor enkeltmennesker redusert. Kirkelige handlinger som begravelser blir ikke alltid utført i henhold til regelverket, og enhver kan vel tenke seg hvilken ekstra byrde dette medfører for dem som har mistet en av sine kjære. Reformen har altså ikke bedret arbeidssituasjonen for utøvende prester.

I forbindelse med et spørsmål jeg stilte til kirkeministeren, som gikk på om hun var bekvem med utviklingen i Den norske kirke, der vi opplever avlysning av gudstjenester og at annen kirkelig aktivitet er redusert på grunn av manglende lønnsmidler, framholdt ministeren i sitt svar opptil flere ganger viktigheten av at Kirken skal ha bud-

sjettdisiplin. Fremskrittspartiet er også opptatt av at både Kirken og andre skal overholde budsjetter. Men i motsetning til Regjeringen er Fremskrittspartiet realister og forutsetter at det i utgangspunktet blir bevilget nok penger til å løse de lovpålagte oppgavene og ivareta den aktiviteten som Kirken er pålagt.

Når Regjeringen gir uttrykk for at alle menigheter i Den norske kirke skal ha fast geistlig betjening slik at tjenesten er nærværende i alle lokalsamfunn, og den likevel ikke tar hensyn til at antall prestestillinger er redusert med 186 stillinger, har kanskje ikke Regjeringen forstått problemet som Kirken og dens medlemmer står overfor med tanke på at det er behov for prestens tjenester både i Kirken og i familiære anliggende.

I forbindelse med høringene som komiteen hadde, uttrykte både Unio og flere ulike organisasjoner bekymring for mangelen på prester. Det nytter ikke å bevilge 2 eller 10 mill. kr til rekrutteringstiltak når det ikke finnes penger på det ordinære lønns- eller vikarbudsjettet til å lønne prestene med. Et tankekors er også at det formidable arbeidspresset som prestene har, fører til at mange slutter og andre vurderer å slutte.

Fremskrittspartiet står fast ved innholdet i kirkeforliket og ser viktigheten av å opprettholde Den norske kirke som en folkekirke, der presten fremdeles skal ha en viktig rolle. Jeg viser derfor til Fremskrittspartiets alternative budsjett, der vi foreslår å øke bevilgningene til prestedienstene med 30 mill. kr. Dette beløpet vil ikke dekke det reelle behovet, men er det beløpet som en regner med å kunne ansette for i løpet av 2010.

Vi kan til stadighet lese om kirker som står og forfaller – takstein ramler ned, og i det hele tatt er mange av kulturskattene, som kirkene er, i en sorgelig forfatning. Kommunene får til stadighet høre at Regjeringen har økt kommunebudsjettene så mye at de får prioritere å vedlikeholde og renovere kirkene av egne midler. Den samme argumentasjonen møter kommunepolitikere når andre oppgaver skal løses. For Fremskrittspartiet er kirkebyggene en viktig del av våre nasjonale verdier og vår kultur. Derfor foreslår Fremskrittspartiet å styrke posten Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene med 30 mill. kr.

Fremskrittspartiet har visjoner for Den norske kirke og legger derfor i sitt budsjettforslag til rette for at forutsetningene om en åpen og inkluderende folkekirke kan realiseres, og at presten fremdeles skal være en sentral del av Kirken. Det er dessverre lite i Regjeringens budsjett som viser at innsatsen står i forhold til målsettingen. Det kan synes som om Regjeringen er mer opptatt av å bevilge penger til pilegrimsvandring og gjøre Kirken om til kulturhus, og da muligens helst uten at det finnes prester der.

Svein Harberg (H) [12:43:15]: Norge er i dag i ferd med å bli en betydelig leverandør av kompetanse og kunnskap til hele verden. Vi ser stadig eksempler på virksomhet som posisjonerer seg med unike kunnskapsbaserte løsninger og er i front internasjonalt innenfor sine områder. En fantastisk situasjon for en liten nasjon, og en stor utfordring til oss som rikspolitikere.

Hvordan skal vi følge opp? Hvordan skal vi sikre re-

kruttering til stadig flere virksomheter, og stadig voksende virksomheter? Det er ingen tvil om at satsing på høyere utdanning av internasjonal, høy kvalitet er et klart og tydelig behov. Høyre tar dette på alvor. Vi har hørt det entydige ropet fra institusjoner og organisasjoner om økte basisbevilgninger for å sikre kvaliteten i utdanningen, og vi har derfor lagt inn 250 mill. kr mer enn Regjeringen i vårt alternative budsjett.

Et viktig moment er også at økning i antall studenter gir økte kostnader omgående, mens økte ressurser først kommer når det er levert resultater fra de nye kandidatene. Dette gir en likviditetsmessig utfordring i en vekstperiode. Universiteter og høyskoler må ha trygghet for den grunnleggende økonomien for å kunne bevare og utvikle kompetansemiljøene. Dette er jo selve essensen i en kvalitativ utdanning. Høyre har også tatt på alvor at topp moderne utstyr er en forutsetning, og har lagt inn 25 mill. kr der statsråden avsto å bidra til utstyr på ny campus ved Universitetet i Agder, og 5 mill. kr til utstyr ved metningsdykkerutdannelsen ved Høgskolen i Bergen.

Det er for oss både uforståelig og overraskende at en regjering som bruker så mye penger i sitt budsjett, ikke på noen måte har brukt det til å gi et skikkelig løft eller signaler om satsing på kompetanse og kunnskap – det vi trenger for å styrke vår posisjon som kunnskapsnasjon. Når kunnskap ikke er vinneren i et slikt budsjett, hvordan skal vi da kunne tro at det noen gang kan bli det i et budsjett fra de rød-grønne partiene?

Økende ungdomskull og næringslivets behov for stadig flere medarbeidere med høyere utdanning i kombinasjon med økende arbeidsledighet vil uten tvil gi en betydelig økning i behovet for studieplasser. Jeg har ved flere anledninger utfordret statsråden til å legge fram for Stortinget den planen Regjeringen har for å imøtekomme dette. Foreløpig har jeg ikke fått bekreftet at det finnes en slik plan. Det forstår jeg da også når jeg ser i budsjettet at det heller ikke er et snev av økt satsing på bygningsmasse for å gi plass til de titalls tusen nye studenter som skal ha plass de kommende årene.

Når jeg er litt forsiktig med å tallfeste behovet, er det fordi Regjeringen selv stadig opererer med nye tall. Det er underlig at behovet for nye plasser nærmest skal være halvert i løpet av et halvt år. Ungdomskullene er vel de samme, og arbeidsledigheten har bare økt. Jeg må innrømme at for meg virker det som om det er et behov for å tilpasse virkeligheten til budsjettet. Det burde vel heller vært motsatt. Virkeligheten er der ute uansett hvilke krumspring en gjør i beregningene. Nå trengs det satsing som tar den virkeligheten på alvor.

Statsråd Aasland har riktignok prøvd å antyde andre tiltak for å løse utfordringen: Vi må ta i bruk ledige plasser – ja, det er da ikke noe nytt? Vi må sende flere til utlandet – finansieringssystemet som statsråden administrerer, inviterer ikke akkurat til det.

Høyre har lagt inn 5 mill. kr for å gi støtte til freshman-året i USA og starten av bachelorgrad i ikke-vestlige land. Det var kanskje en idé og en god start at regjeringspartiene støttet dette.

Det virker som om Regjeringen ikke har greid å bli enig

om en helhetlig politikk for høyere utdanning der budsjettmessige bevilgninger og incitament er kan følge opp alle lovnader og signaler som ble gitt i valgkampen. Regjeringen har rett og slett ikke levert og har ikke lenger troverdighet. Det er alvorlig med tanke på de unge som skal rustes til å ta ansvaret for den videre satsing og verdiskaping.

Til slutt vil jeg få minne om den alvorlige situasjonen Kirken ser ut til å være i. Et samlet storting har gitt Kirken store utfordringer og satt i gang reformer som krever mye. De endringer som ligger foran oss, vil kreve en robust kirke med tilgjengelige ressurser. Det er ikke tilfellet i dag. Vi må derfor sikre at det er nok stillinger til å gi Kirken mulighet til å være den folkekirken den har fått i oppgave å være. Høyre har i sitt alternative budsjett lagt inn 10 mill. kr ekstra til dette og hadde nok funnet mer dersom vi ikke måtte bruke det rød-grønne budsjettet som utgangspunkt.

Tor Bremer (A) [12:48:22]: Eg er glad for å kunna registrera at når me har skrudd ned volumknappen til opposisjonen, så er det ikkje så stor ueinigheit om storleiken på pengebruken og innretninga av politikken innanfor den høgare utdannings- og forskingspolitikken. Det er ein kvalitet og ein ubetinga styrke i utviklinga av Noreg som kunnskapsnasjon.

Arbeidarpartiet og Regjeringa har store ambisjonar og forventningar til utdannings- og forskingspolitikken vår. Det er knytt til det faktum at skal me løysa dei store utfordringane både nasjonalt og globalt, ja, då finn me faktisk svara nettopp i utdannings- og forskingspolitikken.

Når det er sagt, må eg få lov å peika på at dette ikkje er nokon ny situasjon eller ei ny problemstilling for oss i Arbeidarpartiet. Arbeidarrørsla er nettopp tufta på to grunnleggjande og tidlause behov. Ho er nemleg knytt til retten til velferd og retten til utdanning. Det går som ein raud tråd gjennom heile den 160 år gamle historia til arbeidarrørsla, som går tilbake til Marcus Thrane si tid. På midten av 1800-talet var dette ei av dei sentrale problemstillingane. Difor ser me heller ikkje i dag, i 2009, på dette som noko problem.

Det er ei utfordring i veksten, seier opposisjonen. Høgresa er redd for den store veksten som kjem. Tvert imot – dette er ikkje noko problem. Dette er ei fantastisk moglegheit. Dette er studentar som me meir enn gjerne tek imot med opne armar. Det gir oss ei stor moglegheit, og det har eg lyst til å vera tydeleg på. Det gir ei stor moglegheit til å kunna bryta det historiske mønsteret med at det i altfor stor grad er ungane til foreldre med høgare utdanning som søker seg til universiteta og høgskulane våre. Arbeidarpartiet vil ikkje vera med og seia nei og stengja nokon ute frå høgskulane og universiteta våre. Kunnskapstilgangen må ikkje avgrensast berre til eliten.

Men sjølv om det er ønskjeleg at fleire ungdommar tek høgare utdanning, er det på sin plass med litt nøkternheit, og faktisk litt edruelegheit, i bruk av tal. Opposisjonen og enkelte medium går seg bokstaveleg talt bort i studentmassen. Dei misser oversikta og slår nærmast bombastisk fast at veksten dei neste fire åra blir på formidable 80 000 nye studentar. Vel, vel, det får stå for deira eiga rekning.

Men om ein i tillegg til den demografiske framskrivinga legg til grunn ca. 10 pst. vekst, som eigentleg er ambisiøst, endar me opp med 33 000 nye studentar i fireårsperioden. Gjennom ein kombinasjon av oppretting av fleire studieplassar, utnytting av allereie ledig kapasitet og det faktum at fleire absolutt bør ta studium i utlandet, skal alle studentane oppleve ei utdanning av høg internasjonal kvalitet. Me kjem definitivt ikkje til å gjera slik som opposisjonen gjorde i slutten av Bondevik-perioden, nemleg å kutta i talet på studieplassar.

Så til forskingsdelen av budsjettet. Sjølv om Noreg òg i forskningssamanheng er eit lite land, er det oppnådd oppsiktsvekkjande gode resultat. Det blir av opposisjonen nærmast påstått at forskinga i Noreg går på sparebluss. Det er naturlegvis sludder. Realiteten er at alle anerkjende måleparameter viser at resultatata innanfor forskning er svært gode i Noreg og i god framgang. Eksempelvis er det – litt spøkjefullt – sagt at me ligg an til å nå målet om 1 pst. av BNP i andre halvdel av april månad i 2010. Det er jo hyggeleg.

Men sjølv om resultatata for sektoren er gode, og sjølv om løyvingane på 1,7 milliardar kr er historiske og rekordhøge, er det ting å ta tak i. Observasjonar og tilbakemeldingar frå sektoren tyder på at ein opplever handlefridomen og moglegheita til å gjera sjølvstendige forskingsmessige prioriteringar som krevjande. Så dette må me ta tak i. Opposisjonen sin medisin er som sedvanleg. Deira mantra er: «Meir pengar, meir pengar!» Fantasien strekk ikkje lenger. Til det er det å seia at alle er jo for meir pengar. Det er faktisk den lettaste saka i verda å løyva meir pengar – og dei fleste blir veldig glade for det òg – men det løyser ikkje utfordringane våre. Og det er ikkje dét dette handlar om.

Skal me òg i framtida kunna oppnå gode resultat, er me nøydde til å spørja oss sjølve: Kva for endringar av strukturell karakter kan me gjera? Det er mykje å ta tak i – eg skal ikkje gå i detalj her no. Eg vil berre seia at denne salen med godt samvit kan vedta forslaget til statsbudsjett, og på den måten konstatera at me er i rute til å lyfta fedrelandet som eit kunnskapsbasert samfunn.

Mette Hanekamhaug (FrP) [12:54:02]: Prinsipptryteri er et kjent fenomen hos flere politiske partier, et fenomen der det viktigste ikke er kvaliteten på utdanningen, tilpasset opplæring eller elevenes beste, men å holde på sin prinsipielle motstand mot f.eks. private. Det er et fenomen som har vært til stede i den norske skolepolitiske debatten i flere år, og som dessverre ikke ser ut til å ville forsvinne med det første.

Å lese komitéinnstillingens side 51 er trist, da den viser regjeringens klare holdning – når de ikke vil være med på følgende merknad:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at friskoler er et viktig supplement til den offentlige skolen.

Disse medlemmer er opptatt av at alle skal ha mulighet til å velge en slik skole, uavhengig av privat økonomi.»

Det er trist å vite at kun et mindretall i denne salen er

opptatt av at alle barn i Norge, uansett størrelsen på foreldrenes lommebok, skal få lov til å velge hvilken skole de ønsker å gå på.

For oss i Fremskrittspartiet er ikke dette en prinsipp sak om offentlige eller private skoler. For oss er det snakk om å åpne for konkurranse innenfor skolesektoren, en konkurranse som vil forbedre kvaliteten i skolesektoren som helhet – også i offentlige skoler. For oss er det likegyldig om det er private eller offentlige aktører som driver skolen, så lenge den skolen gir et godt tilbud til våre barn – også i framtiden.

Vi vil ha en gratis skole for alle. Det offentlige skal fullfinansiere alle elevers skolegang, uavhengig av hvem som driver skolen de velger. Det er her prinsipptrykket til enkelte av de politiske partiene kommer inn. Det kan virke som om det viktigste for dem er hvem som driver skolen, og ikke hvordan skolen drives. Det representanten Aasen sa i sitt innlegg, at alle skal ha tilgang på utdanning, klinger litt dårlig når vi vet at valgfriheten kun gjelder dem som har penger nok. På grunn av Regjeringens skeive behandling av private og offentlige skoler ble de private skolene tvunget til å ta skolepenger, som kompensasjon for den manglende støtten. Det skaper en situasjon hvor kun de med rike foreldre har mulighet til å velge skole – en situasjon hvor enkelte med lønn på statsrådsnivå åpenbart kan kjøpe seg ut av det offentlige og inn i den private skolen. Er det virkelig for mye forlangt av oss i Fremskrittspartiet at også alenemoren Anna, med tre barn, skal få rett til å velge den samme skolen som statsministeren?

Fremskrittspartiet har i sitt budsjett en klar og tydelig profil. Vi gir større medbestemmelse og flere rettigheter til foreldre og elever. Det er ikke vi politikere som sitter i denne salen, som best vet hvilke valg andre skal ta. Når det kommer til egne barn – de barna jeg skal få i framtiden – vil jeg at det skal være mine valg som bestemmer deres hverdag, ikke denne salen.

Økonomisk likestilling og fritt skolevalg vil skape konkurranse mellom skolene. For å være attraktive må skolene være gode på områder som er viktige for elevene – som f.eks. et godt psykososialt miljø, flere praktiske fag, tilpasset undervisning eller alternativ pedagogikk.

Fremskrittspartiet er svært glad for at mobbing er blitt satt på dagsordenen, og at det er tverrpolitisk enighet om at dette er viktig. Kunnskapsministeren har tatt til orde for å sette i gang en innsamling av fakta og opplysninger om temaet. Det er bra. Men samtidig ser vi at ingen av disse tiltakene vil få umiddelbar virkning. Det er utredningsarbeider og rapporter som skal være ferdig om to år – og et vedtak vil tidligst komme om tre. Fremskrittspartiet mener det er for lenge. I dag er det 40 000 barn som gruer seg til å gå på skolen. Barn som blir utsatt for grov psykisk eller fysisk vold hver dag, har ikke tid til å vente to–tre år, til rapportene våre er ferdig.

Vi i Fremskrittspartiet har fremmet flere tiltak som vil få umiddelbar virkning, som f.eks. en nasjonal koordinering av allerede eksisterende elevombud eller å sikre foreldre og elever reell økonomisk rett til erstatning. Samtidig mener vi det er urimelig at det i dag er mobbeofferet som oftest må bytte skole i en mobbesituasjon. Fremskrittspartiet

har alltid vært opptatt av å beskytte offeret, og vi mener helt klart at det er mobberer som skal bytte skole. Disse tiltakene trenger ikke videre utgreiing og informasjon – dette er tiltak som skal settes i gang nå, og som skal hjelpe disse barna nå.

En av fem elever går ut av videregående uten å kunne lese og skrive godt nok til å kunne fungere tilstrekkelig i næringslivet. En av tre dropper ut av videregående. Vi har et skolesystem som er bygd opp som en A4-modell, der veldig mange passer inn, mens de som ikke passer inn, blir skoletapere. En undersøkelse i 2007 og 2008 viste at hele 90 pst. av skolene ikke oppfyller kravene om tilpasset opplæring og spesialundervisning. 90 pst. av skolene i Norge bryter loven!

Vi må gå bort fra den naive tanken om at alle skal være like, at alle skal ha lik undervisning – at alt skal være likt. Det er på tide å åpne øynene og innse dette: Vi er ikke like, vi er unike! Vi må bort fra den enhetstankegangen Regjeringen har når det gjelder skolen, og gå over til en skole for enere. For det er det elevene er – de er alle enere på hvert sitt felt og i hvert sitt fag.

Dersom en elev er flink i matte og flinkere enn gjennomsnittet, er det bra! Da skal han få ekstra oppfølging, ekstra oppgaver og stimuleres til å bli enda flinkere – ikke slik som i dag, når han presses ned fordi alle skal være like. Dersom en elev sliter i matte, skal han få tilpasset opplæring og stimuleres til å lære på sin måte – ikke slik som i dag, når mange faller utenfor på et tidlig stadium og kanskje aldri kommer opp igjen.

Regjeringen har lagt fram et forslag om innføring av en prøveordning med praktisk arbeidslivsfag i ungdomsskolen. Vi i Fremskrittspartiet ser at skolen oppleves som for teoritung for mange, og at flere trenger en praktisk tilnærming. Tidligere hadde vi et praktisk fag i ungdomsskolen. Det vil vi igjen innføre som en permanent ordning. Samtidig må vi redusere teoriandelen på yrkesfaglige retninger. Vi må respektere at når en ungdom har valgt å gå på bilmekanikerlinjen, er det nettopp fordi han ønsker å lære hvordan man fikser biler – ikke å lære norrønt eller få inngående kunnskap om diktanalyse.

Mye bra arbeid blir gjort, men elevene må få mulighet til å gjøre det de er best på, og vi må respektere de valgene elevene tar. Men som sagt, mye bra arbeid er, og blir, gjort. Et samlet Storting arbeider nå for kampen mot mobbing. De siste fire årenes manglende fokus forverrer situasjonen, men siden vi alle nå har fokus på det, håper jeg det vil snu denne trenden.

Fremskrittspartiet har i sitt alternative budsjett økt midlene til grunnskoleopplæringen, og vi prioriterer etter- og videreutdanning av lærere, kamp mot mobbing, mer praksis i yrkesfag og satsing på ungt entreprenørskap. Vi øker tilskuddene til de private utdanningsinstitusjonene, slik at vi alle, ikke bare enkelte privilegerte, i framtiden skal ha mulighet til å velge den skolen vi mener er best for våre barn.

Fremskrittspartiet er opptatt av å få en skole tilpasset hver enkelt elev, hvor prinsippet ikke er hvem som driver den, men hvordan den drives. Vi vil gå vekk fra Regjeringens enhetsskole og over til Fremskrittspartiets enerskole.

Til slutt vil jeg si at Fremskrittspartiet kommer til å støtte Høyres forslag om å videreføre den etablerte praksisen med gradering av karakterer.

Henning Warloe (H) [13:02:38]: Mye av debatten omkring satsing, eller manglende satsing, på forskning, dreier seg om penger. Regjeringen mener at deres satsing er historisk høy, og ettersom det er realvekst i budsjettet for 2010, har de for så vidt rett i det. Men særlig oppsiktsvekkende er det ikke at budsjetter vokser. Det skjer hvert år, i alle deler av statsbudsjettet, og i alle departementer. At forskningsbudsjettet de siste fire årene har vokst noe mer enn under Bondevik II regjeringen, er heller ikke så vanvittig imponerende. De siste fire årene har Regjeringen hatt et økonomisk handlingsrom uten sidestykke i norsk historie. Har så dette handlingsrommet først og fremst blitt benyttet til offensiv investering i framtidig kunnskap? Nei, dessverre, det har det ikke.

Men hvis vi nå går bort fra pengediskusjonen – og i motsetning til representanten Tor Bremer har vi fantasi til å gjøre det – og ser nærmere på Regjeringens forskningspolitikk, er det også andre ting som bekymrer Høyre. Først og fremst består Regjeringens forskningspolitikk av mye politikk og mindre forskning.

De siste årene har Regjeringen festet grepet om forskningsfeltet gjennom flere politiske mål og satsinger, kombinert med svakere finansiering av grunnforskning gjennom frie midler. Frie midler til fri forskning er det rett og slett blitt mindre av. Også forslaget til statsbudsjett for 2010 er gjennomsyret av politisk styringstrang. Det kan se ut som om alle nye friske penger til feltet har en merkelapp, og det kan se ut som om merkelappene er til dels mye større enn pengene som følger med. På denne måten skaper Regjeringen inntrykk av at det satses ambisiøst, men sannheten er at sektorens handlingsrom gradvis utarmes. Dette er én av forklaringene på det mysteriet statsråden har satt ned et eget utvalg for å finne løsningen på: hvordan det kan henge sammen at bevilgningene øker samtidig som universiteter og høyskoler opplever trangere handlingsrom.

Å oppklare dette mysteriet blir neppe så vanskelig. Hadde statsråden deltatt på komiteens høringer i forbindelse med statsbudsjettet, kunne hun droppet hele utvalget. Men utvalget har også et annet mandat, nemlig å se på hvorledes det skal bli samsvar mellom virkelighetsforståelsen til departement og sektor, for å referere statsråd Aasland i et intervju i Aftenposten.

Her finnes det kun to muligheter, gitt et uforandret budsjett: at en av partene gir seg, og gir den andre rett. Vil statsråden og departementet gjøre det? Neppe. Det vil jo være det samme som å innrømme at eget budsjett er utilstrekkelig. Ligger det et ris bak speilet til sektoren her? Hvis de ikke vil si at budsjettene er gode nok, så skal de? Selv om Høyre mener at dette handlingsrommet er overflødig, tror vi det kan bli noen interessante diskusjoner på utvalgets møter framover.

Høyre er opptatt av noen kjøreregler innen forskningspolitikken. Vi må stille kompromissløse krav til kvalitet, og vi må våge å gi frihet til forskningsfeltet, slik at det

blir de beste som i konkurranse vinner fram, uavhengig av politiske føringer og målsettinger. Innen kulturpolitikken kalles dette for armlengdes avstand-prinsippet. Det er antakelig et godt prinsipp innen forskningen også.

Til slutt noen ord om Høyres alternative budsjett. Vi styrker forskningsfeltet alene med nærmere 400 mill. kr, og vi styrker SkatteFUNN-ordningen i næringslivet med samme beløp. Innen forskningsfeltet prioriterer vi det sektoren ønsker mest, nemlig frie midler – midler til brukerstyrt innovasjonsarenaer, flere stipendiat- og post doc.-stillinger, kvalitetstiltak for Yngre fremragende forskere og Sentre for fremragende forskning. Legg til Høyres styrking av basisbevilgningene og 10 milliarder kr til økt kapital i forskningsfondet, og du får et budsjett som gir sektoren større armslag og muligheter til offensiv satsing. Det er en satsing som i større grad står i forhold til de utfordringene og mulighetene som Norge står overfor, enn det Regjeringens forslag til statsbudsjett gir rom for.

Men først og fremst vil jeg fra Høyres side varsle at vi vil sette et sterkere søkelys på Regjeringens trang til politisk styring av forskningsfeltet i denne stortingsperioden.

Statsråd Tora Aasland [13:06:52]: «Vi vil satse på Norge som kunnskapssamfunn gjennom utdanning til alle og forskning med høy kvalitet,» står det i Regjeringens politiske plattform, Soria Moria II. Forslaget til statsbudsjett for 2010 gjenspeiler nettopp disse politiske prioriteringene og understreker Regjeringens vilje til å satse på kunnskap og forskning. Dette gjør vi, noe en ikke skulle tro når man her hører debatten og særlig innleggene fra opposisjonen.

Selvsagt er kunnskap det viktigste svaret på de utfordringer samfunnet står overfor. I dag, to dager etter at København-møtet startet, er det på sin plass å framheve hvor sterk satsingen er på nettopp klimaforskningen i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2010.

Vi har så godt som fullført den delen av klimaforliket som handler om fornybar energi, karbonfangst og -lagring. Opptrappingen sikrer 600 mill. kr årlig til forskning på dette området. Også på lang sikt vil de åtte etablerte forskningssentrene for miljøvennlig energi, som utgjør ca. 160 mill. kr av satsingen, være spesielt viktige.

Gjennom målrettet forskning på vind, sol og karbonlagring vil norske forskere kunne gi avgjørende bidrag til å løse klimaproblemene. Vi er gode på det allerede. Norske forskere har allerede gitt viktige bidrag til FNs klimapanel, bl.a. gjennom arbeid gjort ved Bjerknessenteret for klimaforskning – et av våre sentre for fremragende forskning.

Vi ønsker å styrke ytterligere dette viktige kompetansemiljøet. I oppfølgingen av klimaforliket foreslår Regjeringen derfor å bevilge nye 50 mill. kr til annen klimaforskning. Disse midlene kommer til å bli brukt dels til å etablere et senter for klimaforskning i Bergen, dels til å styrke forskningsprogrammet NORKLIMA.

I tillegg til den prioriterte klimaforskningen er det spesielt ett annet område som står klart fram i Regjeringens satsing på forskning, nemlig satsing på forskningsinfrastruktur. Fra 2011 vil det være en stabil, årlig bevilgning

på rundt 280 mill. kr til nødvendig utstyr og infrastruktur. Dette vil gi våre forskere enda bedre muligheter til å skape ny og viktig kunnskap.

Satsingen på å styrke den nasjonale kompetansen tydeliggjøres gjennom de regionale forskningsfondene, som starter opp i 2010. Disse vil gi gode muligheter til mange av våre miljøer rundt omkring i hele landet. Jeg konstaterer at Fremskrittspartiet og Høyre ikke ønsket en slik regional satsing. Jeg på min side er stolt over å tilhøre en regjering som tar regionale forskningsbehov alvorlig.

Den andre store utfordringen vi står overfor, og som flere har vært inne på i debatten, er det vi kaller utdanningsbølgen. Den består i noen grad av en yngrebølge; ungdomskullene vil nemlig øke kraftig i årene som kommer. Så vet vi at andelen av disse ungdommene som vil søke seg til høyere utdanning, vil være høy, sannsynligvis høyere enn i dag. Utdanningsbølgen handler også om voksne mennesker. Ute i arbeidslivet ser vi at sykepleiere, ingeniører, lærere, kontorarbeidere og andre grupper oppsøker våre høyskoler og universiteter for å skaffe seg ny kompetanse. Mange tar en mastergrad, men mange tar også verdifull etter- eller videreutdanning.

Departementet anslår at demografiske endringer alene kan øke etterspørselen etter høyere utdanning med 17 000 studenter fram til 2013. Dersom studietilbøyeligheten i tillegg øker med 10 pst. over fire år, vil dette tallet kunne stige til 33 000. Jeg understreker at dette er mulige utviklingsbaner, som også er forklart tidligere når det gjelder andre tall som er brukt, og at prognoser aldri kan være eksakte. Dette vil Stortinget diskutere i sin fulle bredde i forbindelse med stortingsbehandlingen av St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja, det dokumentet som faktisk er grunnlaget for Regjeringens planer for å møte utdanningsbølgen – for her har vi planer.

Vi styrker universitetene og høyskolene med rundt en halv milliard kr i dette budsjettet. Det meste brukes på å øke kapasiteten når det gjelder studenter – 5 600 nye studieplasser i 2010, medregnet dem vi allerede har startet opp i år. Vi legger stor vekt på at vi må være i stand til å ta imot flere studenter uten at dette går på bekostning av kvaliteten i utdanningen. Et viktig kvalitetstiltak som Regjeringen foreslår, er 50 mill. kr til samarbeid, arbeidsdeling og faglig konsentrasjon. Her er hensikten å skape en bedre forskningsbasert utdanning ved å trekke på institusjonenes felles ressurser. Samarbeid er sentralt. En strategi for dette vil til sammen gi et bedre faglig tilbud til studentene og forhåpentligvis stimulere til godt faglig samarbeid.

Forslaget til statsbudsjett for 2010 innebærer at Regjeringen gir kunnskap til flere. Med rekordvekst i forskningen på 1,7 milliarder kr og med plass til menneskene i utdanningsbølgen gjør Regjeringen det viktigste for å møte fremtiden: Vi satser på kunnskap. Vi ser utdanningsbølgen som en unik mulighet. Dersom vi lykkes med å tilby god utdanning til flere, står vi også bedre rustet til å møte framtidens utfordringer. Vi har i dette budsjettet lagt et godt grunnlag for dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [13:12:19]: De regionale forskningsfondene får jeg komme tilbake til.

Statsråden snakket om klima- og energiforskning. Det starter med realfagene. Det starter for så vidt allerede i barneskolen, i ungdomsskolen og i videregående skole. Dagens offentliggjøring av TIMSS-undersøkelsen viser at kunnskapene til de elevene på videregående som blir studenter, er fallende – en trend som har vart i noen år. Vi vet at realfagene har stort behov for infrastruktur, og at det vil være viktig for å møte både energi- og klimautfordringen – også med tanke på hva vi skal leve av i framtiden.

Da er spørsmålet: Vil statsråden vurdere å øke finansieringen til realfagene for nettopp å møte de store samfunnsutfordringene som statsråden selv peker på? Det er slik i dag at realfagene kommer veldig dårlig ut, f.eks. i forhold til kliniske fag som medisin og farmasi.

Statsråd Tora Aasland [13:13:24]: Vi går igjennom hele systemet for kategorisering og gruppering av støtte til de ulike utdanningene. Jeg vil si at da vi allerede i år, i revidert nasjonalbudsjett, etablerte nesten 5 000 nye studieplasser – det var 4 600 – var det tre grupper som ble tilgodesett: Det var lærere, det var helseutdannede, eller sykepleiere, og det var ingeniører. Det var en satsing allerede der på realfag med tanke på nye studieplasser.

Vi har i flere år hatt en realfagstrategi, og vi kommer selvfølgelig til å fortsette den. Det er viktig å få både gutter, og ikke minst jenter, til å være interessert i realfag så tidlig som mulig. Vi tar oss av den delen av utdanningen gjennom etablering av nye studieplasser. Der er jeg helt enig med representanten Lien, det er viktig i forhold til mange arbeidsoppgaver i samfunnet å satse på realfag, som da inkluderer naturfag. Det er viktig for f.eks. klimaforskningen.

Tord Lien (FrP) [13:14:30]: Jeg er tilbøyelig til å si at dette var på grensen til et godt svar! Jeg er bare redd for at flere realfagstudenter kan medføre, med dagens finansieringsmodell, svekket studiekvalitet.

Uansett er det flere studenter. Jeg tror at statsråden og jeg er enige om at det er et gode for samfunnet at flere ønsker å studere. Jeg er veldig glad for at statsråden i Aftenposten 30. november slår fast at den treårige utdanningen skal styrkes, vi skal ha flere inn i den treårige utdanningen, og at man ikke ønsker å gå inn på det sporet som bl.a. Tekna vil, med mer satsing på femårig utdanning. Det tror jeg er en helt riktig vurdering av statsråden. Men så sier statsråden også at det skal være flere som må studere i distriktene. Nå har altså et forholdsvis klart flertall på Stortinget sagt at vi skal ha høyskoler over hele landet, med det mål at folk skal få studere i sitt nærrområde. Hvorfor skal ikke det da gjelde for befolkningen i Oslo, Trondheim og Bergen?

Statsråd Tora Aasland [13:15:32]: Det er et viktig mål at folk skal ha tilgang til høyere utdanning over hele landet. Det er også en av grunnene til at vi ikke bare satser når det gjelder høyskoler og universiteter, for innenfor det fagområdet som vi snakker om nå, realfagene, er fag-

skolene også et viktig tilbud. De skal fra 1. januar 2010 overtas og styres av fylkeskommunene, som vi jo har over hele landet, og dermed blir det også skoler i Oslo og i de andre store byene. Det blir en viktig satsing på et mangfold av ulike utdanninger som spenner fra fagskolene og de kortere utdanningene til de lange utdanningene. Her er det viktig at vi søker en god geografisk spredning, slik at det er nærhet mellom studenten og det tilbudet som studenten kan få – også i erkjennelsen av at vi over hele landet trenger den type kompetanse. Vi trenger den i Oslo og i de store byene, og vi trenger den også andre steder i landet. Det er Regjeringens politikk, og jeg er veldig glad for den smule ros jeg ante i representantens replikk.

Henning Warloe (H) [13:16:38]: Jeg forstår at statsråden er forundret over virkelighetsoppfatningen ute i universitets- og høyskolesektoren i Norge. De opplever trangere budsjetter samtidig som statsbudsjettpostene øker, iallfall rent nominelt, og statsråden har satt ned et eget utvalg som skal etterforske dette mysteriet og prøve å finne løsningen på det. Jeg kunne kanskje driste meg til et par forslag – forskningssatsingen, som krever egenandeler fra institusjonene, manglende realkompensasjon for realveksten i kostnadene i sektoren og en reell nedgang i basisbevilgninger når man hensyntar det økende studenttallet, som også statsråden var inne på.

Jeg lurar på hva statsråden har tenkt å gjøre med problemet – for dette utvalget vil jo ikke løse noe problem, selv om man eventuelt skulle bli enige om virkelighetsbeskrivelsen. Vil statsråden være villig til å se på økte basisbevilgninger slik som f.eks. SV hele syv ganger har tatt til orde for i sitt stortingsvalgprogram?

Statsråd Tora Aasland [13:17:47]: I de drøyt to årene jeg har vært statsråd, har jeg økt basisbevilgningene fem ganger. I år har vi hatt en øremerket økning av overføringene til universitetene og høyskolene fordi Regjeringen synes det var så viktig å satse på nye studieplasser. Det har vi brukt mesteparten av den halve milliarden til som vi øker budsjettet med i år. Men når det gjelder basis, er vi langt over det kuttet som var for mange år siden.

Jeg har et mål med denne arbeidsgruppen som skal diskutere forståelsen, og det er at vi er enige om analysene, at vi er enige om hvordan vi regner oss fram til de forskjellige ordningene vi har når det gjelder studieplasser, når det gjelder stipendiater, når det gjelder hvordan midler til ulike formål brukes ved universitetene og høyskolene i forhold til det regelverket og de bestemmelsene som er. Har vi en felles oppfatning av hvordan systemet fungerer, er det greit å være politisk og saklig uenig. Men da har vi i hvert fall et diskusjonstema mindre – det blir ofte ørkesløse diskusjoner om hvordan man faktisk regner seg fram til ting.

Svein Harberg (H) [13:19:10]: Det har vært referert til SVs program her, og det er ingen tvil om at «økning» og «økt satsing» går igjen flere ganger. De har for øvrig nevnt ordet «kvalitet» et par ganger – to ganger når det gjelder høyere utdanning – og her er Høyre helt enig

med SV. Høy internasjonal kvalitet sikres gjennom økte basisbevilgninger.

Det budsjettet som er lagt fram, har en økning i basisbevilgningen som ikke engang dekker reelle kostnader. Dette trenger en ingen utredning av, det finner en hos SSB. Budsjettet har en økning i studiestøtten som langt fra dekker den reelle kostnadsøkningen for studentene, og det er på ingen måte gjort et løft i forhold til de mange studieplassene som SV og Regjeringen så riktig peker på.

Jeg lurar på hva det er som gjør statsråden så fornøyd med disse resultatene?

Statsråd Tora Aasland [13:20:03]: Det er fristende å kvittere spørsmålet med å spørre: Hva er det som gjør Høyre så misfornøyd og så forferdelig negativ til alt det fine som faktisk skjer innenfor våre utdanningsinstitusjoner, universiteter og høyskoler?

Vi leverer: Vi produserer doktorgrader, vi driver forskning på høyt nivå, og vi utdanner studenter i store mengder og langt oftere på normert tid og kortere tid enn for noen år siden. Dette er gode utviklingstrekk. Og så har vi også et system hvor universitetene og høyskolene er selvstendige institusjoner. De har selv et ansvar for sine egne budsjetter, de har bl.a. et ansvar for å ta høyde for noen av de uforutsette utgiftene som kommer innenfor lønns- og pensjonssektoren. Men likevel er det en viktig oppgave og et viktig ansvar for meg å sørge for at de har en god basis – og de mener jeg de har. At det i år er mer målrettet, er et politisk valg Regjeringen har gjort. Det er nødvendig for å møte nye studieplasser, samtidig som vi har finansieringsordninger som alle er enige om hvordan fungerer.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:21:14]: Finansieringssystemet skulle en ha en gjennomgang av, og det ligger som et vedlegg til statsbudsjettet her i dag. Så vidt jeg forstår, er det diskutert litt i denne handlingsromsgruppen, men så har det også blitt gitt beskjed om at det ikke er økonomi, behovet for enten mer eller mindre økonomi, som skal diskuteres der. Ryktene sier også at det nå skal settes ned en økonomigruppe som heller skal se på det, men det kan jo statsråden bekrefte eller avkrefte her. På høringsen viste UH-rådet til at det var komponenter i systemet som man mente ikke var på riktig plass, eller som ikke var sånn som det burde være. Vedlegget beskriver også at man har et historisk finansieringssystem mellom institusjoner – og så tror jeg ikke man da helt tør å gå inn i det og se hvordan de enkelte kommer ut av det.

Betyr det at det er en prosess på gang, at man ikke anser seg for å være helt ferdig med finansieringssystemet, og at det vedlegget som ligger der, er en underveisrapport?

Statsråd Tora Aasland [13:22:37]: Vedlegget i statsbudsjettet er en grundig gjennomgang som departementet, sammen med en referansegruppe, har gjort av finansieringssystemet.

Jeg håper vi kan være enige om at det ligger noen viktige historiske og politiske beslutninger til grunn for Kvalitetsreformen, som bl.a. handler om fordelingen av basis-

bevilgningen til de ulike institusjonene. Det som er min viktige oppgave ut fra at det ligger der som et grunnlag, er å se på de enkelte komponentene vi har, sørge for at vi får en god uttelling, også kanskje for det nye nå, samarbeid.

Jeg er veldig glad for at vi har fått en åpning for å kunne stimulere til samarbeid mellom institusjonene. Vi vet at mange av våre universiteter og høyskoler, både nye og gamle, kan være sårbare. De trenger å styrke seg gjennom et samarbeid med hverandre. Og de 50 mill. kr som ligger i årets budsjett – og som jeg håper at Kristelig Folkeparti støtter – er med på å stimulere nettopp til den typen samarbeid som kan gjøre livet litt enklere med tanke på mange av de utfordringene man har, både på forsknings-siden og på undervisningssiden. Jeg har stor tillit til at det vil bli et godt tiltak.

Trine Skei Grande (V) [13:23:49]: Jeg er glad for at man tror at man kommer fram til en felles forståelse, og for at statsråden kan forsikre oss om at dette utvalget kommer til å bidra til å ordne opp i en debatt som også Venstre godt kunne ha ønsket hadde vært klarere når det gjelder fakta. Så det er en forsikring som jeg er glad for.

Det jeg har lyst til å spørre statsråden om, handler egentlig om noe som komiteens leder sa i dag, som jeg synes var ganske oppsiktsvekkende. Jeg lurte på om det er en holdning som gjelder regjeringsfraksjonens stortingsgruppe, eller om det er en holdning som også Regjeringa har, at når vi kommer i en økonomisk situasjon hvor vi må begynne å spare, så er det høyskoler og universiteter og forskningen som skal blø – det er bare grunnskolen som skal skjermes.

Dette er en sektor som må regne med store kutt framover. Er det en forståelse som også er innad i Regjeringa, eller er det bare en forståelse som gjelder fraksjonen av regjeringspartiene her på Stortinget?

Statsråd Tora Aasland [13:24:46]: Jeg hørte også komitélederens innlegg, og jeg må ærlig innrømme at jeg ikke hørte det samme som representanten Trine Skei Grande, som hun nå har gjentatt to ganger i debatten. Det jeg hørte, var en meget ansvarlig komitéleder som viderefører det som Regjeringen nå arbeider med, en veldig viktig føring for budsjettarbeidet framover, nemlig at det blir trangere tider, det blir generelt strammere rammer. Vi vet ingen ting ennå om hvordan vi kan klare å håndtere det på de ulike områdene, men vi må alle være forberedt på at strammere rammer kan føre til at vi vil se andre resultater i noen sektorer av samfunnet. Men det er ingen diskusjon om at dette skal gå ut over noen spesiell sektor. Det er en veldig generell og viktig politisk diskusjon hvordan vi skal klare å styre landet med høy kvalitet på de tiltakene vi har, og med gode muligheter for alle Regjeringens viktige mål, hvordan vi skal klare det når vi ikke lenger har så mye penger å rutte med som vi har hatt i 2009. Det er det store spørsmålet som Regjeringen må ta ansvar for, og som jeg håper at også opposisjonen tar ansvar for. Jeg skal kjempe for mitt – selvsagt.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Anna Ljunggren (A) [13:26:18]: En god skole for alle er den viktigste forutsetningen for et samfunn som utjevner sosiale forskjeller, som er en arena for integrering og forberedelse til framtidens krevende arbeidsliv. Alle skal gis et godt undervisningstilbud uansett hvordan en lærer, hvilke forutsetninger for læring en har, eller hvor i landet en bor.

Den største utfordringen i tiden framover er å sikre at enda flere går ut av skolen med tilstrekkelige lese-, skrive- og regneferdigheter til å kunne klare seg videre i utdanning og i arbeidslivet. Framtidens arbeidsliv vil stille strengere krav til kompetanse og evne til å omstille seg hos arbeidstakere. Vi vet at svake leseferdigheter er den tredje største årsaken til at folk utstøtes fra arbeidslivet, etter alder og helse.

For å løse disse utfordringene må flere gjennom et skoleløp tilpasset sine behov, med fokus på kunnskap. Vi trenger flere godt utdannede lærere, flere timer og færre elever i hver klasse.

Det er store forskjeller i landet vårt fordi vi har en spredt bosetning. Det gjør skolepolitikken mer sammensatt. De utfordringene Sørums har, er ikke de samme som dem Sørreisa har. I de store byene vet vi at bosettingsmønstret fører til enkelte utfordringer for skolene. I byen vi befinner oss i nå, er det store sosiale forskjeller mellom vest- og østkanten. Dette fører ikke bare med seg store integreringsutfordringer, men også utfordringer knyttet til f.eks. skole-hjem-samarbeidet. På enkelte skoler på østkanten i Oslo er prosenten minoritetsspråklige godt over 90. Mange av skolene takler utfordringene dette medfører, bl.a. ved en tydelig skoleledelse. Skolen må i større grad være en arena for integrering. For å bedre integreringen er det behov for flere lærere med minoritetsbakgrunn. På de mindre stedene i dette landet er utfordringene å tiltrekke seg nyutdannede lærere og å hindre nedlegging av skoler på grunn av få elever.

Hovedlinjene i skolepolitikken ligger fast. Vi vil fortsette å utvikle en god fellesskole. Det er i fellesskolen en møter elever med annen bakgrunn enn den en selv har. Her blir en kjent med ulike mennesker som har en annen oppvekst enn den en selv har. Jeg reagerte litt på representanten Mette Hanekamhaugs uttalelse i debatten her i dag. Hun sa at sosialdemokratiet vil at alle skal gå gjennom den samme kvernen for å komme ut som like mennesker på den andre siden. Alle har i dag rett til tilpasset opplæring. Vi mener at en god offentlig fellesskole kan utvikle talenter og finne det beste i elevene. Når vi ser til nabolandene våre, er det vel ingen andre steder enn i de private skolene mennesker med så lik bakgrunn som overhodet mulig går, og hvor en i liten grad blir kjent med andre verdier og meninger.

De rød-grønne er opptatt av privatskoler som et supplement til den offentlige skolen. Vi er ikke imot religiøse eller alternative pedagogiske skoler. Hvorvidt de er et viktig supplement til den offentlige skolen, kan jeg godt være med og diskutere. Det er jeg usikker på. Arbeiderpartiets mål er at den offentlige skolen skal være så god at privatskoler ikke er et alternativ.

Skolen har alltid vært gjenstand for debatt og er det

politikkområdet folk flest er mest opptatt av. Det er derfor gledelig at det er liten uenighet partiene imellom. Forutsetningene i Kunnskapsløftet ligger fast, og fokuset på kvalitet og læring er det stor enighet om.

Hvordan en skal nå målene om kvalitet og læring, er det en liten nyanseforskjell på. Den rød-grønne regjeringen mener at en helhetlig skoledag med fysisk aktivitet og leksehjelp vil gi bedre læring og ytterligere bedre kvalitet. Norske elever scorer lavt på internasjonale undersøkelser, men sammenlignet med andre OECD-land har norske elever kortere skoledager. I budsjettet som vi behandler i dag, er det vedtatt å bevilge 241 mill. kr til en utvidelse av timetallet i skolen og en innføring av åtte timer gratis leksehjelp.

En lengre skoledag krever flere lærere. Derfor har denne regjeringen lagt fram en ny lærermelding som rettes inn mot trinn, med endringer på fag og struktur.

Der høyresiden i norsk politikk henger seg opp i testing og offentliggjøring, snakker venstresiden om en helhetlig skoledag, hvor fokus i større grad er på hva vi skal bruke resultatene til, enn på hvilken skole som scorer høyest.

I dette budsjettet fortsetter de rød-grønne partiene sin styrking av den offentlige fellesskolen, og i motsetning til opposisjonen har vi en klar plan for skolen: Vi har utvidet timetallet på barnetrinnet og styrker tidlig innsats.

Vi skal bygge skolen lag på lag og stein på stein. Vi skal samarbeide med foreldre, lærere, elever og skoleeiere, for mens den eneste planen høyresiden – og spesielt partiet Høyre – har for skolen, er å kritisere den sønder og sammen, er vår plan å bygge en god, offentlig skole for framtiden.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:31:43]: I forrige måned var jeg gjest under Kirkemøtet i Tønsberg. Kirkemøtet i 2009 markerte et jubileum; det var 25 år siden det første kirkemøtet ble avholdt. Etableringen av Kirkemøtet kom som en direkte følge av diskusjonen om statskirkeordningen som ble ført på begynnelsen av 1980-tallet. Kirkemøtet var et svar på kirkelige reformkrav, der hovedsaken var økt kirkelig selvstyre.

I løpet av de 25 årene som er gått siden Kirkemøtet ble etablert, har det pågått et kontinuerlig kirkelig reformarbeid. Kirkens organisasjon har funnet nye former ettersom stadig flere oppgaver og beslutninger er overført fra politiske organer til kirkelig valgte råd på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Etableringen av Kirkemøtet i 1984, overføringen av tilsetningsansvaret for prestene til bispedømmerådene på slutten av 1980-tallet og etableringen av de kirkelige fellestrådene i hver kommune som kom med den nye kirkeloven av 1996, regnes som de viktigste milepælene i dette arbeidet.

Når jeg trekker opp hovedlinjene fra de siste 25 årene, er det for å vise til at det kirkelige reform- og fornyelsesarbeidet har vært i en kontinuerlig prosess. Samtidig vet vi ved inngangen til en ny stortingsperiode at det er lagt til rette for nye og omfattende endringer i kirkeordningen. Den 10. april 2008 ble det inngått en avtale mellom de politiske partiene på Stortinget om hvordan forholdet mellom staten og Den norske kirke skal reguleres i framtiden. Med

bakgrunn i avtalen er det nå fremmet forslag om endringer i alle de sju grunnlovparagrafene som i dag omhandler statskirkeordningen. Gjennomføringen av dette forliket vil med andre ord representere de mest omfattende endringene i statskirkeordningens rammeverk siden vi fikk Grunnloven i 1814.

Selv om vi i Norge har god tradisjon for å arbeide oss fram til kompromisser, og da særlig i saker som er av overordnet nasjonal betydning, vet vi at det finnes politiske skillelinjer i synet på statskirkeordningen. Ordningen er av mange forstått som en garanti for at Kirken skal bevares som en bred, åpen og inkluderende folkekirke. Mange har likevel vært opptatt av det problematiske ved at båndene mellom stat og kirke er så tette, ikke minst ut fra hensynet til likebehandling. Jeg mener at vi i kirkeforliket har greid å finne fram til gode og balanserte løsninger, som både ivaretar kirkemedlemmenes behov for kontinuitet og tilhørighet til folkekirken, samtidig som det legges til rette for at staten fortsatt skal kunne føre en aktiv, støttende politikk overfor andre tros- og livssynssamfunn.

Kirkeforliket forutsetter at det skal gjennomføres en demokratireform i Den norske kirke. Oppfølgingen av dette er nå godt i gang. Kirkevalgene i høst var det første av de to valgene som skal gjennomføres før Stortinget vedtar en endelig ordning for valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd. Valgene ble gjennomført samtidig med stortingsvalget og i tråd med de føringer som ellers er lagt inn i den politiske avtalen. Resultatene viser at oppslutningen om kirkevalgene har økt. Både valgordningen og informasjonsopplegget skal nå grundig evalueres, med henblikk på ytterligere utprøvinger ved kirkevalgene i 2011. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med en sak om dette.

Uavhengig av deltakerprosent ved kirkevalgene er oppslutningen om Den norske kirke stabilt god. Kirken har i underkant av 3,9 millioner medlemmer. Det utgjør 80 pst. av befolkningen. Oppslutningen om kirkelige handlinger er høy i den norske befolkningen. Båndene mellom folk og kirke er sterke.

Skal Den norske kirke bevares og videreutvikles som folkekirke, er den avhengig av at også nye generasjoner finner sin plass og sin tilhørighet i menighetene. Jeg har merket meg at en samlet komité viser til trosopplæringen som en viktig forutsetning for å opprettholde en bred og engasjert folkekirke. Bevisstheten om dette synes å være høy på alle nivåer i Kirken. Kirkebudsjettet for 2010 innebærer 20 nye mill. kr.

Jeg har merket meg at komiteen er opptatt av sammenhengen mellom en landsomfattende, åpen folkekirke og en prestetjeneste som er nærværende i alle lokalsamfunn. Det er en sammenheng også jeg vil peke på. Staten har ansvaret for å finansiere prestetjenesten, og bevilgningene til prestskapet utgjør den klart største andelen av kirkebudsjettet.

Jeg vil til slutt peke på de store rekrutteringsutfordringene vi står overfor i årene som kommer. Vi er beredt til å gå inn og jobbe med dem. Jeg tror det er en av de viktigste tingene vi kan gjøre i tiden framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [13:37:09]: Kirken er også representert og tilgjengelig for nordmenn i utlandet. Sjømannskirkens tjenester blir stadig mer etterspurt, og komiteen poengterer enstemmig i en merknad at Sjømannskirken har fått økte personalkostnader utover ordinær prisutvikling knyttet til endringer i skatte- og pensjonsforhold for arbeidstakere i utlandet. Komiteen ber på denne bakgrunn Regjeringen vurdere en full dekning av merkostnadene. Jeg vil tro at ministeren også er minister for Den norske kirke i utlandet, eller Sjømannskirken, og med bakgrunn i det blir spørsmålet: Vil kirkeministeren sørge for å imøtekomme dette?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:37:58]: Jeg har registrert at det ikke er foreslått økte bevilgninger i komiteen til dette formålet. Det er riktig at det har vært økte lønnskostnader knyttet til Sjømannskirkens virksomhet. Derfor har vi i årene 2006–2008 kompensert for merutgifter gjennom økninger i statstilskuddet. Ellers vil jeg selvsagt sørge for å være kirkeminister også for Sjømannskirken, og jeg vil ta med meg de innspillene som kommer, i mitt videre arbeid med framtidig kirkebudsjett.

Tord Lien (FrP) [13:38:36]: Statsråden er opptatt av at vi nå, og etter skillet mellom kirke og stat, skal ha en bred, åpen og inkluderende folkekirke. Det er selvfølgelig jeg og Fremskrittspartiet også.

Nå er det slik at den tidligere omtalte prostereformen har ført til at man i realiteten har svikt i antall utøvende, hvis man kan bruke det begrepet, årsverk i Den norske kirke, på rundt 53 prester. Så snakker statsråden om rekruttering. Det er vel og bra, men rekruttering er vanskeligere når man først har sviktende utdanningskapasitet og så sviktende lønnsbudsjetter. Når vi i tillegg tar med at arbeidspresset fortsatt nok er høyt, er det ikke veldig lett å få til dette her. Hadde det ikke vært bedre hvis målet under hele denne prosessen var å ivareta en bred, åpen og inkluderende folkekirke, før, under og etter denne prosessen, og at Kirkens ledelse i stedet hadde fått lov å konsentrere seg om denne enorme reformen som man står midt oppi, for å unngå at messefall oppstår med stadig større frekvens?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:39:41]: Prostereformen tror jeg har vært en veldig god ordning for Den norske kirke. Den bidrar til at proster kan konsentrere sin virksomhet i større grad om det å være prost og organisere det arbeidet som skjer i prostiet. Det betyr at man er nødt til å se på, som i veldig mange sammenhenger, hvordan man organiserer arbeidet på en best mulig måte. Jeg har tiltro til at de prostene som nå har fått krevende lederstillinger, bidrar til det.

Jeg må si jeg er litt overrasket over den millimeterregningen som Fremskrittspartiet er opptatt av. Jeg har sett i mange andre sammenhenger at Fremskrittspartiet er opptatt av at vi skal finne effektive og gode løsninger, men det er ikke bestandig jeg har sett den samme interessen for å drive med millimeterutregninger på de forslagene som Fremskrittspartiet fremmer om å drive effektivt. Vi mener

at Kirken har fått en god økonomi. Jeg er opptatt av at Kirken skal drive innenfor de rammene som Stortinget legger i sine budsjetter, og det vil jeg bidra til også i tiden framover.

Svein Harberg (H) [13:40:53]: Kirken roper et varsko, og det skal vi ta på alvor. I en verden der vi ser at stadig flere trenger personlig oppfølging og hjelp, sliter Kirken med å betjene. På bakgrunn av budsjettet fra Regjeringen er det nå varslet innsparingstiltak. Er f.eks. statsråden tilfreds med en kirke der begravelser nå blir samlet til én dag i uken, der en nærmest står i kø, som ett av de nødvendige sparetiltakene?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:41:24]: Vi har videreført et høyt nivå på prestestillinger i det økonomiske opplegget vi har lagt fram. Jeg tror det er viktig, som jeg sa i mitt forrige svar, at man er oppmerksom og organiserer arbeidet på en god måte. Jeg vil mene at så lenge man har opp mot 100 prestestillinger stående ledig og jeg har ikke registrert noen særlig arbeidsledighet blant prester, er rekrutteringssituasjonen noe vi er nødt til å ha fokus på, dersom vi skal få prester til å fylle de ledige stillingene. Vårt fokus har vært på å bidra til at vi får en bedre rekrutteringssituasjon. Derfor har vi bevilget midler til det. Jeg vil ha høyt fokus på det, og vi har satt i gang et kartleggingsarbeid som jeg vil sørge for at vi følger opp når vi får svarene på det kartleggingsarbeidet, slik at vi kan sørge for at vi har flere prester som kan besette de stillingene som er der.

Svein Harberg (H) [13:42:21]: Det er riktig at det står mange stillinger ledig. Det er ofte en sammenheng når stillinger står ledige og det ikke er søkere. I tillegg vet vi også at i Kirken er det en stor grad av sykmeldinger. Har det slått statsråden at dette kanskje har en sammenheng med de ressursene som tildeles Kirken i forhold til de oppgavene den har, og hva vil statsråden gjøre for å gripe fatt i det?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:42:49]: Vi har for ikke så veldig lenge siden gjennomført en arbeidstidsordning for prester, som gjør at man i større grad har flere fridager. Det tror jeg har vært en viktig milepæl for at vi skal kunne rekruttere flere prester. Jeg er veldig opptatt av at vi i forbindelse med den prostereformen som vi nå har, får gode proster som kan være gode ledere, som kan gjøre at vi fordeler arbeidsoppgavene på de prestene som er tilgjengelige i prostiet, og på den måten organiserer arbeidet på en så god måte at vi har motiverte prester, og slik at vi har et så lite sykefravær som mulig. Så vil jeg igjen si at jeg er opptatt av at vi får gode rekrutteringsprosesser, for vi er i en situasjon der mange prester begynner å nærme seg pensjonsalderen. Det er krevende å få mange nok på plass. Derfor vil jeg holde fast på at det er viktig at vi har fokus på det å rekruttere i tiden framover.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:43:59]: Da kirkebudsjettet ble lagt fram, var det mange som fikk med seg at dette

ikke var et bra budsjett for Kirken. Selv i underholdningsprogrammet Nytt på nytt fikk vi høre at de hadde fått med seg det. Men det som kanskje var mer alvorlig, var at det var biskoper som gikk ut og fortalte om en veldig alvorlig situasjon, om hvilke konsekvenser dette ville få i deres bispedømmer. Da rykket statsråd Giske ut og sa at han hadde en bedre virkelighetsforståelse av hvordan dette faktisk ser ut ute i Kirken. Da begynner jeg å lure på om vi også på dette området har behov for statsråd Aaslands handlingsromsgruppe, som hun har fått i sektoren for høyere utdanning, fordi virkelighetsforståelsen er totalt forskjellig hos de rød-grønne, av slik det virkelig er ute. Vil man ta initiativ til å få en slik handlingsromsgruppe for å få en bedre virkelighetsforståelse av hvordan situasjonen er?

Statsråd Rigmor Aasrud [13:44:59]: Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, var jeg på Kirkemøtet, og jeg har etter at jeg var på Kirkemøtet, også fått lov til å være ute i ganske mange sammenhenger og møte representanter for Kirken. Jeg hører at noen er bekymret, men jeg ser også en levende og flott folkekirke, der det er veldig mye aktivitet. Så jeg tror nok at virkelighetsbeskrivelsen kan være litt forskjellig i de forskjellige miljøene.

Jeg vil ha en god dialog med Kirkens organer, og jeg er veldig sikker på at de Kirkens organer som jeg møter, vil kunne formidle den virkeligheten som er der ute. Jeg vil også til neste år reise mye, og da skal jeg selvsagt også sørge for å besøke bispedømmekontorene og få en enda nærmere beskrivelse av virkeligheten. Det vil jeg selvsagt ta med meg videre i mitt arbeid, også med kirkebudsjettet framover.

Dagrun Eriksen (KrF) [13:46:00]: Jeg er glad for at statsråden vil besøke Kirken. Det er jo en stor forbedring i forhold til den statsråden hun har overtatt etter.

Men det er mange bekymringsmeldinger, og det som jeg tror er utfordringen, er at hvis man først begynner å få vakante prestestillinger, får geografien en forsterkende effekt. Så det er store geografiske områder som sliter veldig med prestedekningen.

Mitt spørsmål er: Er man bekymret for at det nå kuttes i stillinger, at man må la stillinger stå vakante for å få budsjettene til å gå i hop, at man signaliserer at man må avlyse gudstjenester, altså at menigheten må reise rundt til kirkene istedenfor at det er gudstjeneste der folk bor, og – som vi også har hørt før – at man i tillegg må utsette begravelser eller bryte den åttedagersfristen som ligger i loven når det gjelder dette? Dette er ikke verdig for en folkekirke som skal stå nær og være til stede for folket, når folket trenger det.

Statsråd Rigmor Aasrud [13:47:03]: I de siste årenes budsjett har det ikke vært noen kutt i bevilgningene til presteskapet. De har fulgt vanlig lønns- og prisvekst, og da er det også viktig – det har jeg forventninger til – at Kirken på samme måten som alle andre deler av forvaltningen sørger for å legge sine budsjetter innenfor de rammene som er. Det er gjennomført ordinær lønns- og prisvekst i de budsjettene som er lagt fram, i tillegg til at det har kom-

met enkelte andre tillegg for å styrke rekrutteringen. Men så ser jeg at når man kommer i den situasjon at stillinger blir stående vakante lenge, er det ofte sånn at vikarutgiftene, når man må begynne med det, blir store. Derfor har jeg i den tilleggsproposisjonen, som også skal behandles her i dag, bidratt til 4 mill. kr ekstra, nettopp for å bøte på den situasjonen. Men det langsiktige målet må være at vi får etablert faste stillinger, at personer besetter de stillingene som er ledige. Det vil også bidra til at man slipper de uforholdsmessig store utgiftene som vikarer medfører.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Truls Wickholm (A) [13:48:27]: Arbeiderpartiet gikk til valg på et budskap om at alle skal med. Det gjelder spesielt for skolen. I dagens samfunn vet vi at om alle skal med, må de ha den nødvendige kunnskapen og utdanningen. Kunnskap og utdanning står sentralt i arbeiderbevegelsens historie. Den historien er preget av kamp for rett til mer og bedre utdanning. Kampen handlet om at også arbeiderbevegelsens sønner og døtre skulle få muligheten til å velge hva de ville gjøre med sine liv.

I 1969 fikk vi loven om obligatorisk 9-årig skole, og utover på 1990-tallet kom reformene nærmest på løpende bånd. Alle disse reformene har hatt det til felles at de har sørget for at flere får mer utdanning.

Med Reform 94 fikk all ungdom mellom 16 og 19 år rett til 3-årig videregående utdanning. Det har vært viktig for at vi i framtiden skal kunne møte de utfordringene vi ser komme. Norge er det landet i OECD som har den laveste andel arbeidstakere ansatt i yrker som består av enkle, rutinepregede oppgaver som ikke stiller krav til utdanning. SSB anslår at det i 2025 vil være behov for 100 000 færre arbeidstakere som kun har obligatorisk utdanning, enn det var i 2004. Man kan spørre seg hvordan det ville vært å møte framtiden dersom Høyre hadde fått det som de ville, og Reform 94 og retten til videregående skole for alle ikke hadde blitt innført.

Nesten all ungdom i Norge begynner nå på videregående rett etter ungdomsskolen. Det er bra, men det er en stor utfordring for samfunnet vårt at bare 70 pst. fullfører i løpet av fem år. Særlig er det en utfordring at det bare er litt over 50 pst. av dem som begynner på yrkesfag, som fullfører. Når vi også vet at det å ha fullført videregående opplæring er det viktigste for å ha en stabil tilhørighet til arbeidsmarkedet og for å kunne ta videre studier, skjønner vi at dette problemet er ett av de mest grunnleggende for at vi skal kunne lykkes med å bevare og styrke den velferdsstaten som vi har bygd opp. Vi kan ikke leve med at unger går ut av grunnskolen uten å kunne lese, skrive og regne tilstrekkelig til at de klarer seg i den videre utdanningen, og vi kan ikke leve med at én av tre faller ut av videregående skole.

I Fremskrittspartiets valgavis for Møre og Romsdal skrev Mette Hanekamhaug, nå stortingsrepresentant, følgende:

«La de som går kokkeskole, snekker og elektriker slippe å tolke Ibsenstykker og drive med diktanalyse. Gi de heller en kokebok, hammer og voltmeter».

Når man sier til ungdom at det er greit at de ikke er så gode til å lese så lenge de er gode til å skru, gjør man disse ungene en enorm bjørnetjeneste. Det er faktisk et svik, særlig når vi vet at det er basiskompetanse som å kunne lese, skrive og regne som er det avgjørende for hvilke muligheter man får senere i livet.

Også i framtiden vil vi leve av hverandres kunnskap. I 2007 besto 82 pst. av nasjonalformuen av det vi kaller nåværende og framtidig arbeidsinnsats, altså det som er inne i hodene våre. Norge, som høykostland, vil bare kunne overleve i den internasjonale konkurransen dersom vi greier å sørge for å ha høykompetente arbeidstakere og høy kompetanse i hele arbeidsstokken. I framtiden vil det ikke være jobber igjen til dem som ikke har noen utdannelse. Det er alvorlig for landet fordi vi trenger at alle bidrar.

Regjeringens mål er at alle elever som går ut av grunnskolen, skal mestre grunnleggende ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i videre utdanning og arbeidsliv. Det at hver elev får en opplevelse av mestring og en følelse av å inkluderes, er svært viktig for at vi skal lykkes i oppgaven med å stoppe frafallet. Målet er at alle skal gjennomføre videregående opplæring. Det at åtte av ti faglærte sier at deres kompetanse gjør det enkelt å søke ny jobb, mener jeg beviser at den utdanningen som blir gitt, på mange måter er god. Utfordringen er å få alle med.

Dette budsjettet styrker kampen mot frafall. I St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja, skisseres flere tiltak mot frafall. Jeg mener også at dette budsjettet legger til rette for at meldingen kan følges opp på en god måte.

Når Stortinget skal behandle selve meldingen over jul, må det være et mål at vi sammen kommer noen skritt videre i å finne løsninger og hindre at ungdom faller utenfor arbeidslivet og samfunnet før de engang har fått muligheten til å bli en del av det som voksne. Det er vårt ansvar å sørge for at alle ungdommer i Norge får lov til å benytte seg av de evnene og de mulighetene som ligger framfor dem. Da kan vi ikke lage en skole som skal være for de få, da må vi lage en skole som skal være for alle.

Hadia Tajik (A) [13:53:29]: I innstillingen kommer opposisjonen med ganske sterk kritikk av bevilgningene på universitets- og høyskolesektoren. De mener at vi ikke gir nok penger. Det er jo ganske interessant at borgerlige partier mener at man bør bruke mer penger på de offentlige institusjonene UH-sektoren i stor grad består av. Vanligvis mener de at offentlige utgifter bør være lavere. Men det mest interessante er at de ikke putter de store pengene sine der de putter de store ordene.

I en av sine fellesmerknader i innstillingen skriver opposisjonen at de anser basisbevilgningen som «vedvarende svak», og at de mener det er «et alvorlig anslag mot institusjonenes handlingsrom og frihetsgrad». Det er sterke ord. Derfor var det spennende å se at Fremskrittspartiet i sitt alternative budsjett satte av 155 mill. kr til dette arbeidet. For å sette den summen litt i perspektiv vil jeg minne om at totalbevilgningen fra Regjeringen til UH-sektoren utgjør 24,5 milliarder kr.

NIFU STEP har analysert Regjeringens forslag til stats-

budsjett for neste år. De påpeker at veksten i bevilgningen til høyere utdanning utgjør en nominell økning på 900 mill. kr fra 2009.

Men selv om denne regjeringen har gjort en god del for å bedre arbeidsvilkårene i UH-sektoren, er det helt nødvendig at sektoren selv også bidrar til å skape og bevare sin handlefrihet. Målet må være å fjerne det paradokset mange i UH-sektoren har omtalt i høringene overfor komiteen, nemlig at de både får økte bevilgninger fra Regjeringen og samtidig mener at det stadig må flere midler til. Det er bakgrunnen for at statsråden for forskning og høyere utdanning i september oppnevnte en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan det kan bli lettere for sektoren å foreta gode, selvstendige prioriteringer for utdanning og forskning.

Klar og tydelig ledelse i sektoren er nødvendig for å sikre at midlene som blir bevilget, går til det som er viktigst først, nemlig til kvalitet og til studentene, ikke bare til byråkrati og administrasjon. Jeg kan ikke se at opposisjonen har vært like tydelig på hvordan man skal få mest mulig ut av hver krone – bare at man skal bruke flere kroner.

En siste sentral utfordring for denne sektoren er det som kalles ungdomsbølgen.

Min gode medrepresentant Tor Bremer har på en utmerket måte gjort rede for hvordan større ungdomskull og flere studenter gir nye muligheter, men også nye utfordringer. I den forbindelse er det spesielt to ting som er viktige framover.

For det første øker vi antallet studieplasser. Med dette forslaget blir det mulighet for i alt 5 600 flere studieplasser fra neste høst. På makronivå motvirker man arbeidsledighet og bidrar til å løse framtidige kompetansebehov. På individnivå får flere muligheter til å realisere seg selv og til å utvikle sine evner.

For det andre er god studentvelferd en viktig forutsetning for like muligheter til utdanning og for å utjevne forskjellene mellom distrikt og by.

Jeg har registrert at opposisjonen står samlet om å hevde i innstillingen til budsjettet:

«Det hjelper (...) lite å bevilge penger til å bygge studentboliger når de ikke blir realisert grunnet en for lav kostnadsramme.»

Jeg har sjekket med Kunnskapsdepartementet, og deres erfaring er at dette jevnt over ikke er et problem. Snarere tvert imot – det er svært god realisering av pengene som går til studentboliger, for man bygger som bare det. Pr. 2. desember i år hadde det gått ut 230 mill. kr til studentboliger. Flere utbetalinger ligger i systemet til Husbanken, og flere søknader om godkjenning av utbetalinger er ventet.

Til slutt vil jeg minne om at under Bondevik II ble det kuttet i antall studentboliger hvert år.

Svein Gjelseth (A) [13:58:27]: Det har alltid vore sterke band mellom stat og kyrkje. Kristen tru og religion har gjennom tusen år vore med på å forme og halde oppe tradisjonar, kulturar og verdjar i det norske samfunnet. Den norske kyrkja er ein viktig berar av den kristne

kulturarven og spelar ei viktig rolle som verdiformidlar og verdiinstitusjon.

Eit overordna mål for kyrkjepolitikken er å leggje til rette for at Den norske kyrkja kan vidareførast og utviklast som ei open og inkluderande folkekyrkje. Den norske kyrkja skal vere landsdekkjande, lokalt forankra og ha plass for ulike religiøse behov og teologiske retningar.

Kyrkjeforliket som dei politiske partia på Stortinget slutta seg til 10. april 2008, er eit historisk forlik om forholdet mellom staten og Den norske kyrkja. Eg synest det er flott at ein maktar å få til eit forlik mellom partia i Stortinget om ei sak som er så viktig for folket som Kyrkja er. Kyrkjeforliket inneber eit lausare band mellom Kyrkja og staten, men eit tettare band mellom Kyrkja og folket.

Kyrkjevala skal vere samanfallande med stortings- og kommunevala.

I forkant av kyrkjeforliket var det ein grundig prosess. I 2006 leverte Gjønnnes-utvalet ei omfattande utgreiing, der dei kom med fleire forslag til endringar i Kyrkja.

Høyringsprosessen etter Gjønnnes-utvalet står fram som historias største gjenarbeid.

Trond Bakkevig leidde eit utval som såg på mogleheitene for ei demokratireform i Kyrkja. Forslaget frå utvalet har vore på høyring. Det har gjeve nokre tiltak som no vert gjennomførte, og som saman med nye forslag som vil kome, skal utgjere demokratireforma.

Deltakinga ved kyrkjevalet i 2009 vart meir enn dobla i høve til tidlegare år. Kyrkjevalet i 2009 vert no evaluert. Evalueringa skal leggjast til grunn for gjennomføring av eit nytt val hausten 2011, samtidig med kommunevalet. Grunnlovsendingane vil verte lagde fram for Stortinget i 2012.

Eit fleirtal av befolkninga er medlemmer av Den norske kyrkja. Vi ønskjer å sikre denne som ei open, trygg og demokratisk kyrkje som har brei forankring blant medlemmene. Samtidig er det avgjerande for oss at innbyggjarar som har eit anna religiøst eller livssynsmessig syn, ikkje skal føle seg diskriminerte eller tilsidesette av fleirtalet.

Arbeidarpartiet vil derfor:

- følgje opp kyrkjeforliket
- saman med Kyrkja sine organisasjonar gjennomgå og forbetre valordninga og medlemsregisteret
- leggje fram ei sak om trus- og livssynspolitikken
- bidra til fleire livssynsneutrale seremonilokale
- vidareføre trusopplæringsreforma
- auke talet på preste- og diakonstillingar
- leggje til rette for fleire kvinnelege sokneprestar, prostar og biskopar
- sikre at utanlandske forkynnjarar som har arbeid av varig karakter i trussamfunn, skal gjennomgå opplæring i norsk språk og om det norske samfunnet
- at kommunane får økonomisk hjelp til å ruste opp kyrkjebygg når det trengst

Arbeidarpartiet har følgjande hovudprioriteringar for Kyrkja:

- 20 mill. kr i auke til trusopplæring
- 2 mill. kr i auke til prestenesta
- 5 mill. kr til tiltak for å styrkje pilegrimstradisjonen i Noreg

- 1 mill. kr i auke som følgje av utvidinga av talet på medlemmer i bispedømmeråda og i Kyrkjemøtet
- 1,75 mill. kr i auke til fem nye kulturrådgjevarar
- 1 mill. kr i auke i tilskotet til kyrkjemusikk
- vidareføring av 10 mill. kr til sentrale tiltak for sikers- og dokumentasjonsarbeid i høve til kyrkjebygga

Kunnskap om eiga tru og religiøs identitet er like viktig i dagens fleirkulturelle samfunn som det var i tidlegare tider. Barn og unge som er trygge på sin eigen identitet, får respekt og toleranse i møte med andre som har ei anna tru eller eit anna livssyn.

Reform av Kyrkja si trusopplæring har dei seinare åra vore eit prioritert område i arbeidet med å vidareutvikle Den norske kyrkja som ei folkekyrkje. Kyrkjemøtet i 2009 vedtok ny plan for trusopplæring i Den norske kyrkja.

I møte med eit samfunn og ei verd i rask endring skal Den norske kyrkja stimulerast til kontinuerleg fornying.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [14:03:29]: Forskning er svært viktig for Fiskeri- og kystdepartementet.

Regjeringa har som mål at Norge skal vere verdens fremste sjømatnasjon. Derfor er vår ambisjon at Norge skal vere internasjonalt ledende innen marin forskning og innovasjon. Den veksten og utviklinga vi har opplevd i marine næringer, ville ikkje vært mulig uten forskning. For å styrke vår konkurransekraft må Norge vere i kunnskapsfronten innen ressursforvaltning, havmiljø og havklima og sjømat.

Norge forvalter havområder som er mer enn seks gonger større enn landområdene våre, og det forplikter. Forutsetninga for vidare vekst i havbruksnæringa er at næringa er miljømessig bærekraftig. Klima og bærekraft er derfor sentrale stikkord for den foreslåtte økte innsatsen på marin forskning i 2010.

Forvaltningsrettet marin forskning foreslås styrket med 39 mill. kr til klima-, ressurs- og havbruksforskning. Det er nødvendig å få mer kunnskap om klimaendringenes betydning for marine næringer, fiskebestander og økosystemene i havet. Klimaendringene fører også til forsuring av havet, og vi trengjer å forstå konsekvensene av det. Vi må også få økt kunnskap om havets rolle i klimautviklinga. Kunnskapsoppbygging på flere andre områder er også nødvendig for bedre å kunne møte de nye kravene til økosystembasert forvaltning i havressursloven.

For havbruksnæringens vidare vekst er det avgjørende at man finner en varig løysing på lakselusproblemet. Forskning på lakselus har derfor vært prioritert over flere år. I 2010 styrkes forskningsinnsatsen på lakselus ytterligere, samtidig som kontrollen og tilsynet styrkes og Mattilsynet har fått sterkere virkemidler gjennom bl.a. bedre sanksjonsmuligheter. Av andre sentrale forskningsområder innen havbruk vil jeg også nevne rømming og førtilgang og alternative førkilder.

Marin bioprospektering er et område der Norge har gode muligheter for å lykkes. Regjeringa la i september

fram en nasjonal strategi for marin bioprospektering, og innsatsen til dette er foreslått styrket med 7 mill. kr. Sammen med bevilgningene over Nærings- og handelsdepartementets budsjett foreslås det nå nær 50 mill. kr til marin bioprospektering.

Jeg vil også vise til at bevilgningen foreslås økt med 2 mill. kr for å styrke forskningen om sammenhengen mellom fôr i havbruksnæringen og helseeffekter av sjømat, og at det foreslås midler til forskning på bruk av marine alger til bioenergi.

Det er foreslått satt av 5,5 mill. kr til videre prosjektering og kvalitetssikring av et nytt isgående forskningsfartøy.

Jeg har merket meg komiteens ønske om større grad av samordning av framtidige forskningsfartøysbehov mellom Havforskningsinstituttet og andre statlige aktører, og at Havforskningsinstituttet får en koordinerende rolle. Opprettelsen av Nasjonal Toktkomite i 2005 har ifølge Havforskningsinstituttet bidratt til et veldig godt samarbeid mellom de statlige operatørene av forskningsfartøyer. Det er også utarbeidet en omforent plan for fornyelse av forskningsfartøyer, der nytt isgående forskningsfartøy er prioritert først. Jeg har derfor stor tro på at alt ligger til rette for en god samordning av drift og fornyelse av de statlige forskningsfartøyene.

Oppsummert vil jeg si at budsjettet for 2010 gir et godt grunnlag for fortsatt styrking av marin forskning. Investering i forskning og utvikling er viktig, og innsatsen på dette feltet danner grunnlag for Norges framtidige verdiskaping.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Tord Lien (FrP) [14:08:03]: Jeg lurer på om det er min fortid i energi- og miljøkomiteen som gjør at jeg har fryktelig lyst til å diskutere lakselus, men det hører vel strengt tatt ikke hjemme i de budsjettkapitlene vi diskuterer i dag.

Derfor har jeg lyst til å spørre om noe annet. Miljøverndepartementet – og begge statsrådene der i denne regjeringen – har vært veldig klar og tydelig på at vi må ha et klart skille mellom forskning og forvaltning. Det skillet man en gang gjorde mellom forskning og forvaltning i miljøforvaltningen, har ført til at vi har tre egentlig verdensledende forskningsmiljøer innenfor miljøsektoren, NINA, NILU og NIVA. Hva er det da statsråd Berg-Hansen har forstått så mye bedre enn statsråd Solheim når hun ikke engang er villig til å vurdere et sterkere skille mellom forskning og forvaltning innenfor den marine sektoren?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [14:08:56]: For å forvalte våre havressurser trenger vi sterke og uhildede forsknings- og forvaltningsaktører. Det er jeg opptatt av, og det legges ingen bindinger på instituttene for formidling eller publisering av deres forskningsresultater.

Så er det for meg viktig å skille mellom det som er forvaltningsrettet forskning, og det som er næringsforskning. Allerede under Bondevik II ble det etablert et tydelig skille mellom den forvaltningsrettede og næringsrettede forskningen. Bakgrunnen for dette var at Norge som marin stormakt har et særskilt behov for å ha marine forsknings-

institusjoner med høyest mulig nasjonal og internasjonal integritet.

Som jeg sier, det at vi har trygghet for en uavhengig og ren forskning på forvaltningsrettet forskning – det er nødvendig at det er forskere som gir råd til oss – det er for meg avgjørende.

Tord Lien (FrP) [14:10:04]: Jeg hadde inntrykk av at Norge ikke bare var en marin nasjon, men at vi også var en miljønasjon – i hvert fall tyder mye av retorikken fra Regjeringen ofte på det. I Miljøverndepartementet har man altså ikke kommet til samme konklusjon som fiskeriministeren nå kommer til – greit nok.

Siden statsråden først er her, kunne jeg tenke meg å følge opp litt dette med samordning. Som saksordfører for feltet er jeg veldig glad for at en samlet komité nå mener at man må ha en sterkere samordning. Hvis jeg kan tillate meg å trekke det litt lenger, så lurer jeg på om man kanskje på sikt kan se for seg også å etablere en statlig pool – gjerne i regi av HI, som ivaretar behovet for havgående kapasitet for statlige forskningsinstitusjoner.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [14:10:59]: Departementet er løpende opptatt av at forvaltningsinstitutt utfører forskning av høy kvalitet, og jeg opplever at vi har et veldig godt samarbeid innenfor de forskjellige instituttene på området. Det vi har gjort i tillegg for å sikre den faglige utviklingen ved instituttene, som jeg oppfatter at replikanten spør etter, er nå å gå inn for at det skal opprettes et vitenskapelig råd ved HI og NIFES som nettopp da skal styrke den faglige utviklingen ved instituttene. Så i den grad det er de faglige rådene replikanten er opptatt av, mener jeg at vi både med det samarbeidet som er på de forskjellige instituttene, og gjennom etablering av det vitenskapelige rådet har fokus på dette.

Henning Warloe (H) [14:11:58]: Jeg deler statsrådens oppfatning av at forskning er viktig for marin sektors konkurransevne, jeg tror hun brukte de ordene. Men marin sektor er også en stor og viktig eksportnæring for Norge, og dermed også konkurranseutsatt.

Vi hørte tidligere i debatten at komitélederen og partifelle av statsråden brukte uttrykket «vi bruker ekstremt mye penger», underforstått i budsjettet for 2010. Dette er noe som bekymrer konkurranseutsatt næringsliv i veldig stor grad, og statsråden kommer jo selv fra denne næringen. Deler hun bekymringen over for mye bruk av offentlige penger i budsjettet for 2010, til skade for konkurranseutsatt og eksportrettet næringsliv?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [14:12:47]: Som jeg sa i mitt innlegg, er kanskje spesielt havbruksnæringen det beste bildet på samarbeid mellom forskning og næringsutvikling. Uten forskning ville vi nok antakelig ikke hatt noen havbruksnæring. Vi ser akkurat det samme innenfor den tradisjonelle fiskerinæringen. Det å ha god kunnskap om de bestandene vi forvalter, er helt avgjørende for å ha en god næring. Jeg tror det er veldig viktig også i framtiden å ha stort fokus på forskning og faktisk bruke mye

pengen på det. For å si det slik, der jeg ferdes, er det vel ikke akkurat forskningsmidlene næringen er bekymret for. Like viktig er det da å ha fokus på at vi bruker pengene riktig innenfor forskning, som jeg har sagt. Gjennomgangen i mitt innlegg viser at vi har rettet fokus på nettopp det med bærekraftighet innenfor både havbruk og tradisjonell fiskerinæring, som en tråd i næringsutvikling.

Frank Bakke Jensen (H) [14:14:04]: Brukerstyrt forskning er av mange omtalt som en god metode for å utvikle framtidrettede løsninger. I de senere års budsjett har man sett tendenser til at regjeringspartiene styrer en større del av forsknings- og utviklingsavgiften mot om ikke politisk styrt forskning, så i alle fall i retning av at de offentlige forskningsinstitusjonene fritt disponerer mer av midlene. Mange av næringsorganisasjonene mener man må øke graden av brukerstyrt forsknings- og utviklingsaktivitet for å stimulere næringen til økt forskningsinnsats. Det er noe som kan gi oss mer framtidrettede og robuste næringer.

Mitt spørsmål til statsråden er: Synes statsråden det er greit at man inndrar store deler av de brukerfinansierte fondsmidlene for å finansiere den institusjonsstyrte forskningen?

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [14:14:53]: Jeg antar at representanten sikter til Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond og finansieringen av Nofima. Jeg tolker det dit hen. Jeg tror det er veldig klokt å ha et samarbeid for å utnytte de samlede forskningsressursene på best mulig måte. Det opplever jeg at fiskeri- og havbruksnæringen nå ser nytten av, og også den delen av finansieringen av Nofima som kommer fra landbrukssiden.

Det å kanalisere og prioritere midlene innenfor de områdene som alle er enige om skal prioriteres, tror jeg er klokt, og jeg føler vel at næringen er enig i det.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Stine Renate Håheim (A) [14:16:05]: Utdanning er selve fundamentet i velferdsstaten vår, og like muligheter for alle har alltid vært og kommer fremdeles til å være Arbeiderpartiets mål. For det er først når vi sørger for at alle har like muligheter i utdanningssystemet at vi greier å utjevne sosiale forskjeller.

Jeg kommer fra Oppland, et fylke som ligger nederst på statistikken over utdanningsnivået i Norge – ikke akkurat en statistikk å være veldig fornøyd med. Unge folk flytter fra fylket for å få høyere utdanning, og mange kommer ikke tilbake – en utfordring som Oppland deler med mange distriktsfylker.

Det er viktig å huske på at mange sitter inne med viktig realkompetanse, og mange voksne har lyst til å fylle på med utdanning og kunnskap. Men vi vet at for mange er det vanskelig å flytte langt unna for å ta utdanning. De har familieforpliktelser og økonomiske forpliktelser som gjør at mobiliteten ikke er like stor som den kanskje er for ungdom som nettopp er ferdig med videregående. Derfor

er det så utrolig viktig at vi har et desentralisert høyskoletilbud. Jeg er glad for at komiteens rød-grønne flertall vil øremerke 1 mill. kr i tilskudd til drift av Studiesenteret.no, fordi de spiller en viktig rolle for de desentraliserte utdanningstilbudene.

Det er åpenbart god distriktpolitikk å sørge for mer kunnskap i hele landet. Ved Høgskolen i Gjøvik er det utført en undersøkelse som viser at 88 pst. av dem som fullførte desentralisert sykepleierutdanning i Oppland, fremdeles bor i Oppland. Det sørger for at stabil arbeidskraft blir værende i distriktene, samtidig som vi sørger for økt kompetanse. For det er ingen tvil om at kommunene kommer til å etterspørre mer kompetanse i fremtiden. Barnehager og skoler trenger dyktige fagfolk, og nå når vi skal i gang med Samhandlingsreformen, stiller det også økte krav til kommunene. Derfor spiller også fagskolene en viktig rolle for å øke kompetansen til dem som allerede jobber i helsesektoren i dag.

Tidligere måtte de som tok helsefag ved fagskolen, betale store egenandeler, mens de som tok tekniske fag, fikk det gratis. Det er noe grunnleggende urettferdig når det i kvinnedominerte yrker er egenandeler og ikke i mannsdominerte yrker. Helsesektoren er kvinnedominert, og i år sørget den rød-grønne regjeringen for at alle de kvinnene som ønsker faglig påfyll, ikke skal måtte betale for det. Det er en viktig likestillingsseier, og ikke minst er det viktig for å heve kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene.

I fremtiden er vi avhengig av kunnskap, og de kloke hodene er vår rikdom. Da må vi fylle på med kunnskap både i bunnen og i toppen. Vi må sørge for å bekjempe frafallet i videregående utdanning blant de unge, men vi må også huske å sørge for å fylle på med kunnskap blant dem som ikke er fullt så unge. Det er sånn vi får en helhetlig politikk for mer kunnskap.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [14:19:27]: Kirken har gjennom tusen år vært med på å prege norsk kultur, historie og samfunnsliv. I løpet av denne stortingsperioden skal Stortinget løse gjennom de mest omfattende endringene i statskirkeordningens rammeverk på nesten 200 år. Et av de mest sentrale punktene i denne reformen er gjennomføringen av demokratireformen, som har som mål å gi Kirkens organer en sterkere demokratisk legitimitet og forankring hos kirkemedlemmene.

Kirkevalgene som ble gjennomført i september, ga oss en pekepinn på demokratiutviklingen i Kirken, og jeg ser fram til å se nærmere på den forskningsbaserte evalueringen som skal foreligge i løpet av 2010.

Senterpartiet ønsker en sterk folkekirke med vide dører og høyt tak. Økonomi er dog alltid en utfordring – så også for Kirken. Samtidig som vi skal gjennomføre de ulike reformene i Kirken, skal først og fremst de primære oppgavene drives: gudstjeneste, dåp, konfirmasjon og gravferd. Særlig i små kommuner kan det være vanskelig å ivareta disse oppgavene på en god måte. Senterpartiet mener derfor at det er viktig å følge nøye med på det forsøks- og utviklingsarbeidet som nå pågår – også utviklingen med hensyn til preste- og diakonstillinger som man i Soria Moria tar høyde for å øke.

Det er mange spennende prosjekter på gang i Den norske kirke, som trosopplæring, gudstjenesteordning osv., men det er det daglige arbeidet som utfordrer Kirken som folkekirke – møtet mellom Kirken og folk, innendørs og utendørs. Derfor deler ikke jeg den negative omtalen som representanten Thorsen fra Fremskrittspartiet hadde om bl.a. pilgrimssatsingen.

Jeg kommer fra Oppland, og jeg har lyst til å trekke fram akkurat pilgrimsprosjektet, som handler nettopp om møtet mellom Kirken og folket. Det prosjektet har fått avsatt 5 mill. kr på årets budsjett. En svært stor del av pilgrimsleden går gjennom Oppland og gjennom min egen hjemkommune, Gran. Gran huser hele tre av ledens seks middelalderkirker i Oppland. Det arbeides nå langs hele leden med utviklingsarbeid knyttet til pilgrimstradisjoner, informasjon, kunst og håndverk, og det er et svært spennende prosjekt som kan binde folket og Kirken sammen på en god måte, og som jeg gleder meg til å følge framover.

Jeg har også registrert at et flertall i Kirkemøtet har gått inn for Oslo som kirkehovedstad. Senterpartiet har programfestet at kirkehovedstaden bør ligge i Trondheim, og at preses skal ha sete der hvor pilgrimsleden ender i Norges tidligere kirkehovedstad.

Jeg tror vi står overfor den mest kirkeintensive perioden på mange år i Stortinget, og jeg gleder meg til at vi skal diskutere folkekirkenes framtid framover.

Terje Aasland (A) [14:22:40]: Bærebjelken for høy sysselsetting, lav ledighet og god verdiskaping er forskning og innovasjon. Over 22,5 milliarder kr skal brukes til forskning over statsbudsjettet for 2010, 1,7 milliarder kr mer enn i 2009. Ja, milliarder i pluss er fantastisk, det er en enorm styrking av området. Det er særlig næringsrelatert forskning innenfor miljø, teknologi, fornybar energi, marin bioprospektering og innovasjon i de maritime næringene vi nå ser vokser fram av den styrkingen som er nevnt, og som ligger i statsbudsjettet for 2010.

Marin sektor ble nevnt spesielt av fiskeriministeren. Det er et viktig område. Marin bioprospektering er et strategisk satsingsområde der vi i Norge har gode muligheter til å hevde oss i den internasjonale konkurransen. Dette handler konkret om å utløse det store verdiskapingspotensialet som marin bioprospektering åpner for. Det er også et av de områdene som styrkes i budsjettet for 2010.

Jeg vil også understreke en annen ting fiskeriministeren tok opp, å bygge kunnskap og få gode forskningsresultater knyttet til havbruks- og oppdrettsnæringens framtid, slik at de kan utvikle seg på en bærekraftig måte og i sameksistens med bl.a. villaksen. Det er viktige områder der forskning og kunnskap gir oss bærekraft og mulighet for god verdiskaping i tiden framover.

Så er det slik at ordvalget fra opposisjonen når det gjelder forskningsinnsatsen, er blitt betydelig annerledes den siste tiden. Men når Tord Lien prøver å framstille forskningsinnsatsen i dette statsbudsjettet som kanskje noe svak, bl.a. med henvisning til BIA, blir jeg litt forundret. Det er ingen tvil om at BIA-programmet er økt med 25 mill. kr i 2010 sammenlignet med saldert budsjett 2009. Det var ingen som i utgangspunktet sa at de eks-

traordinære midlene som ble lagt inn i BIA, skulle være der til evig tid. Så det er en formidabel satsing som ligger på forskning, og BIA er et av de programmene som styrkes, og som er særdeles viktig for å få med seg bredden i næringslivet.

En utfordring kan vi likevel si at det er å få med næringslivet fullt ut når det gjelder forskningsinnsatsen. En eventuell tilpasning av forskningsinnsatsen eller en større grad av tilgjengeliggjøring, markedsføring, vil være viktig for å dra med seg næringslivet.

Det neste er kommersialiseringsfasen. Gode forskningsresultater og god kunnskap som vi sitter på, må kunne la seg kommersialisere. Og det trenger mye oppmerksomhet i tiden framover. Et område vi er godt i gang på, Oslo Cancer Cluster, som er en klynge med kunnskap, sliter kanskje med kommersialiseringsfasene. Det skal vi ha oppmerksomhet på i tilknytning til et godt grunnlag for fortsatt styrking av forskningen.

Olemic Thommessen (H) [14:25:59]: Utdanning og kultur henger sammen. Det var vel ikke for ingenting at disse to feltene ble drevet av samme departement, inntil Høyre opprettet det første kulturdepartement under Lars Roar Langslets ledelse.

Men Utdanningsdepartementets budsjett er fortsatt viktig for en del enkeltsatsinger på nøkkelområder på kulturområdet. Og det er par felter som jeg synes det er viktig å trekke frem her, med utdanningsministeren til stede.

For det første vil jeg peke på håndverksstipendiene for små og verneverdige fag. Det er et bitte lite område som administreres av Norsk handverksutvikling. Ja, det er lite, men du verden så viktig det er. Vi har ca. 30 utsatte håndverksfag i Norge. Hvis vi ikke greier å ta vare på den form for kunnskapsformidling – altså den håndbårne kunnskapsformidlingen – har vi tapt i mange sammenhenger som er av stor viktighet for kulturlivet, særlig i forhold til kulturarven. Jeg minner om at håndverk som f.eks. tørrmuring eller spesialisering innenfor lafting eller draktsøm faktisk er utsatt i vårt land. Jeg vil oppfordre Regjeringen til å gjøre stipendordningen permanent, slik at det blir mulig å planlegge i forhold til den, og at den også utvides en del.

Det andre området jeg gjerne vil peke på, dreier seg om hvordan vi driver frem unge talenter i vårt land. Vi har hatt en god satsing på kulturområdet. Regjeringen har levert på kulturbudsjettet. Det resulterer i at vi innenfor mange områder har fått en fremvekst av en veldig spennende generasjon unge talenter. På musikkområdet ser vi at disse løfter seg frem. Med Barratt Dues musikk institutt i spiss leveres det nå – for å bruke et slikt uttrykk – fem kandidater til Menuhins konkurranse innenfor strykeinstrumenter. Det er en sensasjon. Det er ingen land i verden som leverer så bra.

Så har vi felt innenfor dans og andre kunstarter der det er fryktelig vanskelig å nå frem, der det er fryktelig vanskelig å få den relevante undervisningen som må til hvis man skal greie å løfte seg inn på den internasjonale arenaen, hvis man skal greie å velge på øverste hylle. Lærerne er der, kapasiteten er der, men vi greier ikke å brin-

ge de ganske få personer som vi snakker om – vi snakker om tre–fem–seks–ti i året – inn i disse sammenhengene. Her mener jeg at kunsthøyskolene har et særlig ansvar. Kunsthøyskolene ville med letthet kunne lage et opplegg som ville bringe disse personene inn i de nødvendige nettverk og gi dem de nødvendige lærekapasiteter. Dette bør departementet gjøre noe med. Dette er ikke dyrt.

Irene Johansen (A) [14:29:15]: Humankapitalen er innenfor de fleste sektorer den viktigste innsatsfaktoren for verdiskaping. Det å sørge for at denne kapitalen har de kunnskapene og ferdighetene som trengs, fra grunnskole til høyere utdanning og videre gjennom livslang læring, er grunnleggende viktig for at vi som nasjon skal lykkes i utviklingen av velferdssamfunnet, av kunnskapssamfunnet, og skape grunnlag for videre verdiskaping. For Arbeiderpartiet er en fortsatt satsing på en god offentlig skole der alle har like muligheter til læring og aktivitet, viktig for å oppnå dette.

Norsk skole har de senere årene gjennomgått en rekke reformer. Nå er Kunnskapsløftet innført på alle trinn i grunnskolen, men det er viktig å understreke at det tar tid før vi ser resultatene av reformen. Derfor er det nødvendig at skolen får tilstrekkelig ro og ressurser til å få Kunnskapsløftet til å virke etter intensjonene. Regjeringen Stoltenberg har forsterket oppfølgingen av Kunnskapsløftet som Stortinget har vedtatt, og vi vil fortsette styrkingen av utdanning og forskning i denne perioden. Det viser det budsjettet som behandles her i dag, og også styrkingen av kommuneøkonomien – slik Regjeringen Stoltenberg har gjort de siste årene.

Det grunnleggende er en grunnopplæring av høy kvalitet. Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen prioriteres derfor høyt i budsjettet for 2010. Vi vil styrke elevenes kunnskaper og ferdigheter, og sikre den enkelte elev tilpasset opplæring. Den enkelte elev må bli sett og fulgt opp. For å klare dette trenger vi flere lærere og lektorer, og vi må frigjøre undervisningstid for lærerne. Det skal vi få til gjennom bl.a. flere studieplasser i lærerutdanningen, nasjonalt rammeverk for lærertetthet i skolen, mindre undervisningsgrupper, flere yrkesgrupper inn i skolen og ved å styrke læreres og skolelederes kompetanse gjennom fortsatt satsing på kompetanseutvikling. Dyktige og motiverte lærere er grunnleggende for kvaliteten i skolen.

Vi har i budsjettet for 2010 også foreslått å bruke 241 mill. kr til å utvide antallet undervisningstimer og til gratis leksehjelp.

Det fokuseres i økende grad både i skolen og i offentligheten på resultatene i skolen sett i forhold til score på ulike nasjonale og internasjonale tester. Slike tester kan være en god pekepinn på kunnskapsnivå, men kanskje mindre på ferdighetene elevene utvikler. Jeg setter spørsmålstejn ved dette til dels ensidige fokus på tester og prøver i skolehverdagen i arbeidet med kvalitetsutvikling, og ser fram til et mer helhetlig vurderingssystem, som departementet jobber med, som forhåpentlig kan gi den enkelte elev bedre tilbakemelding med tanke på å utvikle seg innenfor fagene, enn det de ensidige testscorene og karakterene gir i dag.

Utviklingen av skolen er en kontinuerlig prosess, men vi er på rett vei. Det å gi alle like muligheter er noe av det viktigste vi kan gjøre for å styrke humankapitalen vår.

Lars Egeland (SV) [14:32:33]: Komiteens leder sa det i sitt første innlegg: Klimakrisa er vår største utfordring. Det er nødvendig med tiltak som endrer alles hverdag; vi må gjøre ting på en måte som slipper ut mindre klimagasser. Men ikke bare det: Vi må gjøre andre ting. Vi må finne andre ting å leve av i framtida. Vi må altså gå fra en svart oljeøkonomi til en grønn kunnskapsøkonomi. Det er en utfordring, men det er også en kjempemulighet, særlig for de høyere utdanningsinstitusjonene våre.

Mange har sagt det før: Nasjonalformuen er ikke i Nordsjøen, men den er i hodet og hendene til dem som bor her i landet. Derfor er det veldig bra at Regjeringa satsar på høyere utdanning og forskning, og spesielt forskning innfor klimaområdet. Det er et område hvor det er behov for å forsterke satsinga ytterligere seinere.

Vi står foran en kraftig vekst i ungdomskullene, og det er behov for flere tiltalls tusen nye studieplasser. Vi har merket oss kunnskapsministerens signal til universitetene og høgskolene om at de må forberede seg på å kunne ta opp flere studenter.

Høgskolene og universitetene er i endring. Mange arbeidder med planer om sammenslåing til sterkere enheter for å styrke faglig profil og institusjonenes samfunnsoppdrag mot regionene – en oppfølging av intensjonene i Stjernø-utvalgets utredning. Det er positivt at Regjeringa ønsker å støtte disse prosessene, også med økte tilskudd, som ligger inne i budsjettet.

Det er ikke lett å gjøre høgskolene og universitetene tilfredse. Det er for så vidt også deres oppgave alltid å være kritiske. I årets budsjett får de kompensert for prisstigninga, men mange har et overheng fra før som sammen med økte pensjonsutgifter fortsatt gjør at økonomien er anstrengt for flere institusjoner. De fleste fikk tildelt nye studieplasser i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett tidligere i år, og i dette statsbudsjettet får de enda flere. De tidligere tildelte plassene blir videreført i 2010, og alle studieplasser er fullfinansierte. Fullfinansiert betyr i denne sammenhengen at de får økt basisbevilgning som utgjør 60 pst. av den beregna kostnaden. Det øvrige skal da komme som betaling for studiepoengproduksjon. Det siste har gjort at noen har hevdet at studieplassene likevel ikke er fullfinansierte. Men det ville være et brudd på finansieringssystemet å gjøre det på en annen måte. Det at de må forhåndsfinansiere de 40 pst. som først kommer om to år, kan bety en utfordring for noen institusjoner hvis det blir snakk om mange nye studieplasser. Jeg oppfordrer derfor Kunnskapsdepartementet til i samarbeid med institusjonene å finne løsninger som gjør at økonomien ikke setter grenser for en utbygging av nye studieplasser.

Torfinn Opheim (A) [14:35:56]: Arbeidsstyrken er vår viktigste ressurs – det har mange sagt i dag – og den største sløsing med ressurser er når vi har arbeidsledighet. Vi har lavest ledighet i Europa. Vi skal ikke bevege oss lenger ut av landet enn til Sverige før vi ser tre ganger så

høy ledighet som i Norge. Det kanskje verste med ledigheten i Sverige er den høye ungdomsledigheten, som nå nærmer seg 30 pst.

Hvert eneste av de tiltakene vi setter inn som forhindrer arbeidsledighet, er selvsagt svært viktig for den enkelte, både fordi det gir økt inntekt, og fordi arbeidslivet er en viktig arena for sosial integrering. Men yrkesdeltakelse innebærer også en avlastning av velferdsstatens langsiktige finansiering. Derfor er høy yrkesdeltakelse så viktig, for dette er med på å sikre bærekraften i velferdsordningene.

Litt forenklet kan vi si at offentlige velferdsordninger blir betalt av dem som er i jobb, mens barn, ungdom og eldre er netto mottakere av offentlig finansierte ytelser. Når vi vet at det blir flere eldre i de nærmeste årene, samtidig som vi vet at det blir store ungdomskull, tilsier dette at vi får utfordringer.

Det er framtidrettet å investere i kunnskap på bred front for å møte den demografiske utfordringen med eldrebølge og ungdomsbølge og for å sikre den norske velferdsmodellen.

Vi har de siste årene kontinuerlig utvidet skoledagen fordi det er behov for det. Dernest har vi satsset på kvalitet i grunntutdanningen, både ved at Kunnskapsløftet er innført og senere videreføret gjennom St. meld. nr. 31 for 2007–2008, Kvalitet i skolen. Vi har satt fokus på læreren og lærerrollen, og endret lærerutdanningen. Vi har innført gratis læremidler i videregående skole, styrket rådgivningstjenesten og utvidet antall studieplasser. I tillegg har det aldri blitt bevilget mer penger til bygging av studentboliger, for å nevne noe.

Noe av det viktigste vi kan gjøre, er å unngå utstøttingsmekanismene – unngå at noen ikke får seg en utdanning og havner utenfor yrkesdeltaking – unngå velferdstapet dette medfører. Vi setter inn tiltak i skolen for å unngå dette, basert på analyser gjort i forbindelse med St.meld. nr. 16 for 2006–2007, Tidlig innsats. Vi lager ordninger i arbeidslivet som legger forholdene til rette for at flere skal kunne etter- og videreutdanne seg, nært knyttet til arbeidsplassen, bl.a. gjennom program for basiskompetanse i arbeidslivet.

Barn og unge bruker i hvert fall 13 år på skole. Det er en stor del av livet, og da er det viktig at vi har et system som fokuserer på seire istedenfor å skape tapere og nederlag. Derfor er det viktig at glede preger utdannelsen – gleden ved å gå på skole, gleden ved å lære, gleden ved å ha noe å strekke seg etter, gleden over å være sammen med andre – gleden ved livet og gleden ved å ha lyst til å lære mer, hele livet.

Budsjettet legger til rette for dette.

Irene Lange Nordahl (Sp) [14:39:07]: Senterpartiet er opptatt av å stimulere til etablering av ny virksomhet for å sikre fornyelse og vekst i økonomien.

For å få dette til er det svært viktig å stimulere til skaperlyst hos de unge og få fram gründerne blant dem. Senterpartiet er derfor tilfreds med at støtten til organisasjonen Ungt Entreprenørskap videreføres med 11 mill. kr. Bevilgningen skal bidra til å skape en kultur for entreprenørskap i skole og utdanning.

Senterpartiet ser det som viktig at alle elever og studenter på samtlige utdanningstrinn får et tilbud om entreprenørskapsutdanning. Vi vil også understreke den betydningen entreprenørskap i opplæringen har for å bidra til mer likestilling i samfunns- og næringsliv. Jeg viser i denne sammenheng til Handlingsplan for entreprenørskap i utdanningen 2009–2014, som Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet sammen har utarbeidet.

Jeg har sjøl erfaring fra satsing på entreprenørskap blant ungdom, og jeg har sett hvilken stor effekt dette arbeidet har for å inspirere de unge til å ville og tørre å skape sin egen bedrift. Erfaringene fra Ungt Entreprenørskap viser at det er langt flere blant dem som har vært med på etablering av ungdomsbedrift eller studentbedrift, som starter egen bedrift i voksen alder, enn blant øvrige. Det at elevene selv får gjøre denne erfaringen, bygger ned barrierene for å gå til det skritt selv å etablere egen virksomhet. I tillegg får alle de som deltar i ungdomsbedriftene, en forståelse av hva det vil si å drive næringsvirksomhet, uavhengig av om de selv starter bedrift. Dette er viktig, slik at vi stimulerer til en gründerkultur – kultur for entreprenørskap – og ikke bare en kultur med lønnskakere. Jeg er imponert over den innsatsen som gjøres ved mange skoler, både blant lærere og elever – og av mentorer i næringslivet.

Motiverte og engasjerte lærere er viktig for å lykkes i satsinga på entreprenørskap i skolen. Det er Senterpartiet opptatt av. Vi er derfor positive til at departementet i 2010 vil lyse ut midler for å utvikle flere utdanningstilbud og styrke kompetansen til fagpersonalet, samt at satsinga på etterutdanning i entreprenørskap for lærere videreføres.

Jeg vil anbefale Stortingets medlemmer å dra på NM for ungdomsbedrifter som arrangeres til våren, for virkelig å se hva elevene har klart å få til gjennom et år med ungdomsbedrift, og møte de unge gründerne og deres engasjerte lærere. Dette er framtidens gründerne, og jeg kan love at det vil bli en inspirerende dag for alle som velger å ta veien dit, og kanskje kan vi også fra Stortingets side gi inspirasjon for videre satsing til unge gründerspirer.

Ingalill Olsen (A) [14:42:05]: Kompetanse er landets viktigste ressurs. Derfor er utdanning så viktig. Den norske enhetsskolen har mange kvaliteter. Det skulle bare mangle – vi bruker store økonomiske ressurser på skoleverket her i landet. Likevel ser vi også bekymringsfulle trekk når vi tar utgangspunkt i f.eks. PISA-undersøkelsene, som måler resultater i ulike fag i ulike land. Vi trenger ikke å bruke energi på om målingene er helt korrekte, det holder at vi ser til dels store forskjeller, ikke minst i leseferdigheten.

Å lese er en grunnleggende ferdighet som er en forutsetning for all læring. Brist i leseopplæring gir problemer i alle fag – problemer som vokser etter hvert som eleven kommer oppover i klassetrinnene. Hvis en foretok en undersøkelse på drop out-ene i videregående skole, vil en overveiende del av dem som slutter på videregående skole, ha for dårlige leseferdigheter. For å bedre kvaliteten i norsk skole må leseopplæring styrkes, ikke bare på småskoletrinnet, men gjennom hele grunnskolen. Ett er å

knekke lesekode, noe annet er det å forstå det du leser. Vi må ha en kontinuerlig leseopplæring gjennom hele grunnskolen. Elevene må lese mye mer enn de gjør i dag.

I Vest-Finnmark har kommunene vedtatt en forpliktende leseplan, som angir hvor mye det skal leses på hvert trinn gjennom hele det tiårige skoleløpet. På sikt kommer det økt fokus på leseopplæring og lesingens verdi når det gjelder å gjøre våre elever bedre og mer rustet for framtidig kompetanseheving. Dette er et eksempel på kvalitetsforbedring i grunnskolen, som ikke trenger å koste mer, men som er en dreining av innsats mot et område som på sikt vil øke kvaliteten i norsk skole.

Vi har mye god pedagogisk kompetanse i norsk skole. Målrettet innsats vil gi resultater. Det å bli sammenliknet med andre land kan aldri gi et helt sant bilde, men det gir oss en viktig tilbakemelding som vi må ta inn over oss, til elevenes beste.

Aksel Hagen (SV) [14:44:45]: En av de mange gode merknader i budsjettinnstillingen er å lese på sidene 65 og 66, og det er en samlet komité som står bak. Den handler primært om etter- og videreutdanning i distriktene, og den inneholder to likeverdige oppfordringer: Den ene går til høgskolene, og den andre går til kommuner og fylkeskommuner, for sammen å ta et klarere og sterkere felles grep for å legge til rette for videreutvikling av utdanningsaktivitet i distriktene.

Mange driver på denne arenaen i dag – ikke minst Studiesenteret.no, som allerede er nevnt av en tidligere taler – og gjør et solid arbeid for nettopp å tilrettelegge for slik utdanning, ikke minst høyere utdanning. Det er nå – det er understreket i merknaden – behov for en opprydding og ansvarliggjøring for å komme videre. Da er det ikke minst viktig å få kartlagt hva som faktisk skjer, hvem som deltar på denne arenaen, osv.

Et eksempel på interessant utviklingsarbeid når en nå skal lage seg et nasjonalt bilde her, er å finne i Oppland. Det bærer navnet Kompetansemotor. Til grunn for dette prosjektet lå det en erkjennelse av at det var viktig rent samfunnspolitisk å få et system, en arena, en infrastruktur, som hadde som mål å bidra til utdanningsmessig likestilling hva gjelder kjønn, alder og geografi, der en var veldig opptatt av å få til god kvalifisering for arbeidslivet, for aktiv samfunnsdeltakelse og for innovasjon og nyskaping.

Det vi tok utgangspunkt i i Oppland – jeg var med på det som tidligere fylkespolitiker, var doktorgradsavhandlingen til professor Gunnar Grepperud, og det var tre sentrale begrep som gikk igjen der. Det var begrepet «motorfunksjon», at en altså skulle se på utdanning som et virkemiddel for samfunnsutvikling. Så var det begrepet «meglerfunksjon» – dette med å sikre at regionene får mest mulig tilgang til de samme opplæringstilbud som de som bor i sentrale strøk, og at man får til kartlegging og forhandling, sikrer gjennomføring og får til et møte mellom tilbyder og etterspørter. Det tredje og siste var å få på plass en god møteplass, der studenter får bistand i forbindelse med de studietilbudene som de kaster seg over.

Visjonen var å få til en slags én dør-situasjon inn til

voksnes læring i hver region, og i Oppland har vi seks ulike regioner.

Dette har nå virkelig begynt å svinge i innlandet i Oppland. Det er allerede to slike møteplasser og karrieresentra på plass, fire nye kommer i løpet av året – og det megles og det møtes og det studeres. Bare i høst var det 1 000 voksne som på ulike måter bedrev fagskole- eller høgskoleutdanning.

Freddy de Ruiter (A) [14:47:53]: Det er et tverrpolitisk ønske om å gjøre den norske skolen best mulig, og at hver enkelt elev skal få et tilbud som passer for han eller henne. Så langt er vi enige, men når det kommer til virkemidlene, er uenigheten stor. Vi i Arbeiderpartiet, i samarbeid med SV og Senterpartiet, bygger i hovedsak vår politikk på fellesrollen, mens privatiseringskameratene, dvs. Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet, vil ha et frislepp av kommersielle skoler.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti og de rød-grønne partiene inngikk privatskoleforliket i forrige stortingsperiode, noe som gjorde det mulig å stoppe den ukontrollerte veksten i kommersielle, private skoler, særlig på videregående skolenivå.

Ikke nok med at Høyre og Fremskrittspartiet er opptatt av å legge til rette for mest mulig privatisering av skolesektoren, offentliggjøring av karakterer er enda et eksempel på hvordan de politiske forskjellene er tydelige på dette politikkområdet.

Mens vi i Arbeiderpartiet er opptatt av en forsiktig grad av offentlighet omkring resultater og karakterer, vil Høyre og Fremskrittspartiet gå så langt som overhodet mulig i den frie konkurransens navn. Det blir ganske fornøydlig når en ser hvordan særlig Høyre og Fremskrittspartiet kjemper imot offentliggjøring av skattelistene. Karakterene skal være offentlige og offentliggjøres, men rikfolks inntekter og formuer skal ikke offentliggjøres! Ytterligere kommentarer er vel ikke nødvendige; synspunktene til Høyre og Fremskrittspartiet på dette området taler for seg selv.

Konklusjonen blir derfor at høyresidens virkemidler i skolepolitikken, særlig i form av privatisering, rangering og konkurranse, bidrar til økte forskjeller og utstøting. Våre virkemidler, med fokus på kvalitet og innhold i fellesskolen, tidlig innsats og sosial utjevning, vil være langt bedre for å oppnå en god skole for alle.

Helt avslutningsvis vil jeg også peke på viktigheten av ikke å snakke skolen ned. Jeg merker meg at noen representanter fra opposisjonen gjør det samme som i forrige stortingsperiode, nemlig å snakke skolen ned. Som gammel håndballspiller og håndballtrener er jeg vant til å fokusere på det positive. Det er mange som gjør en kjempejobb i norsk skole. Så la oss fokusere på det positive og at norsk skole har et utrolig utviklingspotensial, og at den i dag gjør veldig mye bra, istedenfor hele tiden å prøve å snakke norsk skole ned.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [14:51:01]: Vi må skape mer hvis vi skal fordele mer. Vi må styrke forskning og utvikling, slik at vi kan legge om fra fossil til fornybar

energi, til energiøkonomisering, et grønnere næringsliv og ikke minst lengre verdikjeder.

Kompetanse og forskning er avgjørende for at Norge skal kunne hevde seg i den internasjonale konkurransen. Kampen om de gode hodene går ikke bare mellom regioner i Norge, men vi konkurrerer også med andre land.

Dette er et viktig innsatsområde for vår verdiskapings- og nyskapingsevne på sikt. Det er avgjørende at Norge er attraktivt som studie- og arbeidssted for de beste studentene og den internasjonale spisskompetansen. Det er også viktig at bedrifter på ulike måter oppmuntres til å videreutdanne arbeidsstyrken og utvikle kompetanse.

I bunnen må det ligge et utdanningsløp fra grunnskole til universitet, som framhever betydningen av kunnskap, også den praktisk rettede kunnskapen, og der det stilles tydelige krav og forventninger.

Næringsrettet forskning og kommersialisering av forskningresultater må gis prioritet. Vi må ha en sterk offentlig satsing på forskning, men samtidig dra med næringslivet i sterkere grad for å øke forskningsinnsatsen, særlig i små og mellomstore bedrifter.

I tillegg må offentlig sektor utnyttes bedre til å fremme nyskaping. Offentlig sektor har stort potensial til å bidra til økt innovasjon gjennom sin virksomhet. Dette kan gjøres gjennom bevisst tenkning ved innkjøp og anskaffelser, økt konkurranse og anbud.

De små og mellomstore bedriftene har ikke egne forskningsavdelinger, og den offentlige innsatsen mot næringslivet i forskningøyemed må først og fremst rettes mot denne målgruppen.

SkatteFUNN er et godt virkemiddel som kan videreutvikles, slik at flere kan ta ordningen i bruk, ikke minst de bedriftene som ikke greier å nyttiggjøre seg den så godt i dag, kanskje særlig de små bedriftene.

Universiteter og høyskoler må i sterkere grad premieres for fruktbart samarbeid med næringslivet. Det må finnes gode og sterke forskningsmiljøer i alle landsdeler, hvor det stimuleres til samarbeid med bedriftene. I denne sammenhengen er de regionale forskningsfondene veldig viktige. Disse vil knytte lokalt næringsliv og høyere utdanning tettere sammen med forskningsmiljø.

Jeg tror at framtidig verdiskaping i langt sterkere grad vil bli bygd på forskning. Derfor er jeg og Senterpartiet svært tilfreds med at vi fra nyttår har på plass 6 milliarder kr til regionale forskningsfond, i tillegg til øvrig forskningsinnsats, som også er styrket i dette budsjettet.

Anette Trettebergstuen (A) [14:53:53]: Alt henger sammen med alt, som vår kjære Gro Harlem Brundtland en gang sa.

I går behandlet arbeids- og sosialkomiteen vårt budsjettområde her i salen. Det er et budsjett som øker enormt i år. Men i motsetning til når f.eks. utdannings- eller kulturbudsjettet øker, synes vi det er svært alvorlig med en økning på vårt budsjett.

Vi har noen alvorlige økninger på trygdesiden. Bare i år øker vårt budsjettområde på arbeids- og sosialfeltet med 30 milliarder kr på utgiftssiden. Det er økning i antall uføre, og det er tall for forventet sykefravær som er svært

alvorlig. Det er vår alles hovedutfordring framover. Vi kan ikke sitte stille og se på at så mange støtes ut fra arbeidslivet, og vi kan ikke se på at utgiftene til dette spiser opp handlingsrommet vårt på alle andre områder. Økningen på vårt område er alvorlig fordi det det handler om, er at bak statistikken og tallene befinner det seg folk, tusenvis av folk som av diverse grunner ikke er i stand til eller ikke får jobbe, men som kunne gjort det om de fikk bedre oppfølging og bedre hjelp. Derfor er økningen på vårt område og estimatene for sykefravær alvorlig for disse folkene. Det er alvorlig for bedriftene som mister arbeidskraft, og det er alvorlig for staten og samfunnet som helhet. Vi må ta det på største alvor.

Når vi ser på hvem som skjuler seg i økningen i statistikken, ser vi noen bekymringsfulle tegn. Det er én gruppe som er overrepresentert, og som øker mest, og det er gruppen unge. Det er unge jenter og unge menn i bygg og anlegg. Når ungdomsledigheten øker, er det ekstremt bekymringsfullt. Vi vet at unge som går ledig tidlig, har større risiko for å havne permanent utenfor arbeidslivet. Tidlig ledighet og det å bli tidlig langtidssykmeldt er en port til uførhet blant ungdomsgruppen. Vi fikk nye tall i forrige uke som viste at antallet unge uføre øker dramatisk. Vi vet at sykdomsbildet når det gjelder ungdomsgruppen, dreier seg om lettere psykiske lidelser. Det burde ikke overraske oss, all den tid vi vet at køene i ungdomspsykiatrien er dobbelt så lange som i voksenpsykiatrien.

Men det er ett annet fellestrekk for denne ungdomsgruppen. Det er at svært mange av dem har droppet ut av videregående skole. Her må vi sette inn en enorm innsats. Tidlig innsats mot drop-out i skolen er kanskje et mer relevant tiltak mot langtidsledighet og uførhet blant unge enn mye annet. Jeg er veldig glad for at Regjeringen her har økt fokuset på drop-out i skolen og setter inn tiltak.

I et velferdssamfunn som Norge er det helt uakseptabelt å se på at så mange unge faller utenfor arbeidslivet. Derfor må vi fullt ut fokusere på drop-out i skolen. Vi har rett og slett ikke råd til noe annet. Det er en helt nødvendig investering i vår viktigste ressurs – den unge arbeidskraften vår, de som i framtiden skal sikre verdiskapingen og framtidens velferd i Norge.

Tord Lien (FrP) [14:57:10]: Denne debatten har blitt noe svart og hvit. Når vi diskuterer utdannings- og forskningssektoren, kan det noen ganger virke som det er to helt forskjellige land i to forskjellige verdensdeler vi diskuterer. Slik er det vel egentlig ikke. Mye er bra i norsk skole og utdanning, men i forhold til hvor mye vi bruker, burde vi fått noe mer ut i andre enden. Da tenker jeg at mer av det samme ikke nødvendigvis er svaret.

Så bare til noen oppklaringer: Representanten Tajik sier at Fremskrittspartiet bare gir 155 mill. kr ekstra til universiteter og høyskoler. Det stemmer ikke. Vi gir 355 mill. kr – 155 mill. kr som basis, og 200 mill. kr til utstyr i sektoren. Når det kommer på toppen av Regjeringens midler, i en situasjon hvor det først og fremst er utgiftsøkningen som er problemet, vil jeg si at det er et betydningsfullt beløp.

Men representanten Wickholm sammenliknet på en

noe overforenklet måte diktanalyse med lese- og skrivekunnskaper. Det reagerer jeg på. For når jeg skal ha bilen min på verksted, er jeg interessert i at han som tar imot bilen min, er i stand til å lese håndboken til bilen, ikke å diskutere det viktorianske hjem rundt forrige århundreskifte, og hvorfor Nora forlot sin Torvald – noe jeg er helt sikker på at store deler av norsk næringsliv vil være enig med meg i. Å diskutere frafall i skolen uten å diskutere teoretiseringen av yrkesfagene, er like meningsløst som å diskutere bruddet mellom Torvald og Nora uten å diskutere kjønnsroller i det viktorianske hjem.

Så sier representanten Aasland at BIA-programmet blir forsterket og videreført. Men han svarer ikke på spørsmålet. På ordre fra Trond Giske har Forskningsrådet videreført alle prosjektene i BIA gjennom kriseåret 2009. Konsekvensen er at ingen nye prosjekter kan igangsettes i 2010. De tekniske instituttene og konkurranseutsatt industri i Norge er under sterkt press. Alt det pratet som kommer fra de rød-grønne representantene om hvor viktig de synes at konkurranseutsatt industri er, blir noe meningsløst i lys av dette.

På toppen av det hele gir nå et stort flertall i denne salen sin tilslutning til at instituttene også skal skattlegges. Det er noe som det har vært debatt om fram til i dag, og som enkelte byråkrater har tatt initiativ til, men som Stortinget i dag for første gang gir sin tilslutning til. Det finner jeg å være noe paradoksalt.

Så sier representanten Ljunggren noe jeg er helt enig i, nemlig at skolen skal utjevne sosiale forskjeller. Det gjør den ikke i dag. Så sier hun at den offentlige skolen skal fremme talenter. Jeg håper vi en vakker dag får se at den offentlige skolen fremmer så store talenter at vi får se en statsminister som har utdanning fra det offentlige.

Sigvald Oppebøen Hansen (A) [15:00:38]: Verda blir stadig mindre. Orienteringa i samfunnet blir stadig meir internasjonal. Dette heng m.a. saman med bruken av informasjonsteknologi, endringar i verdshandelen, og at folk reiser mykje meir enn før.

Det gamle slagordet om at kunnskap er makt, gjeld framleis. Faktisk har det aldri vore meir openbert enn i dag, vil eg påstå. Eg er klar over at den enkelte sine føresetnader for å tileigne seg kunnskap vil vere ulike, men likevel må me alle vere klar over at utdanning og kompetanse er sjølve grunnlaget for at den enkelte får seg arbeid og trygge kår. Den makta som ligg i kunnskap, bør også føre med seg eit ansvar. Unge menneske som startar eit utdanningsløp, har ressursar, er kreative og har ulike eigenskapar og interesser i eit stor fagleg spenn, som dei unge må utnytte.

I alle samfunn finn me eit vondt «virus», nemleg «hetsviruset». Det slår ut når me minst ventar det, både i form av mobbing og rasisme. Derfor må me vaksinere oss mot det – me må førebyggje. Det viktigaste våpenet mot «virus» er kunnskap. Me kan gjere dei rette vala dersom me har innsikt. Har ein kunnskap, er det lettare å forstå og lettare å tolerere. Utan kunnskap kan ein ikkje like lett skilje mellom det som er rett og gale. Kunnskap er grunnlaget for sunn fornuft. Der-

for er òg kunnskapen den sterkaste samfunnsomformande krafta.

Med den rivande teknologiske utviklinga som vårt samfunn opplever og står overfor, og med til dels dramatiske endringar i familie- og samfunnsliv, er kanskje utdanningspolitikken det aller viktigaste politiske verktøyet me har både for å motverke ulikskap, som følgje av nye rammevilkår, og ikkje minst for å skape arbeid og tryggleik for alle. Kunnskap er ikkje lenger berre ein innsatsfaktor, den er i høgste grad blitt ein rein konkurransefaktor.

Lat meg avslutte med å snakke litt om forskning. Med den næringsstrukturen me har i dette landet, er offentleg finansiert forskning heilt nødvendig, både for å lyfte den kunnskapsutfordringa me står framfor, og for å utløyse auka verksemd i næringslivet. Forsking er viktig for næringslivet, fordi dette skaper både nye produkt og nye arbeidsplassar. Ikkje alle bedrifter er i stand til å prioritere slikt utviklingsarbeid. Derfor kan det ta tid å omstille næringslivet. Dersom me er villige til å intensivere enda meir næringsretta forskning, vil også små og mellomstore bedrifter ha store moglegheiter i den harde internasjonale konkurransen. Kunnskapsutvikling basert på forskning av høg kvalitet er verdifullt i seg sjølv, samtidig som det er ein føresetnad for den vidare utviklinga i samfunnet.

Else-May Botten (A) [15:03:55]: Kirken er en del av denne debatten. I Arbeiderpartiet er vi opptatt av å ha en åpen og inkluderende folkekirke. Det har vært mange viktige og lange prosesser for å strekke seg mot et slikt mål, og det er sterke følelser i sving når slike prosesser settes i gang.

Kirken er Guds hus, og Kirkens folk har som oppgave å formidle Guds ord. I Kirken skal man også kunne få Guds velsignelse. Det blir derfor skremmende for meg når man ser hvordan noen prester i dag opererer fritt med diskriminerende holdninger i sitt virke. Jeg tenker da spesielt på oppslagene denne uka rundt presten i Borgund kirke på Sunnmøre som ikke ville døpe et barn fordi det har lesbiske foreldre. Jeg tror ikke Den norske kirke er tjent med at man har prester som ekskluderer folk fra å være Guds barn. Jesus møter alle typer mennesker på en inkluderende måte og med stor nestekjærighet. Slik jeg ser det, skjuler denne presten seg bak sin egen smålige holdning.

Den norske kulturarven tilhører den kristne tro. Men en av årsakene til at det er en økende gruppe som melder seg ut, kan nettopp være at det finnes eksempler på prester som dette, der ansatte i Kirken tydeligvis har problemer med å ha respekt overfor det folket man skal tjene. I Arbeiderpartiet har vi vært opptatt av at alle får like muligheter. Det må også gjelde i Kirkens rom. Jeg mener det er svært kritikkverdig at konservative, fordømmende prester skal kunne drive på en måte som ligner mer et privatpraktiserende foretak enn en statskirke. I dagens samfunn er folk godt opplyst og finner seg ikke i slike overtramp. Ut fra en teologisk begrunnelse straffer man altså barnet for noe man mener de voksne gjør feil. Den saken er nok en god grunn for å få på plass et system som kan sørge for sanksjoner som bidrar til at denne type handlinger ikke lenger kan forekomme.

Jeg er medlem i Den norske kirke, og nettopp derfor forbeholder jeg meg retten til å si fra når jeg oppdager kritikkverdige forhold i Kirken. Denne saken viser at det fortsatt finnes prester i statskirken som er i utakt med utviklingen i det norske samfunnet for øvrig. Det er viktig at folk ikke opplever å bli satt flere tiår tilbake i tid når man går inn kirkedøra. Heldigvis er dette unntakene, men det er et eksempel som viser at vi fortsatt har en jobb å gjøre for at Kirken skal være en plass for alle.

Mette Hanekamhaug (FrP) [15:06:44]: Jeg merket meg at temperaturen økte litt under noen av innleggene som kom i sted, og det synes jeg er kjempebra. Det er viktig at vi både kan ha et godt samarbeid og en idédugnad, slik vi hadde i interpellasjonsdebatten på mandag, men at vi også tør å markere de store, viktige skillelinjene og kampsakene. Jeg ble veldig positivt overrasket over at representanten Wickholm har funnet det interessant å lese mitt innlegg i den lokale partiavisen.

Jeg registrerer at i denne debatten hersker det stor uenighet, og også inkonsekvens, når det kommer til fri-skoler, spesielt innenfor regjeringspartiene. Representanten Tingelstad Wøien sa langt på vei i sitt innlegg at private skoler var helt greit når de kom som erstatning for offentlige, nedleggingstruede grendeskoler. Private skoler er altså bra nok for oss som er fra bygda, men for dårlige for byene.

Videre ga representanten Hadia Tajik i sin replikk til representanten Lien uttrykk for frykt for religiøs segregering ved religiøse skoler – dette samtidig som hennes eget parti er en del av en regjering som – kun – ønsker å åpne for nettopp alternative pedagogiske skoler eller religiøse skoler. Og representanten Aasen tok opp at alle skulle ha rett til en god utdanning og skole, hvor lommeboka ikke skulle avgjøre – samtidig som Arbeiderpartiet viderefører en økonomisk forskjellsbehandling av private og offentlige skoler, som tvinger private skoler til nettopp å ta foreldrebetaling. Regjeringen har slik lagt opp til et system hvor den offentlige skolen er middelmådig, og hvor de rike og privilegerte – med f.eks. statsrådslønn eller bedre – kan kjøpe seg ut av den offentlige skolen og inn i private løsninger.

Jeg ser det her som formålstjenlig å komme med et nytt sitat, denne gangen av Bjørnstjerne Bjørnson: «Å leve et konsekvent liv, ville noe i verden, ville det med alvor – det koster.»

Heldigvis er vi i Fremskrittspartiet rike – ikke på penger, men på styrke, mot og vilje.

Alf Egil Holmelid (SV) [15:09:04]: Eg kunne hatt lyst til å kommentere siste talar, men eg skal halde meg til manus.

Regjeringa fremmar eit offensivt forskingsbudsjett, og det er veldig mange sider av det forskingsbudsjettet som det kunne ha vore interessant å kommentere, ikkje minst satsinga på grunnforskning, som er basisen for all høgare utdanning og forskning.

Men som medlem av næringskomiteen vil eg ta opp ei sak som eg synest er spesielt viktig for utvikling av norsk

næringsliv og samfunnsliv, og det er satsinga på forskings-senter for miljøvennleg energi. Programmet blei starta i inneverande år, og no er det etablert åtte geografisk distribuerte senter for fornybar energi, energiøkonomisering og CO₂-fangst. Sentra representerer det fremste innan norsk forskning på sine område. Gjennom dette programmet har Regjeringa og Forskningsrådet klart å samle forskingsmiljøa til eit felles krafttak for klimaet og for framtidretta næringsutvikling. Forskningsmiljø i ulike delar av landet samlast om felles problemstillingar og felles mål. Det skaper forskingsmiljø med større tyngd enn det kvar enkelt institusjon kan klare å skape, og det lyfter oss i den internasjonale konkurransen. Eg har sjølv hatt glede av å vere med på oppstarten av eit av desse sentra, og eg har sett den entusiasmen som programmet har skapt på tvers av institusjonsgrenser og geografiske avstandar.

Sentra har etablert tett samarbeid med dei fremste internasjonale forskingsmiljøa på aktuelle område. Her har Noreg teke eit grep som kan gi oss ein leiande posisjon innan miljøteknologi og på sikt gjere oss uavhengige av oljeøkonomien og av oljenæringa.

Forsknings-sentra for miljøvennleg energi har også brei oppslutning frå næringslivet. På Sørlandet har både leverandørindustrien, prosessindustrien og energiverk engasjert seg sterkt. Det er slik samhandling vi treng om vi skal klare å utvikle ein framtidretta, kunnskapsbasert næringspolitikk. Godt og tillitsfullt samarbeid mellom industrien og forskingsmiljøa er viktig for framtida og for å få gode resultat. Derfor er det viktig at vi har eit sterkt teknologisk forskingsmiljø i dei delane av landet der vi har eit sterkt og framtidretta næringsliv.

Sentra satsar også på forskarutdanning, som er ein føresetnad for å bygge framtidige forskingsmiljø. Dermed knyter vi den viktige alliansen mellom grunnforskning og anvend forskning, noe ein ofte har lett for å gløyme når ein snakkar om anvend forskning.

Stortinget har grunn til å glede seg over at det la grunnlaget for denne satsinga gjennom klimaforliket. Og Regjeringa har grunn til å glede seg over at dei har implementert programmet på ein veldig vellykka måte.

Olemic Thommessen (H) [15:12:10]: Det skandinaviske språkfelleskapet er limet i det nordiske samarbeidet og en fantastisk ressurs som det er viktig å ta vare på. Det å ha en felles forståelse i Skandinavia er et kulturelt anliggende som åpner for samarbeid innenfor en bredde av samfunnssektorer, og det er et språkfelleskap som det er viktig å bygge videre på, ikke minst i forhold til en språklig og økonomisk strategi med hensyn til globaliseringen i verden. Skandinavia er i denne sammenheng en region som i utvidet forstand også omfatter det nordiske.

Til den nordiske samarbeidsministeren vil jeg si at det er et godt tips for Regjeringen å gå tilbake til den nordiske språkdeklarasjonen for å minne seg selv om hvilke ambisjoner den legger opp til.

Slik Regjeringen håndterer det nordiske språkarbeidet, later det til at man ser på dette som ensidig å være et anliggende for undervisningssektoren. Det er det ikke. Men undervisningssektoren er viktig, og skolen er viktig. Det

er meg bekjent slik at det skandinaviske språk har falt ut av læreplanen for lærere. Det er et veldig dårlig utgangspunkt for å styrke skandinaviske språk i skolen. Jeg mener det vil være viktig i det videre arbeidet, også innenfor undervisningsdepartementets rammer, å stramme opp innsatsen med hensyn til svensk og dansk, når det gjelder – i det minste – å få det inn i læreplanen for lærerne, men også når det gjelder den undervisningen som faktisk gis i skolene og det arbeidet som ligger mellom skoler, som handler mer om å skape møtepunkter.

Så har jeg lyst til å avlegge pilegrimstemaet en visitt. Regjeringen satser jo på pilegrimsvandring, og har gjort satsinger over kulturbudsjettet i forhold til det. Til kirkeministeren vil jeg si at man – når man arbeider med dette – ikke må glemme at pilegrimsvandring først og fremst er en metode i aktiv trosutvikling. Dette er ikke en kommersiell overskrift for en slags vandringsrute som først og fremst er rettet inn mot lokal overnatting og hotellbedrifter. Dette handler om mennesker som søker erkjennelse på en spesiell måte og i et trossperspektiv. Det må det tas hensyn til når man utvikler denne leden, med hensyn til hva det betyr når det gjelder priser, når det gjelder tilgjengelighet, når det gjelder åpningstider – hele dette bildet må ha sitt utspring i Kirken, ikke i et kommersielt prosjekt, som man kan få inntrykk av når man følger med i Regjeringens øvrige prioriteringer på det feltet.

Svein Gjølseth (A) [15:15:26]: Forsking er kanskje noko av det viktigaste vi brukar ressursane våre på. Norsk næringsliv og norsk forskning er på fleire område verdslende, og dette er eg stolt av. Eg vil i dette innlegget konsentrere meg om den næringsretta forskinga og mangelen på registrering av næringsretta forskingsarbeid.

Vi veit at det går føre seg mykje forskning ute i næringslivet kvar einaste dag. Men det er dessverre slik at mykje av denne forskinga ikkje vert registrert som forskning i det heile. Ofte startar nye prosjekt, nye utfordringar, nye løysingar med ei avtale mellom bedrift og tingar eller kunde. Begge partar fokuserer mykje på å løyse utfordringa. Dei går i gang, prøver og feilar. Oftast endar det opp med eit nytt produkt som i mange tilfelle er i verdstoppen teknologisk. Begge partar, som no har lagt ned hundrevis av arbeidstimar og ofte hatt store investeringar, er nøgde med resultatet og stolte av det dei har fått til. Det som dei gløymer å tenkje over, er at dette er næringsretta forskning, utvikling og nytenking som absolutt burde vore registrert og innmeldt som forskingsprosjekt.

Når vi så høyrer at næringslivet vårt forskar for lite, vert eg litt betenkt. Vi må få til ein dialog med næringslivet, der all forskning og utvikling av nye prosjekt vert med i forskingsrekneskapen/statistikken. Får vi dette til, trur eg vi fort vil sjå at næringslivet vårt kvar einaste dag driv med forskning. Eg trur også vi vil sjå at det vil lyfte Noreg som forskingsnasjon enda nokre hakk. Får vi dette til, er eg overtydd om at målsetjinga vår om forskingsinnsats langt på veg er innfridd.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:17:46]: La meg først begynne med å si at jeg er glad for at privatskoleforliket står

fast. Jeg er glad for de signalene Regjeringen gir, og jeg er glad for at ikke disse skolene lenger er kasteball i den debatten som enkelte har prøvd å trekke opp i dag. Jeg er også glad for at kirkeforliket står fast, at det er så understreket at man vil følge opp, og at vi sammen skal følge opp det som den forrige komiteen og det forrige stortinget klarte å komme til enighet om.

Jeg har også lyst til å kommentere at Fremskrittspartiet sier at erfaringene fra prostereformen er «overveidende positive» og der står sammen med resten av komiteen, unntatt Kristelig Folkeparti. Men jeg registrerer også at i merknader og i innlegg forteller man om alt som er vanskelig ved gjennomføringen av denne reformen. Det er nettopp Kristelig Folkepartis poeng. Hensikten med reformen er positiv, men på grunn av manglende påfyll av stillinger har den gitt store utfordringer ute.

Statsråd Kristin Halvorsen lurte på om Kristelig Folkeparti bare argumenterte med at vi ville ha mer praktisk tilnærming, og dermed kutte alle timene. Nei, hovedpoenget vårt er at vi ønsker flere lærere istedenfor flere timer. Derfor har vi lagt det inn i kommunerammene og ikke inn i den timeøkningen som Regjeringen har gått inn for. Flere timer til norsk, matte og engelsk, som er de fem timene som ble påført i forrige runde, er ikke en mer praktisk tilnærming i skolen. Slik at dette, sammen med introduksjonsåret som Kristelig Folkeparti ønsker å ha for nye lærere, tror jeg det vil kunne gi en god og spennende skole.

Så spurte representanten Wøien om hvor jeg hadde det fra at arbeidslivsfaget ikke skal føre til studiespesialiserende mål. Da tenkte jeg: Har jeg lest feil en sein kveld, la meg stille forsiktig på siden. Men nå har jeg hentet det fram, og det står på side 26 i St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja:

«Krav til kompetanse i annet fremmedspråk vil fremdeles gjelde for å få vitnemål fra studieforberedende utdanningsprogram i videregående opplæring.»

I tillegg står det:

«I den forbindelse vil regjeringen vurdere om faget også kan gis som tilbud til elever som ønsker 2. fremmedspråk.»

Det vil si at dette er ikke å gjeninnføre valgfagene i ungdomsskolen, men det er å lage et system hvor man ikke har en mulighet til å gå videre på studiespesialiserende.

Til Tor Bremer, som sier at det eneste opposisjonen kommer med er mer penger, mer penger, og at det ikke er det det handler om. Nei, men sektoren var ganske sjokkert da svaret fra denne regjeringen var at det var mindre penger som var løsningen. Vi har omprioritert, og vi bruker penger på en helt annen måte. Den totale økonomien har vi klart å få til å gå opp i vårt budsjett, som vi i finansdebatten fikk ros for var ordentlig og ryddig.

Hadia Tajik (A) [15:21:13]: Jeg vil gjerne bidra med en oppklaring og en utfordring til Fremskrittspartiet. For det første forstår jeg at representanten Lien håpet å ta meg i faktafeil i stad, men jeg sa vitterlig at Fremskrittspartiets 155 mill. kr gikk til basis. Det kan han godt også sjekke i referatet. Noen vil kanskje mene at representanten

Lien bør være et bedre forbilde for norske skolebarn, og konsentrere seg når andre snakker.

Det andre er at jeg gjerne vil ta opp et paradoks i Fremskrittspartiets merknader i innstillingen. De skriver der at de vil kutte alt i samiske tiltak, og at de vil legge ned Sameetinget. De vil også kutte i ordningen som sikrer unge asylsøkere i mottak grunnskoleopplæring. Dette er kutt som rammer urbefolkningens rettigheter og små barns muligheter til utdanning. Jeg har alltid trodd at Fremskrittspartiet ønsket å framstå som et lov og orden-parti, men såne kutt i helt grunnleggende rettigheter er mest sannsynlig i utakt med norsk lov. Minoriteters og urfolks rettigheter er også menneskerettigheter. Å sikre urbefolkningens muligheter til å ta vare på sin kulturarv og å sikre barn i mottak en grunnleggende utdanning er også en del av demokratiet.

Derfor lurer jeg på hvorfor Fremskrittspartiet ser ut til å ha så liten respekt for norsk lov, menneskerettighetene og demokratiet. I så fall kan det jo virke som at Fremskrittspartiet er helt i utakt med sentrale norske verdier.

Jeg har også bitt meg merke i at Fremskrittspartiet etter forrige sametingsvalg fikk inn tre representanter i Sameetinget. Det er litt som å kjøpe seg en leilighet i en blokk som man selv har tenkt å rive.

Jeg registrerer at Fremskrittspartiet mener at tiltak knyttet til enkelte deler av befolkningen, som samer eller minoriteter, er «uønsket særbehandling». Det virker som om de tror at samene eller minoritetene på denne måten får særfordeler, mens det tiltakene egentlig handler om, er grunnleggende rettigheter og å avhjelpe særulemper som gruppene måtte være utsatt for.

Elisabeth Aspaker (H) [15:23:35]: Jeg synes det er forfriskende med skarpe debatter, men jeg vil ha ærlige debatter.

Jeg tror kanskje jeg er blant dem her i salen som har best kompetanse på Høyres skolepolitikk, og jeg synes da det er beklagelig at jeg i dag har måttet ta kunnskapsministeren i å snakke usant om hva som faktisk er Høyres politikk. Og gale påstander blir ikke mer riktige av at flere rød-grønne representanter går opp hit og kommer med gale påstander om Høyre. Høyre har aldri vært for rangering, og Høyre har aldri vært for kommersialisering av skoler.

På mange måter er dagen i dag nesten en historisk dag i Stortinget, når regjeringspartiene nærmest har konkurrert om å komme seg opp på denne talerstolen og bekjenne seg til Kunnskapsløftet. Det trengs, for nå trenger vi virkelig en kunnskapsmobilisering i norsk skole. Dagens TIMSS-resultater i realfag er lite hyggelig lesning og en ny påminnelse om at vi jammen har litt av en jobb å gjøre. Det å sette ord på problemer i norsk skole, kan ikke være svartmaling. Jeg mener at vi gjør både norsk skole og norske elever en stor bjørnetjeneste og urett dersom vi ikke forholder oss til de faktiske utfordringer vi har i skolen i dag. Satsingen på grunnleggende ferdigheter var og er riktig, og det kanskje aller viktigste bidraget til å forberede barn og ungdom på senere utdanning og yrkesaktivitet i voksen alder.

Skal vi komme frafallet til livs i videregående opplæ-

ring, må vi sørge for at elevene kommer fra grunnskolen med de nødvendige kunnskaper og ferdigheter om bord. Skolen må dessuten på alle trinn ta tilpasset opplæring mer på alvor. Elever som ikke er A4, må slippe å bli presentert for A4-løsninger. Samfunnet har ikke råd til å miste framtidig verdifull arbeidskraft, derfor må skolen i enda større grad møte elevene som enkeltindivider, og med den nødvendige ydmykhet og fleksibilitet som det krever. Metodefriheten for lærerne er en stolpe i dette viktige arbeidet.

Høyre er også opptatt av å gjøre undervisningen mer konkret og praktisk. Vi har foreslått mer bevilgninger til vitensentrene. Jeg vil også peke på Newton-rommene, som er til stor inspirasjon både for lærere og elever – og er viktige inspirasjonskilder og arnesteder for framtidige realfagskandidater og forskerspirer.

Så til det forslaget som Høyre har lagt fram i dag om å reversere endringer i karaktersetning. Jeg tror alle her er opptatt av at vi skal gi best mulig tilbakemelding til elevene. Jeg er selv lærer, og jeg er vant med å gi utfyllende tilbakemelding på større prøver. Men den nye bestemmelsen innebærer jo at enhver liten prøve skal ledsages av mye skriftlige kommentarer fra lærerne. Det er det Høyre vil til livs. Vi er tilfreds med at regjeringspartiene sier at forslaget kan oversendes, og håper det betyr at statsråden vil gripe fatt i det.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at å uttale at noen snakker usant, så avgjort er i grenseland for hva som er gode parlamentariske uttrykk.

Marianne Aasen (A) [15:27:05]: Det kan se ut som at vi klarer å bli ferdig med debatten før klokken 16. Jeg har et par-tre kommentarer til dagens debatt.

For det første vil jeg understreke noen påstander som har kommet etter mitt første innlegg i dag, og det handler om Venstres replikker bl.a. i replikkordskiftet etter Tora Aasland. Jeg har ikke varslet kraftige kutt i universitets- og høyskolesektoren. Jeg har ikke sagt at den sektoren kommer til å «blø». Det vil bli satset på elever og studenter, skoler, universiteter og høyskoler i årene som kommer. Det står i Soria Moria II, og det er det ingen tvil om at kommer til å bli en realitet. Men mitt poeng var at det kommer til å bli trangere offentlige budsjetter, trangere enn det vi har vært vant til. Handlingsrommet vil avgjøres litt av hvordan vi klarer å håndtere sykkelønn, uføretrygd og hele velferdsbiten, som representanten Trettebergstuen var inne på. Men det vi skal igjennom de neste årene, betyr at heller ikke høyskole- og universitetssektoren blir skjermet for omstillinger og endringer. Det var mitt hovedpoeng.

Dernest har representanten Hanekamhaug tatt opp privatskolene og gjentatt at det er et linjeskifte, endringer og noe sammenhengende i regjeringspartienes politikk. Jeg synes heller tvert imot, vår politikk er høyst klar. Vi er mot kommersielle privatskoler, men vi ønsker alternative undervisningsopplegg i privatskoler som har det. Men Fremskrittspartiet har på sin side kommet med forvirrende svar på spørsmål, for slik jeg har forstått det, ønsker ikke Fremskrittspartiet elevbetaling i private skoler, og

de er uklare rundt utbytte hos skoleeier. I forrige periode var Fremskrittspartiet både for skolepenger og for utbytte. Det er mulig det er et linjeskifte på gang, men det er uklart.

Så til slutt debatten om Ibsen. Jeg synes det er bra, uansett hva slags utdanning man tar, hvilken skole man går på, at man vet hvorfor Nora gikk. Det å kunne sin Ibsen handler ikke om hva slags utdanningsnivå man er på. Ibsen er allmenngyldig uansett kultur, uansett utdanningsbakgrunn, uansett hvilket land man bor i, og hvilken tid man lever i. Veldig mye Ibsen er bra. Det handler nemlig om et interessant skille, muligens, for det er ikke slik at folk som velger yrkesfaglig utdanning, har tyngre for det når det gjelder Ibsen eller annen teori. Men det det handler om, som vi kanskje er inne på, er at hvis man ikke er interessert og synes at noen fag er kjedelige, stiller det mye større krav til pedagogikk, i motsetning til hvis man er svært interessert i skolefag. Da er kravene til læreren kanskje mindre, når det gjelder det pedagogiske innholdet. Det er en mer interessant debatt enn om hvem som skal få lov til å lære seg sin Ibsen.

Truls Wickholm (A) [15:30:23]: Jeg hadde kunnet komme med noen poeng her om hvor viktig det er med BKA-satsing, og hvor horribelt det er at Høyre og Fremskrittspartiet kutter i bevilgningene til Utdanningsforbundet, men jeg ble beskyldt av representanten Lien for å ha en overforenklet tolkning av Hanekamhaugs innlegg i valgkampavisen for Møre og Romsdal. Jeg vet ikke, men å la dem få kokebok, hammer og voltmeter er vel en grov overforenkling i seg selv.

Lien sier noe interessant. Han sier han vil ha mekanikere som kan lese manualer, ikke diskutere Ibsen. Vel, det er en ganske stor ideologisk forskjell mellom undertegnede og representanten Lien. En av grunnene til at Et dukkehjem fortsatt spilles, er vel at det fortsatt er relevant. Nora ville f.eks. realisere seg selv. Hun ville ut av et forhold hvor hun var av feil grunner.

Utdanning handler jo nettopp også om dette – å realisere seg selv, ta egne valg, kunne gå ut og gjøre noe annet. Jeg vil ha bilmekanikere med samfunnsforståelse. Jeg tror, som representanten Aasen sa, at vi får et bedre samfunn når vi har bilmekanikere som vet hvorfor Nora gikk.

Ibsen er en samfunnskritiker av rang. Å begrense den arven til bare noen av dem som er aller flinkest fra før, er å frarøve de ungdommene som ikke får delta i den, en viktig erfaring og en del av deres kulturarv. Jeg mener at man står bedre rustet til å leve livet sammen med noen man er glad i, f.eks., når man står med Ibsen i hånda, enn om man står med bare hammer og kokebok. Men Fremskrittspartiet er kanskje fornøyd med et Utdannings-Norge som produserer folk som kan lese manualer, så lenge de kan lese manualene til Tord Lien.

Ibsens kritikk er kanskje ikke så lite relevant som vi tror. Kanskje ser vi også noe av kritikken av kjønnsrollene her i dag, når det er representanten Tord Lien som må opp og forsvare innlegget fra Mette Hanekamhaug i hennes lokalavis i valgkampen.

Tor Bremer (A): [15:33:10]: I det første innlegget mitt var det eit poeng for meg at det trass i støy frå opposisjonen, minst på høgd med helikopterstøyen i samband med Barack Obama utandørs, enda opp med relativt stor einigheit i den overordna politikken for sektoren. Men på nokre område var det antydning til diverse politiske krumspring. Dette skal eg belysa no i innlegget mitt.

Framstegspartiet har nokre påplussingar i budsjettframlegget sitt. Det er for så vidt greitt nok. Men det som ikkje er greitt nok for oss, er at dei har tenkt å finansiera dette ved å senda rekinga over til småbarnsforeldra ved å plussa på taket for eigenbetalinga i barnehagane. Dette har ikkje småbarnsforeldra våre fortent.

Men det største og mest dramatiske framlegget når det gjeld forskings- og utdanningspolitikken, blir synleggjort med det totale kuttet i dei regionale forskingsfonda. Desse forskingsfonda er tenkt å vera sjølve ryggrada i det framtidige utviklingsarbeidet vårt. Dette utviklingsarbeidet har fylkeskommunane hovudansvaret for og vil i framtida bli mykje meir forskingsbasert enn det er i dag. Difor er desse regionale forskingsfonda avgjerande viktige i dette arbeidet. Poenget med regionalisering av ein del av forskingsmidlane er faktisk å setja søkjelyset på ei anna kunnskapsutvikling enn det som blir prioritert ut frå ein nasjonal ståstad.

Eg tillèt meg å nemna nokre eksempel frå Vestlandet for å illustrera poenget lite grann. Me snakkar om forskning som er knytt til næringsutvikling knytt til akvakultur, og då kan ein nemna Vestlandsprogrammet for nye oppdrettsartar. Eg kan nemna i fleng: Fjord Norge si satsing på reiseliv, kunnskap om fjordsystema våre, fjordsystem som folk frå heile verda kjem til Noreg for å sjå på, og som me kan null og niks og ingenting om. Me snakkar om bær og frukt innanfor landbruket, og me snakkar om fornybar energi. Me snakkar om bruk av verna område som verdsarvområde, og me snakkar om nasjonalparkane våre.

Dette var eit lite bukkeritt over dei mest aktuelle forskingsområda regionalt på Vestlandet. I andre landsdelar kan det vera andre viktige tema. Men det tragiske er at denne viktige forskinga for den regionale utviklinga og for den framtidige verdiskapinga i landet vil Framstegspartiet, og delvis òg Høgre, flata ut. Det som undrar meg, er at Framstegspartiet og Høgre i mange samanhengar er tilsynelatande ærleg opptekne av næringslivet sine moglegheiter og rammevilkår. Det store paradokset blir då: Kvifor vil ikkje Framstegspartiet bidra til å utvikla næringsmiljø og bedrifter ute i landsdelane våre? Ser ikkje Framstegspartiet og Tord Lien frå Nordland at dei ulike landsdelane ofte har ulike næringsgrunnlag (presidenten klubbar), ulike fortrinn og vidt forskjellige ... (presidenten klubbar).

Presidenten: Presidenten ber representanten respektere den tilmålte taletiden.

Svein Harberg (H) [15:36:28]: Som mangeårig leder for Grimstad – dikternes by, med bakgrunn i Hamsuns og Ibsens liv i byen, var det fristende å ta en annen debatt nå, men jeg skal gå tilbake til manus.

Statsråd Aasland lurer på hvorfor Høyre er så misfor-

nøyd. Jo, ganske enkelt fordi virkelighetsforståelsen vår samsvarer med den sektoren har gitt tilbakemelding om.

Jeg vil også nevne noen ekstra enkeltutfordringer. Universitetet i Stavanger og Universitetet i Agder er de nyeste universitetene. De har bedt om og ventet på en gjennomgang av finansieringsordningen. De forventes nemlig å levere på linje med de øvrige universitetene, mens de fortsatt får basisbevilgninger med bakgrunn i de tilskuddene de hadde som høyskoler. Videre finansiering blir justert i forhold til hva de leverer. Med et atskillig dårligere utgangspunkt blir det vanskelig å nå opp. Dette kan fort bli en selvforsterkende, negativ spiral. Regjeringen har nå konkludert med at det ikke er grunnlag for å gjøre endringer i finansieringsordningen. Regjeringen sementerer altså en forskjell mellom universitetene.

En annen utfordring er manglende vedlikehold. På Ås er det i dag en bygningsmasse som er så dårlig vedlikeholdt at deler av bygningene måtte stenges, av sikkerhetsmessige grunner. Manglende satsing på bygg fører altså til at antall studieplasser må reduseres.

Så må jeg få lov til å kommentere den største skivebom jeg tror jeg noen gang har hørt presentert fra denne talerstol. Freddy de Ruiter sammenlignet Høyres motstand mot skattelisterne – med detaljerte opplysninger om enkeltpersoners inntekter og formue – med vårt ønske om å få offentliggjort skoleresultater på gruppe- eller skolenivå. Sammenligningen er håpløs. Dessuten: Dersom det er rart at Høyre er imot det ene og for det andre – ja, da er det vel like rart at de Ruiter og Arbeiderpartiet er for det ene og imot det andre. Som representanten selv sa: Videre kommentar skulle være unødvendig.

Behandlingen av statsbudsjettet for 2010 gir grunn til bekymring for de områder vi behandler i dag, spesielt fordi ingen av statsrådene er i nærheten av å overbevise meg om at det er bedring i sikte!

Henning Warloe (H) [15:39:12]: At kunnskapsminister Kristin Halvorsen forsøker å framstille Høyres skolepolitikk feilaktig, er nå én sak, men hun forsøker også i dag å pynte på SVs egen triste skolepolitiske historie – og det blir litt drøyt.

Jeg vil sitere fra et intervju som hennes forgjenger, tidligere kunnskapsminister Øystein Djupedal, ga til bladet Utdanning i mai 2008:

«SV manglet en helhetlig utdanningspolitikk. Som medlem i regjeringen holder det ikke for et parti bare å være mot Kristin Clemet og det hun gjorde. Mye av ansvaret ligger på tidligere komitéleder. Han nedvurderte systematisk kunnskap. Vi overtok rett og slett en utdanningspolitikk som var for lettvent fundert og enkel å angripe. Partiledelsens to mislykkede valgkamper på skole må også ta noe av skylda. Både valgkampen i 2001 og 2003 avslørte alvorlige svikt i vår utdanningspolitikk. I tillegg til kritikk fra de borgerlige fikk vi mange og begrunnede reaksjoner fra egne lærere og skolefolk. De kjente ikke igjen skolepartiet. Derfor ble vi en taknemlig skyteskive for opposisjonen. SV måtte utforme et nytt fundament for utdanningspolitikken.» Framstillingen som nåværende kunnskapsminister for-

søker å gi her i Stortinget, er altså feilaktig. SV tapte den skolepolitiske kampen på slutten av 1990-tallet og på begynnelsen av 2000-tallet. Det skal vi – og ikke minst norske elever – være glade for.

Bente Thorsen (FrP) [15:40:51]: I debatten er det blitt hevdet at Fremskrittspartiet er så veldig opptatt av tester og prøver for elevene. Dette er helt rett. Men det er ikke for å plage noen eller for å sette noen i gapestokken. Tvert imot er det for å følge opp opplæringsloven, der en legger vekt på at den enkelte elev skal ha opplæring etter egne evner og forutsetninger. Og for å finne ut hvilket nivå eleven er på, må det gjennomføres tester og prøver. Dette er også viktig for læreren, eleven og foreldrene, slik at eleven faktisk får opplæring, oppfølging og tilbakemelding om hvordan hans eller hennes utvikling er.

Flere har i debatten uttalt at læreren er den viktigste personen i skolen. Derfor vil Fremskrittspartiet at også læreren skal få tilbakemelding fra elever og foresatte. Også i dette tilfellet er det viktig at elevene testes jevnlig på alle trinn, for å se om læreren er i stand til å overføre kunnskap til eleven. Hvis eleven ikke har den forventede utvikling – målt over flere år og under forutsetning av at det er samme lærer som har klassen – ja, da må dette få konsekvenser for læreren. Tester og prøver anser Fremskrittspartiet å være til elevens beste – for å få et best mulig læringsutbytte. Det finnes gode lærere, og noen som trenger videreutdanning. Og noen bør kanskje finne seg noe helt annet å gjøre.

Jeg har også merket meg at representanter fra regjeringspartiene er positive til at det utarbeides metoder for å teste elevene, men de unngår behendig å kalle det for prøver eller tester. Hva det kalles, betyr lite for Fremskrittspartiet. Det viktigste er at det kommer eleven til gode – i form av et godt læringsutbytte.

Presidenten: Anne Tingelstad Wøien har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [15:42:58]: Jeg føler behov for å komme med noen oppklaringer.

Til representanten Eriksen: Jeg spurte henne om hvor hun hadde det fra at en var bundet til å følge det faget en valgte som arbeidslivsfag – det var det jeg mente. Jeg mente ikke dette i forhold til at en da skulle kunne velge studiespesialiserende fag videre. I så fall misforsto jeg representanten Eriksen. Jeg er helt enig i at dette ikke vil være å innføre det gamle valgfaget igjen, men det vil gi mulighet for mer praksis i ungdomsskolen ved å kunne velge vekk 2. fremmedspråk og fordypning i norsk og engelsk, noe som jeg tror kanskje har vært den største bøygen i akkurat denne perioden.

Så til representanten Hanekamhaug, som jeg tror har valgt å misforstå meg med hensyn til privatskoler. Jeg mener jeg sa at det aller viktigste er å sørge for at vi har en god fellesskole, som har plass til alle, uansett hvor de kommer fra – også geografisk. Senterpartiet er imot en slik stykkprisfinansieringsordning som Fremskrittspar-

tiet legger opp til, som vi mener vil føre til en gedigen sentralisering av skoler landet over.

Presidenten: Tord Lien har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Tord Lien (FrP) [15:44:15]: Først vil jeg orientere om at vi etter nærmere overveielse ønsker å stemme for forslag nr. 22, fra Kristelig Folkeparti og Venstre.

Så var det dette med Torvald og Nora. Poenget er vel ikke hvorvidt Ibsen, Roy Jacobsen, Bjørnstjerne, Shakespeare, Descartes, brødrene Grimm eller Sokrates – for den saks skyld – er grensen for hvor langt teoretiseringen av yrkesfagene skal gå, men at vi ikke kan diskutere frafallet i den videregående skolen uten å ha en dialog om teoretisering av yrkesfagene, noe Regjeringen også tar konsekvensen av, i form av praksisinnretning i grunnskolen.

Så sier Bremer – som påstår at jeg er representant for Nordland – at de regionale forskningsfondene er forskjellen mellom en god og en katastrofal forskningspolitikk. Det betyr jo at den rød-grønne regjeringen førte en katastrofal forskningspolitikk i de fire første årene de styrte. Fremskrittspartiet ønsker ikke en ytterligere fragmentering av forskningspolitikken og overfører disse midlene til det nasjonale forskningsfondet.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:45:24]: Den fagskolen som jeg kjenner best, ligger i Ålesund. Den er ikke spesiell, og derfor tror jeg at situasjonen den skolen er i, også kan gjelde for andre fagskoler som er kraftig underfinansiert. Kristelig Folkeparti har i sine merknader bedt om en gjennomgang av finansieringssystemet til fagskolene – og det trengs.

Fagskoleutdanningen er viktig, både for å gi tilbud til praktisk sterke elever og studenter og ikke minst for næringslivet. De som går på en fagskole og får fagbrev, går rett inn i bedriftene. Jeg kan nevne et eksempel fra Fagskolen i Ålesund. Der har de et budsjettbehov på 51 mill. kr for å drive slik de driver i dag, mens de statlige overføringer av midler til fylket, som denne skolen har rett på, er på ca. 35 mill. kr – det er et stort gap. Resultatet blir altså at skolen må legge ned klasser, og det aller alvorligste er at de må legge ned hele studietilbudet. I Ålesund vurderer man å legge ned linjene maskinteknikk og elektro, og dette i en tid hvor vi vet det er vanskelig for verfts- og leverandørindustrien. Vi trenger en sterk fagskole som akkurat nå blir forferdelig viktig for bedriftene, så de kan sende sine ansatte på kurs og opplæring. Det er slike perioder vi skal benytte til kompetanseheving og til etterutdanning.

Da stiller jeg meg spørsmålet: Er det Regjeringens holdning å bygge ned fagskoletilbudet her i landet? Da synes jeg Regjeringen skal være veldig klar og tydelig på det. Kristelig Folkeparti håper på et livskraftig skoletilbud der staten ikke bare overfører i navnet ansvaret for fagskoletilbudet til fylkene, men at det også følger med nok midler til å gi et godt og viktig skoletilbud.

Trine Skei Grande (V) [15:47:59]: Jeg må si at etter å ha hørt siste del av denne debatten, kjenner jeg at liberaleren i meg blir skikkelig opprørt. Kampen for dannelse i et samfunn handler om kampen om å spre kunnskap på en sånn måte at alle har en viss basiskunnskap om kultur, samfunn og alle viktige grener i et samfunn.

Det betyr at sjøl om du skal bli akademiker, må du ha forståelse for hvor vanskelig det er å være møbelsnekker. Du må faktisk skjønne at det er et håndverk du skal ha respekt for. Da må du ha kunnskap om det. Det handler også om at når den samme møbelsnekkeren kommer på en hvilken som helst middag, f.eks. hvis han havner som Skei Grandes følge på Obamas middag i morgen, så skal ingen klare å sette han fast i at han ikke kan sin Nora. Det er det det er snakk om – det er derfor det er viktig med en kamp for dannelse.

Det er viktig at alle skal ha en basiskunnskap i samfunnet, fordi ingen skal stå med lua i hånda overfor andre og påstå at de ikke klarer å være med i en hvilken som helst debatt. Det er ikke snakk om at alle skal like opera, men alle skal kunne argumentere for hvorfor de ikke liker opera. Det er det dannelse er snakk om, og det er det som er kampen her.

Men det er ingen motsetning til det å reise respekten for fagene igjen. Problemet med systemet vi har laget i videregående skole nå, er at hvis du brenner for å bli frisør – det er det du har lyst til, det er det du har lyst til å bidra med – så er det ikke sikkert, hvis du da plasseres i samme klasse som han som brenner for å bli møbelsnekker, at begge de to brennende engasjementene tilkalles samtidig. For bredden er så stor i viftene våre at vi ikke klarer å dyrke ønsket. Om du skal bli møbelsnekker eller frisør, er sjansen for at du havner på Det Norske Teatret og skal lage kulisser til Nora, ganske stor, hvis du er skikkelig dyktig. Da må du vite det, og da må du kunne det, og det er ingen som kan dupere deg her. Men det var ikke mitt poeng med at vi har nedgradert fagene som fag. Mitt poeng er at du må ha en innfallsvinkel til de ulike utdannelsene ut fra ditt brennende engasjement og ønske om å komme inn i ditt fag. Da er det ikke sikkert at du klarer å lage den ånden. Jeg vet – for jeg har vært lærer i videregående – at det å klare å lage det brennende ønsket om å lære seg sin Nora må kanskje gjøres annerledes, hvis drømmen er å bli frisør, mens den andres drøm er å bli møbelsnekker.

Jeg må bruke de siste 30 sekundene til å kommentere det at alle er enige om at vi får mindre å rutte med. Alle opposisjonspartiene har også mindre å rutte med, men utfordringen er å prioritere kunnskap når du får mindre å rutte med. Det er derfor jeg syns at det har vært skremmende takter fra regjeringspartiene, som mener at i en tid da man virkelig skal gjøre om ting i landet, er det ikke viktig å satse på kunnskap, mens vi i Venstre mener at det viktigste er å satse på kunnskap.

Freddy de Ruiter (A) [15:51:11]: Jeg viser til representanten Harbergs innlegg, der han hevder at undertegnede har misforstått når det gjelder sammenligningen

mellom karakterer og skattelister. Det har jeg selvfølgelig ikke. Jeg kunne nok kanskje vært enda mer nøyaktig i mitt innlegg og sagt «resultater av de nasjonale prøver», men resultater og karakterer går jo sånn noenlunde ut på det samme, men der kunne jeg kanskje vært ekstra årvåken. Men det er absolutt ingen misforståelse at vi ønsker å være varsomme med å offentliggjøre resultatene fra de nasjonale prøvene.

At Høyre og Fremskrittspartiet ønsker full liberalisering og mest mulig adgang til å rangere, tror vi er negativt. Vi tror faktisk det kan føre til mobbesituasjoner på skolene og til at enkelte skoler – som vi dessverre har hatt litt mistanke til, og hvor det har vært spekulasjoner – holder enkeltelever borte fra de nasjonale prøvene osv. osv. Så det får konsekvenser.

Jeg synes det er underlig, men jeg er fortsatt ikke overrasket over at opposisjonspartiene, og særlig Høyre og Fremskrittspartiet, synes det er viktig å få til mest mulig rangering, mest mulig offentliggjøring av dette, mens når man kommer til folk med god inntekt, skal skatten deres ikke offentliggjøres. Det skal være offentlig, men det skal ikke legges opp til offentliggjøring.

Dette handler om ideologi. Det handler om menneskesyn. Det handler om veivalg. Her har vi forskjellige standpunkter, og jeg synes for så vidt det er greit å få fram de politiske forskjellene.

Statsråd Kristin Halvorsen [15:53:23]: Uansett hvordan vi snur og vender på det, kan det ikke bli stående at noen på noe tidspunkt har varslet at utdanning og kunnskap er nedprioritert selv om det blir strammere rammer. Det er tvert imot. Noe av det som bekymrer oss stort – og det regner jeg med skjer på tvers av partiskiller – er økningen i sykefravær, alle de uføre som godt kunne hatt en jobb, men som stenges ute av arbeidsmarkedet, de unge funksjonshemmede som ikke får prøvd seg osv. – alle disse utfordringene vi har. Det vi vet, er at hvis de fullfører videregående utdanning, har de en mye større mulighet til å bli værende i arbeidslivet lenge. Dermed er noe av denne innsatsen vi gjør over våre budsjetter, nettopp det som forebygger den utstøtingen fra arbeidsmarkedet som er et stort problem for den enkelte, men også for økonomien framover.

Frafall er den største utfordringen vi har i så måte. Jeg synes at det er viktig at en har en nyansert debatt rundt forholdet mellom teori og praksis. Det er helt opplagt at det er for mange elever som ikke møtes på den måten de er mest intelligente: fra hodene til hodet, i stedet for fra hodet til hender.

Det handler ikke nødvendigvis om å innføre mange nye fag i ungdomsskolen, men det handler om hvordan man jobber i ungdomsskolen. Dette arbeidslivsfacet i ungdomsskolen er ment å gi en praktisk innretning. Det ville være å håpe at man kan vri de andre fagene i ungdomsskolen også i den retning, slik at man kan klare å få en mer praktisk orientert opplæring i ungdomsskolen på mange områder. Det er ikke slik at man velger bort muligheten for studiekompetanse hvis man velger et arbeidslivsfag i ungdomsskolen, men det er i tilfelle slik at

for å få studiekompetanse må man ha 2. fremmedspråk. Det kan man ta ved å ta tre år med 2. fremmedspråk på videregående.

Så til denne diskusjonen om Nora og teori og ikke-teori. Mitt håp er at man kan sin Nora før man kommer på videregående. Men det er ikke nødvendigvis slik at man forstår sin Nora før man kommer litt opp i årene! Det er alltid lurt å kunne sin Ibsen, særlig i møte med utlendinger, for det er fryktelig pinlig hvis de kan litt mer. For øvrig anbefaler jeg at man ikke tar mål av seg til å kunne matche enhver bordkavaler man vil få. Det holder ofte å holde dem i gang ved å spørre. Enkelte er da utrolig gode til å svare! (Munterhet i salen)

Spøk til side: Diskusjonen om hvordan man i et samfunn som kommer til å etterspørre teoretisk kunnskap, tilrettelegger den slik at den er relevant for dem som velger en yrkesutdanning, er en utfordring. Den skal vi ikke kimse av. Den skal vi tvert imot jobbe veldig grundig med, for jeg tror nøkkelen til en del av frafallet også ligger der.

Presidenten: Tor Bremer har hatt ordet to ganger før i debatten, og får ordet til en kort merknad.

Tor Bremer (A) [15:56:45]: Eg har behov for ein kort kommentar om dei regionale forskingsfonda. Det er sagt at ikkje noko anna europeisk land er så lite næringsmessig homogent som Noreg, og det kjem nok av at ressursgrunnlaget, næringsstrukturen og i neste omgang forskingsbehova kan vera så vidt forskjellige frå ein landsdel til ein annan.

Dette er ei avgjerande forståing for kvifor dei regionale forskingsfonda er etablerte. Eg registrerer at Framstegspartiet ikkje har denne forståinga, og heller ikkje ønskjer å bidra til den framtidretta veksten når det gjeld næringsutvikling regionalt. Det er synd fordi det er utruleg mykje godt framtidretta arbeid som finst i dei lokale bedriftene med utgangspunkt i lokale, regionale ressursar. Dei treng òg den forskingsbaserte drahjelpa som næringslivet elles ofte får, men det er ikkje alltid dei får den forståinga frå den sentrale forskingsstasjonen.

Presidenten: Dagrun Eriksen har hatt ordet to ganger tidligare i debatten og får ordet til en kort merknad.

Dagrun Eriksen (KrF) [15:58:00]: Jeg er ikke så bekymret for at teorien er truet i den norske skolen. Den kommer til å overleve, både vår historie og vår kulturarv. Den kommer til å stå sterkt. Jeg er bekymret for praktisk sterke elever – om skolen skal klare å møte og dyrke dem og gi dem utfordringer som gjør at de også kjenner at deres evner blir møtt. Der ligger min bekymring.

Da kan det hende at i stedet for å prøve å lese om Nora, kan det være spennende å se Nora eller til og med å spille Nora og få plass til praktisk-estetiske fag på en helt annen måte. Vi trenger ikke å ha lest for å forstå. Det tror jeg er veldig viktig.

Så er jeg kjempeglad for at statsråden nå signaliserer at arbeidslivsfacet er én del og ikke den store lønning

gen på hvordan vi skal få den praktiske utfordringen løst i skolen.

Presidenten: Elisabeth Aspaker har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad.

Elisabeth Aspaker (H) [15:59:12]: Vi ender nesten ut i en samstemt hyllest til Ibsen. Det er tydelig at han betyr noe for oss alle.

Kunnskap om skolen er viktig for å kunne gjøre forbedringer i skolen. Det er bakgrunnen for at Høyre er opptatt av åpenhet. Det hemmelighetskremeriet som regjeringspartiene søker å legge opp til rundt en del av resultatene i skolen, ønsker vi å erstatte med en åpenhetskultur, simpelthen fordi vi tror at god tilpasset opplæring ikke lar seg gjennomføre uten at vi har større kunnskap om det som skjer i skolen.

Dessuten er det et faktum at verken departementet eller statsråden kan holde igjen de resultatene som media får tak i. Men jeg er enig med statsråden: Det er ikke ønskelig med disse listene som settes opp, men kanskje var det mindre fristende å gjøre det hvis resultatene ble mindre mystisk presentert når de kommer.

Så har jeg lyst til å si at statsråden kanskje bør gripe fatt i sine egne partifeller som her i salen avlyser diskusjon om tiltak i forbindelse med sykelønnsordningen, som kan gi denne sektoren flere ressurser.

Presidenten: Freddy de Ruiten har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Freddy de Ruiten (A) [16:00:30]: Det er positivt at Høyre nå signaliserer at de er skeptiske til rangering. Det synes jeg er et fremskritt, og det skal vi ta med oss.

Så argumenterer Høyre med at det for å vite mest mulig er viktig at man har mest mulig offentliggjøring av resultatene, bl.a. av nasjonale prøver. Da lurer jeg på hvorfor en ikke overfører det resonnementet til skattelistene. Det må da være viktig å vite hvem som betaler skatt i dette landet og hvor mye de betaler, for på den måten å utarbeide en best mulig skatte- og avgiftslovgivning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet, og dermed er debatten om Ibsen og Nora og sak nr. 1 over. (Muntherhet i salen)

(Votering, se side 1012)

Sak nr. 2 [16:01:16]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kunnskapsdepartementet (Innst. 62 S (2009–2010), jf. Prop. 36 S (2009–2010) unntatt kap. 231)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 1023)

Sak nr. 3 [16:01:41]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Kultur- og kirkedepartementet (Innst. 53 S (2009–2010), jf. Prop. 47 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 1025)

Sak nr. 4 [16:02:03]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Fiskeri- og kystdepartementet (Innst. 47 S (2009–2010), jf. Prop. 52 S (2009–2010) kap. 1020 og 4020)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 1025)

Presidenten: Da er den reglementsmessige tiden for formiddagens møte omme. Presidenten vil nå heve møtet, og nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 16.03.

Møte onsdag den 9. desember 2009 kl. 18

President: Marit Nybakk

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 27):

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 5, 6, 7 og 8 behandles under ett, og anser det som vedtatt.

Sak nr. 5 [18:00:38]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2010 vedkommende Utenriksdepartementet mv. (rammeområde 4) og Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Innst. 7 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010))

Sak nr. 6 [18:01:10]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om svalbardbudsjettet 2010 (Innst. 17 S (2009–2010), jf. Prop. 1 S (2009–2010))

Sak nr. 7 [18:01:25]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Utenriksdepartementet (Innst. 85 S (2009–2010), jf. Prop. 46 S (2009–2010))

Sak nr. 8 [18:01:45]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2009 under Forsvarsdepartementet (Innst. 86 S (2009–2010), jf. Prop. 41 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 45 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og medlemmer av Regjeringen 15 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på ta-

lerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [18:03:25] (komiteens leder): Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid om budsjettet og også for et godt utført arbeid. Dette er den første budsjettdebatten for den nye utenriks- og forsvarskomiteen, og jeg mener at komiteens arbeid så langt har vist at den sammenslåingen var riktig. Det blir stadig vanskeligere å se forsvars-, sikkerhets-, utenriks- og utviklingspolitikken hver for seg.

Det er bred enighet om mange av de store spørsmålene i norsk utenriks- og forsvarspolitik. For et lite land som Norge er det viktig å ha konsensus rundt områder som er viktige for norske interesser. Det betyr imidlertid ikke at politisk uenighet ikke forekommer, og det vil jeg komme tilbake til.

Handlingsrommet for norsk utenrikspolitikk illustreres ofte gjennom begrepet «det strategiske triangelet», som beskriver Norges plassering mellom Europa, Russland og det transatlantiske området. Triangelet illustrerer fortsatt sentrale problemstillinger for Norge.

For det første: Norges forhold til Europa er regulert gjennom EØS-avtalen, en avtale som det blir stadig mindre kunnskap om og interesse for i EU, et EU som nå setter i kraft Lisboa-traktaten, og flytter makt over til organer der Norge har liten innflytelse.

For det andre: Vi er nabo med et mer selvbevisst Russland, som vi må beholde et ryddig og konstruktivt forhold til. Samtidig ser vi at landet har meget store interne utfordringer. Vårt forhold til Russland settes på spissen i nordområdene både når det gjelder utfordringer, og når det gjelder muligheter for godt samarbeid og godt naboskap. Her vil jeg gi utenriksministeren ros for å ha etablert begrepet «High North – Low Tension» i det internasjonale miljøet.

Den tredje siden i triangelet utgjøres av det transatlantiske forholdet og vår alliansetilhørighet i NATO. Alliansen er bærebjelken i vår sikkerhetspolitikk. NATO er i ferd med å utarbeide et nytt strategisk konsept, og balansen i alliansen vil også bli diskutert.

Operasjonen i Afghanistan er et tydelig eksempel på hvordan NATO-landene bærer byrdene ulikt, og det vil utvikle seg en debatt om framtidens NATO vil være en allianse i indre og ytre sirkler. Nettopp Afghanistan er stedet der mange av trådene i norsk sikkerhets-, utenriks-, utviklings- og forsvarspolitik samles. Vi deltar i den internasjonale innsatsen med både sivile og militære virkemidler – i hele spekteret, fra humanitær hjelp via langsiktig utviklingshjelp og statsbygging til soldater. Afghanistan-engasjementet viser virkelig behovet for å se politikken i sammenheng.

Stortinget hadde nettopp en interpellasjonsdebatt om Afghanistan. Jeg skal derfor ikke si så veldig mye om situasjonen, men likevel påpeke noen forhold jeg mener er alvorlige.

President Karzai må nå levere, og etter et skuffende valg må kravene til afghanske myndigheter skjerpes. Å få

til dette er helt avgjørende. Det er også svært utfordrende at FN, UNAMA, nå er svekket i Afghanistan. Det svekker koordineringen av den sivile innsatsen. UNAMA må styrkes. I et mer nasjonalt perspektiv kommer det stadig sterkere bekymringsmeldinger fra våre soldater i Afghanistan om at de prinsipielle og vanntette skottene mellom den sivile og den militære innsatsen Norge yter, bare fungerer på papiret her hjemme og ikke på bakken i Afghanistan. Likevel velger Regjeringa å holde fast ved dette skillet, noe som betyr at den totale norske innsatsen på nær 1,8 milliarder kr årlig ikke er så effektiv som den kunne ha vært. En tidligere koordinering av innsatsen og et tettere samarbeid mellom sivile og militære bidrag er helt nødvendig.

Det har over en viss tid opparbeidet seg et skille mellom dem av oss som mener at det er stor ubalanse mellom Forsvarets oppgaver og budsjetter, og de som mener at alt er på vei mot den skjønneste orden. Det er alvorlig når rapporter fra Forsvaret og fra Riksrevisjonen viser et helt annet bilde av situasjonen enn det bildet Stortinget blir forelagt gjennom budsjettproposisjonen.

Det er også alvorlig når et flertall i komiteen ved gjentatte anledninger i merknads form må understreke viktigheten av at Stortinget får et grundigere og mer spesifikt beslutningsgrunnlag enn i dag, og at det gjøres mulig for Stortinget å følge opp og kontrollere avvik og utvikling gjennom de årlige budsjetter.

Jeg håper og forventer at Regjeringa og den nye statsråden vil legge opp til en annen og langt åpnere praksis for informasjon om og fra Forsvaret, både for å skape en opplyst og realistisk debatt og for å sikre at Stortingets beslutningsgrunnlag er mest mulig korrekt. Dette er ikke minst viktig for Forsvarets egen skyld.

Jeg tar med dette opp det forslag som Høyre og Kristelig Folkeparti står sammen om.

Presidenten: Da har komiteens leder, representanten Ine M. Eriksen Søreide, tatt opp det forslag som hun har referert til.

Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [18:08:35]: Norges forsvar, og for så vidt forsvar andre steder også, var tidligere kjennetegnet av et stort antall baser og leirer spredd ut over et stort geografisk område. Nå er tidene annerledes og forsvarsstrukturen ser etter hvert, etter noen harde strukturendringer, annerledes ut. NATOs nye generalsekretær, Anders Fogh Rasmussen, var nylig i Oslo. På møtet med utenriks- og forsvarskomiteen var Fogh Rasmussen bekymret over at NATO-landenes forsvar var for lite fleksibelt, jeg trur til og med han brukte begrepet «bekymret». For mye av ressursene var bundet opp i faste strukturer, sa generalsekretæren.

I Høyres budsjett for neste år foreslår Høyre mer penger til å opprettholde faste baser og strukturer, og spørsmålet er: Rimer dette med de ønskene NATOs generalsekretær har for NATO-landenes framtidige forsvar?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [18:09:48]: Representanten Sverre Myrli og jeg hadde gledens av å være til stede

på det samme møtet med NATOs generalsekretær. Det er helt riktig at han uttrykte bekymring for at mange NATO-land har bindinger på sine forsvarsbudsjetter som ikke gjør innsatsen fleksibel nok. Jeg tror en viktigere bekymring er den bekymringen jeg har for at den operative evnen til Forsvaret ikke er god nok. Det kan også få konsekvenser for våre NATO-operasjoner og våre NATO-forpliktelser.

Riksrevisjonen påpekte senest for litt siden at det faktisk at det nå er en så stor ubalanse mellom Forsvarets oppgaver og Forsvarets økonomi, gjør at det blir stadig vanskeligere å øve, stadig vanskeligere å fly, stadig vanskeligere å seile – det går ut over den operative evnen, og det kan også gå ut over våre forpliktelser i forhold til NATO.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:10:52]: Palestinerne har levd i mer enn 40 år under en brutal okkupasjon. Antall bosettinger øker, muren gjør at palestinerne sperres inne og at samfunnet kveles. Det er et formidabelt gjenoppbyggingsbehov i Gaza etter bakkeinvasjonene av israelske styrker for ett år siden. Det er en situasjon hvor støtten til den palestinske regjeringa og de palestinske institusjonene er viktigere enn noen sinne.

Norge har inngått internasjonale forpliktelser og gitt støtte til det palestinske området. Det vil være oppsiktvekkende om Norge skulle bryte disse forpliktelsene, sett i lys av Norges rolle i det internasjonale arbeidet for konfliktløsning og fred i Midt-Østen, og vår rolle som leder av giverlandsgruppa, AHLC.

Høyre vil foreslå å kutte i regionsbevilgningene til Midt-Østen med nær en tredjedel, noe som bl.a. vil føre til at langsiktige prosjekter innenfor prioriterte områder vil måtte nedskaleres, eventuelt avvikles. Mener representanten Eriksen Søreide at et slikt kutt gir et riktig signal om Norges Midt-Østen-satsing?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [18:11:50]: Det er viktig å støtte de palestinske selvstyremyndighetene, men det er samtidig viktig å stille spørsmålet om myndighetene pr. i dag er i stand til å motta og absorbere den type bistand som i dag gis. Det er i tillegg et stort problem med mye av den bistanden som gis, at det er vanskelig å kontrollere om pengene kommer fram, om pengene brukes til det de skal, rett og slett fordi systemene i mottakerlandene ikke er solide nok, ikke er gjennomsiktede nok. For eksempel har man ikke riksrevisjon, som Norge ofte bruker for å kontrollere at pengene vi setter av til ulike formål, faktisk kommer fram.

Det er viktig å styrke selvstyremyndighetene, det er viktig også å støtte opp om arbeidet som gjøres i Midt-Østen, men vi har altså fra Høyres side valgt å gjøre en veldig tydelig prioritering. Vi har prioritert opp Afrika, de aller fattigste i verden. Det betyr at vi prioriterer ned andre områder.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:12:51]: I tillegg til å ha prioritert Afrika har Høyre også prioritert Afghanistan, og representanten uttrykte bekymring for utviklingen i Afghanistan i sitt innlegg. I Høyres merknader er man også kritiske til direkte budsjettstøtte over utviklingsbud-

sjettet. Mitt spørsmål til representanten Søreide er hvordan vi skal klare å utvikle afghanske myndigheter, et afghansk politi, en afghansk hær, hvis vi ikke bruker virkemidlet direkte budsjettstøtte, som Høyre i merknadsform er veldig kritisk til?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [18:13:23]: Det er helt riktig at Høyre nærer en bekymring for den utviklingen som er i Afghanistan. Vi er jo ikke de eneste som gjør det. Det har f.eks. vært uttrykt veldig sterkt fra USAs side ikke bare et ønske om, men også et krav om, at afghanske myndigheter nå må ta på større alvor arbeidet f.eks. med korrupsjonsbekjempelse. Det betyr at veldig mye av de pengene som både Norge og andre land gir til sivil oppbygging, forsvinner. Det er en generell bekymring, som jeg sa i mitt forrige svar, at den direkte budsjettstøtten faktisk ikke er et bidrag til å få alle pengene fram. Det betyr at mange av de landene som mottar direkte budsjettstøtte, ikke har mekanismer som kan absorbere pengene og sørge for at man kontrollerer at de kommer fram på en riktig måte. Når vi bruker Riksrevisjonen til det, er det et viktig virkemiddel for å sørge for at pengene ikke forsvinner. Vi har sett mange eksempler på at direkte budsjettstøtte aldri når fram til menneskene i de landene det skal hjelpe. Derfor mener jeg at det må finnes andre virkemidler enn den direkte budsjettstøtten for å hjelpe land, som f.eks. Afghanistan, i oppbyggingen.

Laila Gustavsen (A) [18:14:33]: Vi står her i Stortinget i dag i en budsjettdebatt der vi har en veldig splittet opposisjon. Tydeligst ser vi det når det gjelder bistandsbudsjettet, hvor Høyre i sitt alternative budsjett foreslår en økning i bistanden på 400 mill. kr. Det er langt lavere enn de 1,2 milliardene som regjeringspartiene foreslår, mens Kristelig Folkeparti foreslår på sin side å øke bistanden utover det Regjeringen foreslår med 303 mill. kr. Så har vi Fremskrittspartiet på den andre siden, som kritiserer mye av den bistandspolitikken som den sittende regjering fører.

Spørsmålet mitt til Høyre blir da: Hva vil Høyre gjøre for å overbevise en potensiell, framtidig regjeringspartner om at å øke bistanden fra 2009-nivå med 400 mill. kr er riktigere enn å øke med 1 500 mill. kr?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [18:15:32]: Dette handler jo ikke om andre partier. Det handler verken om Kristelig Folkeparti eller Fremskrittspartiet, men det handler om å lage en utviklingspolitikk som fungerer. Der mener jeg vi fortsatt har mye å gå på.

Jeg legger merke til at det forslaget som Høyre nå legger fram i sitt alternative budsjett, er ca. 425 mill. kr høyere enn det Regjeringa sjøl mente var et historisk nivå for inneværende år. Det betyr at vi satser på bistand, men vi har gjort noen helt klare prioriteringer. Vi satser mer tematisk, f.eks. på helse og utdanning. Vi satser mer på Afrika. Vi skrur opp bistanden til Afrika i forhold til Regjeringas forslag. Det er fordi vi ønsker å bruke bistanden til å hjelpe de aller fattigste. Men så er det jo sånn at alle partiene må være med på å diskutere om den bistandsinnsatsen vi har i dag, fungerer godt nok. Vi bruker 27,4 milliarder kr

i året på bistandsområdet. Det er nesten ikke lov til å diskutere hvorvidt bistanden fungerer, og om den fungerer som vi gjerne ønsker at den skal. Jeg er, i likhet med resten av Høyre, for å bruke mye penger til bistand og utvikling, men jeg er for å bruke det på en måte som fungerer. Da mener jeg vi må ta de diskusjonene som Høyre ønsker å reise i budsjettinnstillinga.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Svein Roald Hansen (A) [18:16:58]: Det er første gang budsjettene for utenriks og forsvar behandles samtidig. Jeg er enig med komiteens leder i at det vil vise seg at denne sammenslåingen vil være vellykket.

Debatten skjer i en tid hvor det er mange viktige saker på dagsordenen internasjonalt. I morgen kommer president Obama for å ta imot fredsprisen for de muligheter han har skapt på den internasjonale dagsordenen. En ny nedrustningsavtale kan komme på plass snart. Mens vi debatterer, går soldater med det norske flagget på armen på tre kontinenter. I København er klimakonferansen i gang. Vi står overfor felles problemer i en verden som veves sterkere og sterkere sammen, og vår utenrikspolitikk har en ambisjon utover å ivareta egne interesser. Den har som ambisjon å skape en tryggere verden og en bedre verden også utenfor Norges grenser.

Klimatoppmøtet i København er ett av de viktigste internasjonale møtene som noen gang er avholdt. De målsettinger og tiltak verdens ledere evner å enes om innen slutten av neste uke, kan bestemme hvordan vår felles framtid vil arte seg. Norge har lagt på bordet ambisiøse mål. Vi skal ta ansvar for kutt i egne utslipp. Vi skal bidra økonomisk til at fattige land kan begrense veksten i sine. Noe av det viktigste vi bidrar med, er likevel vårt initiativ om å stanse avskogingen. Det har fått bred oppslutning internasjonalt.

I budsjettet for 2010 foreslås det å øke midlene til dette arbeidet med om lag en tredjedel, til 2,1 milliarder kr. Dette området er samtidig et eksempel på hvor skillelinjene nå går i norsk utenriks- og utviklingspolitikk – mellom Fremskrittspartiet og alle de andre partiene. Der vi andre vil øke, vil Fremskrittspartiet kutte.

Klimakonferansen er også en deleksamen på landenes evne til å møte felles utfordringer med felles tiltak. Det er en test på landenes evne til å forplikte seg til å gjøre det som er nødvendig for å unngå en utvikling som vil ramme oss alle. Det er også en test på viljen i de rike landene til å ta ansvar for en utvikling de selv har bidratt mest til. Det er en test på de rike landenes vilje til å bistå de fattige landene med penger og teknologi, slik at de kan unngå de fasene i sin økonomiske utvikling som ikke er miljømessig bærekraftige. I den økonomiske krisen verden er oppe i, er det viktig at vi, som selv i en krisetid har evne, også viser vilje til å styrke bistanden til de fattige landene.

Også her går skillelinjen mellom alle oss andre og Fremskrittspartiet. Fremskrittspartiet vil stort sett halvere bistandsmidlene til Afrika, palestinerne, Sør-Amerika og FN's bistandsorganisasjoner. Fremskrittspartiets kutt i utviklingsbistanden til verdens fattige beløper seg til nær

9 milliarder kr. Det dekker inn mesteparten av de skattelettelsene partiet foreslo for innbyggerne i et av verdens mest velstående samfunn. Dette tegner partiets politiske profil på en klargjørende måte.

Vår klart viktigste utenrikspolitiske interesse ligger i å opprettholde og videreutvikle en robust regional og global rettsorden. Det innebærer en bedre organisert verden, hvor rett går foran makt. I dette bildet spiller FN og regionale aktører som EU viktige roller.

Det er ingen uenighet om denne prioriteringen her i Stortinget. Men en robust internasjonal rettsorden hviler ikke bare på internasjonale traktater og organer. Robustheten vil også hvile på en mer rettferdig verden, en verden hvor alle land opplever at de får del i den økonomiske utviklingen, hvor alle land får mulighet til å bekjempe fattigdom. Kampen for menneskerettighetene, som det også er bred enighet om betydningen av, handler ikke bare om regimer basert på ensrettede ideologier eller religiøs villfarelse. Det handler også om umenneskelige levekår og fattigdommens åk. Derfor er en aktiv utviklingspolitikk en viktig del av arbeidet for en global rettsorden, for en rettferdig verden. Ja, det er en del av norsk interessepolitikk fordi dette henger sammen med den stabilitet og trygghet vi ønsker. Derfor mangler Fremskrittspartiet et viktig element i en utenrikspolitikk som samlet sett er best i stand til å ivareta norske interesser, når de forsyner seg så grovt av utviklingsmidlene.

Ved siden av klimatoppmøtet som nå pågår, og den oppfølging som trolig må finne sted neste år, er Afghanistan den andre store internasjonale utfordringen neste år. Vi skal videreføre både vårt omfattende militære bidrag og våre bidrag til den sivile oppbyggingen i Afghanistan. Men det viktigste vil nå være å få en bedre koordinering av den samlede innsatsen i ISAF og en raskere oppbygging av den afghanske hær og politistyrke, slik at afghanerne selv kan ta et stadig større ansvar for befolkningens sikkerhet. Vi må arbeide for at det internasjonale møtet om Afghanistan i januar evner å legge en solid strategi for at vi lykkes i å hjelpe afghanerne til en tryggere og bedre framtid.

Andre talere fra Arbeiderpartiet vil gå nærmere inn på både bistandsbudsjettet, forsvarsbudsjettet og andre deler av utenriksbudsjettet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [18:22:07]: Med Fremskrittspartiets bistandsbudsjett er vi godt over det nivået som FN anbefaler alle verdens land å legge seg på, altså 0,7 pst. av BNI. Hvis Fremskrittspartiets utviklingsbudsjett var det som var rådende, ville Norge fortsatt være blant de fremste giverne i verden. Men når representanten måler utviklingspolitikken i antall kroner brukt – for det synes som om det er det han gjør – vil jeg spørre: Er ikke representanten enig i at en god utviklingspolitikk måles etter hvilke resultater vi oppnår, og hvor mange mennesker vi kan bringe ut av fattigdom – at det er det vi må evalueres på?

Svein Roald Hansen (A) [18:22:58]: Det er selvsagt

resultatene som teller, her som andre steder. Men volumet på bistanden som kan måles i kroner, er ikke uten betydning for å oppnå resultater. Det er viktig at utviklingsprosjektene stadig evalueres, stadig vurderes, slik at de settes inn der hvor de kan gi mest effekt. Her fordeler vi jo innsatsen vår både på det bilaterale og på det multilaterale, slik at vi får en best mulig koordinering av den samlede utviklingsinnsatsen i verden.

Det hører selvsagt med i utviklingsarbeidet å ha en handelspolitikk. Derfor er vi også opptatt av å få på plass en ny WTO-avtale som kan bringe flere av de fattige landene inn i verdens handelsstrømmer, noe som også vil gi grunnlag for en bedre utvikling.

Eivind Nævdal-Bolstad (H) [18:24:02]: Høyre brøt i fjor forhandlingene med de rød-grønne om langtidsplanen som ble vedtatt for Forsvaret, med den klare bakgrunn at vi mente at det bevilgningsnivået Regjeringen la seg på, ikke var tilstrekkelig.

I høringene i forbindelse med budsjettet nå hørte vi igjen fra organisasjonene at det er et klart misforhold mellom det som blir bevilget, og det som forventes løst av Forsvaret. Tillitsmannsordningen brukte bl.a. som eksempel at det i Ingeniørbataljonen i år kun var skutt en tredjedel av det som er det vedtatte måltallet for disse soldatene.

Vi vet også at Hæren i 2010 sannsynligvis går inn i sitt vanskeligste år med tanke på øvelser og trening. Likevel ser vi hele tiden at de rød-grønne har en totalt annen virkelighetsforståelse enn det befal, soldater og offiserer opplever i hverdagen. Spørsmålet mitt er om representanten Svein Roald Hansen i det hele tatt synes det er noe problem at oppfatningen av den økonomiske situasjonen er såpass forskjellig.

Svein Roald Hansen (A) [18:25:05]: Når det gjelder Forsvaret, følger vi altså den langtidsplanen som et flertall i Stortinget har vedtatt. Regjeringen er i grunnen forpliktet til å følge opp det som blir vedtatt i Stortinget. Den planen har som siktemål å få en balanse mellom oppgaver og midler i 2012.

Vi er inne i en stor omveltning i Forsvaret – og har vært det i de siste åtte årene – med innføring av nye våpensystemer og en omstrukturering av Forsvaret fra gårdsdagens mobiliseringsforsvar til et moderne innsatsforsvar. Norge ligger i front i NATO når det gjelder denne omstillingen. Det har tatt tid å få orden på bruken av pengene i Forsvaret i denne perioden. Vi husker perioden 2001–2005, da Riksrevisjonen ett av årene ikke engang kunne godkjenne budsjettet for Forsvaret. Vi er på god vei, og i 2012 kommer vi til å nå den balansen som er målsettingen.

Dagfinn Høybråten (KrF) [18:26:11]: Jeg merket meg at representanten Svein Roald Hansen i sitt replikk-svar nå understreket den forpliktelse Regjeringen har til å følge opp det Stortinget sier. Jeg har lyst til å minne om at et enstemmig storting, i form av en enstemmig merknad fra utenrikskomiteen i forbindelse med utviklingsmeldingen på forsommeren i år, slo fast at andelen utdanningsbistand av Norges totale innsats skal økes. Dette var ikke

noe Kristelig Folkeparti sto alene om, det var en enstemmig komité. Presidenten husker sikkert at det ble støttet helhjertet av Arbeiderpartiet den gangen.

Men i forslaget til statsbudsjett for 2010 er det ingen slik økning. Tvert imot – det er en videre nedgang i utdanningssektorens andel, etter det vi har fått opplyst fra departementet. Mitt spørsmål er: Er dette et midlertidig hvilenskjær? Eller vil representanten Svein Roald Hansen og Arbeiderpartiet bidra til at denne enstemmige komitéinnstillingen blir fulgt opp framover?

Svein Roald Hansen (A) [18:27:15]: Som ny i komiteen må jeg bekjenne min manglende kunnskap på det området. Men jeg får ta med meg spørsmålet, og så skal vi vurdere det videre. Det er klart at Regjeringen bør legge vekt på entydige signaler fra Stortinget, også om de kommer i merknads form, selv om det primært er i vedtak Stortinget ytrer seg – så jeg tar det med videre.

Morten Høglund (FrP) [18:27:49]: Forsvarets situasjon har også vært belyst hittil i debatten, og den er krevende. Vi har krevende internasjonale operasjoner som vi er med på, bl.a. i Afghanistan, og vi har nettopp hatt et skip utenfor Somalia-kysten som vi nå sender hjem.

Selv om vi skulle ønske å delta mer, har vi knapt ressurser til å gjøre det. Vi mangler mannskap, og totalsituasjonen er som den er. Bekymrer det Arbeiderpartiet? Mener Arbeiderpartiet på et generelt, litt overordnet plan at vi burde utvide rammene for Forsvaret for å være i en bedre posisjon til å ivareta sikkerheten her hjemme og for å kunne delta med større fleksibilitet i utenlandsoperasjoner når det er påkrevet?

Svein Roald Hansen (A) [18:28:39]: Det var Arbeiderpartiet som i sin tid tok initiativet til den store omleggingen vi nå er i slutfasen av, når det gjelder Forsvaret. Jeg mener at vi nå har siktet oss inn på et fornuftig nivå, som balanserer de oppgavene som skal ivaretas her hjemme – sammen med våre allierte – og den innsatsen vi kan yte i internasjonale oppdrag.

Jeg mener at Norge ikke har noe å skamme seg over når det gjelder den innsatsen vi yter i Afghanistan, i Adenbukta og andre steder. Jeg tror ikke vi må lulle oss inn i en forestilling om at vi alltid kan stille opp overalt. Vi ser nå at selv verdens sterkeste militærstyrke, USA, gjennom det som har skjedd de siste årene, har strukket sin kapasitet – ikke bare til det ytterste, men sannsynligvis litt lenger. Jeg mener at vi alt i alt har et riktig nivå for vårt forsvar, slik det nå er lagt opp til, og det kommer det til å være når vi er ferdige med omstillingen.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Morten Høglund (FrP) [18:29:57]: Først må jeg få lov til å si at jeg deler komiteens leders synspunkter knyttet til Afghanistan.

For en uke siden var det ministermøte i Verdens handelsorganisasjon, og forhåpentligvis var det et lite steg mot en ny avtale. Dessverre er det noen viktige land som ikke

makter å ta de siste avgjørende skritt – dette til tross for en bred enighet om at en ny avtale vil virke stimulerende på verdens økonomier og bringe nye millioner av mennesker ut av fattigdom, og ikke minst vil den kunne hindre ny proteksjonisme og være stabiliserende og konflikttdempende. Det er også verdt å merke seg at ifølge FNs miljøprogram og Verdens handelsorganisasjon vil handelsliberalisering ha en rekke positive konsekvenser for miljøet og klimaet.

Nå er 2010 blitt det året hvor avtaleteksten skal på plass, men det er dessverre berettiget grunn til å være skeptisk. Slike frister har kommet og gått. En aktør som må levere, er USA. I retorikk er det få som priser frihandelen mer enn nettopp USA, men i handling er landet like tilbøyelig til proteksjonisme som en hvilken som helst landbruksminister fra Senterpartiet.

Derfor er det viktig at Obama får klar beskjed om at vi forventer at USA blir en pådriver – og ikke en bremskloss – for mer frihandel. USA må stå ved sine prinsipper. Men for å kunne gi den beskjeden med den nødvendige tyngde hadde det hjulpet om Norge la til side egen proteksjonistisk politikk.

Mens vi venter på at USA og andre skal levere, kan vi her hjemme gjøre langt mer for å fremme utviklingslandenes interesser på handelsområdet. Fremskrittspartiet foreslår i sitt alternative statsbudsjett å fjerne toll ved import til Norge for varer fra alle utviklingsland. Vi foreslår i tillegg å sette av 10 mill. kr til handelsfasiliteter for de fattigste landene – dette for å hjelpe dem med å fremme sørsør handel og med den krevende jobben å få innpass på markedene i Europa og i andre i-land. Disse midlene kommer i tillegg til det Norge allerede gjør. Vi mener Norge i FN må støtte et system der land som utmerker seg negativt i forhold til proteksjonisme, blir omtalt og på godt norsk satt i skammekroken.

Fremskrittspartiet mener handel er en viktig forutsetning for at utviklingsland skal få et varig fundament for å bevege seg ut av fattigdom. Handelsfremmende tiltak kombinert med tilgjengelig kapital i form av investeringer i privat sektor er en bedre måte å drive utviklingspolitikk på enn den tradisjonelle og foretrukne norske modellen.

Vitnesbyrd om bistandens mangler er mange. De kommer fra Afrika, og de kommer fra Norge. Like fullt gjør de åpenbart ikke særlig inntrykk på det politiske flertallet. La meg dele to slike vitnesbyrd med dere. Det første er fra tidligere nestleder i Buskerud Arbeiderparti Tone Ellefsrud. Hun har arbeidet syv år i Tanzania. Til Aftenposten i sommer sier hun: «Bistandspenger bidrar bare til å opprettholde et gjennomkorrupt samfunn.»

Det andre vitnesbyrdet kommer fra Rwandas president Paul Kagame, som sier i en kronikk i Financial Times tidligere i år: Bistand har ikke bare sviktet i å nå sine mål, den har sjelden sett på de underliggende årsaker til fattigdom og svake samfunnsstrukturer.

Jeg kunne ha kommet med langt flere lignende sitater fra mennesker som opplever problemer med bistand på nært hold, men jeg er redd at den store viljen til endring ikke er til stede, verken i dag eller ved kommende års budsjettbehandlinger.

Bistandskritikk er nærmest umoralsk, i hvert fall preget

av egoisme, og er dermed noe som skal forties og isoleres til Fremskrittspartiet. Dermed kan resten av det politiske Norge fortsette som før ved å sende norske kroner til bistandsprosjekter som ikke leverer langsiktig utvikling. De som påpeker manglene, og at keiseren er uten klær, blir avvist som usolidariske eller uten kunnskap. Jeg har deltatt i denne rituelle øvelsen noen år, og dagens debatt vil nok fortone seg på samme måte.

Russland og Norge bindes sammen i et skjebnefelleskap. Vi skal og må finne ut av hverandre. Vi skal samarbeide tett langs mange akser. Med våre øvrige nordiske naboland har vi stort sett et språklig og historisk fellesskap som gir et naturlig samarbeidsklima. Situasjonen med Russland er annerledes. Her må det mer organisert innsats til for å dyrke samarbeidet. Det er f.eks. positivt å legge merke til at særlig russiske studenter i økende grad benytter seg av norske læresteder. Utvekslingen andre veien er dessverre noe mindre. I Barentsregionen er det i all hovedsak et godt samarbeid over grensen. Vi tror imidlertid at det er fornuftig å ta et helhetlig grep og se på samarbeidet ut fra et mer strategisk ståsted, og opposisjonen har derfor samlet seg om en merknad der vi ber om en Russland-strategi. Vi tror dette vil være fornuftig, ikke minst for å belyse hele bredden av samarbeid som i dag skjer, og diskutere hvor det kan være ønskelig å sette inn større innsats. For vi er av den oppfatning at en slik strategi må medføre et bredere engasjement med Russland, og ikke et mindre.

Forsvarets situasjon fortjener oppmerksomhet. Det ble i forrige periode etablert en felles oppfatning om at bunnen var nådd, nå måtte det tilføres mer midler ellers ville nedbyggingen måtte fortsette. Den felles erkjennelsen av at Forsvaret trengte et løft, var viktig, og den gir håp. Imidlertid er det all grunn til å spørre om den budsjetttramme som nå er vedtatt, er i tråd med løftene. Regjeringspartiene mener åpenbart at de 395 mill. kr som budsjettet øker med, er nok.

For å kunne si noe meningsfullt om hva Forsvaret trenger av ressurser, er det viktig å ha en felles forståelse av hva som har vært og er den faktiske situasjon. I Aftenposten 3. desember skriver forsvarsministeren:

«Utviklingen i driftsbudsjettet kan således ikke med noen rimelighet sies å ha rammet operativ aktivitet og evne.»

Jeg vil da få vise til Dokument nr. 3:6 for 2008–2009 fra Riksrevisjonen. Der står det:

«Operativ evne er samlet sett for årene 2005–2007 redusert. Forsvarssjefens rapportering per 1. oktober 2008 viser at operativ evne også i 2008 hadde en svak reduksjon sammenliknet med 2007.»

For meg virker det da, når jeg leser disse to sitatene, som om forsvarsministeren har en helt annen oppfatning av situasjonen i Forsvaret enn Riksrevisjonen og forsvarsmiljøer utenfor Forsvarsdepartementet.

Utfordringene står således i kø. Det er all grunn til å tro at flere av de grunnleggende utfordringer i Forsvaret ikke løses på en god nok måte ved dette budsjettet. Det bør bekymre flere enn Fremskrittspartiet og Høyre.

Vi kommer tilbake til situasjonen i Hæren og Heime-

vernet senere i debatten. Jeg vil si noe om Sjøforsvarets situasjon. Den grunnleggende evnen til å seile og således være operativ er en forutsetning for et fungerende sjøforsvar. Denne evnen utfordres av både mannskapsmangel og pengemangel. Dette skjer parallelt med at nordområdene erklæres som Regjeringens viktigste strategiske område – noe som for øvrig støttes bredt på Stortinget.

Norge har også fått seg tildelt suverenitet over nye havområder, og skipstrafikken i nord er økende. Samtidig velger Regjeringen å legge ned marinebasen på Olavsværn. Realitetene i den operative aktiviteten samsvarer således dårlig med de mer overordnede strategiske mål. Fregatter som blir liggende til kai på grunn av ressursmangel, er ingen god ivaretagelse av våre ressurser. Målet må være mer tilstedeværelse i nordområdene.

Vår deltakelse internasjonalt er både ønskelig og nødvendig. Mulig omfang begrenser seg naturlig grunnet mangel på mannskap og/eller utstyr. Det er også en realitet at vi ikke kan sende alt ut av landet. Det er viktige oppgaver å ivareta her hjemme. Med det presset som det nå samlet er for å delta i forskjellige utenlandsoperasjoner og for å ivareta den hjemlige sikkerhet, så strekker ikke ressursene til.

Til slutt vil jeg ta opp Fremskrittspartiets forslag i innstillingen.

Presidenten: Representanten Morten Høglund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [18:39:23]: Jeg har to spørsmål til representanten Høglund.

I sine merknader i innstillingen sier Fremskrittspartiet:

«... det er viktig for Norge å foreta en mer kritisk vurdering av den rollen FN spiller og de oppgaver FN er satt til å ivareta. FN må både bli mer relevant, mer effektiv og mer fokusert.»

Kunne representanten peke på noen av de områdene han mener at FN ikke burde beskjeftige seg med, hvis det skal bli mer relevant og mer effektivt?

Det andre er en merknad hvor medlemmer fra Fremskrittspartiet understreker viktigheten av at norske utenriksstasjoner «får de ressurser som trengs for å ivareta norske borgeres interesser ved uforutsette hendelser».

Hvorfor har da Fremskrittspartiet i sitt budsjettforslag kuttet 10 pst. på Utenriksdepartementets driftsbudsjett? Det vil jo svekke utenriksstasjonenes evne til å ivareta sine oppgaver.

Morten Høglund (FrP) [18:40:27]: Vi mener at det er noen utenriksstasjoner som kan nedgraderes, enten fjernes helt eller gjøres om til ambassadekontorer. Det reddegjorde vi for bl.a. i vårt 100-dagersprogram i valgkampen, og der vil vi hente inn de store besparelsene. Mange av de ambasadene som for så vidt faller inn under dette budsjettkapittelet, er på steder hvor vi i utgangspunktet ikke har det store politiske engasjementet, men hvor vi er med fordi vi har andre interesser – ikke minst knyttet til utviklingspolitiske oppgaver. Disse ressursene – når vi snakker

om å ivareta nordmenns interesser – må tildeles de ambassadene og de kontorene hvor det ferdes flest nordmenn. Det er knyttet til noen få, stadig økende, men langt fra alle ambassader og konsulater som Norge har rundt i verden.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:41:40]: Jeg ser i Fremskrittspartiets partiprogram at de framholder at bidrag til utviklingshjelp i stor grad bør baseres på den enkeltes godvilje:

«På prinsipielt grunnlag være sterkt kritiske til ordningen med tvungne bidrag til statlig utviklingshjelp gjennom beskatningen fordi dette bidrar til å svekke den enkeltes personlige ansvarsfølelse og giverglede. Vi vil derfor begrense den statlige bistanden.»

Det ser vi også følges opp i forslaget til budsjett. Videre er det kun ett land som blir nevnt spesifikt i Fremskrittspartiets partiprogram når det gjelder utviklingsstøtte. Det står da at Fremskrittspartiet går inn for å «oppretholde Norges utviklingspolitiske engasjement i Afghanistan.»

I forslagene fra Fremskrittspartiet ser vi også at Afghanistan er en av få poster som ikke er blitt utsatt for kutt. Hva er det som gjør at Fremskrittspartiet har en så stor tro på at bidrag akkurat i Afghanistan lykkes i større grad enn andre steder?

Morten Høglund (FrP) [18:42:36]: Dette er et veldig relevant spørsmål. Hvis vi var skråsikre på at vi lykkes ved den måten vi gir hjelp på i Afghanistan, hadde jeg løyet. Vi er kanskje like usikre som mange andre, men vi er med på det prosjektet av mange grunner – fordi det angår oss, det angår vår sikkerhet, vi er der militært, og vi er der sivilt. Vi tror det er viktig å opprettholde en type enighet rundt det prosjektet.

Men mange av våre prinsipielle betraktninger ikke minst rundt stat til stat-støtte, ikke minst hvordan støtten brukes av internasjonale organisasjoner gjelder også i forhold til Afghanistan. Vi vil følge dette svært nøye fremover, og vi har ikke tenkt for evig og alltid å unnta Afghanistan fra den samme kritiske gjennomgangen. Nå er det jo en forskjell på den måten at i en del afrikanske land har vi hatt engasjement i i 40–50 år – uten at de har klart å løfte seg ut av fattigdom. Engasjementet i Afghanistan er stort sett av relativt nyere dato.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [18:43:51]: Jeg har to spørsmål til representanten Høglund. Jeg skjønner jo av svar tidligere i replikkordskiftet at du ønsker å prioritere ressurser til ambassader i land med mange turister. Spørsmålet mitt er: Hvilke ambassader er det du ikke ønsker å prioritere, og hvilke ambassader er det du ønsker å legge ned, og hvilke kriterier ligger til grunn for det? Det var spørsmål en.

Spørsmål to gjelder: I innlegget til Høglund hørte vi en blind, nesten dogmatisk tro på at frihandel løser alle problemer, uansett om man ikke har noe å handle med. Da er mitt enkle, konkrete spørsmål til representanten Høglund: Kan du vise til noen land som har klart å løfte seg ut av fattigdom ved hjelp av råvareeksport og mateksport? Den kjente tigerøkonomien Kina har brukt politiske virke-

midler til å bygge styrke, bygge kraft. Norge bygde kraft. Vest-Europa bygde kraft før vi slapp opp for frihandel. Hvilke land har klart å bygge seg opp gjennom en blind tro på frihandel og råvareeksport?

Morten Høglund (FrP) [18:44:48]: Blind tro på frihandel – jeg vil tilbakevise det. Man kan jo like gjerne returnere spørsmålet, som representanten eventuelt kan ta med seg i sitt innlegg: Hvilke land har ved å lukke seg inne og ved å opptre totalt proteksjonistisk klart å løfte seg ut? Dette er jo ikke enten det ene eller det andre. Hvis man tar Kina som et eksempel: Ved å gå inn i Verdens handelsorganisasjon og ved å delta i den globale handel har flere millioner mennesker i Kina klart å få et bedre liv, og det har gitt et løft for Kina. Kina er jo et godt eksempel på at det å delta i den globale handel er noe positivt og ikke noe negativt. Og det er jo den type aktivitet – det å se utover – som vi ønsker at andre land skal delta i.

Vi redegjør i vårt 100-dagersprogram for noen ambassader som vi ønsker å se nærmere på. Ta Sri Lanka som et eksempel, hvor vi har hatt et sterkt engasjement i fredsforhandlingene. Det er nå avsluttet. Vi er ikke relevante der på samme måte. (Presidenten klubber.) Vi synes godt vi kan nedtone vårt engasjement her.

Presidenten: Presidenten vil minne om at taletiden ikke er en minimumstid.

Even Westerveld (KrF) [18:46:06]: Det er ikke noen overraskelse at Fremskrittspartiet kutter i sitt bistandsbudsjett. Det har vi hørt før. Jeg la merke til at representanten Høglund også kalte det en rituell øvelse – det er interessant – og det endog i et budsjett hvor Norge bevilger mer enn noen gang tidligere til seg selv. Det er vanskelig å forstå hvordan Fremskrittspartiet kan forsvare å kutte 9 milliarder kr i bistanden – 1,7 milliarder kr til Afrika – når vi står midt oppe i en sultkatastrofe. Det er også vanskelig å forstå hvordan Fremskrittspartiet kan klare å bruke bistandens feilbarlighet som argument for å kutte i den. Det virker som om Fremskrittspartiet gjør det perfekte til det godes fiende.

Jeg har lyst til å lese litt fra Fremskrittspartiets merknader i innstillingen til bistanden i Latin-Amerika, hvor de sier:

«Disse medlemmer mener at en mindre restriktiv abortlovgivning i mange av disse landene vil kunne styrke kvinners seksuelle og reproduktive rettigheter og samtidig være kostnadsbesparende for nasjonale helsebudsjetter.»

Jeg har lyst til å spørre representanten Høglund om det er Fremskrittspartiets politikk å presse mottakerlandene av norsk bistand til å innføre fri abort?

Morten Høglund (FrP) [18:47:17]: Det er kritikken knyttet til dette som er rituell. Landene skal i utgangspunktet bestemme sin egen politikk, men der hvor Norge fortsatt gir stat til stat-bistand og finansierer f.eks. helseprogrammer, er det naturlig også å diskutere spørsmål som abortlovgivning. Hvis vi ser på noen land i Latin-Amerika

som har en ekstremt konservativ lovgivning på dette området og det ikke finnes noe unntak for kvinner i forhold til å ta abort, mener vi det er et menneskerettighetsspørsmål å ta opp med landet, nesten uavhengig av om vi gir bistand, forholdet til de kvinnene som havner i en svært vanskelig og krevende situasjon. Vi står helt klart fast på den merknaden.

Når det gjelder kommentarene til det å kutte 9 milliarder kr, har EU et mål om å nå 0,5 pst. av BNI i 2010 og 0,7 pst. i 2015. Fremskrittspartiet er på 0,73 pst. Jeg opplever ikke at representanten eller andre omtaler EU på den måten som man omtaler Fremskrittspartiet på når det gjelder bistand.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:48:51]: I disse dager er mange øyne vendt mot Skandinavia. Klimatoppmøtet i København og fredsprisutdelingen i morgen bidrar til fokus på to av de viktigste utenrikspolitiske utfordringene vi står overfor: kamp mot klimaødeleggelsene og for fred og nedrustning.

I forbindelse med prisutdelingen er det ventet en bred mobilisering av dem som vil uttrykke sine forventninger til Obamas nedrustningstanker og høyt og tydelig minne om forpliktelsene som må oppfylles. Men forpliktelser for nedrustning gjelder ikke bare for fredsprisvinnere og stormakter. Vi har et ansvar. Vi har et ansvar for kontinuerlig å jobbe for nedrustning og en verden uten atomvåpen, for våpenkontroll og for politiske løsninger på konflikter.

For et år siden var mange av verdens ledere samlet for å undertegne konvensjon mot klasevåpen etter lang og utrettelig innsats fra sivilt samfunn og flere av mine parti- og regjeringskollegaer. I regjeringserklæringen setter vi oss nye og viktige mål for arbeidet med nedrustning og fred, vurdering av NATOs førsteslagstrategi, strengere regelverk for våpeneksport og arbeidet for en internasjonal regulering av den ukontrollerte spredningen av våpen og ammunisjon, konkrete tiltak for en atomvåpenfri verden.

Fred, fattigdomsbekjempelse og bærekraftig utvikling er gjensidig avhengig av hverandre. Et nytt våpenkappløp drives i dag fram av våpenindustrien og ideen om at kampen mot terror skal vinnes militært. Dette står i veien for å løse fattigdom, matvarekrise og klimaspørsmålene, og nettopp derfor er kampen for nedrustning og fred en del av SVs grunnfundament. Vi er glad for at Regjeringa løfter denne tematikken høyt i budsjettproposisjonen.

Men nedrustning skjer ikke først og fremst fordi regjeringer, partier eller eksperter tar eget initiativ. Olof Palme, den svenske statsministeren som hele sitt liv jobbet for atomnedrustning, sa en gang:

«Nedrustning kan bare skje gjennom at mennesker i mange land uttrykker sin mening.»

Mobiliseringen på 1980-tallet førte til at Gorbatsjov og Reagan underskrev en avtale for nedrustning. Forbudet mot landminer og klasevåpen er kjempet fram av en folkelig bevegelse over hele verden. Kampen for nedrustning og mot atomvåpen kan bare vinnes gjennom at mange

mennesker sier sin mening høyt og tydelig, slik at verdens ledere tvinges til å lytte.

For få dager siden kom en rapport om kvinners rettigheter i Afghanistan fra Human Rights Watch. Kvinnefrigjøringen har vært et sentralt punkt i argumentasjonen når soldater er sendt til Afghanistan, men rapporten slår fast at åtte års nærvær av vestlige soldater ikke har gjort livet lettere for afghanske kvinner. Årsaken er konservative ledere som ønsker å nekte kvinner helt grunnleggende rettigheter, heter det i rapporten.

Målet med utviklingspolitikken er å endre maktstrukturer, å gi stemmer til de stemmeløse – og da særlig til kvinnene. Kvinners rettigheter og deltakelse må prioriteres. Kvinner i fattige land befinner seg nederst på samfunnsstigen. 75 pst. av de aller fattigste på kloden er kvinner. Kvinner mottar ca. 10 pst. av de samlede lønnsutbetalinger, mens de utfører nesten 70 pst. av alt arbeid på jorda. Styrking av kvinners stilling er sentralt i fattigdomsbekjempelsen og en forutsetning for bærekraftig utvikling. Derfor har Regjeringa prioritert kvinners rettigheter og likestilling både gjennom politisk handling og økonomisk. Og det er gledelig at det er bred enighet om viktigheten av Kap. 168 Kvinner og likestilling som skal bidra til gjennomføring av handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingsarbeidet.

SV har gjentatte ganger hevdet at krigføring ikke er veien å gå for å bedre situasjonen i Afghanistan, noe rapporten jeg viste til, også viser, og vi må fokusere på hva annet som kan gjøres framover. Det er tidligere påpekt at man må satse på parlamentet. Der er en fjerdedel av representantene kvinner. Vi må styrke kvinners posisjon ved å få dem til forhandlingsbordet, slik at de også blir reelle deltakere. Og vi må sørge for å få kvinne departementet styrket også økonomisk. Det vil kunne styrke deres sak og gi en bedre sikring for at pengene faktisk kommer kvinner til nytte.

Verdens fattigdom er ikke tilfeldig. Kampen mot fattigdom er kamp for å endre urettferdige internasjonale maktstrukturer. Det handler om å se og forstå krefter som hemmer og fremmer utvikling, og å utforme en utviklingspolitikk som tar tak i utfordringene som skaper fattigdommen. Det er et arbeid hvor bistand er ett av flere virkemidler. Økonomisk støtte kan bidra til å flytte makt og ressurser, og dermed styrke folks mulighet til å påvirke sin egen situasjon. Det er viktig at Regjeringa fortsetter en offensiv utviklingspolitikk, og hvor prosentandelen av brutto nasjonalinntekt til utviklingsformål må økes utover 1 pst.

La meg avslutningsvis si noen ord om klimatoppmøtet i København. Klimaendringene er den største trusselen menneskeheten står overfor. Det er foreløpig usikkert om landene vil klare å bli enige om en juridisk bindende klimaavtale. Rike land som Norge må ta sitt historiske ansvar for klimaendringene ved å forplikte seg til store nasjonale utslippsreduksjoner, samtidig som de betaler for utslippskutt i fattige land.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [18:54:18]: På SVs uten-

riksblogg sier nestlederen i SV, Audun Lysbakken, den 1. september i år følgende:

«Antall sivile drepte i Afghanistan øker og tilliten til de internasjonale styrkene er på et lavmål. Offensiv krigføring og flere soldater er ikke løsningen på problemene. SV mener derfor Norge bør trekke styrkene ut av Afghanistan.»

Kan representanten Kvifte Andresen oppklare dette? Er SV for noe de egentlig er imot, eller mener ikke SV lenger det Lysbakken sa 1. september i år?

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:55:02]: Programformuleringer er noe vi alle har. Dette er en programformulering som ble vedtatt på SVs landsmøte, og er en sak som vi jobbet for gjennom valgkampen. Etter valget har vi inngått regjeringsforhandlinger. Vi sitter i en regjering bestående av tre ulike partier som har litt ulik oppfatning om dette. Vi diskuterer imidlertid situasjonen i Afghanistan også med de andre regjeringspartiene og har fått inn en formulering som går ut på en eventuell diskusjon om tilbaketrekking underveis. Vi skal hele tida se situasjon an. SV framhever til stadighet at vi ikke tror at militær makt er løsningen på problemet. Det er politiske tiltak som må til. Men vi står på regjeringserklæringen om at vi skal være i Afghanistan på det eksisterende nivå, og i samarbeid med de allierte diskutere en eventuell retrett når det er på tide å gjøre det.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [18:56:12]: Programformuleringer er noe alle har, men det er åpenbart at det er noen som har flere enn andre!

Natt til onsdag i forrige uke holdt president Obama sin tale hvor han redegjorde for den nye strategien i og det nye styrkebidraget til Afghanistan. Regjeringa, representert ved Grete Faremo, var enig i den nye strategien om å sende 30 000 nye soldater og forventer ca. 5 000–7 000 nye soldater fra andre NATO-land.

Spørsmålet er rett og slett om SV er enig med president Obama i hans strategi og dermed også enig med sin egen regjering i strategien om at det er viktig å sende flere soldater til Afghanistan, og eventuelt de konsekvensene det kan få for Norges bidrag.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:57:01]: SV har uttalt at vi ser både styrker og svakheter ved Obamas strategi. En av svakhetene er å sende 30 000 nye soldater. Det er fordi vi gjentatte ganger har sagt at vi ikke tror på en militær løsning i Afghanistan. Men samtidig snakker Obama om mer sivil innsats, noe som SV absolutt støtter, og som vi sammen med regjeringspartiene også ønsker å bidra til, og bidrar med pr. i dag. Og vi hilser også velkommen en mulig diskusjon om en exit-strategi sånn at vi kanskje etter hvert kan se en løsning på problemene i Afghanistan.

Even Westerveld (KrF) [18:57:58]: Jeg vet at SV deler Kristelig Folkepartis engasjement for de fattigste utviklingslandene. Det er bra. I disse dagers klimafokus kan det føre til at fokus rettes mot de store, tunge aktørene

som India, Kina og Brasil, og de fattigste landene, kanskje først og fremst i Afrika, kan bli taperne i kampen om oppmerksomhet.

Jeg lurer på om representanten Kvifte Andresen ser denne faren, og om SV har noen tanker om hva Norge kan gjøre for at de fattigste utviklingslandene blir sikret oppmerksomhet i prosessene, og at fattigdomsbekjempelse forblir hovedmålet for norsk utviklingsbistand i tiden framover?

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [18:58:52]: Det er selvfølgelig viktig å satse på de aller fattigste landene. De trenger et fattigdomsløft. Samtidig må vi ta inn over oss at en av grunnene til den fattigdommen som er, er de store klimautfordringene. Derfor er det også viktig å satse på gode klimatiltak for å begrense fattigdommen også for de aller, aller svakeste.

Det bistandsbudsjettet som vi vedtar nå, mener vi ivaretar flere forskjellige interesser, ikke bare hjelp til de aller, aller svakeste, men også støtte til samfunn som er på vei til å bygge seg opp, og viser at vi tar klimautfordringene, helse og utdanning på alvor. Så SV er i stor grad veldig fornøyd med utviklingsbudsjettet.

Trine Skei Grande (V) [18:59:41]: Jeg har lyst til å løfte en sak som norsk fredsbevegelse har vært opptatt av, og der vi også ser at en endring av sivilteneste hos oss kanskje åpner for nye muligheter, nemlig sivile fredsstyrker. Dette er en sak som Venstre er opptatt av, og som SV har programfestet.

Vi har lagt fram et meget mildt og forsiktig forslag i dag om å få til en mulighetsstudie med den tankegangen å lage sivile fredstropper. Spørsmålet mitt er hvordan SV stiller seg til vårt forslag, og om kanskje Regjeringa også ville syns det var spennende å få til en sånn utredning. Vi skal gjerne gjøre det om til et oversendelsesforslag hvis Regjeringa kan si noe positivt om det å få til en sånn utredning.

Rannveig Kvifte Andresen (SV) [19:00:30]: Jeg har sett forslaget fra Venstre og synes det er et interessant forslag. Representanten har jo også merket seg at SV sier noe om sivile fredsstyrker i sitt program, også i tilknytning til verneplikten, som vi ønsker skal være allmenn, og hvor det skal være mulig å velge mellom å tjenestegjøre i Forsvaret og i en fornyet sivilteneste rettet mot viktige samfunnsoppgaver.

Jeg kan ikke på vegne av alle regjeringspartiene si at vi ønsker å støtte dette, men kan bringe det jeg nå har sagt, videre: at SV synes forslaget er interessant og veldig gjerne diskuterer det framover.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:01:32]: De brede folkelige bevegelser har formet mye av vårt samfunn. De har bidratt til å forme både vår forsvarspolitik og ikke minst vår bistands- og utviklingspolitikk.

Hvis man først ser på vår forsvarstradisjon, så er den

bygd på forsvarsviljen – at det er forsvarsviljen i befolkningen som er avgjørende for vårt forsvar. Det at Forsvaret har tillit hos folk flest, og utgår fra folk flest, er avgjørende for den støtten Forsvaret vil få, både moralsk og økonomisk. Men for å sikre forsvarsevnen må man alltid endre. For både de sikkerhetspolitiske utfordringene og de teknologiske mulighetene endrer seg.

Forsvaret har vært gjennom en stor omstilling gjennom flere stortingsperioder - en omstilling som har vært nødvendig for at Forsvaret skal kunne løse de oppgavene vi ønsker innenfor de rammene Forsvaret har, for 2010 nesten 35 milliarder kr.

Basisen for vårt forsvar er den folkelige forankringen, verneplikten og førstegangstjenesten. Kvaliteten på Forsvaret avhenger helt av rekrutteringen, og vår førstegangstjeneste sikrer en bred rekruttering.

Internasjonale operasjoner kan aldri eller vil aldri bli Forsvarets kjerneoppgave. Forsvarets kjerneoppgave er trygging av vårt land og våre nærområder, og tilstedeværelse som sikrer vår suverenitet. De internasjonale operasjonene er sett fra vårt ståsted også et bidrag for å sikre vår egen sikkerhet. Norsk sikkerhet ivaretas best gjennom å bidra til fred, stabilitet og en gunstig internasjonal utvikling, for på den måten å redusere risikoen for kriser, konfliktspredning, væpnet konflikt og spredning av krig.

Akkurat som vårt forsvar bygger på en folkelig tradisjon, har vår bistands- og utviklingspolitikk gamle og stolte historiske røtter: fra motkulturene som blomstret mot maktelitene på 1800-tallet, til arbeiderklassens solidaritetstankegang. De historiske bevegelsene har fortsatt stor innvirkning på norsk politikk, og de har vært avgjørende for støtten til vår sterke satsing på utvikling. Det er alle de tusener av brennende sjeler rundt omkring i foreninger, i menigheter og alle andre plasser som har vært og er grunnlaget for norsk utviklingsengasjement. Det er ikke eliten, ikke storkapitalen, det er folk og de folkelige bevegelser som har båret fram norsk utviklingspolitikk.

Målet for utenrikspolitikken skal og må være å sette norske interesser først. Men dersom dette hensynet også blir primært styrende for utviklingspolitikken, tror jeg at den brede folkelige oppslutningen om norsk bistand kan forvitte. Og uten folkelig oppslutning har ikke utviklingspolitikken lenger noen legitimitet. Utviklingspolitikken kan ha mye å tjene på å bli mer integrert i utenrikspolitikken, slik at man totalt sett får mer ut av midlene man setter inn. Men etter mitt syn må hovedtyngden i norsk utviklingspolitikk og grunnpilaren for innsatsen være behovsbasert.

Det er i vår nasjonale interesse å styrke FN. Et lite land som Norge er avhengig av klare internasjonale spilleregler og av at FN har høy legitimitet. Klimatoppmøtet i København som pågår nå, og mattoppmøtet i Roma tidligere i høst viser at verden står overfor store utfordringer som kan føre til flere konflikter framover.

Kamp om knappe energiressurser, vannmangel, at over én milliard mennesker har for lite mat; det er et faktum at klimaendringer vil forsterke de problemene vi allerede har innenfor matvare- og vannsikkerhet. Kamp om ressurser legger grunnlaget for konflikt og ustabilitet. Krig

og konflikt bidrar til fattigdom og menneskelig fornedrelse. Det å styrke FN, den institusjonen som har legitimitet gjennom Sikkerhetsrådet til å gå inn i konflikter, og som gjennom sin øvrige virksomhet kan gå inn med tiltak som skaper utvikling, er helt avgjørende sett fra Senterpartiets ståsted.

Norge er blant de største bidragsyterne til FN. Senterpartiet mener allikevel det kan være rett å øke bidragene ytterligere. Som småstat har Norge et ekstra behov for internasjonale spilleregler som en sikkerhet mot vilkårlig bruk av makt – spilleregler som beskytter interessene til aktører og land som i seg selv ikke er mektige.

I tillegg til å bidra økonomisk mener vi det er i vår egeninteresse å bidra til å styrke FNs operasjoner også med norske militære bidrag når vi har rom for å prioritere ressurser til dette.

Vårt forsvar har sterk støtte ute blant folk. Det er bred folkelig støtte til bruk av midler til utvikling, og støtten til et sterkt FN – en FN-ledet verdensorden – er rotfestet i norsk tradisjon, hos folk og i Regjeringen. Budsjettet vi i dag vedtar, støtter opp om disse grunnpilarene i norsk politikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [19:06:30]: Senterpartiet gikk til valg på at marinebasen ved Olavsværn skulle opprettholdes, og få dager før valget gikk også Senterpartiets førstekandidat i Troms ut og sa at Senterpartiet i forhandlingene ville kreve at basen ble opprettholdt. Det gikk ikke, greit nok. Det er ikke bra, men det er sånn som skjer i forhandlinger.

Er denne saken tapt for Senterpartiet? Har Senterpartiet nå gravlagt saken, eller vil de fortsette å kjempe for Olavsværn?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:07:07]: I Soria Moria-erklæringen er det foretatt en del klare prioriteringer. En av de klare prioriteringene er at man ønsker å øke tilstedeværelsen for Forsvaret i nordområdene, og man peker spesielt på at Marinen må ha en økt tilstedeværelse i nordområdene. Den Soria Moria-erklæringen har vi fire år på å gjennomføre og sette i verk. Så må vi se hvilke tiltak som trengs for at vi klarer å få økt Marinens tilstedeværelse i tilstrekkelig grad i nordområdene. Og da vil jo også de støttestrukturene man har på land, være en del av den diskusjonen.

Ivar Kristiansen (H) [19:07:49]: Representanten Slagsvold Vedum snakket mye om forsvarsviljen i dagens innlegg. Det har han tidligere gjort i sin retorikk om Regjeringens satsing på Forsvaret i nord, og også om utvidet nordområdesatsing.

Tidligere kystvaktstjef Torstein Myhre, som for øvrig også er senterpartimann, har i en artikkel nylig vist til at man legger ned den eneste marinebasen man har i Nord-Norge, Olavsværn, som også representanten Høglund var inne på. Han viser til at den eneste fregatten vi har, befinner seg utenfor Somalia, og at med få unntak ligger Mari-

nens enheter enten i opplag eller ved kai i Bergen. Myhre skriver til slutt i sin artikkel, som representanten Slagsvold Vedum gjerne kan få en kopi av:

«Det faktum at Marinen i 2009 har vært nesten helt fraværende i Nord-Norge, bør være et tankekors for mange. Kyststaten Norge ligger åpen, (...) Kanskje er det betimelig å stille spørsmål om det finnes noen politisk vilje i regjeringen til å gi den påståtte nordområdesatsingen et innhold.»

(Presidenten klubber.)

Presidenten: Uansett politisk vilje – taletiden skal holdes.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:09:05]: Det er, sett fra Senterpartiets ståsted, utrolig viktig at vi når vi diskuterer Forsvarets framtidige utvikling og NATOs framtidige strategi, har mye større fokus på nærområdene både i NATO og i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. I Soria Moria-erklæringen er det en veldig tydelig prioritering, og hovedprioriteringen der er at man skal øke seilingsdøgnene og ha større tilstedeværelse i nordområdene. Vi er veldig glad for å ha fått det inn i Soria Moria-erklæringen, og gleder oss til å bidra til at det blir satt ut i praksis.

Støttestrukturene på land får vi diskutere fortløpende, men det viktigste for oss er tilstedeværelsen på havet og økt antall seilingsdøgn.

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:09:56]: I hele perioden med rød-grønn regjering har det i budsjettbehandlingene vært mulig å flytte penger for å få en enda bedre profil på ikke minst Utenriksdepartementets budsjett. Det har ikke vært mulig denne gangen, til tross for at det er fremmet gode forslag, som jeg er sikker på at representanten Slagsvold Vedum har sans for: styrket landbruksbistand, styrket utdanningsbistand, styrket satsing på helseformål, for å nevne noen.

Jeg antar at grunnen til at dette for første gang siden den rød-grønne regjeringen kom, ikke har vært mulig i år, ikke er det faktum at representanten Slagsvold Vedum har trådt inn i komiteen. Men kan representanten gi meg en annen forklaring på hvorfor det har vært dønn umulig – unnskyld uttrykket, president – å flytte på en eneste krone?

Presidenten: Presidenten er glad for at representanten selv beklaget uttrykket.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:10:55]: Dette er fordi representanter for de tre rød-grønne partiene i komiteen ikke har hatt ønske om å flytte på midler – så enkelt og så vanskelig. Hvis de tre partiene i fellesskap hadde hatt ønske om å flytte på midler, er jeg sikker på at vi hadde fått det til. Vi skal jo jobbe nå i fire år i denne komiteen. I noen saker er jeg helt sikker på at vi ønsker å flytte på midler i forhold til konklusjoner som er tatt i Regjeringen, i andre saker er vi fornøyd. I denne runden ønsket vi å videreføre det budsjettforslaget som forelå.

Peter N. Myhre (FrP) [19:11:27]: Vi merket oss re-

presentanten Slagsvold Vedums beundringsverdige hyllest til det norske forsvaret – ikke minst til verneplikten – og satte pris på den.

Nå er det slik at siden budsjettet ble avgitt i oktober, har det kommet en rekke bekymringsmeldinger fra militære eksperter, fra organisasjoner både i og rundt Forsvaret og ikke minst fra erfarne militære ledere, og de er ikke bare bekymret, men de hevder at det foreliggende budsjettforslaget rett og slett innebærer en nedtrapping av kapasiteten i det norske forsvaret. Da er spørsmålet mitt til representanten Slagsvold Vedum: Tar alle disse feil?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:12:20]: Det er alltid flere syn på samme sak, og derfor har vi høringer, derfor har vi en åpen demokratisk debatt for å få fram flere syn. Det er veldig viktig at en tar på alvor de bekymringsvarslene som kommer fra folk som jobber i Forsvaret, og fra folk som har et brennende engasjement for Forsvaret. Jeg har selv vært aktiv i noen av forsvarsorganisasjonene tidligere og vet hvilket stort hjerte mange har for det norske forsvaret. Så det tar vi selvfølgelig på største alvor.

Så har det vært helt nødvendig for det norske forsvaret å gjennomgå en krevende og stor omstilling for å klare å møte en ny tid, og store omstillinger er smertefulle. I langtidspanen har vi varslet at i 2012 skal vi klare å komme i balanse, og jeg tror det er helt avgjørende at vi nå får en balansert utvikling. Så får vi diskutere den framtidige strukturering og dimensjonering av Forsvaret når vi har kommet dit.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:13:31]: Medias fokus rettes under klimaforhandlingene i København mest mot dragkampen mellom de store landene, ikke minst mellom industrilandene i Vesten og de store vekstøkonomiene i sør, som Kina, India og Brasil.

Kristelig Folkeparti mener det er viktig at Norge kjemper for å tilgodese de som står i forhandlingenes skygge, men som rammes hardest av klimaendringer som de mangler kapasitet til å håndtere. Det er de fattigste utviklingslandene. Det var derfor disse utviklingslandene Kristelig Folkeparti valgte å prioritere sterkere da vi i høst utformet vårt alternativ til Regjeringens budsjett.

Regjeringen skal ha ros for å øke bistandsbudsjettet og følge opp flere viktige føringer fra Stortinget. Men det er også svakheter ved Regjeringens utviklingsbudsjett. La meg peke på tre av dem:

For det første: Utgiftene til flyktningmottak i Norge og klima/skogprosjekter øker til sammen med ca. 300 mill. kr mer enn bistandsbudsjettets totalramme neste år. Det blir altså 300 mill. kr mindre igjen til regulær utviklingsbistand i fattige land. Derfor foreslo Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett å øke bistandsrammen tilsvarende.

For den andre: Regjeringen følger oppsiktsekkende nok ikke opp Stortingets enstemmige ønske om at utdanningsbistandens andel av bistanden skal øke. Kristelig Folkeparti har derfor foreslått mer bistand til utdanning.

For det tredje: Regjeringens budsjett er for svakt på

klimatilpasning i fattige utviklingsland, altså tiltak som skal øke deres evne til å håndtere klimaendringer som de ikke kan unngå. For å rette opp dette har Kristelig Folkeparti foreslått betydelig mer til klimatilpasning, bl.a. i Øst-Afrika og Bangladesh. Samtidig styrker vi innsatsen for en bedre klimatilpasset og mer robust matvareproduksjon.

Kristelig Folkepartis budsjettalternativ ville etter vårt syn gitt utenriksbudsjettet en klart bedre innretning, men jeg registrerer at det ikke var noen ønsker i noen av regjeringspartiene om en slik bedre innretning.

Innenfor de rammer som Stortinget nylig vedtok for utenriksbudsjettet, legger Kristelig Folkeparti i komitéinnstillingen fram forslag til en rekke omdisponeringer for å forbedre utviklingssamarbeidet. Høyre står sammen med oss om dette forslaget.

Vi vil styrke tiltakene for klimatilpasning, utdanning, matvaresikkerhet og landbruk samt livsviktig vaksinearbeid gjennom GAVI. Dessuten gir vi støtten til frivillige organisasjoner et skikkelig løft, og vi styrker fattigdomsorienteringen i landvalget.

Når det gjelder forsvarsbudsjettet, må langtidsplanen for Forsvaret følges opp. Beregninger viser at 2010 blir et veldig stramt år. For Hæren skal det holde hardt om en i praksis vil få til den ørlille reelle bedringen som Regjeringen forutsetter i budsjettproposisjonen.

Kristelig Folkeparti er glad for at vi har fått med hele komiteen på deler av vår merknad om behovet for bedre oppfølging av veteraner med senskader etter internasjonale operasjoner. Komiteens flertall støtter ønsket om at bevilgningen til veteranorganisasjonen SIOPS blir økt, slik at den kan fortsette sitt viktige arbeid.

De som med risiko for eget liv har stilt opp for Norge i internasjonale operasjoner, fortjener at samfunnet stiller opp for dem, også etter endt tjeneste.

Jeg vil også knyttet noen bemerkninger til saken som gjelder endringer på budsjettet for 2009. Kristelig Folkeparti har tatt et initiativ for å kunne donere mer enn 10 pst. av Norges innkjøpte vaksiner mot svineinfluensa til fattige utviklingsland. Faglige vurderinger kan tyde på at vi har gått til anskaffelse av langt mer enn det vi trenger i Norge. Verdens helseorganisasjon har anmodet om at man her gir av sitt overskudd. Vi har fått svar fra Helse- og omsorgsdepartementet på et brev som ikke var besvart da komiteens innstilling ble framlagt. I det svaret heter det at «det kan være et grunnlag for å avgi flere vaksinedoser og antiviralia», dvs. Tamiflu og Relenza, til fattigere land. Det betyr at det er et klart grunnlag for den særmerkningen som Kristelig Folkeparti har i innstillingen, om endringer i 2009-budsjettet, der vi ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om å donere mer enn det vi er invitert til å gjøre i dag. Jeg forutsetter at dette blir fulgt opp fra Regjeringens side så raskt det er faglig forsvarlig og man har den oversikten man trenger for å fremme et forslag for Stortinget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Laila Gustavsen (A) [19:18:08]: Bistand er en hjertesak for Kristelig Folkeparti, og vi er jo i en situasjon der

Fremskrittspartiet kutter i 2010-budsjettet med 8–9 milliarder kr. Høyre kutter også sammenliknet med regjeringspartiene, mens Kristelig Folkeparti – fordi det er en hjertesak, en viktig sak – har valgt å prioritere økning i bistandsbudsjettet i forhold til regjeringspartiene.

Senest i dag ble det sendt ut en pressemelding fra Kristelig Folkeparti som jeg fikk fanget opp via Twitter, om at det var helt utenkelig å samarbeide med Fremskrittspartiet i regjering, og at de som ikke forsto hvorfor, hadde fulgt dårlig med på søndagsskolen.

Jeg gikk på søndagsskolen, men likevel har jeg lyst til å spørre Kristelig Folkeparti: Sagt med deres egne ord, hvor stor avstand er det, ikke bare i kroner – for det vet vi – men også i ideologisk tilnærming mellom Kristelig Folkepartis og Fremskrittspartiets bistandspolitikk? Kan man beskrive det som forskjellen på himmel og helvete?

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:19:17]: Jeg takker for invitasjonen til å friske opp både min egen og – jeg forstår – Laila Gustavsens barnelærdom. La meg heller flytte dette tilbake til stortingssalen og det politiske rom, hvor vi nå befinner oss, og konstatere at det er et hav av forskjell mellom den utviklingspolitikk som Fremskrittspartiet redegjør for i innstillingen, og foreslår gjennom kutt på opp mot 10 milliarder kr i neste års bistandsbudsjett, og den politikk Kristelig Folkeparti står for.

Vi er veldig glad for at vi i vår innretning av den rammen som Stortinget har vedtatt for bistandsbudsjettet, har fått støtte fra Høyre. Vi har også den erfaring at samarbeid med Høyre i regjering gjør Høyre bedre når det gjelder bistandspolitikk. Derimot har vi sett få tegn til den slags tilnærming fra Fremskrittspartiet, og det ligger heller ikke i denne innstillingen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:20:24]: Det er mange i Stortinget som er litt bekymret for at merknadene våre blir litt for lite lest, så jeg kunne tenke meg å lese merknaden til Kristelig Folkeparti i budsjettet – i hvert fall en del av den:

«Det er etter dette flertallet» – der Kristelig Folkeparti er med – «mening viktig at en fremtidig avtale i tilstrekkelig grad ivaretar hensyn i eksisterende frihandelsavtaler samt legger forholdene til rette for en slutføring av Doha-forhandlingene.»

Det som sies, og som står i denne merknaden her, er med rene ord at handel er viktigere enn klima. Da jeg satt og forberedte meg til denne debatten i går, og leste denne merknaden, tenkte jeg: Mener Kristelig Folkeparti dette, eller var det en glipp at dere gikk inn i den merknaden?

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:21:12]: Jeg tror representanten Slagsvold Vedum kjenner Kristelig Folkepartis prioriteringer meget godt og vet at den røde tråd, eller den gule tråd – får jeg vel si – gjennom hele denne innstillingen fra Kristelig Folkepartis side er å prioritere de fattige først. Det gjelder med hensyn til handel, det er en linje vi har stått for gjennom mange år, og det gjelder også med hensyn til klimaforhandlingene. Men det er ikke et poeng at når vi forhandler klima, skal det i størst mulig grad bryte

med de bestrebelsene vi alle er opptatt av; å få til en friere verdenshandel, som også er viktig for de fattigste landene.

Peter N. Myhre (FrP) [19:22:11]: Jeg merket meg at representanten Høybråten beskrev det som et hav av forskjell hvis man skal sammenlikne Kristelig Folkepartis og Fremskrittspartiets bistandspolitikk.

Nå er Fremskrittspartiets bistandsbudsjettforslag for 2010 på 18,4 milliarder kr. Det siste budsjettet Bondevik II-regjeringen vedtok, var på 16,8 milliarder kr. Er dette havet av forskjell mellom Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti enda større mellom Kristelig Folkeparti og Bondevik II-regjeringen?

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:22:53]: Dette er en lek med tall, og det vet en erfaren politiker som representanten Myhre.

Det Fremskrittspartiet gjør, er å redusere kraftig på det nivået Norges innsats er på i dag. Fremskrittspartiet vil redusere innsatsen overfor de aller mest sårbare. Det Fremskrittspartiet kutter aller mest på, er innsatsen overfor de fattigste områdene i verden, nemlig Afrika. Jeg kan ikke beskrive det som noe annet enn en radikal endring av den kursen som Kristelig Folkeparti har stått for, både i Bondevik-regjeringen og her i Stortinget, og som heldigvis skiftende regjeringer har stått for, men som Fremskrittspartiet alltid har vært i opposisjon til.

Eva Kristin Hansen (A) [19:23:54]: Først har jeg lyst til å gi representanten Høybråten og Kristelig Folkeparti ros for det store engasjementet de har når det gjelder bistand. Det betyr mye for debatten i Norge, og vi i Arbeiderpartiet er veldig glad for det. Jeg vil bare ha sagt det.

Så skal jeg elegant eller uelegant hoppe over til forsvaret og forsvarsbudsjettet. Kristelig Folkeparti har i mange merknader i innstillingen til forsvarsbudsjettet stilt seg sammen med Høyre og Fremskrittspartiet. Nå er det slik at både Fremskrittspartiet og Høyre har foreslått å øke rammen til Forsvaret, mens Kristelig Folkeparti ikke har gjort det. De merknadene er til dels ganske kritiske. Jeg lurer på: Hvordan har Kristelig Folkeparti tenkt å følge opp den kritikken de kommer med? Hvilke endringer skal de gjøre når de ikke har en krone mer å bruke enn Regjeringen?

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:24:38]: Som jeg ga uttrykk for i mitt innlegg, er vi bekymret for stramheten i forsvarsbudsjettet. De forutsetningene som ligger i langtidsplanen, skal det holde hardt å følge opp med det forslaget som Regjeringen har lagt fram for 2010. Derfor er vi med på de kritiske merknadene til ambisjonsnivået. Samtidig legger vi til grunn at Regjeringen har til hensikt å følge dette opp. Det betyr at vi fra vår side kommer til å følge dette med et kritisk blikk. Dersom vi får til en utvikling i Forsvaret – som bl.a. er avhengig av graden av effektivisering – som Regjeringen har til hensikt, vil vi være fornøyd med det. Får man det ikke til, vil konsekvensen fra vår side være at vi må foreslå økte bevilgninger.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Trine Skei Grande (V) [19:25:53]: Venstre er beklageligvis ikke representert i utenriks- og forsvarskomiteen. Vi vil likevel benytte anledningen til å knytte noen mer generelle kommentarer til budsjettet for neste år på disse områdene.

Jeg har lyst til å starte med utenrikspolitikken. Utgangspunktet for Venstres utenrikspolitikk er det sosialliberale målet om økt frihet for alle, uavhengig av geografisk opprinnelse. Det målet nås best gjennom å styrke og videreutvikle internasjonale institusjoner som fremmer både menneskerettigheter, demokrati, markedsøkonomi, miljø og respekt for internasjonal lov og rett.

Det er et faktum at globalisering og en sunn markedsøkonomi har løftet flere mennesker ut av fattigdom de siste tiårene enn noen gang tidligere i verdenshistorien. Imidlertid har omtrent en milliard mennesker liten eller ingen nytte av globaliseringen. Noen blir til og med fattigere og marginalisert.

For Norge, som er et av verdens rikeste land, mener jeg at det er en plikt å bidra med vår skjerv til å bygge opp fattige land. Det er positivt at Regjeringen opprettholder et høyt økonomisk nivå på bistandssatsingen. Det har Venstres støtte. Men la meg samtidig understreke at det er svært viktig å opprettholde en høy kvalitet på bistanden. Vi må være effektive og framvise konkrete resultater i bistandspolitikken hvis vi skal opprettholde en bred politisk opplutning om relativt høye bevilgninger også i framtiden. Derfor mener Venstre det er behov for nye tilnæringer og forsterkede metoder for evaluering og kvalitetssikring av bistanden. La meg i den forbindelse også være tydelig på at det er legitime krav man stiller til mottakerland om demokrati og respekt for grunnleggende menneskerettigheter i forbindelse med norsk bistand.

I fortsettelsen av dette vil jeg understreke hvor viktig det er at Norge ivaretar både sine juridiske og moralske forpliktelser overfor mennesker på flukt. FNs høykommissær for flyktninger har tidligere meldt et stort behov å bosette kvoteflyktninger, og FN har oppfordret rike land til å ta imot flere. Venstre mener at Norge er i stand til å ta imot flere overføringsflyktninger enn det Regjeringen legger opp til, og foreslår i vårt alternative statsbudsjett å øke kvoten med 500 – fra 1 200 til 1 700 – i løpet av 2010.

I morgen kommer Obama og mottar fredsprisen i Oslo rådhus. Et av momentene som er trukket fram i begrunnelsen for tildelingen av prisen til Obama handler om internasjonalt diplomati og mellomfolkelig samarbeid. I den forbindelse vil jeg vise til behovet for bedre kontakt mellom den vestlige verden og den muslimske verden. Venstre har vært opptatt av å styrke den kontakten – mellom enkeltmennesker, frivillige organisasjoner, politiske partier, næringsliv og forskere. Venstre har tidligere foreslått å opprette et eget utvekslings- og samarbeidsprogram mellom muslimske land og norske frivillige organisasjoner, herunder spesielt barne- og ungdomsorganisasjoner og politiske partier.

I den forbindelse vil jeg gjerne si noen ord om koranskoler. Avsløringer vi har fått gjennom media den senere tid har vært ganske sjokkerende. Jeg merker meg at de rød-grønne partiene i innstillingen slår fast at pilotprosjek-

tet skal «gjennomgås, i lys av dets intensjoner, gjennomføring og erfaringer, før det tas stilling til eventuell videreføring». Det synes jeg er en for svak formulering. Vi er enig med Høyre og Kristelig Folkeparti i at det ikke er tydelig, og at en slik støtte ikke skal gjennomføres, uansett hvordan den kontrollen og evalueringen blir gjennomført.

På mer hjemlige trakter vil jeg benytte anledningen til å si noen ord om Island, som vi har lagt fram et forslag om. Her har den rød-grønne regjeringen etter vår mening ikke gjort nok. Venstre mener derfor at Regjeringen snarest bør gå i dialog med islandske myndigheter og deretter komme til Stortinget med en egen sak om hvordan vi kan motvirke den negative trenden.

Så er det også slik at Venstre støtter den overordnede planen for Forsvaret. NATO og det transatlantiske samarbeidet skal forbli hjørnesteiner i norsk sikkerhetspolitikk, samtidig som det forsvarspolitiske samarbeidet i Norden og med EU videreutvikles.

Som en del av våre forpliktelser stiller Venstre seg bak hovedelementene i Obamas Afghanistan-strategi, sjøl om vi er kritiske til hans tidfesting av når amerikanske styrker skal ut. Jeg vil i den forbindelse også si at vi er opptatt av å støtte alle de soldatene som ofrer noe og som stiller til innsats for fellesskapet gjennom tjeneste i utlandet. Vi ønsker å si, som andre debattanter her, at det er viktig å støtte opp under det arbeidet.

Vi har to forslag som er omdelt i salen. Det ene går på «Sivile fredsstyrker». Jeg håper forsvarsministeren finner det mulig å uttrykke noen positive vendinger om muligheten for – vi har formulert det så svakt som «en mulighetsstudie» – å se på «Sivile fredsstyrker», der vi tenker oss en modell slik som Tyskland har, og som de har klart å utvikle på en god måte.

Med dette tar jeg opp de to forslagene. Jeg håper vi får anledning til å gjøre om det ene til et oversendelsesforslag.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Svein Roald Hansen (A) [19:31:27]: Det gjelder Venstres forslag om å gå i dialog med islandske myndigheter og igangsette ytterligere tiltak. Representanten sa veldig knapt i sitt innlegg at hun mente Norge ikke hadde gjort nok. Norge har jo stilt opp med et betydelig lånebeløp, og Island er i dialog med IMF. De har søkt medlemskap i EU for å få en valuta som kan tåle neste vindkast, men de har ennå ikke fått på plass denne Icesave-avtalen. Den er nå til behandling i parlamentet der borte.

Kunne representanten si litt mer om hva hun tenker på? Tenker hun seg at Norge skal gå inn på – nær sagt – siden av det andre opplegget med IMF, og hjelpe til, uten å ha som en forutsetning at Island også må oppfylle sine internasjonale forpliktelser? Det tror jeg nemlig er den eneste muligheten de har til å komme ut av dette problemet.

Trine Skei Grande (V) [19:32:33]: Det er ganske sterke krav som IMF stiller. Men den avtalen som er gjort i forhold til Storbritannia og Nederland, om småsparernes

penger, oppfattes av mange i den islandske befolkninga som en veldig urettferdig avtale. 85 pst. – i siste meningsmåling – sa nei til den avtalen. Det er et stort press på det islandske parlamentet. Problemet er at det oppfattes slik på Island at alle norske penger er «innelåst» i alle mulige andre internasjonale avtaler. Kanskje ikke så mye IMF's krav, men de kravene som England og Nederland stiller, oppfattes det som urimelig at Norge gjemmer sine penger bak, sett fra et islandsk ståsted. Vi har nær kontakt og nært samarbeid med våre søsterpartier, som har vært mer positive til et EU-medlemskap for Island enn norske Venstre har vært, og de uttrykker stor frustrasjon over at dette henger så altfor nært sammen.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [19:33:49]: Dessverre er ikke vår tidligere sentrumskamerat med i utenrikskomiteen, så vi må bruke anledningen til å høre litt mer om hva de mener i forskjellige spørsmål. Det er egentlig ikke så veldig mange skiller, når man leser innstillingen. Men et av skillene er synet på Israel–Palestina-konflikten. Det er litt overraskende å lese dine tidligere regjeringsskammeraters veldig ensidige ståsted i forhold til bare å se med Israels øyne og ikke se med palestinerne øyne når det gjelder det som har skjedd der det siste året. Så var man tidligere i debatten innom at Høyre ønsker å redusere bistanden til de palestinske selvstyremyndighetene og de palestinske områdene. Støtter Venstre sine tidligere regjeringsskammeraters vurdering om å trappe ned bistanden i de palestinske områdene, som Høyre gjør, og den veldig ensidige tilnærmingen som Kristelig Folkeparti har?

Presidenten: Presidenten vil bemerke at representanten Slagsvold Vedum er en såpass erfaren representant at han burde vite at all tale skal rettes til presidenten.

Trine Skei Grande (V) [19:34:50]: Venstre var det første partiet i Stortinget som sa at sjøl om et parti som vi ikke synes var det beste utfallet av valget i de palestinske områdene, vant, var det viktig at vi hadde kontakt. Derfor støttet vi Regjeringa da man valgte å gå i dialog med Hamas. Vi mener at det er viktig. Vi vil nok også opprettholde støttenivået til de palestinske områdene. Vi har nok et veldig balansert forhold til Midtøsten, og vi tror det er ganske viktig at man faktisk går inn og støtter det som blir valgt av folket, sjøl om det er det vi ikke liker. Problemet i kommunikasjonen med hele den arabiske verden er at vi nå opererer med dobbeltstandarder – der vi støtter dem vi liker, og ikke dem vi ikke liker, sjøl om mange av dem vi liker, har blitt innsatt på feil måte i forhold til de moralske standarder vi har rundt demokrati og åpenhet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:36:08]: La meg begynne med Svalbard, som også er oppe til diskusjon i dag. Jeg vil veldig kort si, på vegne av Regjeringen og justisministeren, at nordområdene er Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde. Derfor er en fortsatt satsing på Svalbard av stor betydning – og markerer vår

tilstedeværelse i nord. Jeg er glad for å se at behandlingen av meldingen bekreftet en bred politisk enighet om norsk Svalbard-politikk. Den handler om fast og stø kurs i forvaltningen av Svalbard, og historien har vist oss at en slik forvaltning, etter disse målene, har vært vellykket. Forutsigbarhet og kontinuitet i forvaltningen av øygruppen er stikkord. Som Stortinget vil huske, er det tre hovedpunkter i Svalbard-meldingen:

- Svalbard som et av verdens best forvaltede villmarksområder – forholdet til turisme og annen ferdsel.
- Svalbards rolle som plattform for norsk og internasjonal forskning, kunnskap og utdanning.
- En robust tilstedeværelse på Svalbard – med særlig oppmerksomhet rundt kullvirksomhetens fremtidsutsikter.

Foruten disse hovedutfordringene i meldingen foretar Regjeringen en nøye gjennomgang av lovgivningssituasjonen for øygruppen, noe Riksrevisjonen også ba om i sin forvaltningsrevisjon av Svalbard i 2007. I lys av aktivitetsøkningen som har funnet sted på Svalbard, som er beskrevet i meldingen, foreslår Regjeringen å styrke Svalbardbudsjettet for 2010 med 10,3 mill. kr. Vi er glad for at det er bred støtte til dette. Det er viktig at det er god kunnskap, og at det er et enhetlig budskap fra norske myndighetsmiljøer, storting og enkeltrepresentanter rundt den saken.

Når det gjelder innstillingen til Utenriksdepartementets budsjett, er det mye å være glad for der. Jeg vil berømme komiteens leder og komiteen for å ha skrevet gode felles merknader. Det er den alminnelige merknaden om at vi skal konsentrere og ivareta ressursene der vi har interesser og der vi samtidig kan gjøre en forskjell. Det var essensen i St.meld. nr. 15 for 2008–2009, som nå er godt gjentatt. I en lang rekke av fellesmerknader får vi tydeliggjort at det er bred enighet om hovedsporene i utenrikspolitikken. Jeg merker meg at komiteen følger Regjeringen i at nordområdene er vårt viktigste strategiske satsingsområde, videre Afghanistan, Europa-politikken, menneskerettigheter, samarbeidet med Russland og – med unntak av Fremskrittspartiet – FN-sporet og aktiv norsk politikk i Midtøsten. La meg få takke komiteen for mange gode felles presiseringer og vektlegginger.

Utover et betydelig felles tankegodt er det i år som tidligere år Fremskrittspartiet som markerer en alternativ kurs på en rekke områder. Det skal de i og for seg ha honnør for, for det er en tydelighet i politikken som jeg tror debatten har godt av. Det er særlig spørsmålet knyttet til et bredere globalt ansvar at partiet tar sin egen vei. Det er i det minste godt gjenkjennelig, men ikke desto mindre trist i en verden der evnen til å ta ansvar utover seg selv bare blir viktigere.

Dette var essensen i St.meld. nr. 15, og jeg merker meg at Fremskrittspartiet følger opp sitt politiske budskap gjennom partiets forslag til pengebruk. Mønsteret er det samme i år som i tidligere år: Fremskrittspartiet kutter dypt i vårt internasjonale engasjement, så dypt at det på en lang rekke områder vil handle om å bryte internasjonale norske forpliktelser. For å ta bare ett eksempel: Over 70 pst. av bistanden til Afrika er avtalesfestet. Fremskrittspartiets forslag om en reduksjon på 60 pst. vil således medføre at

Norge vil måtte bryte inngåtte avtaler. Slik er det på områder etter område. Et annet eksempel er klima, som igjen er avtalesfestet med en rekke land, og der det altså skulle være slik at Norge rett etter København skulle melde seg på med et budskap om kutt til miljø og bærekraftig utvikling med 50 pst. Det ville ramme klimatilpasning, ren energi, karbonfangst og -lagring, osv.

Så vil jeg oppklare en åpenbar misforståelse. Representanten Høglund vil dekke inn en innsparing på 160 mill. kr på drift i UD ved å redusere for ambassaden i Colombo. Dette sa han i et svar til representanten Slagsvold Vedum. Det må han gjerne gjøre, men det er på en annen budsjettpost. Der han vil kutte med 160 mill kr, er for innsiderne på 02-området, altså Russland, Europa og USA.

Fremskrittspartiet vil samtidig ha en mer effektiv hjelp til nordmenn i utlandet, bl.a. ved at ambassadene som er der nordmenn ferdes, skal få det som trengs. Men jeg har vært lenge nok i UD til å vite at langt over 90 pst. av driftsutgiftene på det såkalte 02-området er faste utgifter, bundet til ansatte og stasjoner. Så vi snakker ikke om å nedlegge noen få, men flere titalls stasjoner i 02-området, om det regnskapet skal gå opp. Og da snakker vi om å foreta dype kutt i tradisjonelle oppgaver – i Europa, de transatlantiske forhold, nordområdene osv.

Jeg må også si at det er et mønster hos Fremskrittspartiet, men samtidig er det litt vinging i forhold til tidligere år. I fjor ville Fremskrittspartiet kutte støtten til hjelpeorganisasjonen for palestinske flyktninger, UNRWA, med 50 pst., selv om representanten Høglund etter å ha besøkt Gaza sa at det ville være dårlig nytt for palestinerne. Nå foreslår de kutt på 30 pst. I fjor ville de kutte bidraget til FNs organisasjoner med 75 pst., noe som ville rammet WHO midt i influensaepidemien. Nå snakker partiet om kutt på 50 pst. Så det går riktig vei – kan man si – men det er fortsatt langt igjen, og det er et klart linjebrydd.

Når det gjelder Midtøsten, merker jeg bred støtte til Norges engasjement. Det er viktig å ha det i ryggen, men jeg stusser over representanten Eriksen Søreide når hun argumenterer for et kutt på en tredjedel til Midtøsten fra Norge. Det kan man i og for seg argumentere for ved å bruke pengene et annet sted, og jeg har respekt for dem som prioriterer ved å si at noe er viktigere enn noe annet, selv om jeg altså er uenig med henne her. Representanten sier at de palestinske myndighetene ikke er i stand til å ta imot støtten, og hun stiller spørsmål ved det fordi de ikke har en riksrevisjon. Da kan jeg fortelle at rett før dette møtet hadde jeg en samtale med USAs Midtøsten-utsending Mitchell, som støtter opp om det budskapet Norge har, at det er viktig å gi til de palestinske selvstyremyndighetene – særlig nå, under sittende statsminister Fayad, som har stor tillit. USA går ekstraordinært i Kongressen og ber om støtte til de palestinske selvstyremyndighetene nå – et ganske høyt beløp, og et enda høyere beløp til neste år. Derfor er det en underlig argumentasjon å si at vi må kutte fordi palestinerne ikke er i stand til å bruke pengene riktig. Akkurat denne statsministeren er i stor grad i stand til å bruke pengene riktig, og vi bør støtte ham.

Så hadde utenrikskomiteens leder en kommentar som sikkert utviklingsministeren vil kommentere, men jeg vil

også gjøre det. Hun sier at det er nesten ikke lov til å diskutere bistand i Norge. Vel, da må de ha kommet tilbake til det gamle begrepet selvpålagt restriksjon, for hvis det er noe utviklingsministeren og jeg har invitert til, så er det debatt om bistand, kritisk debatt om bistand, kritisk tilsyn fra politiske partier, frivillige organisasjoner, Riksrevisjonen, internasjonale eksperter og andre. Og hvis vi avdekker at vi kan gjøre ting på en klokere måte, skal vi selvfølgelig gjøre det. Men vi har jo også lov til å delta i denne debatten, så når vi går ut og forsvarer opplegg vi mener virker godt, så er ikke det å forhindre debatt – det er faktisk å argumentere for det vi mener er riktig.

Til representanten Høybråten vil jeg si: Ja, det er et godt og viktig poeng dette med vaksinene. Vi har allerede gitt 10 pst., sammen med USA og en del andre land. Nå vil det i ukene som kommer være anledning til å oppsummere hvor mye av de vi har kjøpt inn, som er brukt. Det er høyst sannsynlig at det kommer til å være over-skuddslagre, og det vil være naturlig for Regjeringen å informere Stortinget om hvordan vi går videre med det, og solidaritetsperspektivet vil da være viktig.

Så vil jeg svare på spørsmålet til Skei Grande om korskoler, og jeg vil bare gjenta det jeg har sagt: Dette prosjektet er nå avsluttet. Vi har foretatt en grundig oppsummering, bl.a. som resultat av spørsmål fra Stortinget. En videreføring av intensjonene i det prosjektet, som jeg også merker meg at utenrikskomiteens store flertall er enig i, nemlig å kunne gi mer grunnskoleopplæring til flere, særlig jenter i Pakistan, mener jeg er et aktverdig mål å forfølge. Hvordan vi gjør det, får vi diskutere når vi oppsummerer erfaringene med dette prosjektet, som ble utført og planlagt under den forrige regjeringen, igangsatt av denne regjeringen. Jeg mener at det har fulle bistandsfaglige kontrollmål, men det er ikke til å stikke under stol at det å gi støtte til denne type del av et krigsutsatt land som Pakistan, innebærer risiko. Hvis vi ikke tar noen risiko i slike sammenhenger, blir det vanskelig å nå målene. Men det er en avveining som jeg er åpen for å diskutere med Stortinget. Og gitt interessen fra utenrikskomiteen, vil jeg legge vekt på å holde nær kontakt med utenrikskomiteen også når det gjelder eventuell videreføring av intensjonene som var i det prosjektet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [19:45:08]: Jeg skal litt senere få lov til å komme tilbake til at også den rød-grønne regjeringen har erfaring med vingling i politikken, det er ikke forbeholdt kun ett parti.

Men jeg hadde lyst til å utfordre utenriksministeren på et område hvor vi stort sett er veldig enige. Det er forholdet til Russland, som berører oss på svært mange områder, og hvor samarbeidet er bredt og stadig bedre. Jeg tror det kan bli enda bredere, både bredere og bedre – og tettere. For å få til det, og for å se hele bredden, alle de områder hvor vi samarbeider, kunne det ikke være formålstjenlig å ha en strategi for – å trekke opp en visjon for – hvordan vi skal få til de nettverkene og nettopp det gode samarbeidet vi ønsker?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:46:03]:

Dette er et positivt forslag, og jeg forstår intensjonen til representanten Høglund. Jeg er også glad for at det er bred samling i Stortinget om vår Russland-politikk. Når jeg er litt tilbakeholden, er det fordi jeg er veldig varsom med å gå i gang med et arbeid som krever masse administrative ressurser, hvor vi stort sett har svarene på forhånd. Det handler om hvordan vi husholderer knappe ressurser, apropos kutt på drift i UD. Utviklingsministeren og jeg har satt i gang den type arbeid når det gjelder Kina, og når det gjelder India, for der var det nødvendig å gjøre et grunnarbeid for å komme opp og stå. Vi er så til de grader oppe og står med Russland – gjennom vårt nordområdesamarbeid, gjennom våre Russland-prosjekter, Barentssekretariatet, atomplaner, næringsliv og energidialoger – at vi har oversikten.

Jeg skal ta dette med meg tilbake til UD og vurdere det, og kanskje finner vi en form som er en litt annen enn å lage strategier, som vi har gjort for andre store områder. Men jeg er altså varsom med å sette i gang et arbeid som vil kreve mye administrative ressurser, uten at det vil tilføre politikken ny kvalitet.

Karin S. Woldseth (FrP) [19:47:17]: Fremskrittspartiet synes det er bekymringsfullt at rapporten fra Human Rights Watch forteller at kvinner i Afghanistan har fått det enda verre i årene etter 2005. Kvinnene blir ifølge Human Rights Watch kastet i fengsel hvis de forsøker å rømme hjemmefra på grunn av voldelige menn, voldtektsmenn benådes, og kvinner tør ikke ta kontakt med politiet, fordi de er redde for å bli utsatt for overgrep.

Jeg vil derfor spørre utenriksministeren: Vil utenriksministeren sørge for at ressursene vi bruker på det sivile samfunnet, ikke bidrar til å holde kvinnene nede i Afghanistan?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:47:57]: Det kan jeg gi et ganske klart svar på – Norge vil gjøre alt vi kan for at våre bidrag til sivil utvikling i Afghanistan ikke bidrar til å holde kvinner nede. Det skal vi legge stor vekt på. Kvinners stilling, «gender»-spørsmål, er sentrale i våre forventninger til den afghanske regjering, og de uttalelsene vi har gitt, også i mine samtaler med afghanske ledere i november.

Jeg tror bildet er blandet. Jeg har lest rapporten fra Human Rights Watch, som er urovekkende. Samtidig ser vi at millioner av jenter kommer på skole, kommer i høyere utdanning, får bedre helsetilbud. Så det er et blandet bilde. Men at det er blandet, betyr at noe er positivt og at noe er veldig negativt, og det må vi holde fokus på. Samtidig tror jeg vi skal stålsatte oss og erkjenne at vi i Afghanistans videre utvikling – hvor de tar kontroll over eget land og utvikler et samfunn basert på egne flertall – kommer til å se løsninger som strider mot mange av våre verdier. Det betyr ikke at vi er enig i det, men at vi realistisk sett må vente at det kan bli flere slike saker.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [19:49:13]: Alle er i større eller mindre grad enige om viktigheten av å koordinere

innsatsen i Afghanistan. Det er nå kommet signaler om at det er initiativer i NATO for at ISAF skal ta en tydeligere sivil rolle, bl.a. ved at det settes opp en sivil struktur i ISAF.

Mitt spørsmål er om utenriksministeren kjenner til de initiativene, og hva Norges posisjon i forhold til det eventuelt vil være?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:49:36]: Jeg kjenner til de initiativene, og det pågår nå en intens diskusjon om samordning i Afghanistan. Det begynte rundt Obamas tale, var veldig til stede under NATO-møtet forrige uke og går fram mot London-konferansen. Norge kommer til å delta aktivt i det.

Jeg er tilhenger av at ISAF får en større kapasitet til å se sivile sammenhenger, bl.a. en større grad av evne til å se sammenhenger mellom PRT-enes innsats. I dag er det dårlige mekanismer for å utveksle læringserfaring mellom PRT-ene – det som virker, og det som ikke virker. Det som ikke virker, kan det være vel så nyttig å dele mellom landene. Det skal allikevel ikke komme på tvers av FNs helt sentrale mandat som koordinator av sivil bistand i Afghanistan. Men at ISAF har evner til å se begge sider av det de driver med under en ISAF-hatt, tror jeg vi er tjent med. Derfor må vi få til en sterkere samordningsmekanisme, hvor alle de sentrale nøkkelaktørene, selvfølgelig herunder ISAF, får en tettere samordning også om den sivile hjelpen.

Peter Skovholt Gitmark (H) [19:50:46]: Jeg deler ønsket fra utenrikskomiteens leder om en nyansert bistandsdebatt, en bistandsdebatt jeg håper i størst mulig grad vil inkludere de to statsrådene også, selv om vi den siste tiden har sett litt for mange eksempler på at debattredaksjoner ønsker debatter, men at ingen av statsrådene kan eller vil delta.

La meg bare si at det er viktig at denne debatten er en debatt som går på hvordan vi får mest mulig ut av de ressursene Norge bruker, at vi får en debatt hvor de som har en annen innretning, faktisk blir tatt på at man nettopp ønsker mer ut av de ressursene man bruker. Fordi vi prioriterer opp enkelte områder, vil det selvfølgelig komme en nedprioritering av enkelte andre områder. Det betyr igjen, kort fortalt, ikke at man er negativ til bistand, men at man faktisk ønsker å hjelpe mennesker ut av fattigdom.

Ser ikke utenriksministeren at nettopp en slik prioritering må til i debatten?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:51:53]: Jeg drister meg til å uttale meg på vegne av utviklingsministeren og meg: Ring oss tidlig og sent, og vi vil møte opp hvor det skal være for debatt. Jeg kan ikke huske én debatt jeg har blitt invitert til om bistand, som jeg har sagt nei til fordi jeg ikke kunne. Da måtte det være en veldig alvorlig møtekollisjon. Det handler altså ikke om manglende vilje.

Så vil jeg anerkjenne at det er meget fruktbart å ha en bistandspolitisk debatt med representanten Gitmark og partiet Høyre. Det er noen ulike prioriteringer, men stort

sett en vilje til å være til stede i denne debatten. Det er to typer innlegg vi hører. Den ene er om bistandens innretning, litt om nivå, den debatten kan vi bl.a. ta med Høyre. Så er det en annen falanks i bistandsdebatten som kommer inn og sier at de er imot bistand, og argumenterer for å få bistanden radikalt ned. Det er to ulike skoler. Jeg tar gjerne debatten med begge skolene, men jeg vil sterkt tilbakevise at det har vært noe som helst forsøk på ikke å delta i den debatten, tvert imot. Når det skal være, hvor det skal være, bare ring, vi stiller.

Dagfinn Høybråten (KrF) [19:53:00]: Den type eksperimentelle svar som utenriksministeren nå varsler, har han gitt komiteen på inngående spørsmål om koranskolene. Jeg vil benytte anledningen til å gi utenriksministeren ros for at han har vært villig til å ta inn over seg den kritiske informasjon som har kommet fram, og, etter det jeg kan oppfatte, har justert kurs i forhold til det. Men jeg vil bekrefte at Kristelig Folkeparti for sin del er opptatt av at vi fortsatt skal støtte utdanning for de aller fattigste barna i Pakistan.

Spørsmålet mitt går på vaksiner. Et flertall i komiteen ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget, ikke med informasjon, men med et forslag om å gi bort mer, dersom det er faglig grunnlag for det. Jeg vil gjerne at utenriksministeren bekrefter at det vil komme et slikt forslag dersom faginstansene ser at de 9,4 millioner dosene vi har bestilt, er noen millioner for mye.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [19:54:06]: Jeg tror representanten Høybråten vet at en statsråd er noe varsom med å uttale seg veldig bestemt på en annen statsråds konstitusjonelle ansvar, og det er altså min kollega helseministeren som har kjøpt inn vaksinene, så jeg vil nødig stå her og dele dem ut på hennes vegne, selv om det hadde vært fristende.

Vi har gitt bort 10 pst. av dem i en større internasjonal dugnad. Som representanten Høybråten sier, må fagmyndighetene vurdere det. De er kjøpt inn for nordmenn, så det må vurderes om nordmenn har brukt sitt, og der vet jeg det pågår en debatt. Én ting er at folk har latt seg vaksinere, men det pågår en debatt om det kan komme muteringer som gjør at man må holde tilbake reserver. Det vil jeg heller ikke konkludere på. Men jeg vil anta at det er rimelig, hvis det er vaksiner igjen, og de vurderingene er gjort, at Norge i tradisjon med den linjen vi har hatt, vurderer å dele med fattigere land, som ikke har anledning til å foreta slike innkjøp som vi har gjort. Når og hvis det blir aktuelt, er det selvfølgelig naturlig å komme tilbake til Stortinget, gitt den interessen som er her, og orientere om det.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Erik Solheim [19:55:25]: La meg starte med å slutte meg til utenriksministerens parole: Bare ring, vi stiller. For er det noe både utenriksministeren og jeg har gjort, er det å oppmuntre til bistandsdebatt. Jeg sa en gang at hvis ikke Fremskrittspartiet hadde eksistert, måtte partiet vært funnet opp, fordi vi trenger nettopp et kritisk sø-

kelys på norsk bistand. Vi inviterte Moyo, kanskje Afrikas fremste bistandskritiker, til Norge for å få debatten, og vi har begge reist land og strand rundt og tatt del i store og små møter på dette området. Vi deltar i alle de radio- og tv-debatter som noen måtte interessere seg for å invitere oss til, og vi har lagt på bordet to stortingsmeldinger, som er et samlet hele, hvor man ser norsk utenriks- og utviklingspolitikk i en sammenheng. Det har aldri vært gjort av noen regjering før – vi har gjort det. Så stopp debatten om at vi ikke har debatt, men skap debatten, og la oss gå inn i debatten.

Det andre er debatten om at det er viktigst hvordan vi bruker pengene, og ikke hvor mye vi gir. Det er jo også aldeles innlysende, og det gjelder på alle livets områder, enten det er forsvar, vei eller kommuner. Det er alltid viktigst at vi bruker de pengene vi har, riktig. Det er viktigere enn å få mer. Men det underlige er at det ser ut som at bistand er i en særstilling, for de samme Høyre-representantene som først sa at det viktigste er hvordan vi bruker pengene, og ikke hva vi gir, hoppet straks over til Forsvarsdepartementet, hvor det var hvor mye vi gir, som var viktig. Det underlige er at hvis man mener at det man gjør på bistandsområdet, er riktig – Fremskrittspartiet står for en betydelig bistand, Høyre står for en meget høy bistand i internasjonal sammenheng – er det vel aldeles innlysende at man får gjort mer hvis man har mer penger. Slik er det på alle andre områder. Har man god politikk, får man gjort mer med mer penger. Slik er det selvsagt på bistandsområdet også. Så la oss ikke bruke dette som et argument for å få bistanden ned. Det er viktigst hvordan vi bruker pengene, men jo mer penger vi har, jo bedre får vi brukt dem hvis vi har en god politikk.

Så har Regjeringen lagt fram en utviklingspolitikk som konsentrerer seg om tre k-er. På forskjellige måter har de vært framme i debatten her også. Den første er konflikt. Det er bred støtte i Stortinget for den norske sivile innsatsen i Afghanistan. Jeg skulle ønske vi kunne få en tilsvarende støtte i Stortinget for den norske sivile innsatsen i Sudan. La oss aldri glemme at det var i Sudan bin Laden var før han flyttet til Afghanistan. Det er de to store konfliktene – den ene roterer rundt Kongo og de store sjøene, og den andre roterer rundt Sudan – som i dag er de viktigste faktorene som holder Afrika i fattigdom. Når det gjelder de landene som har fred og har hatt det over tid, har mange av dem stor økonomisk framgang, men de som er i disse konfliktområdene eller er sugd inn i dem, har store problemer. Så det å bidra til konfliktløsning i Sudan er utrolig viktig. Det er et sikkerhetsspørsmål for Norge og verden, og vi burde få den samme brede tilslutningen til det som vi har til engasjementet i Afghanistan.

Så har klima vært tydelig framme som et viktig utviklingspolitisk spørsmål. Dagfinn Høybråten tok opp spørsmålet om klimatilpasning. Det er jeg glad for. Jeg er enig i at det budsjettet som er lagt fram nå, ikke har tatt tilstrekkelig høyde for klimatilpasningenes rolle i bistanden. Det er fordi vi ikke har tenkt langt nok på dette området. Vi må gjøre mye mer, og vi skal gjøre Norge til et foregangsland i klimariktig bistand. Det gjelder både å se alt

vi gjør i et klimaperspektiv, og å se hvilke særskilte tiltak man må sette inn på grunn av klimaendring. Her er det også avgrensninger mellom hva som er naturlig å gjøre innenfor bistandsbudsjettet, og hva som er naturlig å gjøre utenfor bistandsbudsjettet. Men dette skal vi komme tilbake til, vidt og bredt, og det er bra, flott, at Stortinget tar det opp.

Når det gjelder kapital, som er det tredje store området, så la meg minne om at en av hovedgrunnene til bl.a. å drive bistand i Vietnam og Latin-Amerika, som Høyre nå vil gå ned på, er nettopp koblet til de to k-ene klima og kapital. Vi driver klimarette bistand i Latin-Amerika, og både i Vietnam og Latin-Amerika driver vi bistand knyttet til hvordan man får kapitalstrømmene riktig. Dette er vesentlige områder for norsk næringsliv, et stort potensial for næringslivsinvesteringer i disse områdene, og alt dette kan bli lettere ved hjelp av bistand. Det er litt rart for meg at Høyre, som har en så lang tradisjon som et parti for privat sektor, ikke ser de positive mulighetene i dette også på utviklingsområdet.

La meg til slutt si at Fremskrittspartiet har et par forslag som er vel verd å ta med seg. Det ene er å se mer på hva vi gjør i FN, og hvordan vi kan få brukt de pengene bedre. Jeg har tatt initiativ til at vi gjør dette sammen med svenskene. Jeg skal møte min svenske kollega rett over nyttår for å se på hvordan Norge og Sverige, som er to av de største bidragsyterne i FN-systemet – Norge er i kroner og øre alene den tredje største bidragsyteren til FNs utviklings- og humanitære programmer – sammen kan ha mer innflytelse på at FN-organisasjonene driver bedre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Karin S. Woldseth (FrP) [20:00:42]: Vi skal gjerne bidra til å skape debatten.

På Nettavisen i dag kunne vi lese at Uganda vurderer dødsstraff for homofile. Og ikke bare det – familie og venner som ikke rapporterer om homofile, skal kastes i fengsel. Det samme skal huseiere og myndighetspersoner som ikke opplyser om at de har fått kjennskap til at noen er homofile. Norge bidrar med 230 mill. kr til Uganda.

Dette er helt klare brudd på menneskerettighetene, så jeg har tenkt å spørre: Vil bistandsministeren foreta seg noe hvis dette lovforslaget går igjennom i Uganda?

Presidenten: Da gir presidenten ordet til *utviklingsminister* Erik Solheim.

Statsråd Erik Solheim [20:01:47]: La meg først si at jeg synes det er veldig gledelig å se i denne debatten hvordan Fremskrittspartiet viser et stort engasjement for kvinners rett til abort og for homofiles rettigheter. Jeg skal ikke liksom triumferende si at dette er områder hvor de rødgrønne har en lengre historie for å være tøffe enn Fremskrittspartiet, men det er flott at vi har et samlet storting bak så viktige spørsmål. Og selvsagt vil Norge protestere hvis Uganda skulle innføre dødsstraff for homofili. Vi er imot dødsstraff alle steder. Det er vesentlig i vår dialog både med USA, med Kina og med alle land som har det.

Dødsstraff for homofili ville være aldeles himmelropende galt.

Peter N. Myhre (FrP) [20:02:38]: Utviklingsministeren var forbilledlig klar da han uttalte følgende til Aftenposten 14. april i fjor:

«Norge har vært naive og vår bistand har vært med på å gjøre korrupsjon mulig i Afrika.»

Norge og Tanzania forhandler nå om hvor mye Tanzania skal betale tilbake til Norge som følge av avdekket korrupsjon i et norskstøttet miljø- og naturressursprogram i landet. Samtidig planlegger man fra Regjeringens side å bruke opp mot 500 mill. kr i Tanzania gjennom skogsatsingen.

Norges ambassadør i landet understreker at korrupsjonssaken ikke vil få noen konsekvenser for den planlagte skogsatsingen, til tross for at bl.a. Interpol advarer mot kriminalitet og korrupsjon knyttet til slike prosjekter. Er det ikke nettopp denne typen prosjekter Norge bør holde seg unna, og som statsråden sikter til den gangen han karakteriserte norsk utviklingshjelp som naiv?

Statsråd Erik Solheim [20:03:42]: Jeg står fast på at vi i altfor lang tid har glattet over korrupsjon i bistand og på mange andre samfunnsområder også. Det var jo lenge til og med skattefritak i Norge hvis norske bedrifter kunne bestikke i andre land – en helt uakseptabel praksis som alle i dag vil ta avstand fra.

Norge har som nasjon vært naiv på dette området. Derfor kom også den rød-grønne regjeringen inn og la om kursen vesentlig på dette området. Vi har startet en rekke tiltak for å sikre oss mot korrupsjon i bistanden – varslingstjeneste, en egen sentral kontrollenhet i Utenriksdepartementet.

De korrupsjonssakene representanten snakker om, er fra tidligere regjeringers perioder, uten at jeg vil kritisere dem for det, men vi er en internasjonal spydspiss i kampen mot korrupsjon. Men det er også sann at de fattigste landene er de mest korrupte, fordi fattigdommen gjør at de ikke får aviser og dermed ikke aktive media, de får ikke det sivile samfunn vi har hos oss, og de får ikke ressursene gjennom en bred middelklasse til institusjoner som Økokrim, riksrevisjon osv., som bekjemper korrupsjon.

Peter Skovholt Gitmark (H) [20:04:55]: Bare en åpenbar misforståelse først: Når Høyre kutter totalt i den bilaterale bistanden til Latin-Amerika, står fremdeles klimasatsingen og skogsatsingen ved lag. Det er noe Høyre i aller høyeste grad deler med Regjeringen og ønsker videreutviklet.

Så over til hva utenriksministeren sa i sitt innlegg, nemlig viktigheten av å prioritere innsatsen, og at Norge skal prioritere. Det skjer ikke innenfor bistand. Norge gir i dag bistand til om lag 100 forskjellige land, indirekte og direkte. Det er over 50 pst. av alle land som finnes. Ser ikke utviklingsministeren at det også innenfor bistand kan være et behov for prioritering i antall land og antall tema, og at det faktisk kan øke måloppnåelsen, øke kompetansen, ved at Norge har begrenset kompetanse i å selge økono-

miske ressurser, og ikke minst gjøre evalueringsarbeidet betydelig bedre og lettere?

Per-Kristian Foss hadde her overtatt president-plassen.

Statsråd Erik Solheim [20:05:57]: Vi har en større konsentrasjon av bistanden nå enn vi hadde under forrige regjering, uten at jeg vil gjøre det til et vesentlig punkt. Jeg har gått inn på dette for å se på hva det faktisk ville bety å konsentrere bistanden om færre land. Problemet med det er at det kommer veldig i kontrast til det Stortinget også ber om, nemlig mer innsats gjennom det sivile samfunn. Hvis vi skulle kutte alle de landene som Norge gir lite penger til, ville det bety å kutte støtte til små misjonsorganisasjoner, små organisasjoner for funksjonshemmede, små miljøorganisasjoner, altså de mange viktige sivile samfunnsaktørene som har små programmer her og der. Vi kan selvsagt kutte dem og sikkert også da redusere antall land Norge gir bistand til, med en 30–40. Det blir ikke et stort beløp, men det vil svekke mange viktige ting, ting som også Stortinget synes det er veldig viktig at vi gjør. Derfor har vi isteden valgt å konsentrere oss om noen temaer som vi mener Norge har særlige forutsetninger for, som f.eks. oljeforvaltning, kvinnespørsmål og enkelte andre temaer som er vel kjente.

Nikolai Astrup (H) [20:06:58]: Statsråden har uttalt seg svært kritisk til utvinning av oljesand i Canada. Er statsråden tilfreds og komfortabel med at norske bistandsmidler benyttes til å utvinne oljesand på Madagaskar, og er dette forenlig med Norges ambisjon for klimatoppmøtet i København?

Statsråd Erik Solheim [20:07:32]: Norske bistandsmidler brukes selvsagt ikke til å utvikle oljesand på Madagaskar, slik det ble antydnet her. Norsk innsats – som for øvrig nå er frosset i påvente av en ny regjering på Madagaskar, på grunn av krisene i landet – har bidratt til å utvikle en oljeforvaltning på Madagaskar.

Men her er det opplagte dilemmaer. Ikke bare når det gjelder Madagaskar, men når det gjelder nesten alle de landene vi driver oljeforvaltning i – til og med de fleste land vi driver bistand i – er det mange ting vi kan være uenig i. Bistand til oljeforvaltning i land gir ingen garanti for at de landene nøyaktig vil følge norske miljøstandarder, eller gjøre nøyaktig hva vi liker. Bistand er ikke diktat, bistand er et samarbeid mellom partnere.

Jeg personlig liker ikke oljesand. Vi kan ikke diktere hva Madagaskar skal gjøre, men vi kan bidra til å hjelpe Madagaskar med å få på plass en forvaltning som er bedre med hensyn til f.eks. korrupsjon, som er et vesentlig anliggende, og til at pengene som tjenes på oljeutvikling på Madagaskar, går til utvikling, helse, utdanning – alt det bør gå til.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [20:08:45]: Fyrst vil eg starte med å gi ros til statsråden for hans tilnærming til klimatilpassing og bistand til det. Slik sett ventar eg at det

etter klimatoppmøtet kan kome ei sak til Stortinget om nettopp dette.

Men eg hadde lyst til å utfordre statsråden på den eine k-en, på kapital, for det offentleg oppnemnde utviklingsutvalet foreslo å ha eit eige investeringsfond for fattige land, hovudsakleg i Afrika. Tanken var å ta ein liten sum pengar, ca. 10 milliardar kr, som i dag ligg under Statens pensjonsfond – Utland, og bruke det som ein kapitalbase til eit eige investeringsfond. Pengane skulle slik sett kome i tillegg til vanleg bistand.

I Stortinget har både Kristeleg Folkeparti og andre følgd opp saka, men Regjeringa reagerer ikkje. Komiteen uttalte òg samla at eit nytt utviklingsfond for fattige u-land «vil være riktig ut fra et etisk ståsted». Statsråd Solheim har vore positiv til investeringsfond og til kapital før. Kan han no seie noko meir om når Regjeringa kjem ut av utgreiingsstadiet, og kjem med eit forslag til Stortinget?

Statsråd Erik Solheim [20:09:52]: Jeg kan ikke gi noen datoer for det. Som representanten er vel kjent med, er ikke dette mitt konstitusjonelle ansvar, men jeg er positiv til ideen og tanken som Kristelig Folkeparti og andre her har lagt fram.

Dette er også noe vi møter internasjonalt. Verdensbankens president, Bob Zoellick, har vært på Norge i sakens anledning. Denne regjeringen har opprettet et eget – skal vi si – vindu i Statens pensjonsfond for investeringer i miljøteknologi. Det er et viktig skritt framover. Når vi har erfaringene med det, må vi se på hvordan det kan utvides. Så vil neste skritt være å se på denne problemstillingen: hvordan vi kan investere mer i de aller fattigste landene.

La meg legge til at Statens pensjonsfond – Utland bl.a. har åpnet for å investere i India. India er suverent det landet i verden som har flest fattige. De fleste fattige bor jo i mellominntektsland – de bor ikke i de aller fattigste landene. India har mange, mange flere fattige enn noe annet land i verden. Og når det gjelder den nye investeringsporteføljen der, er det ingenting Norge har gjort overfor India de siste årene som har vakt tilnærmedesvis så positiv oppmerksomhet i indiske medier og det indiske samfunn som akkurat det.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Eva Kristin Hansen (A) [20:11:17]: Norge har lang tradisjon for å være et land som er opptatt av verden utenfor sine egne grenser. Vi er et land som er særdeles engasjert i FN. Vi har et høyt nivå på bistanden, og vi er opptatt av å bidra til å finne løsninger ved konflikter.

I den senere tiden har vi hatt en veldig interessant debatt, synes jeg, om norsk utviklingspolitikk, både om omfanget av bistanden og om innholdet av den. Det er jeg utrolig glad for. Det er ikke slik som representanten Høglund tok til orde for, at det ikke er noen vilje til nytenking og debatt. Tvert imot, det er det vi ønsker.

Regjeringen la i oktober fram et budsjett hvor man ønsket at Norge fortsatt skal ha et stort engasjement og bruke betydelige ressurser på bistand. I en tid med finanskrise er det kanskje særlig viktig at land fortsetter sitt engasje-

ment. Det er krevende for mange – det vet vi – men det er nødvendig. Derfor er jeg glad for at det er et flertall her på Stortinget som mener at vi fortsatt skal være en betydelig bidragsyter. Det er bra, men det viktigste av alt er at de pengene vi bevilger, blir brukt på best mulig måte, at vi tenker målrettet når det gjelder de resultatene vi ønsker å oppnå. Derfor mener jeg det er riktig at vi satser på områder hvor vi har stor kompetanse, og hvor vi kan utgjøre en forskjell.

Det brukes penger på helse og utdanning – som flere har vært opptatt av her i dag – men det er samtidig viktig at vi peker ut noen områder hvor vi kan bidra ekstra, som å satse på kvinner og likestilling, fredsbygging, menneskerettigheter, humanitær bistand, miljø og bærekraftig utvikling, olje og ren energi, godt styresett og kamp mot korrupsjon. Det er det jeg kaller prioritering: å plukke ut områder.

Regjeringen har blitt kritisert for kun å fokusere på 1 pst.-målet, at målet er viktigere enn innholdet. Til det har jeg lyst til å si følgende: Hvis det var riktig, er kritikken berettiget. Men innholdet er faktisk det viktigste. Å sette mål om nivå handler mest om å ha klare ambisjoner og det å være bevisst på hvor stor andel vi faktisk bruker i forhold til inntektene våre.

Fremskrittspartiet er det partiet som skiller seg mest fra Regjeringen når det gjelder bistand, og som ønsker å kutte stort sett over hele linjen, som utenriksministeren gikk igjennom – regionbevilgninger til Afrika, til Midtøsten, til fred, forsoning og demokratiltak, til miljø og bærekraftig utvikling, osv. Hvis vi kutter slik som Fremskrittspartiet ønsker, vil det få store konsekvenser for de menneskene som blir direkte rammet av redusert bistand, for Norges rolle som bistandsaktør og for de inngåtte avtalene, som bl.a. utenriksministeren refererte til. Fra å være et offensivt land vil Norge bli et defensivt land, og det ønsker ikke jeg.

Det finnes dem som mener at det er helt andre virkemidler enn bistand som skal til for å få utvikling i de fattigste landene. Regjeringen har blitt kritisert for å gi bistand i stedet for å legge til rette for handel. Jeg er enig i at handel er viktig for et lands økonomiske vekst, som mange av de landene vi snakker om, trenger. Men det er noe annet å svelge hele pakken og tro at så lenge en liberaliserer all handel og kjører på med liberalisering, får en utvikling. Så enkelt er det ikke.

Høyre har dratt opp en veldig interessant debatt om hvor vi skal bruke bistandspengene. Jeg forstår heller ikke kritikken fra representanten Skovholt Gitmark om at ingen stiller til debatt. Jeg var senest i dag i «Her og nå», i debatt med den representanten, så jeg forstår ikke helt den kritikken. Men det Høyre ønsker, er å kutte i støtten til Latin-Amerika og Asia og konsentrere seg om Afrika. De vil samtidig at vi ikke skal gi bistand til land som ikke er demokratisk utviklet nok – i påvente av at de skal bli det.

Jeg har liten tro på å omtrent isolere land og overlate dem til seg selv og be dem ta en telefon når alt er på stell. Jeg tror ikke man får noen effekt av det. Tror man virkelig at man får en demokratisk utvikling bare ved å kutte i bistanden – at da vil ting skje av seg selv? Tror man virkelig at den tredjedelen av befolkningen som lever i fattig-

dom, i f.eks. Latin Amerika, vil få det bedre eller verre? Jeg frykter det siste.

Jeg er for at vi skal bruke bistandsmidler til å utvikle demokratiet, bekjempe korrupsjon og sørge for å få folk ut av fattigdom, og ikke stanse bistanden til land fordi man enten er politisk uenig med dem eller fordi landet har utfordringer. Jeg tror det er en lite farbar vei.

Til spørsmålet om bruk av penger til Afrika: Vi er for å bruke penger på Afrika. Vi bruker penger på Afrika – vi vil fortsatt gjøre det – men å forlate andre regioner er vi faktisk imot.

Til slutt: Norges bistand kan utgjøre en forskjell i verden. Vi kan aldri løse verdens fattigdomsutfordringer alene, men vi kan være en betydelig bidragsyter. Jeg håper vi fortsatt kan holde debatten om innholdet i bistanden i gang – som flere partier ønsker – det tror jeg er riktig i forhold til de pengene vi skal bruke, og som er til det beste for de fattige i verden.

Karin S. Woldseth (FrP) [20:16:25]: Innstillingen til rammeområde 8, som er Forsvaret, åpner med følgende:

«Regjeringens forsvarspolitiske hovedmål er et for-svar som er i stand til å møte utfordringene i raskt skiftende omgivelser, og verne om Norges sikkerhet, interesser og verdier.»

Det er greit at dette er hovedmålet, men er virkeligheten slik?

Fremskrittspartiet er bekymret for utviklingen vi ser når det gjelder det norske forsvaret. Det blir stadig mindre personell, utstyret blir eldre og for Hæren, særlig, er det nærmest gått ut på dato. Det er heller ingenting som tyder på at Hæren skal få de nødvendige oppdateringer med det første. De fleste nyanskaffelser når det gjelder Luftforsvaret og Sjøforsvaret, er heller ikke i rute, og vi kjenner vel egentlig heller ikke ennå den endelige prislappen på en del av fornyelsene.

Norge er et strategisk svært viktig land, både når det gjelder naturressurser og strategisk plassering. Derfor er det viktig at vi i Norge fremdeles har forsvarsevne, slik at vi har en reell mulighet til å ta vare på vår suverenitet.

Vi vedtok i langtidsplanen for Forsvaret at vi skulle bygge på Heimevernet, og at Heimevernet skulle øves og trenes og være i beredskap. Men så har det seg slik at det ikke finnes ressurser til å øve og trene Heimevernet. Hvordan skal man da mobilisere sivile som ønsker å gjøre en jobb for å forsvare landet sitt, men som ikke får den nødvendige kompetansen til å gjøre det?

Fremskrittspartiet er derfor kritiske, og det er også årsaken til at vi ønsker å styrke Forsvaret. Vi ønsker et for-svar som er fullt operativt, med alle de moderne fasiliteter som er nødvendig for å få en velfungerende beredskap, både i fredstid og også i krig. Dette er bekymringsfullt, og enda mer bekymring skal det bli.

Vi har flotte soldater ute i verden som gjør en glimrende jobb i demokratets navn. De fortjener all den ros de kan få for sitt mot og sin vilje til å kjempe for de demokratiske prinsippene, og mot terror.

Men – for det er et men når Norge heller ikke her har det nødvendige utstyret for å sikre våre soldater hjelp i en

kritisk situasjon. Jeg tenker først og fremst på helikoptrene våre i Afghanistan som ikke kan bistå soldatene våre hvis det enten er for kaldt eller for varmt – de er rett og slett for dårlige. Hva slags trygghet er det for dem som frivillig reiser for å slåss mot terrorisme? Og hva slags trygghet er det for dem som sender sine sønner og døtre, ektefeller og foreldre av gårde? Dette må Norge prioritere. Skal vi være til stede, får vi være det med skikkelig utstyr.

Til slutt litt om gruppen som dessverre får altfor liten oppmerksomhet i Norge, nemlig veteranene. De har gjort en innsats ute i verden på vegne av Norge, og blir ikke ivaretatt på en ordentlig måte – slik Fremskrittspartiet ser det – når de kommer hjem. De burde blitt fulgt opp både på det psykiske og fysiske plan. Vi vet at mange opplever å få posttraumatisk stressyndrom når de kommer hjem, og en del er ute av stand til å gå tilbake til vanlig arbeid. Forsvaret har ikke selv gjort noen undersøkelser om hvordan veteranene har det. Det mener vi bør få prioritet, slik at man er klar for dem som kommer hjem etter endt oppdrag utenlands i årene som kommer.

Det skulle være unødvendig at man ikke fikk bearbejdet alle inntrykkene man har etter skarpe oppdrag i utlandet, og det skulle selvsagt være unødvendig at man på toppen av det hele må slite økonomisk.

Konklusjonen må være: Forbered soldatene godt, gi dem moderne og effektivt verktøy, og ta vare på dem når de returnerer.

Ivar Kristiansen (H) [20:20:48]: Påstanden om den reelle økonomiske satsing og oppfylld av Forsvarets langtidsplan fremstår som nokså lite troverdig, ettersom nominelle økninger gjerne fremstilles som reelle og faktiske økninger, økninger som i stor grad spises opp av pris- og lønnskompensasjoner, og som forutsetter omfattende effektiviserings- og innsparingstiltak man ikke velger å detaljere i proposisjonen.

Regjeringens påstand om at man legger til 100 mill. kr til en reell styrking av Forsvaret, er ikke enkel å begripe. Både Luftforsvaret og Heimevernet må belage seg på en nedgang i faktiske midler på flere titalls millioner kroner. Dette virker enda mer forvirrende når Hæren må spare nær 97 mill. kr for å oppnå en «faktisk» økning på vel 12 mill. kr.

Når man heller ikke finner det hensiktsmessig å oppfylle langtidsplanens målsettinger om investeringsmidler allerede det første året, skaper ikke dette noen videre tillitt til at man vil gjøre det for resten av perioden.

Budsjettforslaget fra Regjeringen er kort og godt en lang oversikt over hvordan Forsvarets operative evne har forvitret ytterligere gjennom hele 2008, og hvordan nytt materiell fortsatt ikke er tilgjengelig for å utbedre dette. Fregattene mangler reservedeler og kvalifisert mannskap. Gamle MTB-er utfases lenge før man har håp om å sette nye fartøyer i drift. De gamle transportflyene er som kjent tatt ut av tjeneste, mens bare to nye så langt er blitt levert. Departementet insisterer på at dette er en midlertidig situasjon, men etter Høyres oppfatning er dette en situasjon som allerede nå ser ut til å bli nokså langvarig, og

som stadig vekk forlenges grunnet forsinkelser, mangler ved levert utstyr og ikke minst pengemangel.

Dette fører til at operativ trening og erfaring forvitrer, og at nøkkelpersonell ofte finner seg andre arbeidsoppgaver – dessverre utenfor Forsvaret. Til tross for dette og lignende situasjoner både i Hæren og i Luftforsvaret presterer man i budsjettproposisjonen å hevde at hovedresultatene innenfor de fleste områder er positive. Det hevdes at Forsvaret er blitt mer relevant, og har fått økt operativ evne, og det heter:

«Forsvaret har gjennomgående hatt god operativ evne til operasjoner i utlandet og har vært forberedt til å bidra i fredsoperativ virksomhet nasjonalt.»

Man innrømmer riktignok at høyt internasjonalt aktivitetsnivå og lavere øvingsnivå enn planlagt har gitt en noe redusert utvikling knyttet til evnen til nasjonal episode- og krisehåndtering.

Når dette ses i sammenheng med at man også innrømmer at brigadenes evne til operativ beredskap blir begrenset på grunn av avgivelse av befal og spesialister i løpende operasjoner, jf. Afghanistan, og at noe materialmessig mangler, at Heimevernet bare er delvis operativt, at Kystvakten har dårlig tilgjengelighet til helikoptre, at Sjøforsvaret har redusert tilstedeværelse, og at det er dårlig tilgjengelighet til viktige plattformer innenfor Luftforsvaret, er Forsvarsdepartementets påstand om positive hovedresultater vanskelig å forene med virkeligheten. Tvert imot har Forsvaret en operativ evne som er lavere enn den har vært på svært lang tid. Dette gjelder Sjøforsvaret, som har fått en såkalt økning på nær 70 mill. kr, men som i likhet med Luftforsvaret, Heimevernet og Hæren får til dette såkalte plusset gjennom intern effektivisering og sparing. I sum betyr dette at for å sørge for en reell økning i Forsvarets disponible rammer forventes det at forsvarsgrenene sparer mer enn 230 mill. kr i 2010.

Videre har Norge brukt enorme midler på materiellinvesteringer, men oppnår, som nevnt, svært lite styrket operativ evne. Det er grunn til å tro at på flere investeringsområder vil også disse dessverre komme til å trekke langt ut i tid. Dette har gått ut over operativ evne, og det har gått ut over et forsvarlig øvingsnivå. På denne bakgrunn har Høyre gjennom sitt forslag valgt å styrke Forsvarets budsjett med mer enn 500 mill. kr for året 2010, nettopp for å kunne styrke kapitlene angående forsvarsgrenene og Heimevernet, som gjelder et forsvarlig øvelses- og treningsnivå.

Sverre Myrli (A) [20:26:07]: For 20 år og én måned siden i dag skjedde en dramatisk begivenhet som endret Europa fundamentalt, nemlig Berlinmurens fall. At det som skjedde 9. november 1989, skulle skje akkurat da, kunne ingen forutse. Men at det før eller senere ville skje, burde ikke ha overrasket.

Willy Brandts store kongstanke om et gjenforent Tyskland og et gjenforent Europa beskrev han som at det som hører sammen, vokser sammen. Han fikk heldigvis rett til slutt.

Det har tradisjonelt vært stor enighet om norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Apropos utenrikspolitikk og

Willy Brandt: Han skal visstnok en gang ha sagt at utenrikspolitikk er for viktig til at man kan overlate den til andre enn utenriksministeren! Riktignok har vi en dyktig utenriksminister, men vi får prøve å bidra så godt vi kan, vi andre også.

Norges utenriks-, forsvars- og sikkerhetspolitikk baserer seg på medlemskap i FN og NATO. Norges interesser og sikkerhet ivaretas gjennom vårt eget forsvar og gjennom alliansetilknytningen til NATO. Vi må ha et forsvar som er i stand til å sikre norsk suverenitet, norske rettigheter, interesser og verdier, og til å bevare norsk handlefrihet mot militært og annet press.

Verden ser annerledes ut – derfor må nødvendigvis også Forsvaret se annerledes ut. Det har heldigvis også Stortinget erkjent. Derfor har Forsvaret gjennomgått omfattende endringer de siste 20 årene gjennom skiftende flertall og skiftende regjeringer.

I fjor behandlet Stortinget langtidsplanen for Forsvaret for årene 2009–2012. Og for å bruke et passende begrep: Langtidsplanen er Regjeringas marsjordre. Når neste år er over, og det budsjettet vi i dag vedtar, er gjennomført, er vi halvveis i planperioden og forhåpentligvis halvveis til de målene som er satt for utgangen av 2012.

Tidligere i dag har vi i Stortinget diskutert utdanningsbudsjettet for neste år. I den debatten la jeg merke til at flere talere sa at nå er det tid for reformpause i skolen. Jeg er helt sikker på at sjøl om vi kommer til 2012, blir det aldri noen reformpause i Forsvaret. Vi er nødt til å omstille Forsvaret hele tida, fordi trusselbildet endrer seg, verden endrer seg, og vi må ha et forsvar som kontinuerlig er i stand til å møte de utfordringer Norge står overfor.

Som sagt: Det har vært bred enighet om Norges forsvars- og sikkerhetspolitikk. Derfor må jeg si at jeg er ganske forundret over språkbruken til Høyre i budsjettinnstillinga for neste år. Maken til elendighetsbeskrivelse! Vi kan også gå tilbake og finne rapporter fra Riksrevisjonen med kommentarer til Forsvarets disposisjoner mens Høyre har bestyrt Forsvarsdepartementet. Tar jeg ikke feil, godkjente ikke Riksrevisjonen Forsvarets regnskaper for 2004. Jeg skal ikke rippe opp i hvilket parti som hadde forsvarsministeren det året, og heller ikke hvilket parti som hadde finansministeren, eller hvem som var finansminister. Et slikt ædda bædda-spill – jeg er bedre enn deg – burde Stortinget heve seg over. La oss bevare den store enigheten vi har hatt de siste 60 åra om forsvars- og sikkerhetspolitikken.

Stortinget diskuterte nylig Afghanistan, og skal igjen gjøre det på nyåret. La meg derfor kort bare nevne at Norges militære innsats i Afghanistan neste år vil prege hele Norges forsvar. Situasjonen i Afghanistan er krevende og utfordrende. Men heldigvis gjøres det også framskritt på mange viktige områder, noe som skyldes at verdenssamfunnet, Norge inkludert, er der og bidrar til sikkerhet og stabilitet. Vi bør rette en stor takk og anerkjennelse til de norske militære styrkene og sivilt, humanitært og diplomatisk personell som har tjenestegjort eller tjenestegjør i Afghanistan. Deres innsats er avgjørende for om vi får et Afghanistan som vi ønsker, et Afghanistan styrt på afghanernes egne premisser.

Presidenten: Presidenten må minne taleren om at det er forskjell på finansministers og riksrevisors oppgaver i norsk politikk. Men presidenten gir allikevel ordet videre til Peter N. Myhre.

Peter N. Myhre (FrP) [20:31:31]: Det var hyggelig, president.

Tidligere i høst hadde Stortinget besøk av en delegasjon på regjeringnivå fra Nicaragua. Landet er et av de fattigste og mest korrupte i Latin-Amerika, og det sier ikke så lite. På spørsmål om nettopp dette med korrupsjon satte delegasjonslederen fra Nicaragua ganske enkelt i en saftig latter. Korrupsjon i Nicaragua, nei, det var før det, før sandinistene kom til makten og kunne frigjøre det nicaraguanske folk. Nå var alt blitt så bra, mente han. Samtidig var han svært tydelig på at Nicaragua trengte mer penger fra Norge, mange penger – i mange år fremover. Han var glad for at Nicaragua allerede hadde fått hundrevis av millioner fra Norge, og håpet at det ville fortsette. Som han sa: «Norge er vår beste venn.» Han var ikke særlig glad for at jeg påpekte at Nicaragua ligger i verdenstoppen nettopp når det gjelder korrupsjon, at Nicaragua i praksis er i krig med alle sine naboland pluss noen til, og at USA faktisk er blitt Nicaraguas viktigste handelspartner. På denne måten satte den nicaraguanske regjeringsrepresentanten det hele i en sammenheng.

Verdens diktatorer har mye til felles. De er tvers igjennom korrupte. De er helt uinteressert i befolkningens meninger og behov. De elsker norsk bistandspolitikk. De hater USA, og de bare ler når det stilles kritiske spørsmål om korrupsjon og fravær av demokrati og menneskerettigheter.

Jeg fikk klar beskjed om at holdninger som mine var et problem for de nicaraguanske myndighetene, og det er jeg mektig stolt av.

Den norske regjeringen har nå stoppet den økonomiske subsidieringen av landet. Det skal vi være glad for. Det burde ha skjedd for lenge siden, og Regjeringen bør nå foreta en kritisk gjennomgang av norsk bistandspolitikk. Det er sikkert mange andre land som bør settes på vent, slik som Nicaragua. Det er jo denne typen land som gjorde at bistandsministeren i sin tid kalte norsk bistandspolitikk for «naiv».

Norsk bistandspolitikk er i dag i hovedsak basert på pengehjelp. Det har vi holdt på med i over 50 år. Likevel ser det ikke ut til at mottakerlandene makter å finne veien inn i den velstående verden. Velstand og velferd virker fremdeles like uopnåelig for svært mange land. Forholdene i bistandslandene preges i skremmende grad av fattigdom, trangbodddhet, kunnskapsmangel, sult, kriminalitet, korrupsjon og elendighet. Norsk bistandspolitikk preges i mellomtiden av tvetydighet. Regjeringen skryter med stadig stigende styrke av at vi gir og gir, i 2010 over 1 pst. av vår bruttonasjonalinntekt, nesten 30 milliarder kr. Men samtidig nekter Norge markedsadgang slik at de samme landene kan produsere, selge, eksportere, tjene penger og utvikle velferd og velstand.

Mange norske politikere er gode på sosialpolitikk. La oss derfor tenke oss en parallell: Sett at en sosialklient får

beskjed fra Nav om at han kan gjøre akkurat hva han vil. Han kan lyve, stjele, bruke våpen og dop – hva som helst, men to ting må han love: Han må ikke starte egen næringsvirksomhet, og han må ikke ta lønnet arbeid. Med en slik sosialpolitikk, hvilket annet alternativ har han da enn nettopp kriminalitet, vold, dop og rus?

Parallellen til norsk bistandspolitikk er åpenbar. I verdenssamfunnet er de fattige landene nektet adgang til de viktige markedene. Hensynet til 50 000 norske bønder veier alltid tyngre enn hensynet til 500 millioner av verdens fattigste. Dermed er de ute av stand til å utvikle produksjon og eksport i et omfang som kunne gi dem vekst og velstand i et omfang som de kunne være fornøyd med. Og miseren fortsetter tross stadig økende bevilgninger over det norske statsbudsjettet.

I november kom Norads årvisse resultatrapport. Den viste, som Aftenposten påpekte noen dager etter, at det faktisk ikke finnes noe sammenfattende regnskap for norsk bistand eller dens resultater. Fremskrittspartiet vil gjøre noe med dette.

Fremskrittspartiets bistandspolitikk består av to hovedelementer. Det første er at fattige land skal få bistand. Men det skal knyttes strenge krav til bistanden. Mottakerlandene må utvikle demokrati og liberale økonomiske rammebetingelser, slik at landene etter hvert frigjør seg fra avhengigheten av økonomiske tilskudd. Deretter må vi være knallharde i våre krav til bekjempelse av korrupsjon. Korrupsjon er et hinder, ikke bare for demokrati, men også for velferd og velstand og økonomisk utvikling for alminnelige mennesker. Bistand skal ikke være en permanent løsning, men hjelp til selvhjelp.

Peter Skovholt Gitmark (H) [20:36:47]: Utviklingspolitikken til Høyre er en politikk som fokuserer på resultater og ikke på prosenter. Jeg er faktisk glad for at denne debatten, i større grad enn normalt i det minste, fokuserer på nettopp det. For når målet er prosent eller milliarder, gir det ofte en henledning til at det er mindre behov for forbedringer og mindre behov for evaluering. Og vi trenger å prioritere.

Når Erik Solheim i Morgenbladet 19. september 2008 om budsjettet for 2009 på hans fagområde sier at «ingen ting prioriteres ned, for bistandsrammen vokser jo», er jeg grunnleggende uenig i statsrådets tilnærming.

Høyre ønsker å prioritere. Vi prioriterer et klarere tematisk fokus, spesielt innenfor helseutdanning. Vi prioriterer et klarere geografisk fokus hvor vi fjerner Latin-Amerika helt fra den bilaterale støtten. Vi reduserer kraftig på Asia, og vi øker knyttet til Afrika. Vi stiller helt andre krav til mottakerlandene enn det som så langt har vært gjort. Det må nå bli et reelt ønske og krav om at land som beveger seg i feil retning når det gjelder både respekt for menneskerettigheter og mangel på demokrati, også opplever at norsk støtte reduseres, og likeledes at man – dersom man går i riktig retning med hensyn til demokrati og menneskerettigheter – kan få økt norsk støtte. Det siste punktet i vår prioriteringsliste går på markedsadgang. Handel er det ene virkemidlet som har hentet flest mennesker ut av fattigdom gjennom hele historien. En åpen økonomi er

det fremste virkemiddel for å tilby flest mulig en velstand som er over den man har i dag. Norge kan bruke sin handelsadgang som en mulig faktor for å premiere land som går i riktig retning demokratisk. Det er også grunnen til at Høyre ønsker å fjerne flere av de begrensningene som i dag ligger på tollfri adgang til Norge. Vi håper sterkt – og arbeider også sterkt for – at vi får på plass en WTO-avtale som er klarest mulig i retning av frihandel.

Som jeg også tok opp i en av replikkene til en av statsrådene, er antallet land som nå mottar bistand enten direkte eller indirekte fra Norge, ca. 100. Det betyr at vi når det gjelder antall land, ikke er med på en prioritering. Den samme mangelen på prioritering betyr i klartekst at våre prosjekter er vanskeligere å evaluere, og vi har mindre kontroll på måloppnåelsen enn dersom vi hadde hatt færre prosjekter, færre land og færre temaer å konsentrere oss om.

Men jeg må trekke fram i hvert fall to eksempler på land der jeg mener bistanden burde ha vært enten redusert, fjernet helt eller i det minste vridd i forhold til det jeg nå har sagt, spesielt linket til demokrati.

Vietnam fikk for 2008 ca. 176 mill. kr i bistand. Landet rangeres som ikke fritt på Freedom House sin rangering over frihet – ikke uventet, ettersom dette er et brutalt diktatur, et land som jeg for øvrig er blitt kastet ut av. Landet fengsler opposisjonelle og andre med fravikende meninger – også journalister og for den saks skyld mennesker som har etterforsket korrupsjon. Vietnam er en av de prototypene på land som trenger å få statuert et eksempel; dersom man har f.eks. en menneskerettighetsdialog slik den vi har, over så lang tid som ikke fungerer, må det ha en konsekvens. Konsekvensen må være, slik Høyre ser det, at vi endrer eller reduserer vår bistand.

Det andre landet, slik Erik Solheim flere ganger har trukket fram, er et av kron eksemplene på et land med et godt styresett. Det er Tanzania. Likevel er Tanzania et land som har vært styrt av ett parti over svært lang tid.

Jeg tar til hjertet både utenriksministerens og bistandsministerens ønske om debatt på feltet.

Statsråd Grete Faremo [20:42:14]: Først vil jeg takke komiteens leder for å ha lagt ned et godt arbeid med innstillingen. Jeg vil også takke debattantene så langt i dag for å ha viet forsvarsspørsmål mye oppmerksomhet i debatten.

Det er stor politisk enighet om innretning og hovedkurs for forsvarsomstillingen, som er et av Norges største offentlige omstillingsprosjekter. Den ble innledet av Stoltenberg I-regjeringen i 2001, fulgt opp av Bondevik II-regjeringen, og videreføres nå av Stoltenberg II-regjeringen. Det er i stor grad Stortingets enighet om kursen som har gjort det mulig å lykkes med de store omstillingsgrepene og komme fram til de solide resultatene som nå foreligger.

Vi har i dag et forsvar som er relevant, og som holder høy internasjonal standard. Vi ivaretar våre nasjonale interesser og rettigheter i nærområdene, og vi deltar i operasjoner på vegne av det internasjonale samfunn. Dette gjør vi på en utmerket måte, med kompetente mannskaper og moderne materiell. Det hadde ikke vært mulig for Forsvaret å løse sine oppgaver på en så god måte uten de store

endringene i innretning, struktur og organisering som har funnet sted under flere regjeringer.

Norge tar et aktivt og betydelig medansvar for internasjonal fred og sikkerhet gjennom operasjoner i utlandet. Jeg har på vegne av Regjeringen med glede merket meg den store politiske enigheten om vårt internasjonale engasjement. Jeg er sikker på at det har betydning for vårt personell ute å vite at de har denne støtten i ryggen. Afghanistan er den viktigste og mest krevende operasjonen.

Jeg vil, som tidligere bebudet, minne om at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om endelig innretning av Norges styrkebidrag til Afghanistan tidlig i 2010.

Det er også viktig for Regjeringen å følge opp veteraner som har deltatt i utenlandsoperasjoner for Norge. Noen opplever en vanskelig situasjon etter endt tjeneste. For neste år styrkes deres rettigheter betydelig gjennom den særskilte kompensasjonsordningen for personell som har pådratt seg psykiske belastningsskader. Igjen registrerer jeg med tilfredshet at Stortinget også har stor oppmerksomhet på dette arbeidet.

Flere regjeringer av ulik politisk farge deler æren for å ha sikret Norge et moderne og velfungerende forsvar så langt. Derfor ble jeg nok en smule overrasket over den kritikken som ligger i innstillingen fra enkelte av opposisjonspartiene når det gjelder tilstanden i Forsvaret. Det er ikke nytt at Fremskrittspartiet er villig til å bruke flere skattekroner, men merknader fra Høyre, og også noen ganger Kristelig Folkeparti, er noe vanskeligere å forstå i dette historiske perspektivet. Eksempelvis gjelder dette deres merknader om Hærens driftsbudsjett, et budsjett som er reelt styrket med 767 mill. kr i perioden 2006–2009.

Regjeringen følger opp Stortingets beslutninger om Forsvaret. Det gjør vi ved at 500 av de 800 mill. kr av den planlagte bevilgningsøkningen er gjennomført ved det fremlagte budsjettet for neste år. Når vi også tar hensyn til Forsvarets egne tiltak, gjenstår det å realisere om lag en femtedel av langtidsplanens økonomiske forutsetninger ved utgangen av neste år. Iverksettelsen av langtidsplanen er dermed godt i rute.

Bevilgningsøkningen og internt frigjorte midler er innrettet mot langtidsplanens omstillingsmål og skal bl.a. gå til økt bemanning, økt øving og trening og mottak av nytt materiell. I tillegg har Regjeringen økt bevilgningen til operasjoner i utlandet vesentlig i forhold til det langtidsplanen la opp til.

Selv om Regjeringen så langt er godt i rute med gjennomføringen av langtidsplanen, vil det være behov for stram økonomistyring inntil omstillingstiltakene gir full effekt. Dette merkes i alle forsvarsgrener, men spesielt i Hæren og Heimevernet, der øvingsnivået er lavere enn ønsket.

Regjeringen valgte å redusere treningen i Heimevernet i år for å få på plass de strukturelle tiltakene i langtidsplanen. Intensjonen har imidlertid hele tiden vært at øving og trening skulle øke igjen utover i perioden. Derfor har vi lagt opp til at ca. 20 pst. av områdestrukturen blir trent neste år.

Som det fremgår av budsjettforslaget, har Regjeringen valgt å prioritere driftsnivået neste år på bekostning av

investeringsnivået for best mulig å balansere utviklingen innledningsvis i langtidperioden. En av utfordringene består paradoksalt nok av at det er for mange årsverk i Forsvaret i forhold til planforutsetningene. Dette betyr ikke at antall årsverk på enkelte områder ikke må styrkes, men at vi må fordele årsverkene slik at rett person kommer på rett plass. Målsettingen er da å styrke budsjettet for materiellinvesteringer i 2011 og 2012, og å øke nivået på øving og trening.

Forsvarets driftsbudsjett er altså styrket vesentlig, og det er med forslaget til 2010-budsjettet styrket vesentlig for annet år på rad. Med det budsjettet som behandles i dag, vil driftsbudsjettet halvveis i langtidperioden faktisk ligge over det forutsatte nivået ved utgangen av langtidperioden.

På denne bakgrunn er det overraskende at det brukes så store ord om en påstått negativ tilstand for Forsvarets driftsbudsjett og kjøpekraft. Driftsbudsjettet foreslås reelt styrket med 455 mill. kr fra i år til neste år. Regjeringen foreslår et driftsbudsjett for neste år som reelt ligger 1,7 milliarder kr over Forsvarets driftsbudsjett i 2005, i Bondevik II-regjeringens siste år. Det økte driftsnivået går bl.a. til mottak av nye fly og fartøyer, økt øvings- og treningsaktivitet i Heimevernet og seiling i Sjøforsvaret. I 2009 vil gjennomsnittlig øving i Hæren være i størrelsesordenen 20 døgn. I 2003 var gjennomsnittet rundt 12 døgn. Like viktig er det at Bondevik II-regjeringen reduserte Hæren betydelig, mens Stoltenberg II har bygget opp bemanningen med rundt 50 pst. Alt i alt snakker vi om en formidabel økning av Hærens øvingsvolum under denne regjeringen.

Det har vært mye diskusjon den senere tid om kostnadsutviklingen i Forsvaret og den årlige lønns- og priskompensasjonen. Det er imidlertid en kjensgjerning at denne kompensasjonen i flere år har ligget vesentlig over den mer kjente størrelsen konsumprisindeksen. Den kompensasjonen forsvarssektoren mottar, etter nøye beregninger i Finansdepartementet, tar altså hensyn til særskilt kostnadsvekst i forsvarssektoren. Deler av lønnskompensasjonen blir etterberegnet i lys av lønnsoppjøret kommende år, slik at hele kompensasjonen heller ikke er reflektert i saldert budsjett.

La meg likevel være klar på at jeg ser mange utfordringer i den pågående omstillingen. Regjeringen gjør Stortinget oppmerksom på at tekniske problemer ved Skjoldklassens framdriftssystem innebærer at leveransene vil bli noe forsinket i forhold til det som budsjettproposisjonen legger opp til. Jeg viser til eget brev til stortingspresidenten om saken. Jeg understreker at det fortsatt er usikkerhet knyttet til den oppdaterte leveranseplanen.

For Forsvaret er det imidlertid viktigere å få en velfungerende plattform noe senere enn å få noe som ikke er fullt ut fungerende, raskest mulig. Forsvaret har planlagt å integrere nytt utstyr, bl.a. nye sjømålmissiler, på fartøyene i 2011 og 2012. Det vil derfor uansett fremdeles ta noen år før de nye fartøyene kan utnyttes fullt ut.

Det er også viktig for meg å poengtere at jeg tar Riksrevisjonens merknader meget alvorlig. Forsvarlig forvaltning er en selvsagt målsetting for et moderne forsvar. Det vil bli fulgt opp i 2010.

Jeg legger altså ikke skjul på at omstillingen er utfordrende, heller ikke at enkelte prioriteringer kan oppleves som svært krevende. Totalt sett mener jeg likevel at budsjettforslaget for neste år klart og tydelig viser at Regjeringen satser på Forsvaret og følger opp de målsettingene Stortinget vedtok gjennom behandlingen av langtidsplassen. Jeg ser fram til fortsatt samarbeid om gjennomføringen av denne. Opptappingen av forsvarsbudsjettet videreføres, og den solide starten på langtidperiodens to første år legger til rette for å følge opp nordområdesatsingen, og å bidra med robuste og etterspurte styrker til operasjoner i utlandet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [20:51:51]: Jeg er enig med statsråden i at en diskusjon om hvem som hadde den beste eller hvem som hadde den dårligste forsvarspolitikken, ikke er en diskusjon som bringer oss veldig langt videre. Men det er likevel viktig å se på Forsvarets operative evne. Når det gjelder Sjøforsvaret, har vi fem nye fregatter på vei, eller delvis ankommet. Er forsvarsministeren tilfreds med den plan som nå ligger for utnyttelse av de fregattene? Eller vil forsvarsministeren komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan vi kan bruke dem på en mer optimal og effektiv måte?

Statsråd Grete Faremo [20:52:47]: Det har vært mye snakk om fregattene og deres driftskonsept. De fem fregattene som vi vil få, er planlagt med tre og en halv besetning ut fra at det ikke er planlagt for at alle fem skal gå hele tiden. Men tre bemannes, og én benyttes etter planen mer i opplæringsøyemed, og så er det lagt inn en syklus hvor den femte for så vidt vil være inne til vedlikehold og justering.

Slik jeg ser det, er driftskonseptet presentert. Det er selvsagt også noe vi likevel vil ha til vurdering, bl.a. om det er riktig å tenke en ytterligere oppbemanning – utover tre og en halv besetning.

Karin S. Woldseth (FrP) [20:53:56]: I siste utgave av Soldatnytt heter det følgende:

«Forsvaret er, og har lenge vært en av de ti etatene med dårligst omdømme blant de 81 etatene og organisasjonene som er med i undersøkelsen. 2005 var helt klart bunnåret for både Forsvaret og Forsvarsdepartementet, men kurven viser at 2009 ikke skal bli noe særskilt bedre år.»

Da vil jeg spørre: Hva vil statsråden gjøre for å bedre Forsvarets omdømme?

Statsråd Grete Faremo [20:54:28]: Slik jeg oppfatter den innsatsen som er gjort i Forsvaret de senere år, står det veldig stor respekt av den.

Stortinget tok, sammen med daværende regjering, tak i en situasjon som ble beskrevet som at Forsvaret var i ferd med å råtne på rot. Det er blitt gjennomført en kontinuerlig omstillingsprosess i etterkant av det, og jeg ser – som jeg også gikk inn på i innlegget mitt – at det her er gjort en formidabel innsats. At denne også videreføres, tror jeg

er noe av det beste Forsvaret selv kan gjøre for å forsterke og forbedre sitt omdømme. De vil selvsagt ha min fulle innsats i det arbeidet, og jeg håper å komme tilbake til Stortinget underveis i den prosessen.

Michael Tetzschner (H) [20:55:25]: Statsråden hadde flere referanser til krigsveteranene våre.

Stortinget har jo vedtatt en forbedret erstatningsordning ved at man også har inkludert det såkalte objektive ansvar, hvilket i praksis betyr at erstatningene blir større. Denne ordningen trer i kraft om ca. tre uker, 1. januar. Det er utmerket.

Det som derimot er vanskelig å forstå, er at man da skiller mellom krigsveteraner som allerede er skadd, og dem som blir det etter 1. januar – selv om vi håper det blir færrest mulig. Logisk sett burde jo ordningen være den samme for alle.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor har ikke mennesker som har gjort like mye for landet, som har fått de samme skadene, og som bærer byrden av det resten av livet, det samme objektive erstatningsgrunnlag? Hvorfor vil ikke statsråden gå inn for at alle typer krigsveteraner får den samme ordning?

Statsråd Grete Faremo [20:56:30]: Det er mange juridiske spørsmål som advokaten Michael Tetzschner og jeg kunne stå og diskutere her.

Det er helt riktig, som det ble sagt, at den nye ordningen bygger på objektivt ansvar. Det er også grunn til å merke seg at lover normalt ikke har i seg mekanismen å gi tilbakevirkende kraft, men her får vi til en kompensasjonsordning som faktisk gjør dette mulig for dem som eventuelt har skader som er eldre enn det loven bygger på. Og at det intrådte en ny omstendighet i 2005, da man fikk beordringsplikten for personell til internasjonale operasjoner, skal også tas med i dette bildet.

Det er vel et retorisk poeng, som også må være gledelig for Høyre, at denne regjeringen har tatt tak i dette spørsmålet, noe regjeringen Bondevik II ikke nådde å gjøre.

Ivar Kristiansen (H) [20:57:38]: Kjent informasjon tilsier at situasjonen i Faryab-provinsen i Afghanistan, der de norske styrkene befinner seg, sannsynligvis vil eskalere til det verre i løpet av budsjettåret. På bakgrunn av denne kjente informasjonen har USA besluttet å sende 30 000 tilleggsstyrker, og NATO-alliansen får på plass en styrkeøkning på 5 000–7 000 personell.

Regjeringen sa nei til NATO-sjefens primærønske under hans Oslo-besøk, hvor han ba om å få på plass et styrket norsk troppebidrag og sivilt bidrag. Vil ikke Norges nei åpenbart svekke sikkerheten til norsk sivilt og militært personell i Faryab-provinsen i budsjettåret?

Statsråd Grete Faremo [20:58:44]: Jeg føler meg trygg på at en balansert innsats, slik Norge yter i Afghanistan både sivilt og militært, er rett vei å gå. På militær side har vår innsats høstet stor anerkjennelse. Vår innretning av innsatsen med større vekt på mentorering, trening og

opplæring av afghanske styrker følges nå faktisk også opp i ISAF-regi. Vi gjorde også tilpasninger, ikke minst i lys av sikkerhetssituasjonen, for en tid siden. Vi har også ønsket å vurdere eventuelle behov for tilpasning, bl.a. i lys av USAs annonsering av nytt bidrag. Vi bidrar med betydelige ressurser av høy kvalitet og vil fortsette med det. Og som bebudet, kommer jeg også tilbake til Stortinget med en proposisjon om vår innsats i 2010.

Dagfinn Høybråten (KrF) [20:59:59]: La meg bekrefte overfor statsråden at Kristelig Folkeparti ønsker å samarbeide om gjennomføringen av langtidspanen, ut fra den stilling vi tok til planen da den ble behandlet her i Stortinget. Men vi kommer til å gjøre det med et kritisk blikk, fordi vi ikke er like overbevist som statsråden om at den bevilgningen som foreslås i dag, er tilstrekkelig til å holde et ønsket drifts- og øvelsesnivå.

Mitt spørsmål til statsråden går på forholdet til veteraner fra internasjonale operasjoner. Kristelig Folkeparti er glad for at vi har fått hele komiteen med på en merknad som peker på behovet for en bedre oppfølging av veteraner som får senskader. Komiteens flertall støtter en merknad om at bevilgningen til veteranorganisasjonen for skadde i internasjonale operasjoner bør styrkes. De som med risiko for eget liv har stilt opp for Norge, bør oppleve at vi stiller opp for dem. Derfor er mitt spørsmål om statsråden vil sørge for en større undersøkelse når det gjelder skader blant veteraner i internasjonale operasjoner, og om hun vil følge opp flertallsmerknaden om en økt støtte til SIOPS.

Statsråd Grete Faremo [21:01:07]: Jeg kan love representanten Høybråten at veteraner vil ha stor oppmerksomhet fra min side. Som oppfølging av den saken som var til behandling i Stortinget, vil vi i departementet nå utarbeide en handlingsplan. Den vil selvsagt bygge på både erfaring og innspill fra organisasjonene, så vel som på hva vi allerede har identifisert av tiltak. SIOPS vil være en viktig samarbeidspartner for oss.

Jeg har også bebudet at i det nordiske forsvarssamarbeidet vil veteran spørsmål være av de sentrale spørsmål i kommende år når jeg har formannskapet på vegne av Norge – og der vil igjen et samarbeid med veteranorganisasjonene stå sentralt.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Laila Gustavsen (A) [21:02:27]: Norge er et lite land i en tett sammenvevd verden. Vi må alltid huske på at folk flest bor i India og i Kina. Globaliseringen er svært positiv for oss. Vi er en av verdens vinnere på grunn av globaliseringen, ikke på tross av den. Den har gitt oss adgang til viktige markeder for vår eksportindustri, den gir større kulturell forståelse, og den har gitt oss billig import av forbruksvarer og tilgang på arbeidskraft gjennom arbeidsinnvandring, spesielt gjennom EØS – for å nevne noe.

Verden er inne i en svært alvorlig finanskriser, og finanskrisen påvirker også utenrikspolitikken på flere måter. Behovet for sterkere kontroll med finansmarkedene er åpenbart, og viljen er til stede, bl.a. i EU. Store budsjett-

underskudd under finanskrisen i veldig mange land fører også til kutt i mange nasjoners budsjetter. Norge er på mange måter et unntak. Finanskrisen er derfor et svært godt eksempel på hvordan det globale og det nasjonale er to sider av samme sak.

I dag er nordområdene Norges viktigste strategiske satsingsområde når det gjelder utenrikspolitikken. Det er mange grunner til det. Klimaendringene er veldig synlige i nord. Nordområdene har trolig store olje- og gassressurser og noen av verdens rikeste fiskeriresurser.

Når smeltingen av isen åpner for nye og kortere internasjonale transportveier mellom Stillehavet og Atlanterhavet, som er for kaldt for pirater, venter nye utfordringer og muligheter i området.

Vi har en aktiv politikk i nordområdene. Både et styrket samarbeid med Russland og våre nordiske naboer gjennom Barentssamarbeidet og det arktiske samarbeidet, er svært viktig for Norge. Likevel er det menneskene som lever i nord, og som lever i og med ressursrikdommen, som best av alle ser resultatene av innsatsen.

Barentsregionen er i realiteten i ferd med å bli ett arbeidsmarked. Framtiden i nord innebærer økt aktivitet både på norsk og på russisk side. Fra 3 000 grensepasseringer mellom Norge og Russland i 1990 reiser det i år nesten 110 000 over den norsk-russiske grensen. Pådriverne bak er bl.a. norske bedrifter med mangel på arbeidskraft, som vil ansette russere, men flere norske bedrifter engasjerer seg nå i Russland. Bare i Murmansk, har jeg hørt, er over 20 norske selskaper etablert.

Det er viktig med et enklere regelverk for grensekontroll med Russland i nord. Norge er nå i forhandlinger med Russland om en ordning for lokal grensetrafikk, noe som vil gjøre at befolkningen i grenseområdene – innenfor 30 km på hver side – kan krysse grensen uten visum. Jeg håper vi lykkes med det.

Etter at Regjeringens nordområdesatsing ble lagt fram i forrige periode, er bevilgningene til den økt med 1,5 milliarder kr. I 2010 øker vi bevilgningen med nye 550 mill. kr. Det gir rom for sju langsiktige, strategiske satsingsområder som involverer de fleste departementer. Utover dette kommer flere sektorsatsinger, som f.eks. Nasjonal transportplan og Forsvarets langtidsplan, hvor nordområdene prioriteres.

Kanskje enda mer enn målt i kroner og øre har det politiske initiativet som lå bak Regjeringens nordområdesatsing, skapt resultater. Vår plass som lederland når det gjelder utviklingen i nord, er styrket. Det er ingen selvfølge, men det er viktig for oss. Forståelsen for behovet for et sterkt norsk og internasjonalt fokus og samarbeid i nord er etablert og forankret både nasjonalt, gjennom bred tilslutning i Stortinget, og internasjonalt, gjennom et utstrakt internasjonalt samarbeid, ikke minst gjennom flere prosjekter.

Både EU og USA har lagt fram sine nordområdestrategier med planer om et sterkere engasjement. Russland har også slike planer. Senest i går ble Council conclusions on Arctic issues vedtatt av EUs utenriksministre. De konkluderer her med at en EU-politikk for Arktis skal være basert på den internasjonale havretten – et viktig gjennomslag for

Norge. Rådet åpner også for å etablere et arktisk informasjonssenter i EU. Den internasjonale interessen for Arktis og verdens nordligste regioner vil bare fortsette å øke. Regjeringens ambisjon er å ligge i forkant av denne utviklingen. Det er et standpunkt vi i Arbeiderpartiet selvfølgelig støtter.

For å lykkes med dette må arbeidet være en del av dagliglivet for ethvert departement. Arbeidet må koordineres godt. Studieturer og besøk for norske og utenlandske målgrupper må fortsatt tilrettelegges. Det er mange som trenger kunnskap om det som foregår i nord. Dette arbeidet forsterkes neste år, og omdømmearbeidet styrkes, bl.a. gjennom utenriksstasjonene våre. Det er viktig.

Kystvakten driver oppsyn med fartøy og forhindrer ulovlig fiske i nord, og har blitt styrket i de siste årene bl.a. ved å øke antall seilingsdøgn. Overfisket av torsk er gjennom dette redusert med 60 pst.

Innfasingen av nye fregatter vil styrke Norges militære kapasitet i nord. På slutten av 1990-tallet var norske jagerfly på vingene for å følge russiske fly tre–fire ganger. I fjor økte dette til 87 russiske fly. I valget av kjøp av norske kampfly har evnen til å overvåke, patruljere og utøve suverenitet over store havområder vært viktige krav til flyene. Dette betyr også svært mye i et nordområdeperspektiv.

Tore Nordtun (A) [21:08:02]: Som saksordfører for Svalbard-budsjettet vil jeg knytte noen ord til det.

Svalbard er naturligvis for Norge en helt sentral del av nordområdene. Forvaltningen av Svalbard er basert på Norges fulle og uinnskrenkede suverenitet over øygruppen, noe som er slått fast helt klart i Svalbardtraktaten fra 1920. Målene for norsk svalbardpolitikk har ligget fast i lang tid og danner grunnlaget for en stabil og forutsigbar myndighetsutøvelse for denne øygruppen. Norge har et betydelig ansvar for å sikre fred, stabilitet, vern av villmarks miljøet og en ansvarlig ressursutnyttelse og forvaltning på Svalbard.

Norge kan i kraft av sin suverenitet gjøre all lovgivning for fastlandet gjeldende også for Svalbard så lenge lovgivningen ikke strider mot Svalbardtraktatens bestemmelser. Ett eksempel på dette kan være at EØS-avtalen ikke gjelder på Svalbard, og at det derfor oppstår andre regler for Svalbard enn for Fastlands-Norge.

Budsjettinnstillingen viser at norsk svalbardpolitikk er bredt politisk forankret her i Stortinget. Det viser også det at vi går samlet inn for en styrking av budsjettet på 17,1 mill. kr, altså 7,4 pst. økning i forhold til 2009-budsjettet. Vi har tidligere behandlet en melding om Svalbard i Stortinget, som også slo fast en bred politisk enighet om framtiden.

Ingen som besøker Svalbard, kan unngå å bli slått av den mektige villmarksnaturen på denne øygruppen. Svalbard representerer en naturarv og en kulturarv som norske myndigheter har et særskilt ansvar for å bevare. Et av hovedmålene med svalbardpolitikken er å bevare den unike villmarksnaturen. I hovedsak er miljøtilstanden på Svalbard i dag svært god.

Norge har lange tradisjoner innen polarforskning, særlig i Arktis, og regnes som en tung forskningsnasjon også

på dette feltet. De siste tiårene er det investert store ressurser i infrastruktur for forskning og utdanning, både i Longyearbyen og i Ny-Ålesund. Dette legger til rette for at Svalbard skal kunne styrkes som internasjonal forskningsarena. En videre prioritering av forskning relatert til Arktis har bred støtte.

En robust tilstedeværelse har vært og er et viktig virkemiddel i norsk svalbardpolitikk. Kulldrift har gjennom lang tid vært avgjørende for den norske bosettingen i Longyearbyen. Fremdeles har kulldriften avgjørende betydning for at Longyearbyen er et godt utbygd familiesamfunn, og uten kulldrift ville bosettingen vært langt mindre i omfang, og trolig i variasjon – iallfall gjelder det antall nordmenn på Svalbard, ettersom det etter gjeldende regler ikke uten videre kan legges begrensninger for andre lands kulldrift og bosetting.

Men selv om kulldriften har vært og er viktig, har også andre næringer tatt seg opp. Den veksten som reiseliv har hatt som basisnæring, avspeiles i at antall gjestedøgn har steget fra knapt 20 000 i 1991 til over 86 000 i 2007. Reiselivsvirksomheten i sårbare områder krever både kunnskap hos aktørene og regulering fra myndighetenes side.

Det meste av veksten i aktivitet og folketall på Svalbard kan relateres til Longyearbyen. Tettstedet ved Isfjorden har de senere ti årene hatt en betydelig vekst i befolkningen. Per 31. desember 2008 var det registrert 2 018 innbyggere bosatt i Longyearbyen. Nå støter samfunnet mot en kapasitetsgrense med hensyn til lokal infrastruktur.

En vekst tilsvarende den i de siste ti årene kan man ikke regne med framover, og en ytterligere vekst i befolkningen vil utløse behov for store investeringer.

Utenriks- og forsvarskomiteen viser i innstillingen til at det arktiske landskapet er sårbart, og det er viktig at det tas hensyn til denne sårbarheten ved en videre satsing på næringsutvikling og reiseliv. Disse hensyn må balanseres mot det generelle ønsket om en stabil familiebosetting.

En god svalbardpolitikk krever koordinert innsats fra flere departementer. Koordineringen av denne innsatsen er viktig, og det er helt nødvendig for å få en god ressursutnyttelse i samsvar med de generelle politiske og de mer spesifikke miljøpolitiske målsettingene.

Men aktivitet på nærmere 80 grader nord stiller både mennesker og utstyr på en prøve. Denne budsjettinnstillingen viser at et samlet storting ønsker å legge til rette for en god forvaltning der utvikling og aktivitet er tilpasset de spesielle utfordringene som Svalbard-samfunnet står overfor i framtiden.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hadia Tajik (A) [21:13:43]: Sex er politikk. Sex er til alt overmål også utenrikspolitikk.

- Når kvinner ikke får bestemme over egen seksualitet, da er sex politikk.
- Når tidlig ekteskap og graviditet setter en stopper for mange jenters skolegang, da er sex politikk.
- Når nesten fem millioner kvinner hvert år får helseska-

der fordi det ikke er ordnede forhold for å ta abort, da er sex politikk.

Derfor er arbeidet for seksuell og reproduktiv helse en viktig del av Regjeringens innsats for likestillingsarbeid internasjonalt. Seksuell og reproduktiv helse handler om graviditet, fødsel og seksuelt overførbare sykdommer, om vern mot overgrep og tilgang på prevensjonsmidler.

Jeg er stolt over at tusenårsmaal 4 og 5 om mødre- og barnehelse er prioriterte områder for oss – og jeg er glad for Regjeringens forslag om å videreføre det kraftige løftet i innsatsen for kvinner og for likestilling i utviklingssamarbeidet.

Jeg har merket meg at Fremskrittspartiet i den offentlige debatten stadig sier at de vil bekjempe kjønnslemlestelse, tvangsekteskap og kulturelle tradisjoner som svekker kvinners selvstendighet. Da forundrer det meg at de ikke prioriterer arbeidet mot dette høyere i utenrikspolitikken.

Tror Fremskrittspartiet at menneskerettighetene først og fremst er forbeholdt norske kvinner? Eller tror de at markedskreftene vil informere kvinner i land med konservative tradisjoner om de seksuelle rettighetene de har? Tror de at handel eller økt handel vil redusere tvangsekteskap?

Når Fremskrittspartiet vil redusere utenriksbudsjettet med mer enn en tredjedel, kan man ikke unngå å de også reduserer arbeidet som sikrer kvinner i andre deler av verden de privilegiene norske kvinner har: retten til utdanning, retten til å bli hørt og retten til å forme sitt eget liv.

På vårt storting er 39,6 pst. av representantene kvinner. I verdens forsamlinger utgjør kvinner bare 17 pst.

Fremskrittspartiet kutter i penger som går til å sikre andre kvinner de rettighetene som har gjort det mulig for meg å stå her i dag og for representanten Siv Jensen å bli leder for Fremskrittspartiet.

I løpet av de siste fire årene har omfanget av kvinneverrettet bistand økt med 2,4 milliarder kr. Kvinneverrettet bistand har også økt fra 20 pst. til 30 pst. av hele bistandsbudsjettet.

Kvinnens rettigheter er et mål i seg selv og samtidig en forutsetning for å nå andre utviklingspolitiske mål.

Eivind Nævdal-Bolstad (H) [21:16:39]: Jeg trodde som fersk stortingsrepresentant at det var vanlig at vedtak fattet her i Stortinget ble iverksatt av departementene. Det er derfor med stor undring jeg har merket meg uklarhetene rundt innføringen av den nye sesjonsordningen i Forsvaret.

Det har vært lagt stor prestisje i prosjekter for å forbedre dagens sesjonsordning, som har veldig mange svakheter. En ny ordning skulle sørge for bedre selektering og rekruttering til Forsvaret, men nå velger Regjeringen å innføre en prøveordning på grunn av manglende vilje til å prioritere innenfor sine egne vedtatte satsinger.

Det bør i alle fall være et stort nederlag for nylig avgåtte forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen å se at såpass gjennomarbeidede og klare tiltak nå blir oversett av dagens regjering.

Vi har vært vitne til litt vernepliktsromantikk fra representanten Vedum i dag. Forsvarsministeren nevnte ikke våre 7000–8 000 vernepliktige soldater som er inne til tjeneste hvert år, med ett ord i sin tale til Stortinget. Men jeg

har lyst til å fokusere på dem som gjør en strålende innsats hver eneste dag.

Det har lenge vært snakk om statusheving av verneplikten for dem som er inne til førstegangstjeneste. Det er derfor med stor undring jeg ser på forslaget til dagens budsjett, der ikke et eneste ord om dette er nevnt. Det underer meg også at tillitsmannsordningen i Forsvaret og Forsvarsstaben har utarbeidet 55 tiltak, som de leverte videre til politisk hold, og at ingen av disse tiltakene er nevnt i statsbudsjettet med et eneste ord.

Jeg tror at hvis dagens verneplikt skal overleve, er vi avhengige av at vi har motiverte soldater, at de har en meningsfylt tjeneste, og at de faktisk blir godtgjort på en måte som er verdig i 2009.

Dagens vernepliktige fortjener klare mål, slik som tidligere forsvarsminister Kristin Krohn Devold satte seg i 2005. Hun sa at dem skal vi nå, når det gjelder statusheving og godtgjøring til de vernepliktige soldatene. Budsjettforslaget fra Regjeringen er av soldatene betegnet som komisk, og da bør det være grunn til å se ekstra nøye på hva man prioriterer når det gjelder vernepliktige soldater. Jeg konstaterer, sammen med Høyre og med både soldater og offiserer i det norske forsvaret i dag, at Regjeringen dessverre har feilet også på dette området.

Anette Trettebergstuen (A) [21:19:30]: Når vi lytter til debatten om det som er Fremskrittspartiets tilsynelatende krav til faktorer som skal være til stede i mottakerlandene av bistand når det gjelder grad av demokrati, antikorrupsjon og respekt for menneskerettighetene, høres det ut som vi i framtiden, for å være på den sikre siden, bør begynne å yte bistand kun til Sverige og Danmark – og det bare kanskje.

Bistand er i seg selv et risikoprojekt, men bistand virker. Det store paradokset i bistandsverdenen er nettopp det at de folkene som trenger utviklingsarbeidet vårt mest, er de folkene som bor i de landene med de regimene som er aller minst demokratiske, som ofte er verstinger når det gjelder å bryte menneskerettigheter, og når det gjelder korrupsjon.

Jeg synes det er utrolig flott at det er dagens regjeringspartier som tør å ta de tøffe diskusjonene om hva som skaper utvikling, samt å komme med de nye grepene for å bidra der vi best kan bidra. Vi har aldri hatt så mye debatt om innretningen på og effekten av norsk bistand som de siste fire årene.

Alle som er opptatt av effektivitet og bistand, bør merke seg Paris-erklæringen, og hva den sier om bygging av statsstrukturer og lokalt eierskap, og hva den peker på av effektive virkemidler i bistandspolitikken. Da sikter jeg til det punktet som Fremskrittspartiet i år igjen har brukt mye merknads plass på å kritisere – budsjettstøtte. Budsjettstøtte er et viktig virkemiddel for nettopp å ansvarliggjøre mottakerlandenes myndigheter, slik at de tar ansvar for egen utvikling. Den er viktig fordi den støtter opp under landenes egne prioriteringer. Den involverer parlamentene, og når den virker – og det gjør den som oftest – fører den til mer åpenhet rundt budsjettforvaltningen som følge av de kravene man stiller sammen med

støtten. Det budsjettstøtten gjør, er nettopp å sørge for at utviklingslandene selv har hendene på rattet i arbeidet med fattigdomsbekjempelsen.

Internasjonale evalueringer viser også at budsjettstøtten er risikabel, men den virker. Den har store positive effekter. Derfor er det et paradoks at de partiene som her hevder at effektivitet er viktigere enn mengde bistand, samtidig kutter og avviser et av de viktige midlene for å oppnå nettopp lokal forankring, ansvarliggjøring og langsiktig utvikling. Det er resultatene av bistanden som teller. Derfor er jeg også glad for at det er dagens regjering som tør å prioritere, som tør å satse på de virkemidlene som internasjonale evalueringer sier at har stor effekt.

Karin S. Woldseth (FrP) [21:22:33]: Nå skal jeg endelig få lov til å ha min egen hatt på.

Ytringsfrihet er noe vi her i Norge tar for gitt, og jeg tror nok ikke alle helt har tatt inn over seg at ytringsfrihet ikke er selvskreven rundt om i verden. I mai i år ble Norge valgt inn i Menneskerettighetsrådet sammen med bl.a. Kina, Russland og Cuba. Å ha sete i Menneskerettighetsrådet forplikter, og vi må ikke på noen måte bli unnfalne selv om vi sitter i rådet. Fremskrittspartiet forventer at Norge klart og tydelig sier fra om brudd på menneskerettigheter.

På verdensbasis har hittil i år 68 journalister blitt drept. Av disse er 50 drept i eget land av politiske årsaker. Drap på journalister forekommer i Asia, i Afrika, i Latin-Amerika og i Europa. Så dette er et utbredt fenomen. Dessverre er det en økning i drap på journalister fra i fjor på 50 pst., noe som det er god grunn til å bekymre seg over. Å bli drept på grunn av sine meninger og sin vilje til å formidle til befolkningen, altså utøve sitt yrke, er fullstendig uakseptabelt. I tillegg til de drepte kommer de mange hundre som sitter i fengsel og tortureres, eller de som bor i sine hjem, men som trues til stillhet.

Fra hjemmesiden til CPJ, Committee to Protect Journalists, eller komiteen for beskyttelse av journalister, viser man til at 136 journalister sitter i fengsel verden over, og der land som nettopp Kina, Iran, Cuba og Eritrea toppe listen. Flere av disse landene er også medlemmer av Menneskerettighetsrådet. Men også land som Aserbajdsjan, Russland og Egypt står på denne listen. Dette kan vi ikke godta, og jeg håper at vi fra Norges side er klare og tydelige på at dette kan vi ikke akseptere.

Vi må i alle fora vi er i, og hvor menneskerettigheter er et tema, ta opp nettopp retten til ytringsfrihet. Jeg har besøkt land som Ukraina og Russland, hvor jeg har møtt opposisjonell presse og deres journalister som forteller at de føler seg overvåket og forfulgt.

Det kan se ut som om Menneskerettighetsrådet i altfor liten grad bryr seg om å hegne om ytringsfriheten, men isteden inngår kompromisser som har til hensikt å begrense ytringsfriheten til fordel for religion. Skal Menneskerettighetsrådet ha legitimitet, må det nå rette sitt fokus på det som er viktig, nemlig beskyttelse av de grunnleggende menneskerettighetene.

Fremskrittspartiet forventer at Norge ikke blir en del av disse kompromissene, men at vi tør der andre tier. Det er slik man får respekt og integritet.

Tore Nordtun (A) [21:25:38]: Denne våren behandlet Stortinget to viktige dokumenter i forhold til våre veteraner og vernepliktig personell. Det var Ot.prp. nr. 67 for 2008–2009 og St.meld. nr. 34 for 2008–2009. Disse to viktige dokumentene omhandlet hvilket ansvar vi har, og at vi helt klart måtte synliggjøre hvilket ansvar Forsvaret har for personellet. Det var ulike drøftinger man gjorde i disse dokumentene, og man foretok en helhetlig gjennomgang av tiltak og ordninger man kunne etablere for personellet.

Hva gjelder det så? Jo, det gjelder det ansvaret som påhviler samfunnet, Forsvaret og landets myndigheter når vi sender våre kvinner og menn ut på et krevende oppdrag nå i konfliktområder.

Vi må også erkjenne at vi ikke har vært gode nok på dette området, og at mange veteraner ikke har fått ivarettatt sine rettigheter på en skikkelig og god måte. Ser vi på hvor mange som etter annen verdenskrig har vært ute i Norges tjeneste, dreier det seg om ca. 120 000 menn og kvinner. Det er nå i år mellom 700 og 900 befal, vervede og soldater ute til enhver tid. Det betyr at mellom 1 200 og 1 600 personer vil delta i operasjoner der Norge har et bidrag i år.

Hvis vi ser på den internasjonale situasjonen, så vil det ikke bli mindre av dette i framtiden. Men den daglige innsatsen de gjør, har sin pris, og det koster å sette egen sikkerhet på spill fordi man ønsker å gjøre en innsats for samfunnet. Det koster å være borte fra dem man er glad i, og det koster å møte et samfunn som er herjet av krig og konflikter, og møte enkeltmennesker som alle har sin egen historie. Da er det ikke minst viktig at vi er stolte over den innsatsen disse soldatene gjør. Det er risikofylte oppdrag for å skape fred og stabilitet der ute, og det bidrar også til trygghet og sikkerhet for oss her hjemme.

Jeg er nå særdeles glad for at Regjeringen, som ikke minst statsråden har gitt uttrykk for i dag, nå tar dette skikkelig og grundig og også følger opp det som Stortinget tidligere har sagt. Vi har tatt tak i spørsmålet, og som forsvarsministeren også sa nå, er man i full gang med å gjennomføre handlingsplanen og se på de rettighetene som må styrkes på dette området. Vi har forpliktelser når vi ber den norske oppvoksende befolkning om å gå ut og gjøre en innsats for fedrelandet, for demokratiet og for fred og sikkerhet.

Lars Myraune (H) [21:29:05]: Det er en interessant debatt som veksler mellom Midtøsten, Afghanistan, Olavsvern og de mer hjemlige deler av kongeriket vårt. Men det er vel slik det er blitt når vi skal samle utenriks- og forsvarspolitikken i én hatt.

Forslaget til forsvarsbudsjettet for 2010 er i samme størrelsesorden som økningen i trygdebudsjettet fra 2009 til 2010. Det er bekymringsfullt – og det sier litt om utviklingen i velferdssamfunnet vårt. Forsvarsbudsjettets andel av det totale budsjettet har stadig vært synkende. Dette skjer samtidig som forsvarsmateriell har hatt en langt høyere kostnadsutvikling enn annet materiell. Det var godt å høre at forsvarsministeren la vekt på dette i sitt innlegg.

Forsvaret har vært igjennom en mer eller mindre sammenhengende endringsprosess i de siste 20 årene. Mye av

denne endringen har vært nødvendig for å oppnå en effektiv struktur. Nå er denne endringsprosessen kommet så langt at enkelte begynner å stille spørsmål ved om vi kan opprettholde alle forsvarsgrenene. Man nærmer seg en kritisk masse i størrelse. Alle disse endringene har vært en stor utfordring og belastning for personellet i Forsvaret. Jeg vil derfor påstå at vi nå er kommet dit at det er behov for et kraftig løft i bevilgningene til Forsvaret. Det som bekymrer meg aller mest, er midler til å trene og øve. Det hjelper lite med godt materiell hvis vi ikke har penger til å øve og vedlikeholde.

Jeg skulle gjerne ha kommentert en rekke av områdene i Forsvaret, men innenfor en taletid på tre minutter må jeg begrense meg til ett av dem, og det er Heimevernet.

Det var en enstemmig forsvarskomitee som ved behandlingen av Langtidsplan for Forsvaret 2009–2012 forutsatte at den vellykkede kvalitetsreformen i Heimevernet skulle videreføres, og understreket den avgjørende viktigheten av at HVs avdelinger holdt et tilfredsstillende trenings- og øvingsnivå. I år er ingen av HVs forsterknings- og oppfølgingsstyrker, de såkalte FO-styrkene, øvet, en styrke som skulle ha vært på 40 000 mann. I budsjettet for 2010 er det lagt opp til at kun 20 pst. av styrken skal øve. Dette er for dårlig.

Generalinspektøren for Heimevernet sier i sin årsrapport at HV ikke vil kunne tåle flere år med svært begrensede ressurser. Da vil kvalitetsreformen stoppe opp.

Da man la ned Heimevernets utdanningscenter Værnes, var intensjonen at utdanning av befal og mannskaper skulle bli ivarettatt gjennom forsvarsgrenene, altså gjennom Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret, og gjennom et eget HV-utdanningscenter for befal i Porsangermoen. Det viser seg nå at de andre forsvarsgrenene ikke greier sine forpliktelser, og som forventet synker nå antall HV-soldater for hvert år. Dette gjelder særlig mannskaper fra landsbygda, da det der er mindre styrker å ta av.

Mange er i dag bekymret for at det gamle valgspråket for HV, som var «Over alt, alltid!» blir til Her og der, nå og da. Det er en lite hyggelig utvikling, som bekymrer særlig oss i Høyre.

Michael Tetzschner (H) [21:32:30]: Regjeringen svikter sine forpliktelser når den ikke bevilger nok til Forsvaret til at det kan øves, til at det kan flys, og til at det kan seiles tilstrekkelig.

Norge må ha et nærværende forsvar i de havområdene som ligger under norsk jurisdiksjon. Suverenitetshåndhevelse er en del av folkeretten, og rettigheter kan gå tapt om de ikke håndheves. Også uavklarte interessekonflikter i forhold til en nabostormakt tilsier en klarhet i signaler. Fravær av eller redusert operativ forsvarsevne gir gale signaler.

Også den russiske militære aktiviteten i luftrommet, som i løpet av noen få år har nådd samme nivå som under den kalde krigen, gir grunn til bekymring. Ved flere anledninger har så mange som 13–14 russiske bombefly, tankfly, jagerfly og overvåkingsfly vært på vingene på grensene til dansk, norsk og britisk territorium. Det er snakk om koordinerte aksjoner med en styrke som evner å utfø-

re en komplisert og ressurskrevende operasjon. Russland har gjenopptatt praksisen fra sovjettiden ved å sende sine bombefly på oppdrag utenfor eget territorium.

Statssekretær Barth Eide har karakterisert dette som «den mest omfattende russiske flyaktiviteten vi har sett siden den kalde krigen. Det er større formasjoner, de flyr hyppigere og lenger vest og har øvd på levering av strategiske våpen, så det er en merkbar endring».

Jeg legger til grunn at Barth Eide snakker på vegne av Regjeringen også i denne saken. Når Regjeringen vurderer trusselbildet som mer urovekkende enn tidligere, er det til å forundres over at Forsvaret ikke settes i bedre stand til å løse vitale oppgaver. Kan det være hensynet til SV som dirigerer dette?

Høyre har foreslått å styrke Sjøforsvaret og Luftforsvaret med 125 mill. kr hver. Øvelses- og aktivitetsnivået ville da blitt hevet over et kritisk minimum og brutt trenden som nå fører til at kompetanse og operativ evne forvitrer fra år til år. Et forsvar med forsvarsgrener på slitebasis reduserer evnen til å gjennomføre kompliserte operasjoner. Sjøforsvaret og Luftforsvaret er brakt i en situasjon der de på tross av nyanskaffet materiell ikke har nok til å bemanne, trene, øve og operere som påkrevd.

Vi får tro at vårt verdenshjørne ikke får mer alvorlige konflikter enn vi kan løse på fredelig måte. Men Norges evne til å motstå press er både basert på et militært og politisk samarbeid med dem som står oss nærmest. Forholdet til NATO er grunnleggende, men overfor politisk press er det i tillegg best med et forpliktende politisk fellesskap med Europa. I Norden, som til dels er splittet forsvarspolitisk og utenrikspolitisk, ville det største enkeltbidrag til fred og stabilitet i vår del av verden være at Sverige og Finland blir med i NATO, og at Norge blir med i EU.

Det rød-grønne prestisjeprosjektet, der Arbeiderpartiet må kompromisere med SV, gir et svakere forsvar enn påkrevd.

Morten Høglund (FrP) [21:35:41]: I dag har Oslo-studentene kåret årets diktator. Over 4 000 studenter ved Universitetet i Oslo har stemt, og den suverene vinner – hvis vi kan kalle det det – ble Irans øverste leder, Ayatollah Ali Khamenei. Det er en god måte, mener jeg, som Oslo-studentene har valgt for å rette fokus mot undertrykking, menneskerettigheter og kampen som nå føres, ikke minst i gatene i Teheran, av modige studenter og andre demonstranter som kjemper for sin rettmessige frihet, en frihetskamp som jeg håper Norge støtter på ulikt sett.

Så noen kommentarer til debatten. Jeg har først behov for å si at jeg synes det var to glimrende innlegg som Laila Gustavsen og Tore Nordtun holdt om Arktis og Svalbard. Det var viktige ting som ble sagt.

Som vanlig har Fremskrittspartiet fått mye oppmerksomhet knyttet til sine kutt og endringsforslag. Det er vi vant til, og vi synes også det er positivt at vi får den oppmerksomheten. Så er det ingen som har nevnt vår betydelige økning – synes vi selv – på 100 mill. kr til nødhjelp og humanitær bistand. Derfor benytter jeg anledningen til å nevne det.

Representanten Tajik tok tak i våre kutt i bistanden ret-

tet mot kvinner. Nå har vi også her i denne debatten tatt opp kvinners situasjon. Jeg vil jo poengtere at det at man har gode intensjoner, det at vi alle er enige om at kvinner mange steder i verden, også i Norge, fortjener et likeverdig liv og et bedre liv, ikke gjør at man med penger til forskjellige land og til forskjellige tiltak løser disse utfordringene. Når den norske regjering velger å sette på hold bistand til Nicaragua, så har i hvert fall jeg forstått det slik at det bl.a. handler om at den nicaraguanske regjering ikke behandler kvinner på en likeverdig og positiv måte, ikke minst i forhold til abortlovgivning, som har vært et tema her tidligere i dag. Så den norske regjering bruker jo presset med å kutte i bistand som et virkemiddel.

Det å tro at mer penger automatisk løfter kvinners status, er etter min mening en feilkobling, men selvfølgelig: Dette er så alvorlige utfordringer at vi er forpliktet til å ta dem på alvor. Vi skal være de første til å være med i en konstruktiv diskusjon om hvorvidt det er penger som virkelig løser utfordringene. Når vi er inne på et bistandsbudsjett på over 18 milliarder kr, betyr jo ikke det at vi har nedprioritert alle tiltak knyttet til dette, tvert imot.

Nikolai Astrup (H) [21:38:59]: Ingen sak i norsk utenrikspolitikk kan være viktigere enn Norges forhold til EU. Ingen politisk sammenslutning utenfor storting og regjering har større innflytelse på Norges nasjonale politikk enn EU. Likevel er sakens viktighet omvendt proporsjonal med sakens oppmerksomhet i den offentlige debatt, og dessverre også i denne sal. Derfor dette lille innlegget for å minne om at Norge er en del av Europa, selv om Europa neppe kan sies å være en del av Norge.

Vi har stilt oss utenfor det viktigste politiske fellesskapet i vår del av verden. Dermed har vi også sagt fra oss vår del av ansvaret for utviklingen av det kontinentet vi er en del av. I realpolitikens navn kan det kanskje forsvares å ofre solidariteten på selvråderettens alter, men det forutsetter at vi faktisk råder over oss selv, ikke at vi betaler andre for å gjøre store deler av jobben.

Min hensikt er ikke å snakke ned EØS-avtalens fortrefelighet, den er vi enige om, men å reise legitime spørsmål om avtalens tilstrekkelighet. Vi er i praksis medlem av EU, med fire unntak: fisk, landbruk, euro og medbestemmelse. Mange av eksportnæringene ønsker seg sikkert euro i disse dager, men for representantene i denne sal bør det være mangelen på medbestemmelse som bekymrer.

Det bør bekymre at betydelige deler av rammevilkårene for norske kommuner, norsk næringsliv, norsk justispolitikk, norsk klima- og miljøpolitikk ikke avgjøres på Stortinget, men i Brussel. Det bør bekymre at forsvarsministeren ikke kan delta på møter som legger rammer for hvordan norske soldater i EU-operasjoner kan brukes. Det bør bekymre at Norge har trukket ut sin eneste nasjonale ekspert i Europaparlamentet, som attpåtil satt i den eneste komiteen som vi kan være helt sikre på at for det meste er EØS-relevant, nemlig indre marked-komiteen. Det bør bekymre at EUs ønske i stadig større grad er å samordne en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk, som i praksis vil kunne danne en sterk blokk innenfor NATO-alliansen og en klarere stemme utenfor. For et land som hviler sin sik-

kerhetspolitikk på medlemskap i NATO og utenforskap i Europa, er det ikke nødvendigvis en god utvikling. Ikke minst bør det bekymre at vi stadig har debatter og meninger om viktige EU-direktiver som er vedtatt flere år tidligere, og som i realiteten er sendt oss mer til orientering enn til votering.

Dette er ikke min bekymring alene. Norges EU-ambasador er også bekymret for om EØS-avtalen er tilstrekkelig for å ivareta norske interesser i møte med et mer dynamisk og demokratisk EU.

EØS-avtalen er god, men den er ikke god nok. Det vi får, er innpass på det indre marked i Europa, og det er en rett vi ikke vil være foruten, men det vi betaler, er vår demokratiske rett til medbestemmelse over Norges utvikling og fremtid på viktige områder. Ettersom dette er en budsjettdebatt, vil jeg gjerne bemerke at det er en stiv pris å betale.

Olemic Thommessen (H) [21:42:02]: Mitt innlegg har særlig adresse til forsvarsministeren.

Det var med forventning jeg konstaterte at Regjeringen i sin tiltredelseserklæring – Soria Moria II – konkret løftet frem en samling av Forsvarets IKT-tjenester på Jørstadmoen, og jeg siterer:

« (...) i størst mulig grad samle IKT-ressursene i Forsvaret i tråd med langtidsplanen og innstilling S nr 318 (2007-2008), og vil vurdere om ytterligere IKT-relatert driftsvirksomhet kan lokaliseres til Jørstadmoen.»

Selv om dette ikke fullt ut imøtekommer Høyres mer forpliktende utgangspunkt om en full samling av IKT-tjenestene, med den styrking av IKT-arbeidet som dette ville bety, er det klart at det er et positivt signal vi vil følge med interesse i årene som kommer.

Det er med bekymring jeg har notert at Forsvaret selv later til å bygge opp en parallell organisasjon under sjef INI i Oslo. Vi hadde en ganske opphetet debatt om dette i forbindelse med forrige budsjett, der Høyres utgangspunkt var, og er, at Regjeringen ikke fulgte opp det som var en enstemmig innstilling fra Stortinget i forbindelse med langtidsplanen.

Jeg lar spørsmålet om Regjeringens manglende oppfølging i forbindelse med den saken ligge ved denne korsvei, men må påpeke at Forsvarets håndtering av saken fremstår som en kraftig ignorering av en klart uttrykt politisk vilje. Når Regjeringen nå tillegger denne saken så stor vekt at den konkretiseres i Soria Moria II, tar jeg det som et signal om at Regjeringen i alle fall vil følge opp med det, etter vår oppfatning, nest beste, nemlig en samling «i størst mulig grad». Spørsmålet som da melder seg, er selvsagt hva «i størst mulig grad» egentlig betyr. Uttrykket er temmelig uforpliktende og krever en utdyping.

Jeg forventer at Regjeringen selv har en formening om hva det her blir snakk om, og at Stortinget vil bli informert om hvilken samling det legges opp til, og i hvilket tempo dette vil skje.

Jeg håper statsråden kan kommentere dette i dag, dersom anledningen byr seg. Hvis ikke skal vi nok sørge for at det blir flere korsveier hvor vi kan diskutere dette spørsmålet, for så vidt som dette er en sak der det vil bli relativt stor oppmerksomhet fremover.

Dette er en sak der Regjeringen har betydelig behov for å bygge tillit. Det krever klare målsettinger og politisk handling. På bakgrunn av denne sakens historie vil det også bli et politisk behov å ha et reelt innsyn i Forsvarets oppfølging og organisering av IKT-arbeidet. Det må være klart at vi fra Stortingets side ikke kan akseptere at man organiserer seg rundt det som er klart uttrykte politiske målsettinger.

Høyres standpunkt er fortsatt full samling av IKT-tjenestene på Jørstadmoen, og en styrking av disse – og så får vi se hva Regjeringen får til.

Peter N. Myhre (FrP) [21:45:12]: Jeg ba om ordet etter å ha hørt utlegningene fra representantene Hadia Tajik og Anette Trettebergstuen når det gjelder kvinners rettigheter i en del mindre utviklede land. Det de kritiserer, er at Fremskrittspartiet har foreslått å fjerne, eller sterkt redusere, pengestøtten til en del slike land. De underer seg over det. Det jeg synes er merkelig, er at de faktisk tar til orde for at de verste landene skal oppmuntres ved direkte pengegaver – eller kall det budsjettstøtte – til de regimene som undertrykker. Fremskrittspartiet vil isteden stille krav til demokratiutvikling og ikke minst krav til fremskritt når det gjelder likestilling og kvinners rettigheter, i de landene det gjelder, altså ta pengene fra makt-haverne. Da svekkes de mest korrupte diktatorene, og vi kan komme litt videre. Jeg kan i hvert fall ikke se noen eksempler på at diktatorer blir snillere når man gir dem mer penger. Flere land – og noen av dem er nevnt i debatten i dag – er for lengst kommet dit hen at den typen reaksjoner bør gjøres gjeldende ved at man sterkt reduserer eller sårer fjerner tilskudd til de landene som oppfører seg verst når det gjelder kvinners rettigheter og andre menneskerettigheter.

Statsråd Grete Faremo [21:47:07]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å forlenge debatten, men siden jeg ble utfordret så direkte, tenkte jeg at det kunne være greit å si noe om tre temaer.

Det ene er russiske flygninger, som har vist en markant økning de tre siste årene. Dagens aktivitet er likevel langt fra aktiviteten under den kalde krigen. Vi har ingen grunn til å tro at det er spesielt rettet mot Norge. Vi følger det likevel nøye. Det er vel også grunn til å tro at det russiske forsvar har planer for trening og øving av sine styrker og sitt materiell. At det også har blitt rammet av økonomisk tilbakegang, er nok også et faktum, men kanskje i mindre grad enn hva den russiske økonomien generelt så langt viser.

Når det gjelder Heimevernets øvings situasjon, skal jeg ikke si annet i denne omgang enn at omstilling, som jeg har sagt, krever prioriteringer, og at vi har hatt en mindre aktivitet i inneværende år, er et faktum. Vi legger likevel opp til økt øving av styrkene neste år. De såkalte forsterknings- og øvingsstyrkene vil øve 20 pst., med en økt bane fram mot slutten av langtidsplanen på 50 pst. Innsatsstyrkene prioriteres i denne sammenheng, som kjent.

Når det gjelder Jørstadmoen, har jeg lyst til å si at det er et tema som jeg allerede har blitt utfordret på i spør-

retimen, og som jeg også har stor oppmerksomhet rundt. Det er et sterkt miljø på Jørstadmoen, som vi også vil vurdere hvordan vi kan videreutvikle. Så er det riktig at det er etablert en egen sjef for Forsvarets informasjonsinfrastruktur. Dette området kan jeg også si, med bakgrunn fra teknologibransjen, er et område hvor man både må se på den virtuelle organisasjonen – kall det det – og den reelle plasseringen. Infrastruktur er viktig for at man også skal kunne drive utvikling fra ulike steder lokalt. Jeg tror Jørstadmoen er veldig godt posisjonert for å gjøre en god jobb også i fortsettelsen på det området de er ansvarlig for.

Statsråd Erik Solheim [21:50:27]: Jeg har heller ikke noen intensjon om å forlenge debatten veldig, men ett av de interessante trekkene ved dagens debatt har jo vært at Fremskrittspartiet nå på en offensiv måte kommer og forteller at de vil bevilge 18 milliarder norske kroner til bistand eller utvikling. Det er jo et betydelig beløp, og, som Fremskrittspartiet selv trakk fram, altså et beløp som er større enn det Norge samlet ga i bistand under Bondevik-regjeringen, selv om tallene ikke er helt sammenlignbare. Det er et veldig stort pengebeløp. Men jeg hører ikke i debatten et eneste argument fra Fremskrittspartiet for dette. Jeg hører en sammenhengende rekke av grunner til at man ikke bør gi bistand, samtidig som partiet vil gi 18 milliarder kr. Jeg vil bare anbefale at neste gang vi får en debatt om dette i Stortinget, bør Fremskrittspartiet også komme opp med en god og klar begrunnelse for hvorfor de vil bruke et så stort beløp av skattebetalernes penger til utviklingsinnsats.

Det eneste landet man trekker fram og forsvarer utviklingsinnsats i, er Afghanistan. Jeg har en rekke forslag til land hvor kvinnefrigjøringen er kommet mye lenger enn i Afghanistan, hvis det er et ønskelig mål. Og hvis korrupsjon er det sentrale, må jeg bare minne om at Afghanistan scorer omtrent på topp av lista med alle internasjonale korrupsjonsindekser. Også der er det en serie utviklingsland som er kommet langt lenger i korrupsjonsbekjempelse enn Afghanistan, hvis man ønsker å komme med noe. Jeg tar Fremskrittspartiet på ordet: Partiet vil nå inn og være en seriøs debattant i bistandsdebatten. Da må vi også få høre hvorfor partiet vil bruke et så stort beløp, og hva de positive argumentene i saken er.

Så har Fremskrittspartiet fremmet noen forslag som jeg gjerne vil kommentere. Partiet ber i forslag nr. 2 om en «svarteliste» over de bistandsorganisasjoner som ikke tar korrupsjonsproblematikken på alvor. Jeg ser ikke noe behov for en sånn svarteliste. Men jeg vil forsikre her og nå: Hvis Fremskrittspartiet kan påvise en eneste norsk utviklingsorganisasjon eller frivillig organisasjon som ikke tar korrupsjonsproblematikken på alvor, skal vi *momentant* skru igjen pengestrømmen til den organisasjonen. Vi vil ikke bruke penger på noen norsk frivillig organisasjon som ikke tar dette på alvor. Det er ikke behov for noen svarteliste, men det er behov for momentant å stoppe pengene til den organisasjonen, og jeg ber om hjelp fra Fremskrittspartiet for å få vite hvilke organisasjoner det eventuelt er.

Så vil man ha et samarbeid med land for å treffe tiltak for å «reduere byråkratiske hindringer for entreprenørskap, handel og innovasjon». Det synes jeg er et utmerket forslag, men jeg tror ikke løsningen på det er en byråkratisk gruppe i Norge. Jeg tror løsningen på det er et konkret samarbeid med enkeltland. La oss se på hvordan vi kan få til det i noen av de landene hvor det er mest næringssamarbeid.

Til slutt: I forslag nr. 7 ber Fremskrittspartiet «Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for økt involvering av næringslivet i utviklingspolitikken». Det er et forslag som jeg synes er positivt. Vi har lenge vurdert om vi skulle legge fram en stortingsmelding om kapital i utviklings-samarbeid, og da vil dette være en naturlig del av det. Jeg må få minne om at denne regjeringen jo nettopp har satt næringslivets innsats i utviklingspolitikken øverst på dagsordenen.

Presidenten: Flere har ikke ...

– Det var dette med statsrådets intensjon, da. Morten Høglund, vær så god.

Morten Høglund (FrP) [21:53:45]: Jeg skal ikke ta hele den debatten som statsråd Solheim nå inviterer til – det har jeg ikke tid til – men bare konstatere at vi har mye å debattere fremover også.

Nå uttrykte statsråden en rekke positive ting knyttet til noen av våre forslag, men jeg oppfattet ikke om det var noen av dem som det var aktuelt for Regjeringen å ta så på alvor at vi vil velge å oversende dem. Vi skal komme tilbake til en dialog når det gjelder svartelisting av organisasjoner. Det er en debatt som foregår internasjonalt.

Ellers har jeg behov for å si at Fremskrittspartiet vil stemme for forslag nr. 13, fra Venstre.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 5–8.

(Votering, se sidene 1025, 1040, 1042 og 1043)

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går til votering i sakene nr. 1–8 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt frem 28 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 9, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 10, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 11, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 12–21, fra Tord Lien på vegne av Fremskrittspartiet

- forslagene nr. 22 og 23, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
 - forslagene nr. 24–26, fra Dagrun Eriksen på vegne av Kristelig Folkeparti
 - forslag nr. 27, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre
 - forslag nr. 28, fra Elisabeth Aspaker på vegne av Høyre
- Forslagene nr. 1–27 er inntatt i innstillingen på sidene 83 og 84, mens forslag nr. 28 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Forslag nr. 28, fra Høyre, er under debatten omgjort til et oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å omgjøre bestemmelsen om å tillate bare hele tallkarakterer og videreføre etablert praksis der elevene gis en mer presis tilbakemelding om faglig ståsted.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan institusjonenes ansvar for det psykiske læringsmiljøet kan tydeliggjøres gjennom lovverket.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 100 mot 2 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.05.05)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 24–26, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for kulturskolevirksomheten som sikrer den sosiale og faglige profil på tilbudet.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med opplegg for et obligatorisk introduksjonsår for nyutdannede lærere.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre en avsluttende sertifisering i tilknytning til et introduksjonsår for nyutdannede lærere.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.05.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen definere Kristiansand som pressområde i kostnadsrammeberegningen for studentboligbygging, senest i Revidert nasjonalbudsjett for 2010.»

Fremskrittspartiet har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 74 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.06.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om å utvide studiestøtten til 11 måneder fra og med høsten 2010.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 94 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.06.29)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 12–21, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak om innføring av fritt skolevalg for grunn- og videregående skole på nasjonalt plan.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om at prøveprosjektet med praktisk arbeidslivsfag på ungdomstrinnet omgjøres til en permanent ordning som skal omfatte alle landets skoler.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en stortingsmelding om hvordan intensjonen bak § 9 i opplæringsloven følges opp og hvordan en ønsker en fremtidig satsing på forebygging av mobbing i grunnutdanningen.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en stortingsmelding om hvilke konsekvenser det har for kommuner å bryte opplæringsloven i dag, og muligheten for at dette strammes inn.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede hvordan bevilgningene til universiteter og høyskoler kan fordeles mer rettferdig og orientere Stortinget om dette på egnet måte.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag om å likebehandle bachelor- og masterstudenter i utlandet med tanke på studiefinansiering.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere hvordan staten kan bidra til å redusere antall kirkelige fellelråd med færre enn 5 000 medlemmer og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innen 1. juli 2011 å legge frem en stortingsmelding om hvordan de finansielle rammevilkårene for forskningsinstituttene kan endres, slik at de norske instituttene kan konkurrere om oppdrag og forskningsmidler på lik linje seg imellom og i internasjonal konkurranse. En slik stortingsmelding bør gjelde alle institutter som mottar offentlig støtte, uavhengig av hvordan de er organisert og hvilket departement de er underlagt.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innen 1. juli 2010 utrede hvordan skatt på overskudd i forskningsinstitutter, som er kvalifisert til basisbevilgninger, men ikke har erverv til formål, påvirker instituttene konkurransekraft overfor utenlandske institutter og målet om å nå 3 pst. av BNP til forskningsformål og orientere Stortinget om dette på egnet måte.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem nødvendige lovendringsforslag for å unngå at forskningsinstitutter som er kvalifisert til å motta basisbevilgning og ikke har erverv til formål, blir skattlagt av sitt overskudd.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.06.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere om studiestøttesystemet for studenter ved private institusjoner bør endres slik at en større del av tillegsslånet til studieavgifter kan gjøres om til stipend dersom eksamen er bestått og det skjer innen normert tid.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 80 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.07.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede hvorvidt de forskningsinstituttene som mottar basisbevilgninger og ikke har erverv som formål, kan gis skattefritak.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 73 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.07.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide et veiledende opplegg for evaluering av læreres undervisning, som kan tas i bruk ved alle videregående skoler i hele landet.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.08.00)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–8, fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for hvordan departementet vil sikre at de nasjonale tilsynene med skolen følges opp med tiltak som skal sikre alle elever et likeverdig skoletilbud.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av finansieringen og organiseringen av landslinjene senest i statsbudsjettet for 2011.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en sak om hvordan lærlingetilskuddet bedre kan differensieres for å ivareta lærlinger og lærekandidater med særskilte behov.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en overordnet plan for økning av studieplasser ved universiteter og høyskoler og komme tilbake til Stortinget på egnet måte og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2011.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre krav om ekstern sensor for all høyere utdanning.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen oppheve kostnadsrammen for bygging av studentboliger.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om at studenter skal få tilgang til samme låne- og stipendordninger for «freshman year» og første år av bachelorgrad i ikke-vestlige land som for annen høyere utdanning tatt i utlandet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, vurdere nærmere om tilskuddet per kvadratmeter til private kirkebygg i til-

strekkelig grad tar høyde for økningen i byggekostnader de senere år.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.08.23)

Komiteen hadde innstilt:

Rammeområde 16 (Kirke, utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2010 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	215 714 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	17 311 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 716 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	221 380 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	3 632 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	47 530 000	
221		Foreldreutvalget for grunnopplæringen		
	1	Driftsutgifter	9 613 000	
222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat		
	1	Driftsutgifter	100 117 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 289 000	
223		Samisk utdanningsadministrasjon		
	50	Tilskudd til Sametinget	34 355 000	
224		Senter for IKT i utdanningen		
	1	Driftsutgifter	51 034 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	34 023 000	
225		Tiltak i grunnopplæringen		
	1	Driftsutgifter	131 110 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	168 512 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i>	49 787 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere	261 618 000	
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	40 172 000	
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	9 260 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	216 404 000	
	69	Kompensasjon for investeringskostnader ved grunnskulereformen	244 861 000	
	70	Tilskudd til opplæring av lærlinger og lære kandidater med spesielle behov	18 976 000	
	71	Tilskudd til utvikling av musikk- og kulturskolene	9 413 000	
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram	3 310 000	
	73	Tilskudd til studieopphold i utlandet	9 437 000	
	74	Tilskudd til organisasjoner	15 406 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 043 566 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	60	Tilskudd til Moskvaskolen	1 328 000	
	62	Tilskudd til Fjellheimen leirskole	5 053 000	
	70	Tilskudd til Den franske skolen i Oslo	6 266 000	
	71	Tilskudd til internatdriften ved Krokeide videregående skole	21 660 000	
	72	Tilskudd til Røde Kors Nordisk United World College	27 317 000	
	73	Tilskudd til opplæring i Kenya og Etiopia	3 616 000	
228		Tilskudd til private skoler mv.		
	70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 110 758 000	
	71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 169 222 000	
	72	Private skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	201 822 000	
	73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	78 123 000	
	74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	20 155 000	
	75	Private skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	160 297 000	
	76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	35 684 000	
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	9 858 000	
	78	Kompletterende undervisning, <i>overslagsbevilgning</i>	25 542 000	
	79	Toppidrett	24 796 000	
	80	Privatskoleorganisasjoner	609 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	1 566 000	
229		Andre tiltak		
	1	Driftsutgifter	20 499 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 000 000	
230		Kompetansesentre for spesialundervisning		
	1	Driftsutgifter	626 360 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	51 396 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 670 000	
252		EUs program for livslang læring		
	70	Tilskudd	215 381 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	636 552 000	
	71	Tilskudd til Folkehøyskolerådet	3 613 000	
	72	Tilskudd til nordiske folkehøyskoler	1 136 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
254		Tilskudd til voksenopplæring		
	70	Tilskudd til studieforbund	179 390 000	
	71	Tilskudd til fjernundervisning	12 904 000	
	72	Tilskudd til Studiesenteret Finnsnes	3 752 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	9 289 000	
255		Tilskudd til freds- og menneskerettssentre mv.		
	70	Holocaustsenteret	23 200 000	
	71	Falstadsenteret	14 727 000	
	72	Stiftelsen Arkivet	5 525 000	
	73	Norsk Fredssenter	5 000 000	
	74	Narviksenteret	1 646 000	
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	6 708 000	
256		Vox – Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk		
	1	Driftsutgifter	37 987 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 536 000	
257		Program for basiskompetanse i arbeidslivet		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	79 804 000	
258		Analyse og utviklingsarbeid		
	1	Driftsutgifter	3 809 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 1</i>	39 305 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	22 554 756 000	
	70	Private høyskoler	828 222 000	
270		Studium i utlandet og sosiale formål for studenter		
	71	Tilrettelegging av studier i utlandet	13 262 000	
	74	Tilskudd til velferdsarbeid	68 137 000	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i> ..	227 882 000	
280		Felles administrative enheter		
	1	Driftsutgifter	49 100 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	70 600 000	
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	1	Driftsutgifter	294 272 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 508 000	
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	68 628 000	
	51	Senter for internasjonalisering av høyere utdanning ...	41 299 000	
	73	Tilskudd til internasjonale programmer	18 800 000	
	74	Tilskudd til UNIS	89 553 000	
	75	UNINETT	22 548 000	
	76	Tilskudd til NORDUnet, <i>kan overføres</i>	18 990 000	
	78	Tilskudd til Universitets- og høyskolerådet	13 680 000	
	79	Ny universitetsklinikk i Trondheim, <i>kan overføres</i>	106 489 000	
283		Meteorologiformål		
	50	Meteorologisk institutt	244 337 000	
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter	57 595 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Forskningsformål	1 210 985 000	
	55	Administrasjon	250 720 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
286		Forskningsfond		
	50	Fondet for forskning og nyskaping – overføring til Norges forskningsråd	1 049 460 000	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	212 400 000	
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	8 657 000	
	53	NUPI	3 954 000	
	56	Ludvig Holbergs forskningspris	9 100 000	
	57	Grunnbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	147 128 000	
	58	Strategisk bevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	15 903 000	
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	30 481 000	
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	12 400 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	6 564 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	196 887 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	1 235 864 000	
	74	Det europeiske instituttet for innovasjon og teknologi, <i>kan overføres</i>	4 977 000	
	75	UNESCO	19 009 000	
310		Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	157 698 000	
	75	Tilskudd til private kirkebygg, <i>kan overføres</i>	10 118 000	
	76	Tilskudd til råd for tro og livssyn	5 211 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd	1 307 000 000	
1020		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	307 150 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	280 700 000	
1021		Drift av forskningsfartøyene		
	1	Driftsutgifter	126 170 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	55 730 000	
1022		NIFES		
	1	Driftsutgifter	57 400 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	80 800 000	
1023		Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU		
	21	Spesielle driftsutgifter	8 000 000	
	50	Tilskudd Norges forskningsråd, <i>kan overføres</i>	319 100 000	
	51	Tilskudd Veterinærinstituttet	39 120 000	
	71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	22 850 000	
	72	Tilskudd Nofima, <i>kan overføres</i>	68 636 000	
	74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	32 800 000	
	75	Tilskudd Akvariet i Bergen	3 425 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet	222 588 000	
	51	Basisbevilgninger til forskningsinstitutter m.m.	181 147 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	53	Omstillingsmidler instituttsektoren mv.	4 096 000	
1590		Kirkelig administrasjon		
	1	Driftsutgifter	159 476 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	26 786 000	
	71	Tilskudd til kirkelige formål	195 835 000	
	72	Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene	10 000 000	
	73	Tilskudd til virksomheten ved Nidaros domkirke	3 000 000	
	74	Tilskudd til Oslo domkirke	1 000 000	
	75	Trosopplæring, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	170 000 000	
	76	Tilskudd til forsøks- og utviklingstiltak i kirken, <i>kan overføres</i>	4 000 000	
	79	Til disposisjon, <i>kan overføres</i>	500 000	
1591		Presteskapet		
	1	Driftsutgifter	822 246 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	5 832 000	
1592		Nidaros domkirke m.m.		
	1	Driftsutgifter	51 133 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	305 620 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	173 851 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, overslagsbevilgning ..	4 428 439 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 733 815 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	451 576 000	
	72	Rentestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	861 700 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	370 120 000	
	74	Tap på utlån	334 900 000	
	76	Startstipend for kvotestudenter	7 518 000	
		Totale utgifter		51 490 640 000
Inntekter				
3200		Kunnskapsdepartementet		
	5	Refusjon utdanningsbistand NORAD mv.	1 751 000	
3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	3 383 000	
	2	Salgsinntekter mv.	6 637 000	
3222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat		
	2	Salgsinntekter mv.	4 309 000	
3224		Senter for IKT i utdanningen		
	1	Inntekter fra oppdrag mv.	1 000 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	141 275 000	
3229		Andre tiltak		
	2	Salgsinntekter mv.	1 440 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	946 000	
3230		Kompetansesentre for spesialundervisning		
	1	Inntekter ved oppdrag	51 396 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	2	Salgsinntekter mv.	13 165 000	
3256		Vox – Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk		
	1	Inntekter ved oppdrag	9 413 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 201 000	
3280		Felles administrative enheter		
	1	Inntekter ved oppdrag	10 000	
	2	Salgsinntekter mv.	10 000	
3281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	2	Salgsinntekter mv.	10 000	
3286		Forskningsfond		
	85	Avkastning – Fondet for forskning og nyskaping	3 558 160 000	
	86	Avkastning – Regionale forskningsfond	212 400 000	
3287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	85	Avkastning fra Niels Henrik Abels minnefond	12 400 000	
	86	Avkastning fra Ludvig Holbergs minnefond	9 100 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	4 752 000	
4020		Havforskningsinstituttet		
	3	Oppdragsinntekter	280 700 000	
4021		Drift av forskningsfartøyene		
	1	Oppdragsinntekter	55 730 000	
4022		NIFES		
	1	Oppdragsinntekter	80 800 000	
	2	Laboratorieinntekter	786 000	
4590		Kirkelig administrasjon		
	2	Ymse inntekter	11 082 000	
	3	Inntekter ved oppdrag	26 786 000	
4591		Presteskapet		
	2	Ymse inntekter	13 551 000	
	3	Inntekter ved oppdrag	5 832 000	
4592		Nidaros domkirke m.m.		
	2	Ymse inntekter	15 661 000	
	3	Leieinntekter m.m.	2 366 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	24 000 000	
	29	Termingebyr	29 478 000	
	89	Purregebyrer	92 000 000	
5610		Renter av lån til Nofima AS		
	80	Renter	1 000 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	3 788 500 000	
		Totale inntekter		8 461 030 000

II

Merinntektsfullmakter

1. Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2010 kan:

overskride bevilgningen på	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 221 post 1	kap. 3221 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 postene 2 og 61
kap. 224 post 1	Kap. 3224 post 1
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 280 post 1	kap. 3280 post 2
kap. 280 post 21	kap. 3280 post 1
kap. 281 post 1	kap. 3281 post 2
kap. 286 post 50	kap. 3286 post 85
kap. 286 post 60	kap. 3286 post 86
kap. 287 post 56	kap. 3287 post 86
kap. 287 post 73	kap. 3287 post 85
kap. 2410 post 1	kap. 5310 post 3

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.

3. bruke inntekter fra salg av eiendom ved universitetene til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntekter føres til Forskningsrådets eiendomsfond.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2010 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme (i mill. kroner)
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremiddel m.v.	20,0
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	60,0
270		Studium i utlandet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	80,0
285		Norges forskningsråd	
	52	Forskningsformål	37,5

2. gi tilsagn om å utbetale støtte for første halvår 2011 (andre halvdel av undervisningsåret 2010–11) etter de satsene som blir fastsatt andre halvår 2010 (første halvdel av undervisningsåret 2010–11), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning post 80 Renter.

3. gi tilsagn om å konvertere lån til stipend første halvår 2011 (andre halvdel av undervisningsåret 2010–11) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2010 (første halvdel av undervisningsåret 2010–11), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

4. gi tilsagn om å utbetale tillegg til utdanningslånet for 2010 med 3 900 kroner per måned i opptil to måneder for studenter som tar del i undervisning som er omfattet av ordningen med sommerundervisning, jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning postene 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning post 80 Renter.

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter

- opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 356 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 730 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale 730 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 460 kroner ved senere forsøk.
2. Kunnskapsdepartementet i 2010 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - a) opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - b) bruke overskudd av oppdragsvirksomheten til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - c) bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 - d) bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
 3. Kunnskapsdepartementet i 2010 kan gi Høgskolen i Bergen fullmakt til å bruke tidligere tildelte midler til investering i utstyr og drift, samt midler til drift i 2009, til kjøp av utstyr til metningsdykkerutdanningen i tilfelle utsettelse av leveranser planlagt levert i 2009.
 4. Kunnskapsdepartementet i 2010 kan gi Statens lånekasse for utdanning fullmakt til å inngå avtaler om leveranser til å gjennomføre moderniseringen i Statens lånekasse for utdanning, jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 45 Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold. Fullmakten gjelder innenfor programets vedtatte kostnadsramme på 796,5 mill. kroner, jf. Budsjett-innst. S. nr. 12 (2007–2008) og St.prp. nr. 1 (2007–2008).
 5. Kunnskapsdepartementet i 2010 kan regulere inngående balanse i kapitalregnskapet for utlån gjennom Statens lånekasse for utdanning per 1. januar 2010 mot konto for forskyvning i balansen, tilsvarende totale utlån til kunden eksklusive påløpte gebyrer, basert på endrede føringsprinsipper som en overgangsordning ved omlegging til føring av opptjente renter baserte på kalenderåret for statlige utlån.
 6. Kunnskapsdepartementet kan gi Universitetet i Bergen fullmakt til å bruke overskudd fra oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av et aksjeselskap for å forvalte stiftelser som har tilknytning til Universitetet i Bergen, samt drive annen virksomhet som naturlig hører til dette.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i 2010 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd	144 mill. kroner

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2010 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1020 postene 1 og 21	kap. 4020 post 3
kap. 1021 postene 1 og 21	kap. 4021 post 1
kap. 1022 postene 1 og 21	kap. 4022 post 1

2. regne med alle ubrukte merinntekter ved beregning av sum som kan overføres på kap. 1020, postene 1 Driftsutgifter og 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 1021, postene 1 Driftsutgifter og 21 Spesielle driftsutgifter.

VII

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet i 2010 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1590 post 1	kap. 4590 post 2
kap. 1590 post 21	kap. 4590 post 3
kap. 1591 post 1	kap. 4591 post 2
kap. 1591 post 21	kap. 4591 post 3
kap. 1592 post 1	kap. 4592 postene 2 og 3

Votering:

Votering i sak nr. 2

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 206 372 000 til kr 212 472 000	6 100 000
222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 116 858 000 til kr 114 858 000	2 000 000
225		Tiltak i grunnopplæringen	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 137 625 000 til kr 143 725 000	6 100 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge asylsøkere, nedsettes med fra kr 165 063 000 til kr 97 783 000	67 280 000
	67	Tilskudd til opplæring i finsk, nedsettes med fra kr 8 973 000 til kr 7 716 000	1 257 000
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram, for høyes med fra kr 3 310 000 til kr 4 110 000	800 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70, nedsettes med fra kr 1 051 411 000 til kr 1 036 011 000	15 400 000
227		Tilskudd til særskilte skoler	
	73	Tilskudd til opplæring i Kenya og Etiopia, nedsettes med fra kr 3 504 000 til kr 1 704 000	1 800 000
228		Tilskudd til private skoler mv.	
	70	Private grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 986 748 000 til kr 1 000 943 000	14 195 000
	71	Private videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 093 100 000 til kr 1 025 549 000	67 551 000
	72	Private videregående skoler godkjent etter kap. 6A i privatskoleloven, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 185 037 000 til kr 177 706 000	7 331 000
	73	Private grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 64 041 000 til kr 74 749 000	10 708 000
	74	Private videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med .. fra kr 15 385 000 til kr 18 700 000	3 315 000
	75	Private skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 148 049 000 til kr 156 306 000	8 257 000
	76	Andre private skoler, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 35 417 000 til kr 36 845 000	1 428 000
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 8 833 000 til kr 2 000 000	6 833 000
	78	Kompletterende undervisning, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 25 751 000 til kr 37 200 000	11 449 000
229		Andre tiltak	
	70	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere, for høyes med fra kr 12 433 000 til kr 13 033 000	600 000
230		Kompetansesentre for spesialundervisning	
	21	Spesielle driftsutgifter, for høyes med fra kr 49 802 000 til kr 58 556 000	8 754 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
252	70	EUs program for livslang læring Tilskudd, nedsettes med fra kr 209 557 000 til kr 203 557 000	6 000 000
256	21	Vox – Nasjonalt senter for læring i arbeidslivet Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 14 085 000 til kr 12 473 000	1 612 000
258	21	Analyse og utviklingsarbeid Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 1</i> , nedsettes med fra kr 34 326 000 til kr 33 826 000	500 000
271	51	Universiteter Resultatbasert undervisningsfinansiering statlige universiteter, nedsettes med fra kr 2 770 693 000 til kr 2 763 310 000	7 383 000
275	51	Høyskoler Resultatbasert undervisningsfinansiering statlige høyskoler, nedsettes med fra kr 1 985 489 000 til kr 1 975 182 000	10 307 000
281	1	Fellesutgifter for universiteter og høyskoler Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 549 755 000 til kr 547 855 000	1 900 000
	73	Tilskudd til internasjonale programmer, nedsettes med fra kr 18 800 000 til kr 17 790 000	1 010 000
288	72	Internasjonale samarbeidstiltak Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, nedsettes med fra kr 197 728 000 til kr 197 152 000	576 000
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 1 220 832 000 til kr 1 187 004 000	33 828 000
2410	1	Statens lånekasse for utdanning Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i> , nedsettes med fra kr 302 759 000 til kr 285 459 000	17 300 000
	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 149 605 000 til kr 85 086 000	64 519 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 4 246 500 000 til kr 4 288 300 000	41 800 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 2 687 900 000 til kr 2 724 100 000	36 200 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 449 300 000 til kr 480 200 000	30 900 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 1 379 953 000 til kr 1 331 100 000	48 853 000
	90	Lån til Statens lånekasse for utdanning, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>forhøyes</i> med fra kr 18 803 784 000 til kr 18 810 000 000	6 216 000
Inntekter			
3225	4	Tiltak i grunnopplæringen Refusjon av ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 99 368 000 til kr 66 884 000	32 484 000
3230	1	Kompetansesentre for spesialundervisning Inntekter ved oppdrag, <i>forhøyes</i> med fra kr 49 802 000 til kr 58 556 000	8 754 000
3256	1	Vox – Nasjonalt senter for læring i arbeidslivet Inntekter ved oppdrag, nedsettes med fra kr 9 121 000 til kr 7 509 000	1 612 000
5310	89	Statens lånekasse for utdanning Purregebyr, nedsettes med fra kr 97 900 000 til kr 89 000 000	8 900 000

2009		Em. 9. des. – Voteringer	1025
90	Avdrag og renter, n e d s e t t e s med		106 600 000
	fra kr 9 212 400 000 til kr 9 105 800 000		
93	Omgjøring av studielån til stipend, f o r h ø y e s med		132 700 000
	fra kr 3 967 300 000 til kr 4 100 000 000		
5617	Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
80	Renter, n e d s e t t e s med		175 100 000
	fra kr 5 132 905 000 til kr 4 957 805 000		

II

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet for 2009 kan gi Lånekassen fullmakt til å inntektsføre dagbøter knyttet til moderniseringsprogrammet LØFT på kap. 2410 post 45 i statsregnskapet.

Votering i sak nr. 3

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
310		Tilskudd til trossamfunn m.m.	
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i> , f o r h ø y e s med	19 700 000
		fra kr 143 408 000 til kr 163 108 000	
340		Kirkelig administrasjon	
	1	Driftsutgifter f o r h ø y e s med	1 500 000
		fra kr 168 632 000 til kr 170 132 000	
341		Presteskaper	
	1	Driftsutgifter f o r h ø y e s med	4 000 000
		fra kr 823 247 000 til kr 827 247 000	

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
1020		Havforskningsinstituttet	
	21	Spesielle driftsutgifter, f o r h ø y e s med	50 000 000
		fra kr 272 000 000 til kr 322 000 000	
4020		Havforskningsinstituttet	
	3	Oppdragsinntekter, f o r h ø y e s med	50 000 000
		fra kr 272 000 000 til kr 322 000 000	

Votering i sak nr. 5

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Under debatten er det fremsatt 14 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Ine M. Eriksen Søreide på vegne av Høyre og Kristelig Folkeparti

- forslagene nr. 2–12, fra Morten Høglund på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 13 og 14, fra Trine Skei Grande på vegne av Venstre

Forslagene nr. 1–12 er inntatt i innstillingen på sidene 76–82, mens forslagene nr. 13 og 14 er omdelt på representantenes plasser i salen.

Det votes over forslag nr. 13, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest gå i dialog med islandske myndigheter og igangsette ytterligere tiltak fra norsk side knyttet til å bistå Island i deres vanskelige økonomiske situasjon.»

Under debatten har Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti tilsagt støtte til forslagene.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 74 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.11.05)

Presidenten: Det skal så votes over forslag nr. 14, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen igangsette en mulighetsstudie knyttet til konseptet «Sivile fredsstyrker.»»

Kristelig Folkeparti har varslet at de støtter dette forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 94 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.11.33)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 2, 6 og 7, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide og offentliggjøre en «svarteliste» av de bistandsorganisasjoner som ikke tar korrupsjonsproblematikken på alvor, og som unnlater å treffe egnede tiltak ved mistanke om korrupsjon i bistandsengasjementet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en oversikt over hvordan norske tollbarrierer påvirker importmønsteret på varer fra u-land.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en helhetlig strategi for økt involvering av næringslivet i utviklingspolitikken.»

Høyre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 60 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.11.58)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 11 og 12, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en sak for Stortinget vedrørende redningstjenestens behov for helikoptre og deres egenskaper, samt dagens redningshelikoptres tilstand og egenskaper.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen undersøke leasingmuligheter for redningshelikoptre.»

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 54 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.12.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, fremlegge en gjennomgang av de gjeldende rettigheter for veteranene og vurderer foreldelsesfristen i forbindelse med opprettelse av ny rettighet for soldater som har avtjent utlandsoperasjoner.»

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 53 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.12.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9 og 10, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen, i sammenheng med revidert nasjonalbudsjett, å utrede en mulig utvidelse av erstatningsordningen med en maksimal erstatning på 65 G ved 100 pst. varig ervervsmessig uførhet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan for en femårig oppfølging av de som har tjenestegjort i utenlandsoperasjoner.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.13.26)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3–5, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen avvikle all bistand til koranskoler i Pakistan.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen stanse all bistand til de palestinske selvstyremyndigheter som direkte eller indirekte støtter undervisning med et anti-israelsk og anti-semittisk budskap.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette en ekspertgruppe bestående av personer fra både offentlig og privat sektor for å bistå de fattigste landene (MUL-landene) og andre lavinntektsland med å treffe tiltak for å redusere byråkratiske hindringer for entreprenørskap, handel og innovasjon. Gruppen administreres gjennom Norfund med et årlig driftsbudsjett tilsvarende om lag 10 mill. kroner.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 22.13.48)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Rammeområde 4
(Utenriks)

I

På statsbudsjettet for 2010 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 699 612 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 443 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	16 500 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	826 000	
	71	Diverse tilskudd	33 813 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn	141 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	25 534 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 413 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	28 470 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	77 800 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 312 037 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i> ..	2 400 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	1 615 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	1 460 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	180 200 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	300 151 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres</i>	32 043 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	33 998 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 033 218 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	15 000 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	199 936 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	50 200 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 853 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan og Pakistan, <i>kan overføres</i>	574 500 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	418 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	145 500 000	
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 298 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	106 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i>	172 500 000	
	77	Utvexlingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetting	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	499 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	385 000 000	
	71	Humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	2 070 600 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	187 000 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	647 725 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	525 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	149 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	353 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	39 867 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	7 300 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	33 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	1 812 700 000	
167		Flyktningtiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	2 879 969 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 425 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	185 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	450 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 449 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	189 420 000	
	79	Ekspertes, juniorekspertes og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	108 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	779 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	690 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	414 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	285 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	112 977 000	
		Totale utgifter		33 922 143 000
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	13 568 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	63 900 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	7 068 000	
		Totale inntekter		84 536 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bistandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	2 405 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	1 640 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	158 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen	1 400 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energi-effektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2008–2011 over kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.

3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, post 70 Vaksine og helse.

VII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gam-

gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samarbeidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

melt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i Prop. 1 S (2009–2010).

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 1 750 mill. kroner.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, UNIDO, OECD, WTO,

IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetalinger av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre tilskudd til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere, inklusive private og halvstatlige aktører, innenfor utviklingssamarbeidet tilsier det.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten og Det felles fond for råvarer.
2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfon-

det, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XIV

Deltakelse i IMF's låneordning til lavinntektsland som utsettes for økonomiske sjokk og kortsiktige betalingsbalanseproblemer

Stortinget samtykker i at Norge fra 2010 til 2012 kan delta i eksisterende og nye låneordninger under IMF rettet mot lavinntektsland med kortsiktige betalingsbalanseproblemer innenfor en totalramme på 14,1 mill. SDR.

XV

Deltakelse i den femte kapitaløkningen i Den asiatiske utviklingsbanken

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den femte kapitaløkningen i Den asiatiske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 11 617 150. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2010–2014, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Den norske garantikapitalen i Den asiatiske utviklingsbanken økes med 231,3 mill. SDR (Special Drawing Rights).»
Venstre har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 73 mot 28 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 22.14.16)

Komiteen hadde innstilt:

**Rammeområde 4
(Utenriks)**

I

På statsbudsjettet for 2010 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
100		Utenriksdepartementet		
	1	Driftsutgifter	1 699 612 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	7 443 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ..	16 500 000	
	70	Erstatning av skader på utenlandske ambassader	826 000	
	71	Diverse tilskudd	33 813 000	
	72	Hjelp til norske borgere i utlandet som ikke er sjømenn ..	141 000	
103		Regjeringens fellesbevilgning for representasjon		
	1	Driftsutgifter	25 534 000	
104		Kongefamiliens offisielle reiser til utlandet		
	1	Driftsutgifter	8 413 000	
115		Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	28 470 000	
	70	Tilskudd til kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	77 800 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner		
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner	1 312 037 000	
	71	Finansieringsordningen under EØS-avtalen, <i>kan overføres</i>	2 400 000	
	72	EØS-finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	1 615 000 000	
	73	Den norske finansieringsordningen, <i>kan overføres</i>	1 460 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, <i>kan overføres</i>	180 200 000	
118		Nordområdetiltak mv.		
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, <i>kan overføres</i>	300 151 000	
	71	Støtte til utvikling av samfunn, demokrati og menneskerettigheter mv., <i>kan overføres</i>	32 043 000	
	76	Tilskudd til internasjonale klima- og miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	33 998 000	
140		Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen		
	1	Driftsutgifter	1 033 218 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i> ..	15 000 000	
141		Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)		
	1	Driftsutgifter	199 936 000	
144		Fredskorpset		
	1	Driftsutgifter	50 200 000	
150		Bistand til Afrika		
	78	Regionbevilgning for Afrika, <i>kan overføres</i>	2 808 500 000	
151		Bistand til Asia		
	72	Bistand til Afghanistan og Pakistan, <i>kan overføres</i>	574 500 000	
	78	Regionbevilgning for Asia, <i>kan overføres</i>	418 600 000	
152		Bistand til Midtøsten		
	78	Regionbevilgning for Midtøsten, <i>kan overføres</i>	500 000 000	
153		Bistand til Latin-Amerika		
	78	Regionbevilgning for Latin-Amerika, <i>kan overføres</i>	220 500 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
160		Sivilt samfunn og demokratiutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 500 000	
	70	Sivilt samfunn, <i>kan overføres</i>	1 228 000 000	
	71	Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid, <i>kan overføres</i>	81 000 000	
	72	Demokratistøtte/partier, <i>kan overføres</i>	8 000 000	
	73	Kultur, <i>kan overføres</i>	106 000 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk, <i>kan overføres</i> ..	172 500 000	
	77	Utvexlingsordninger gjennom Fredskorpset, <i>kan overføres</i>	135 000 000	
161		Næringsutvikling		
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i>	309 000 000	
	75	NORFUND - tapsavsetting	143 750 000	
162		Overgangsbistand (gap)		
	70	Overgangsbistand (gap), <i>kan overføres</i>	499 000 000	
163		Nødhjelp, humanitær bistand og menneskerettigheter		
	70	Naturkatastrofer, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
	71	Humanitær bistand, <i>kan overføres</i>	2 020 600 000	
	72	Menneskerettigheter, <i>kan overføres</i>	187 000 000	
164		Fred, forsoning og demokrati		
	70	Fred, forsoning og demokratiltak, <i>kan overføres</i>	647 725 000	
	71	ODA-godkjente land på Balkan, <i>kan overføres</i>	575 000 000	
	72	Utvikling og nedrustning, <i>kan overføres</i>	149 000 000	
	73	Andre ODA-godkjente OSSE-land, <i>kan overføres</i>	335 000 000	
165		Forskning, kompetanseheving og evaluering		
	1	Driftsutgifter	139 000 000	
	70	Forskning og høyere utdanning, <i>kan overføres</i>	353 000 000	
	71	Faglig samarbeid, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.		
	1	Driftsutgifter	39 867 000	
	70	Ymse tilskudd, <i>kan overføres</i>	7 300 000	
	71	Internasjonale prosesser og konvensjoner mv., <i>kan overføres</i>	33 000 000	
	72	Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i>	235 000 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	2 107 700 000	
167		Flykntingiltak i Norge, godkjent som utviklingshjelp (ODA)		
	21	Spesielle driftsutgifter	2 879 969 000	
168		Kvinner og likestilling		
	70	Kvinner og likestilling, <i>kan overføres</i>	300 000 000	
169		Globale helse- og vaksineinitiativ		
	70	Vaksine og helse, <i>kan overføres</i>	1 375 000 000	
	71	Andre helse- og aidstiltak, <i>kan overføres</i>	185 000 000	
170		FN-organisasjoner mv.		
	70	FNs utviklingsprogram (UNDP)	860 000 000	
	71	FNs befolkningsfond (UNFPA)	332 000 000	
	72	FNs barnefond (UNICEF)	450 000 000	
	73	Verdens matvareprogram (WFP), <i>kan overføres</i>	145 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	74	FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR)	240 000 000	
	75	FNs organisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) ..	150 000 000	
	76	Tilleggsmidler via FN-systemet mv., <i>kan overføres</i>	1 449 200 000	
	77	FNs aidsprogram (UNAIDS), <i>kan overføres</i>	160 000 000	
	78	Bidrag andre FN-organisasjoner mv., <i>kan overføres</i>	189 420 000	
	79	Eksperter, junioreksperter og FNs fredskorps, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	81	Tilskudd til internasjonal landbruksforskning, <i>kan overføres</i>	98 000 000	
171		Multilaterale finansinstitusjoner		
	70	Verdensbanken, <i>kan overføres</i>	779 000 000	
	71	Regionale banker og fond, <i>kan overføres</i>	680 300 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjoner, <i>kan overføres</i>	394 500 000	
172		Gjeldslette og gjeldsrelaterte tiltak		
	70	Gjeldslette, betalingsbalansestøtte og kapasitetsbygging, <i>kan overføres</i>	270 000 000	
480		Svalbardbudsjettet		
	50	Tilskudd	112 977 000	
		Totale utgifter		33 922 143 000
Inntekter				
3100		Utenriksdepartementet		
	1	Diverse gebyrer ved utenriksstasjonene	13 568 000	
	2	Gebyrer for utlendingssaker ved utenriksstasjonene	63 900 000	
	5	Refusjon spesialutsendinger mv.	7 068 000	
		Totale inntekter		84 536 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 100 post 1	kap. 3100 postene 2 og 5
kap. 100 post 71	kap. 3100 post 6
kap. 140 post 1	kap. 3140 post 5

2. overskride bevilgningen under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd mot tilsvarende inntekter under kap. 3166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 1 Salgsinntekter fra salg av bostandseiendommer som er finansiert over bistandsbudsjettet, og som ikke er avskrevet i forhold til innlemmelse i husleieordningen. Ubenyttede inntekter fra slikt salg kan tas med ved beregning av overførbart beløp under kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse tilskudd.

skudd til øvrige ODA-godkjente bevilgninger. Beslutning om bruk av midler utover dette og inntil 6 mill. kroner treffes av Kongen.

IV

Agio/Disagio

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 gis fullmakt til å utgiftsføre/inntektsføre uten bevilgning kursgevinst og -tap som følge av justering av midlene ved utenriksstasjonene under kap. 100/3100 Utenriksdepartementet og kap. 140/3140 Utenriksdepartementets administrasjon av utviklingshjelpen, post 89 Agio/Disagio.

III

Omdisponeringsfullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan omdisponere inntil 2 mill. kroner per tiltak fra kap. 166 Miljø og bærekraftig utvikling mv., post 70 Ymse til-

V

Bruk av opptjente rentemidler

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge til multi-bi-prosjekter, samar-

beidsprosjekter, stat-til-stat-bistand, støtte til internasjonale og lokale ikke-statlige aktører, kan benyttes til tiltak som avtales mellom Utenriksdepartementet og den enkelte mottaker.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan gi tilsagn om:

1. støtte utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
116		Deltaking i internasjonale organisasjoner	
	72	EØS-finansieringsordningen	2 405 mill. kroner
	73	Den norske finansieringsordningen	1 640 mill. kroner
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania	158 mill. kroner
118		Nordområdetiltak mv.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland	188 mill. kroner
161		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling	550 mill. kroner
166		Miljø og bærekraftig utvikling mv.	
	73	Klima- og skogsatsingen	1 400 mill. kroner

2. tilskudd til globalt fond for fornybar energi og energi-effektivitet (GEEREF) med inntil 80 mill. kroner over fire år i perioden 2008–2011 over kap. 166 Miljø- og bærekraftig utvikling mv., post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.
3. tilskudd til utvikling av en vaksine mot pneumokokkbakterien innenfor initiativet Advance Market Commitments for Vaccines (AMC) med inntil 57 mill. USD i perioden 2009–2017 over kap. 169 Globale helse- og vaksineinitiativ, post 70 Vaksine og helse.

VII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan gi garantier innenfor en ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar for inntil 50 mill. kroner for å minske norske importørers risiko ved direkte import fra utviklingsland, jf. omtale under kap. 161 Næringsutvikling i Prop. 1 S (2009–2010).

VIII

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan inngå avtaler om forsikringsansvar for utstillinger ved visningsinstitusjoner i utlandet innenfor en totalramme for nytt og gammelt ansvar som ikke må overstige 1 750 mill. kroner.

IX

Toårige budsjettvedtak

Stortinget samtykker i at Norge kan slutte seg til toårige budsjettvedtak i FAO, WHO, UNIDO, OECD, WTO, IAEA, IEA, Havbunnsmyndigheten, Den internasjonale havrettsdomstolen og for regulært bidrag til FN.

X

Ettergivelse av fordringer

Stortinget samtykker i at Kongen i 2010 kan ettergi statlige fordringer på utviklingsland i samsvar med kriteriene i handlingsplanen av 2004 Om gjeldslette for utvikling for inntil 500 mill. kroner under Garantiinstituttet for Eksportkredits gamle portefølje (gammel alminnelig ordning og den gamle særordningen for utviklingsland). Fordringene verdsettes til faktisk utestående beløp på ettergivelsestidspunktet.

XI

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av norske medlemskapskontingenter, pliktige bidrag og andre tilskudd til internasjonale organisasjoner Norge er medlem av, kan foretas i henhold til regelverket til den enkelte organisasjon.
2. Utbetalinger innenfor ett budsjettår av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året dersom avtaler om samfinansiering med andre givere, inklusive private og halvstatlige aktører, innenfor utviklingsarbeidet tilsier det.

XII

Bruk av gjeldsbrev og raskere trekk på gjeldsbrev

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 kan:

1. fravike bevilgningsreglementet § 3 annet ledd ved utstedelse av gjeldsbrev i forbindelse med kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det

asiatiske utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet, Den globale miljøfasiliteten og Det felles fond for råvarer.

2. fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 for å inngå avtale med mottakere om raskere trekk på gjeldsbrev enn utbetalingsbehovet tilsier ved kapitalpåfyllinger under Det internasjonale utviklingsfondet, Det afrikanske utviklingsfondet og Det asiatiske utviklingsfondet.

XIII

Deltakelse i International Finance Facility for Immunisation (IFFIm)

Stortinget samtykker i at Utenriksdepartementet i 2010 i forbindelse med utbetaling av det norske bidraget til GAVI Fund Affiliate på 5,4 mill. USD kan fravike stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetaling av tilskudd før det er behov for å dekke de aktuelle utgiftene og å bruke tilskudd som sikkerhet for lån.

XIV

Deltakelse i IMF's låneordning til lavinntektsland som utsettes for økonomiske sjokk og kortsiktige betalingsbalanseproblemer

Stortinget samtykker i at Norge fra 2010 til 2012 kan delta i eksisterende og nye låneordninger under IMF rettet mot lavinntektsland med kortsiktige betalingsbalanseproblemer innenfor en totalramme på 14,1 mill. SDR.

XV

Deltakelse i den femte kapitaløkningen i Den asiatiske utviklingsbanken

Stortinget samtykker i at:

1. Norge deltar i den femte kapitaløkningen i Den asiatiske utviklingsbanken med en innbetalt andel tilsvarende motverdien i norske kroner på innbetalingstidspunktet av til sammen USD 11 617 150. Innbetalingen foretas i løpet av årene 2010–2014, og belastes kap. 171 Multilaterale finansinstitusjoner, post 71 Regionale banker og fond.
2. Den norske garantikapitalen i Den asiatiske utviklingsbanken økes med 231,3 mill. SDR (Special Drawing Rights).

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil gå imot innstillingen. Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil nå støtte innstillingen etter at deres forslag er falt.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 81 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 22.14.54)

Videre var innstilt:

**Rammeområde 8
(Forsvar)**

I

På statsbudsjettet for 2010 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	319 823 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	17 794 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	24	Driftsresultat	-1 019 000 000	
	46	Ekstraordinært vedlikehold, <i>kan overføres</i>	59 000 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 609 630 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	158 847 000	
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	335 189 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	18 000 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	64 854 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	265 000 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	2 642 083 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	112 074 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	1 715 903 000	
	50	Overføring Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	130 597 000	
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i>	5 964 000	
1731		Hæren		
	1	Driftsutgifter	4 561 305 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 158 848 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 725 002 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 001 921 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	913 339 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	3 081 345 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	1 027 627 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	80 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 668 947 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel, <i>kan overføres</i>	209 000 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	90 000 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	945 090 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	478 322 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	1 277 049 000	
1795		Kulturelle og allmenntilgode formål		
	1	Driftsutgifter	274 023 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	1 564 000	
	72	Overføringer til andre	1 766 000	
		Totale utgifter		34 930 906 000
Inntekter				
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsinntekter	216 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	47	Salg av eiendom	150 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
4720	1	Felles ledelse og kommandoapparat Driftsinntekter	20 641 000	
4723	1	Nasjonalt sikkerhetsmyndighet Driftsinntekter	2 523 000	
4725	1	Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben Driftsinntekter	30 113 000	
	70	Renter låneordning	36 000	
4731	1	Hæren Driftsinntekter	3 625 000	
4732	1	Sjøforsvaret Driftsinntekter	24 205 000	
4733	1	Luftforsvaret Driftsinntekter	97 662 000	
4734	1	Heimevernet Driftsinntekter	1 878 000	
4740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsinntekter	236 627 000	
4760	48	Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	209 000 000	
4790	1	Kystvakten Driftsinntekter	393 000	
4791	1	Redningshelikoptertjenesten Driftsinntekter	434 997 000	
4792	1	Norske styrker i utlandet Driftsinntekter	10 177 000	
4795	1	Kulturelle og allmenntilgode formål Driftsinntekter	2 369 000	
4799	86	Militære bøter Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		1 224 962 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan:

1. benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:
 - a. inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
 - b. inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell

og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

2. ta med ubrukte merinntekter ved utregning av overførbart beløp.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	80 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	900 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	800 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 440 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	150 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter	300 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	125 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel	150 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	20 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	230 mill. kroner
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	100 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	3 200 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	90 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	50 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

IV

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan gi tilsagn om økonomisk støtte ut over bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	26 mill. kroner

V

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og vedlikehold og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

vernstjenesten slik det går fram av Prop. 1 S (2009–2010).

- enheter oppsatt med frivillig heimevernspersonell kan overføres til forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, og benyttes i operasjoner i utlandet.
- gjeldende befalsordning justeres i henhold til prinsippene som går fram av Prop. 1 S (2009–2010).

VI

Personell

Stortinget samtykker i at:

- Forsvarsdepartementet i 2010 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heime-

VII

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan:

- starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som er presentert som nye prosjekter i Prop. 1 S (2009–2010), innenfor de kostnadsrammer som der er omtalt.

2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i Prop. 1 S (2009–2010), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer og byggeprosjekter av lavere kategori.
4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i Prop. 1 S (2009–2010).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.

VIII

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluft- eller kulturformål kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene.

2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

IX

Tidspunkt for belastning av utgiftsbevilgninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2010 kan belaste utgiftsbevilgninger for bestillinger gjennom NAMSA fra det tidspunkt materiell blir rekvirert, selv om levering først skjer senere i budsjettåret eller i et etterfølgende budsjettår.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil gå imot innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes med 81 mot 21 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 22.15.23)

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

På Svalbardbudsjettet for 2010 blir løyvd under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1	1	Svalbard kyrkje Driftsutgifter	3 750 000	
2	70	Tilskot til kulturelle formål m.m. Tilskot til velferdsarbeid på Svalbard	960 000	
3	70	Tilskot til Longyearbyen lokalstyre Tilskot til Longyearbyen lokalstyre	93 700 000	
4	70	Tilskot til Svalbard museum Tilskot til Svalbard museum	5 650 000	
5	1	Sysselmannen (jf. kap. 3005) Driftsutgifter	31 000 000	
6	1	Sysselmannens transportteneste (jf. kap. 3006) Driftsutgifter	75 000 000	
7	1	Tilfeldige utgifter Driftsutgifter	4 177 000	
9	1	Kulturminnetiltak Driftsutgifter	2 150 000	
11		Bergmeisteren (jf. kap. 3011)		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	1 400 000	
17		Refusjon til Norsk Polarinstitutt		
	50	Refusjon	2 900 000	
18		Fyr og radiofyr		
	1	Driftsutgifter	3 600 000	
19		Statens bygningar på Bjørnøya og Hopen		
	1	Driftsutgifter	6 200 000	
20		Statens bygningar i Longyearbyen (jf. kap. 3020)		
	1	Driftsutgifter	11 500 000	
	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehald, <i>kan overførast</i>	4 000 000	
22		Likningsforvaltninga for Svalbard		
	1	Driftsutgifter	2 800 000	
		Totale utgifter		248 787 000

Inntekter

3005		Sysselemda (jf. kap. 5)		
	1	Diverse inntekter	250 000	
3006		Sysselemdaens transportteneste (jf. kap. 6)		
	1	Leigeinntekter	1 200 000	
3020		Statens bygningar i Longyearbyen (jf. kap. 20)		
	1	Inntekter	3 250 000	
3030		Skattar og avgifter		
	70	Skattar m.m.	126 500 000	
	71	Utførselsavgift	3 500 000	
	72	Utmålsgebyr, årsavgift	1 110 000	
3035		Tilskot frå statsbudsjettet		
	70	Tilskot	112 977 000	
		Totalt inntekter		248 787 000

II

Formues- og inntektsskatt til Svalbard for inntekts-
året 2010

§ 1 Bruksområde for vedtaket

Dette vedtaket gjeld forskotsutskrivning og endeleg utskrivning av skatt på formue og inntekt for inntektsåret 2010 etter føresegnene i lov av 29. november i 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard.

Skattepliktige som nemnde i skattebetalingslova § 1, jf. § 2, og svalbardskattelova § 5-1 første ledd, skal betale forskot på formues- og inntektsskatt til Svalbard for inntektsåret 2010. Ved utrekninga og innbetalinga gjeld føresegnene i dette vedtaket og i skattebetalingslova.

§ 2 Skatt på formue

Skatt på formue blir utrekna etter desse satsane:

a) Personleg skattepliktig og dødsbu:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten og kommunane (maksimumssats)

b) Selskap og samanslutning som nemnt i skattelova

§ 2-36 andre ledd, og som ikkje er fritekne etter skattelova kapittel 2:

Det blir nytta same satsar og grensebeløp som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet for formuesskatt til staten.

§ 3 Skatt på inntekt

Skatt på inntekt blir utrekna etter desse satsane:

a) Inntekt som blir skattlagt ved lønnstrekk etter svalbardskattelova § 3-2:

Låg sats: 8 pst.

Høg sats: 22 pst.

b) Anna inntekt: 16 pst.

Personlege skatteytarar skal ha eit frådrag i alminneleg inntekt som omfattast av b) på 20 000 kroner

§ 4 Avrundingsreglar

Ved utrekning av skatt ved likning skal stipulert formue avrundast nedover til næraste heile 1 000 kroner, og inntekt avrundast nedover til næraste heile 100 kroner.

Ved utrekning av skatt ved lønnstrekk skal inntekta avrundast nedover til næraste heile kroner.

§ 5 Normalrentesatsen for rimeleg lån i arbeidsforhold

Normalrentesatsen som nemnd i skattelova § 5-12 fjerde ledd, jf. svalbardskattelova §§ 3-1 og 3-2, skal vere den same som Stortinget har vedteke skal gjelde på det norske fastlandet.

III

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykkjer i at Justisdepartementet i 2010 kan bestille varer for inntil 3 mill. kroner ut over den totale løyvinga som er gitt under kap. 5 post 1 på svalbardbudsjettet.

IV

Meirinntektsfullmakter

Stortinget samtykkjer i at Justisdepartementet i 2010 kan overskride løyvinga under:

1. kap. 5 post 1, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap. 3005 post 2
2. kap. 6 post 1, tilsvarende det inntektsførte beløpet under kap. 3006 post 2

V

Avgift av kol som blir utført frå Svalbard for budsjetterminen 2010

For budsjetterminen 2010 skal det svarast avgift til

statskassen av kol som blir utført frå Svalbard, etter følgjande satsar:

- 1,0 pst. av verdien for dei første 100 000 tonna,
- 0,9 pst. av verdien for dei neste 200 000 tonna,
- 0,8 pst. av verdien for dei neste 300 000 tonna,
- 0,7 pst. av verdien for dei neste 400 000 tonna,
- 0,6 pst. av verdien for dei neste 500 000 tonna,
- 0,5 pst. av verdien for dei neste 600 000 tonna,
- 0,4 pst. av verdien for dei neste 700 000 tonna,
- 0,3 pst. av verdien for dei neste 800 000 tonna,
- 0,2 pst. av verdien for dei neste 900 000 tonna.
- 0,1 pst. av verdien for dei neste 1 000 000 tonna.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2009 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
100		Utanriksdepartementet	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	1 000 000
		frå kr 1 561 166 000 til kr 1 562 166 000	
103		Regjeringas fellesløyving for representasjon	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	2 500 000
		frå kr 25 035 000 til kr 27 535 000	
104		Kongefamilien sine offisielle reiser til utlandet	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med	1 500 000
		frå kr 8 248 000 til kr 6 748 000	
116		Deltaking i internasjonale organisasjonar	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar, blir redusert med	63 000 000
		frå kr 1 137 533 000 til kr 1 074 533 000	
	72	EØS-finansieringsordninga, kan overførast, blir redusert med	40 000 000
		frå kr 986 000 000 til kr 946 000 000	
	73	Den norske finansieringsordninga, kan overførast, blir redusert med	37 000 000
		frå kr 968 000 000 til kr 931 000 000	
	74	Bilaterale samarbeidsprogram med Bulgaria og Romania, kan overførast, blir auka med	77 000 000
		frå kr 115 000 000 til kr 192 000 000	
118		Nordområdetiltak m.m.	
	70	Nordområdetiltak og prosjektsamarbeid med Russland, kan overførast, blir redusert med	1 000 000
		frå kr 280 127 000 til kr 279 127 000	
140		Utanriksdepartementet sin administrasjon av utviklingshjelpa	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	3 300 000
		frå kr 975 761 000 til kr 979 061 000	
141		Direktoratet for utviklingshjelp (Norad)	
	1	Driftsutgifter, blir auka med	1 100 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
161		frå kr 185 836 000 til kr 186 936 000	
		Næringsutvikling	
	70	Næringsutvikling, <i>kan overføres</i> , blir redusert med	77 000 000
164		frå kr 305 962 000 til kr 228 962 000	
		Fred, forsoning og demokratiltak	
	71	ODA-godkjende land på Balkan <i>kan overføres</i> , blir redusert med	25 000 000
		frå kr 561 400 000 til kr 536 400 000	
	73	Andre ODA-godkjende OSSE-land, <i>kan overføres</i> , blir redusert med	5 000 000
		frå kr 356 000 000 til kr 351 000 000	
166		Tilskot til ymse tiltak,	
	70	Ymse tiltak, <i>kan overføres</i> , blir redusert med	4 595 000
		frå kr 4 595 000 til kr 0	
	71	Internasjonale prosessar og konvensjonar m.m., <i>kan overføres</i> , blir redusert med	9 000 000
		frå kr 33 800 000 til kr 24 800 000	
	72	Internasjonale miljøprosessar og bærekraftig utvikling, <i>kan overføres</i> , blir redusert med	5 000 000
		frå kr 234 000 000 til kr 229 000 000	
167		Flyktingtiltak i Noreg, godkjende som utviklingshjelp	
	21	Spesielle driftsutgifter, blir auka med	266 600 000
		frå kr 2 266 244 000 til kr 2 532 844 000	
170		FN organisasjonar m.m.	
	76	Tilleggsmidlar via FN-systemet m.m., <i>kan overføres</i> , blir auka med	61 000 000
		frå kr 1 494 200 000 til kr 1 555 200 000	
	78	Bidrag til andre FN-organisasjonar, <i>kan overføres</i> , blir auka med	8 600 000
		frå kr 168 220 000 til kr 176 820 000	
171		Multilaterale finansinstitusjonar	
	71	Regionale bankar og fond, <i>kan overføres</i> , blir auka med	16 022 000
		frå kr 763 300 000 til kr 779 322 000	
	72	Samfinansiering via finansinstitusjonar, <i>kan overføres</i> , blir reduert med	66 000 000
		frå kr 496 500 000 til kr 430 500 000	

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har Morten Høglund satt frem seks forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Kap. 1731 Hæren, post 1 økes med 49,850 mill. kroner, posten merkes med *kan overføres*.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Kap. 1732 Sjøforsvaret, post 1 økes med 20,028 mill. kroner, posten merkes med *kan overføres*.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Kap. 1733 Luftforsvaret, post 1 økes med 27,139 mill. kroner, posten merkes med *kan overføres*.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Kap. 1734 Heimevernet, post 1 økes med 0,149 mill. kroner, posten merkes med *kan overføres*.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Kap. 1790 Kystvakta, post 1 økes med 14,955 mill. kroner, posten merkes med *kan overføres*.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Kap. 1735 Etterretningstenesta, post 21 økes med 0,408 mill. kroner, posten merkes med *kan overføres*.»

Presidenten: Det voteres først alternativt mellom disse forslagene og de tilsvarende kapitler i innstillingen. Deretter voteres det over de øvrige kapitler under utgifter og inntekter.

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2009 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Føremål	Kroner
Utgifter			
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med	1 300 000
		frå kr 314 875 000 til kr 316 175 000	

Kap.	Post	Føremål	Kroner
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 16 273 000 til kr 14 973 000	1 300 000
1710		Forsvarsbygg og nye bygg og anlegg	
	24	Driftsresultat, vert redusert med frå kr -940 000 000 til kr -1 040 000 000	100 000 000
	47	Nye bygg og anlegg, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 1 583 562 000 til kr 1 468 575 000	114 987 000
1719		Fellesutgifter og tilskott til føretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 418 840 000 til kr 425 906 000	7 066 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 18 000 000 til kr 6 360 000	11 640 000
	78	Noregs tilskott til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 220 000 000 til kr 230 500 000	10 500 000
1720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 1 818 949 000 til kr 1 831 475 000	12 526 000
	50	Overføringer til Statens Pensjonskasse, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 167 349 000 til kr 159 349 000	8 000 000
1725		Fellesinstitusjonar og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 2 485 186 000 til kr 2 501 244 000	16 058 000
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 4 411 984 000 til kr 4 362 134 000	49 850 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 3 119 320 000 til kr 3 099 292 000	20 028 000
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 3 757 353 000 til kr 3 730 214 000	27 139 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 1 015 530 000 til kr 1 015 381 000	149 000
1735		Etterretningstenesta	
	21	Spesielle driftsutgifter, vert redusert med frå kr 896 043 000 til kr 895 635 000	408 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter, vert auka med frå kr 3 004 228 000 til kr 3 339 032 000	334 804 000
1760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 1760 post 45</i> , vert auka med frå kr 894 643 000 til kr 980 695 000	86 052 000
	44	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, nasjonalfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 76 615 000 til kr 90 215 000	13 600 000
	45	Store nyskaffingar, <i>kan overførast</i> , vert auka med frå kr 7 418 676 000 til kr 7 567 365 000	148 689 000
	48	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, <i>kan overførast</i> , vert redusert med frå kr 345 700 000 til kr 227 700 000	118 000 000
	75	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, Noregs tilskott til NATOs investeringsprogram for tryggleik, <i>kan overførast</i> , <i>kan nyttast under kap. 1760</i> <i>post 44</i> , vert auka med frå kr 79 685 000 til kr 86 315 000	6 630 000

Kap.	Post	Føremål	Kroner
1790	1	Kystvakta Driftsutgifter, vert redusert med frå kr 879 084 000 til kr 864 129 000	14 955 000
1792	1	Norske styrkar i utlandet Driftsutgifter, kan overførast, vert auka med frå kr 1 492 923 000 til kr 1 561 261 000	68 338 000
	45	Store nyskaffingar, kan overførast, vert redusert med frå kr 63 000 000 til kr 59 000 000	4 000 000
(ny)	47	Nye bygg og anlegg, kan overførast, løyvast med	10 022 000
1795	1	Kulturelle og allmenntilgjengelege føremål Driftsutgifter, vert auka med frå kr 278 909 000 til kr 298 695 000	19 786 000
	60	Tilskott til kommunar, kan overførast, vert redusert med frå kr 2 000 000 til kr 1 500 000	500 000
Inntekter			
4719		Fellesutgifter og tilskott til føretak under Forsvarsdepartementet	
(ny)	1	Driftsinntekter, løyvast med	531 000
4720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 2 267 000 til kr 19 224 000	16 957 000
4725		Fellesinstitusjonar og -inntekter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 40 590 000 til kr 44 590 000	4 000 000
4731		Hæren	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 3 545 000 til kr 5 545 000	2 000 000
4732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 23 672 000 til kr 25 599 000	1 927 000
4733		Luftforsvaret	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 95 518 000 til kr 132 958 000	37 440 000
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 230 931 000 til kr 458 297 000	227 366 000
4760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
(ny)	1	Driftsinntekter, løyvast med	1 807 000
(ny)	45	Store nyskaffingar, løyvast med	48 689 000
	48	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, vert redusert med frå kr 348 000 000 til kr 243 600 000	104 400 000
4792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 43 124 000 til kr 66 722 000	23 598 000
4795		Kulturelle og allmenntilgjengelege føremål	
	1	Driftsinntekter, vert auka med frå kr 2 369 000 til kr 6 869 000	4 500 000

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til kapitlene 1731, 1732, 1733, 1734, 1735 og 1790 og forslagene fra Framskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 80 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift 22.16.54)

1. Komiteens innstilling til de øvrige kapitler under utgifter og inntekter ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 9 [22:17:19]

Referat

1. (163) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup, Lars Myraune, Svein Harberg og Janne Fardal Kristoffersen om tiltak for energieffektivisering av bygninger (Dokument 8:30 S (2009–2010))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (164) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Arve Kambe om en gjennomgang av avgiftene på drivstoff (Dokument 8:31 S (2009–2010))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
3. (165) Representantforslag frå stortingsrepresentanta-

ne Bjørn Lødemel, Nikolai Astrup, Øyvind Halleraker, Ivar Kristiansen og Siri A. Meling om å setja ned eit ekspertutval for å greie ut framtidens teknologi for framføring av elektrisk straum (Dokument 8:32 S (2009–2010))

Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.

4. (166) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Bent Høie og Elisabeth Aspaker om bedre, raskere og mer rettsikker analyse ved bruk av DNA-spor (Dokument 8:34 S (2009–2010))
Enst.: Sendes justiskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 22.18.
